అఖిలపక్ష మహాసభ

1928

సంఘమువారి నివేదిక

అఖిలపక్ష మహాసభ

1928

భారతరాజ్యాంగ సూత్రములను
నిర్ణయించుటకు మహాసభ
వారిచే నియమింపబడిన
సంఘమువారి నివేదిక

అనువాదకుడు:
ఓగేటి వెంకటసుబ్బయ్యశాస్త్రి. బి. ఏ.

అఖిలభారత కాంగ్రెస్ సంఘ
కార్యదర్శిచే ప్రకాశితము

చెన్నపురి:
ఆంధ్రపత్రికా ముద్రాలయమునందు
ముద్రితము

రముగా స్థాపింపబడు రాజ్యవిధానము యితర అధినివేశ రాజ్యములతో బాటే యుండవలెనుగాని కొరవడరాదు.

అధినివేశ స్వాతంత్ర్యమున కభ్యంతరములు (1) ప్రజాప్రతినిధి ప్రభుత్వము పనికిరాదా?

ప్రజాప్రతినిధిప్రభుత్వము భారత దేశ పరిస్థితుల కేమాత్రమును తగియుండదని చెప్పు అనేక అభ్యంతరములను మే మెరింగియే యున్నాము. ప్రతినిధుల నెన్నుకొనుట భారతీయుల సాంప్రదాయము కాదనియు బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వము లేకుండ స్వపరిపాలన యుండవచ్చుననియు కొందరు చెప్పెదరు. ఆంగ్ల దేశములో తప్ప తక్కిన పాశ్చాత్యదేశము లన్నిటిలోను ప్రజాప్రతినిధి ప్రభుత్వము విఫలమైనదనియు, ఇట్టి తరుణమున నీవిధానమును భారత వేశమున ప్రవేశపెట్టుట ప్రమాదకరమనియు వారు చెప్పుటకు వెనుదీయరు. కొంద రిట్లు ప్రలాపించినను నిరంకుశవిధానమును నాశముచేసిన ప్రతిపాశ్చాత్య దేశమును యేదోవిధమగు ప్రజాప్రతినిధి ప్రభుత్వమునే స్థాపించుట చోద్యముగదా? విపరీత రాజ్యాంగవిధానము నవలంబించిన రష్యా, ఇటలీవారి పద్ధతులనుమనముకూడ నవలంబించవలెనని వీరు కోరరుగదా! పాశ్చాత్య దేశములు మాత్రమే ప్రజాప్రభుత్వమును స్థాపింపదలచుట లేదు. ప్రాచ్యులలో జపాన్, టర్కీ, పారసీకము ప్రజాప్రతినిధి

1919 సంవత్సరము డిసెంబరు 23 తారీఖున చేసిన ప్రకట నను ప్రమాణముగా మేము చూపుచున్నాము. అందులో శ్రీవారు 1919 సంవత్సరపు సంస్కరణచట్టము, 'ఇక ముందు సంపూర్ణ బాధ్యతాయుతప్రభుత్వమునకు దారి జూపు ననియు,' 'భారతప్రజలను తమకార్యములను స్వయముగా నిర్వహించుకొని, తమశ్రేయమును రక్షించు కొనగలవారినిగా చేయుననియు' నున్నది. 1920 సం॥లో భారతశాసనసభలకు ఎన్నికలవిషయమై వ్రాయుచు కీత్ పండితుడు 'భారత దేశము సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యమును గడించి, ఇతర అధినివేశరాజ్యములతో మాత్రమే గాక ఆంగ్ల దేశముతోడను సమానస్థానమును వహించు రోజు లను సూచించుచున్నవి' అని నుడివెను. పూజనీయము లును, పవిత్రములును నగు పార్లమెంటు మహాసభవారి వాక్యములను వ్యర్థపదములుగా చేయ నుద్దేశింపబడిన భారతప్రభుత్వసభ్యుని మాటలు పరిగణింపదగినవి కావని మా యభిప్రాయము.

కావున మా సిఫారసులకు ప్రాతిపదికగా నున్న రెండు ప్రధానసూత్రముల నిచ్చట తెలుపుచున్నాము. (1) సంపూర్ణ అధినివేశప్రతిపత్తికి యేమాత్రము తగ్గిన రాజ్యవిధానమున కైనను భారతీయు లొప్పుకొనరని మే మేకీభవించుచున్నాము. (2) భారత దేశములో సత్వ

యితర అధినివేశరాజ్యములతో బాటు సమానహక్కుల నివ్వదలచె ననుట కే సందేహములును నుండబోవు. 1924 సంవత్సరమున భారత ప్రభుత్వ సభ్యు డగు మాల్కం హెయిలీగారు చేసిన కృత్రిమవిభేదములవలన భారతీయుల హక్కుల కాటంకము లేమియు రాబోవు. ఇప్పుడు హెయిలీగారి వాదమును పరీక్షింతము. అతడు చెప్పినట్లు బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వములలో శాసనసభల యధికారము తగ్గియుండు ననుమాట సత్య మైనచో అధినివేశస్వాతంత్ర్యము బాధ్యతాయుతప్రభుత్వ ముయొక్క ఫలిత మెట్లగును? శాసనసభాధికారములపై నిరోధములు తొలగినతరువాత, బాధ్యతాయుతప్రభుత్వ మంత మొందింపబడి, అధినివేశప్రభుత్వము స్థాపింప బడుననుట సమంజసముగా నుండును. ఇట్లు చేయుట భారత దేశముతో చర్లాటలాడుటయై యున్నది. ఈప్రయ త్నములవలన భారతీయులకును, ఆంగ్లేయులకును జరుగు చున్న తీవ్రవాదోపవాదములు తగ్గుటకుమారుగా హెచ్చి, రెండు దేశములకు వైషమ్యమును వృద్ధిపరచును. మరియు స్వాతంత్ర్యకార్యనిర్వహణశక్తి యలవడనివార మగుటయే గాక, సాంఘిక ఆర్థికవిషయములయందుకూడ మన యభి వృద్ధి ఆటంకపరుపబడును. సర్ మాల్కమ్ హెయిలీగారి యుపన్యాసమునకు మారుగా, శ్రీ జార్జిసార్వభౌముడు

త్వమునకును అధినివేశస్వాతంత్ర్యమునకును భేదమేమియు లేదను మావాదమును బలపరుచుచున్నవి. మాల్కాం హెయిలీగారి కుసంచితప్రభుత్వవిధానమునకు భారతదేశ మెన్నటికిని ఒప్పుకొనజాలదు. మన కొసంగబడు ప్రభుత్వ విధానమునందు శాసనసభలకు సంపూర్ణ మగు అధికారము లుండవలెను.

భారతదేశపు హక్కులు

భారతదేశమునకు సంపూర్ణ బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వ మొసంగబడునని పార్లమెంటుసభవారి ప్రకటనకు ఉదారబుద్ధితో వ్యాఖ్యానము చేసిన నెంత బాగుండెడిది? అప్పు డిట్టి తగాదాలు రావుగదా! అథవా, హెయిలీగారి వాక్యములే సత్యమైనచో నిట్టి సందిగ్ధప్రకటనల గావించిన రాజనీతిజ్ఞుల గౌరవమునకు భంగము కలుగ జేయుటయు, భారతీయులచే నిరాకరింపబడుటయు తప్ప వేరు ఫలిత మేమైన నుండునా? భారతదేశ మెంత యాందోళన చేసినచో పార్లమెంటువారీ ప్రకటనగావించిరో ఆలోచించినచో, ఇతర అధినివేశరాజ్యములతో బాటు భారతదేశముకూడ అంతర్జాతీయ సభలో సభ్యత్వమును గలిగి, సంధిపత్రములలో సంతకముచేయగలిగిన స్వాతంత్రాధికారము గలిగియుండె నను విషయము నాలోచించినచో, ఆంగ్ల పార్లమెంటు భారతదేశమునకు

అభిప్రాయము సంకుచితశాసనాధికారము గలిగిన బాధ్యతాయుతప్రభుత్వమేయనియు, దానినే భారతీయు లొప్పుకొనవలసినదనియు వారు భారతదేశమున కేమైన యాహ్వానమునంపిరా? భారతదేశమునకు సంపూర్ణ అధినివేశప్రతిపత్తికన్న తక్కువయగు బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వమును ప్రసాదించెదమని వారి యుద్దేశ్య మెన్నటికిని నైయుండదు. ఆంగ్ల రాజనీతిజ్ఞుల యభిప్రాయ మదియే యని చెప్ప సాహసించుట వారికి బుద్ధిపూర్వకకాపట్యము నారోపించుట తప్ప వేరుకాదు. ఇదియే నిజమగుచో భారతదేశమునకు అధినివేశస్వాతంత్ర్యమును ప్రసాదించెదమను పార్లమెంటుసభవారి రూఢివాక్యములను నమ్మియున్న భారత రాజకీయకక్షులుకూడ పార్లమెంటుసభయందు విశ్వాసమును సంపూర్ణముగా గోల్పోయెదరు. మనరాజుగారు గవర్నరు జనరల్‌గారి కొసంగిన విచారణాపత్రములో (Instrument of instructions) 'భారతదేశము యితర అధినివేశరాజ్యములతోబాటు స్వాతంత్ర్యముపొందుటకు' అనియున్న మాటలు తనవాదమును బలపరుచుకొనుట కుపయోగించునని హెయిలీ యూహించెనుగాని ఋజువుచేయలేదు. ఆజ్ఞాపత్రములోని మాటలు హెయిలీగారి వాదము నెన్నటికిని బలపరుపజాలవు. పైగా ఆంగ్లరాజనీతిజ్ఞుల మనములయందు బాధ్యతాయుతప్రభు

క్క ఫలమై యుండవచ్చును. బాధ్యతాయుతప్రభుత్వము క్రమశః అధినివేశస్వాతంత్ర్యముగా మారును గనుక మొదటిది రెండవదానికి సోపాన మనందగును."

మాల్కం హెయిలీగారి ఈ యుపన్యాసమును ప్రమాణముగాగొని భారత ప్రభుత్వోద్యోగీయులు క్రొత్త వాదనాపద్ధతి నవలంబించిరి. ఆంగ్లరాజనీతిజ్ఞులు కొందరు తమ యుపన్యాసములలో నీభావములనే వ్యక్తపరచిరి. ఆంగ్లదేశమునందలి పత్రికలలో ప్రముఖులు వ్రాసిన వ్యాసములలో నివియే ప్రతిధ్వనించెను. భారతదేశమున నుద్యోగము చేసి తమదేశమునకు మరలిన ఉన్నతోద్యోగీయులు వ్రాసిన గ్రంథములలో నీ సంకుచితభావములే ప్రకటింపబడెను. కాని భారతీయులు వీని నొప్పుకొనరైరి. తత్క్షణమే భారతశాసనసభ్యులును నితరప్రజలును నీభావములను తీవ్రముగా ఖండించిరి.

అధినివేశ ప్రతిపత్తికిని బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వమునకును భేదము లేదు

'అధినివేశ స్వాతంత్ర్యమునకును, బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వమునకును హెయిలీగారు చేసిన యీ కృత్రిమ భేదము, 1917-19 సంవత్సరములలో ప్రకటనల గావించిన యాంగ్లేయరాజనీతిజ్ఞులు చేయనెంచినది కాదని చెప్ప సాహసించుచున్నాము. 1927 సంవత్సరము ఆగష్టు 20 తారీఖున తాము చేసిన ప్రకటనయొక్క

గూడ చేర్చబడినమాట లివియేయని వారు చెప్పెదరు. భారతజాతీయమహాసభకు చేరిన సభ్యులము యీ సంకుచితభావము నెన్నటికిని ఆమోదించలేదు. రెండవది ఈ భావముల నొప్పుకొనినవారముకూడ 1917-19 సంవత్సరములలో నిట్టి ప్రకటనల గావించిన ఆంగ్ల రాజనీతివిశారదులు భారతస్వాతంత్ర్యసిద్ధి కాటంకములు గలుగజేయవలెనను సంకుచితభావముతో నిట్టిపదములను వెదకి కూర్చిరని నమ్మజాలకుంటిమి. 1924 సంవత్సరము ఫిబ్రవరి 8-వ తారీఖున భారతప్రభుత్వములో హోం మెంబరుగా నున్న సర్ మాల్కం హెయిలీగారు బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వమునకును, సంపూర్ణఅధినివేశప్రభుత్వమునకును భేదము తీయుచు శాసనసభలో నిట్లుపన్యసించెను.

"సంపూర్ణ అధినివేశస్వాతంత్ర్య"మను పదమునకు అర్థము విచారించినచో, బాధ్యతాయుతప్రభుత్వముకన్న నది కొంచెము విశాలమైనదని మీరెఱుంగగలరు. కార్యనిర్వాహకవర్గము శాసనసభలకు సంపూర్ణముగా బాధ్యులైయుండుటయే గాక, అధినివేశప్రతిపత్తికి ముఖ్యలక్షణమగు శాసనసభాసర్వాధికారము ఈ రాజ్యములయందు పరిస్ఫుట మగుచున్నది. బాధ్యతాయుతప్రభుత్వములలో శాసనసభల కంత యధికార ముండకపోవచ్చును. సంపూర్ణ అధినివేశస్వాతంత్ర్యము బాధ్యతాయుతప్రభుత్వముయొ

మాత్ర మిట్లు జరుగుటలేదని వ్రాసియున్నాడు. మేము కూడ ఈవాక్యముయొక్క అభిప్రాయమునే గ్రహించెదము. ఆచరణలో సంభవించు కష్టముల నన్నిటిని స్వతంత్రభారత దేశ మెదుర్కొని, యితర అధినివేశరాజ్యముల వలె పరిష్కరించుకొనగలదని మేము దృఢముగా నమ్ముచున్నాము.

అధినివేశరాజ్యము లన్నిటిలోను బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వము కలదు. బాధ్యతాయుత మనగా కార్యనిర్వాహకవర్గమువారు ప్రజాప్రతినిధి శాసనసభలకు బాధ్యులైయుండుట, ప్రతిరాజ్యముయొక్క 'స్వతంత్రత,' 'రాజకీయాధికారము' వ్యక్తమగునది యీ మార్గముననే. 'బాధ్యతాయుతప్రభుత్వము'నకు వేరువిధముగా అర్థముచెప్పువారిని మేము చూచియుండలేదు. శాసనసభాధికారమును తిరస్కరించుటగాని, తగ్గించుటగాని నిరంకుశప్రభుత్వములయందు తప్ప తక్కిన రాజ్యములయం దెచ్చటను జరుగుచుండుట లేదు.

బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వ మన నేమి ?

ఆగస్టు 1917 సంవత్సరమున చేయబడిన ప్రకటన నూతగాగొని భారతదేశము క్రమక్రమాభివృద్ధినొంది చిట్టచివరకు స్వాతంత్ర్యగమ్యస్థానము చేరవలెనని మన ప్రతిపక్షులు చెప్పుచున్నారు. భారతప్రభుత్వచట్టములో

ఆగష్టు 1927 ప్రకటన

అధినివేశ ప్రతిపత్తి యన నేమి?

నిర్వచించుట కొంచెము కష్టము కా వచ్చును గాని, అధినివేశ స్వాతంత్ర్య మనుభవించు దేశముల రాజ్యాంగ చరిత్రయు, రాజ్యాంగాభివృద్ధియు గమ నించినవారికి దీనిస్వరూపము తెలిసియేయున్నది. 1926సం॥ న జరిగిన సామ్రాజ్యసభలో (Imperial Conference, 1926) ఆంగ్లదేశమునకును అధినివేశరాజ్యములకును సంబంధబాంధవ్యము లీ క్రిందివిధమున నిర్వచింపబడినవి.

"ఇవన్నియు ఆంగ్లసామ్రాజ్యాంతర్గతమగు స్వతం త్రరాజ్యములు. వీనిలో నొకటి తక్కువ యనిగాని, ఒకటి యెక్కువ యనిగాని భేద మేమియులేదు. అన్నియు సమా నములే. స్వదేశీయవ్యవహారములయందువలె, విదేశము లతోటి సంబంధమునందుకూడ నివి స్వతంత్రములే. అంద రును ఆంగ్లరాజునకుమాత్రము లోబడియుండవలెను. స్వతంత్రజాతులసమూహ మనందగు ఆంగ్లసామ్రాజ్య మున గల ప్రతిదేశము స్వేచ్ఛగల యొకసభ్యుడుగా నుండును." (కీత్ గారు రచించిన బాధ్యతాయుతప్రభుత్వ మను గ్రంథమునుండి, రెండవసంపుటము, పుట 1224.)

ఈవాక్యమునకు వ్యాఖ్యానము చేయుచు కీత్ పండి తుడు మహత్తర మగు నీభావములను వెలిబుచ్చిన వారి యభిప్రాయములు ప్రశంసార్హము లైనను ఆచరణయందు

సూర్యుని మంచువలె, నావరించియున్న కువాదములను కుతంత్రములను పటాపంచలు చేయుటకు గడంగుచున్నాము. ఈ వాదము లేవన:—

(1) బాధ్యతాయుతప్రభుత్వ మనగా అధినివేశ ప్రతిపత్తి కాదు. దానికి కొరబడు రాజ్యవిధానము.

(2) అధినివేశస్వాతంత్ర్యము నిచ్చుటకు ఆంగ్ల పార్లమెంటు కంకణము కట్టుకొనలేదు.

(3) అల్పసంఖ్యాకుల సమస్యలును సాంఘికవిభేదములును సంపూర్ణ బాధ్యతాయుతప్రభుత్వమున కాటంకముగా నున్నవి.

(4) మనము భారతదేశమును రక్షించుకొనలేని హీనస్థితియం దున్నాము.

(5) భారతసంస్థానముల సమస్య పరిష్కరింపబడలేదు.

(6) పాశ్చాత్యవర్తకులును, ఆంగ్లేయోన్నతాధికారులును భారతదేశమునకు స్వాతంత్ర్యము లభించిన తమకు నష్టము కలుగు నని భయభ్రాంతు లగుచున్నారు.

రాజ్యాంగశాస్త్రజ్ఞు లందరు నీ పదమున కర్థము బాగుగా నెరింగియేయున్నారు. దీనిని సూత్రప్రాయముగా

స్వాతంత్ర్యమును కోరిరి. కాని సంపూర్ణ అధినివేశ స్వాతంత్ర్యమునకు తక్కువ యెవ్వరును కోరినట్లు మాకు తెలియదు. ఆంగ్లసామ్రాజ్యాంతర్గతమగు స్వతంత్రజాతుల తోబాటు భారతదేశముగూడ స్వాతంత్ర్యము బొందవలె నను విషయమున భారతీయులలో భేదాభిప్రాయము లేమియు లేవు. కెనడా, ఆస్ట్రేలియా, దక్షిణాఫ్రికా, ఐరిష్ ఫ్రీస్టేట్ మొదలగు రాజ్యముల స్వాతంత్ర్యమును భారతదేశము బొందుటకు తగియున్నదని దేశములో నన్ని కక్షులవారు, అన్నిజాతులవారు తలంచుచున్నారు. ఇది యెప్పుడో లభించిన చాలునని వారి యుద్దేశ్యము గాదు. తత్క్షణము పొందవలెననియు, కాలవిళంబనమువలన నష్టము వాటిల్లుననియు వారి నిశ్చయము. కావున సంపూర్ణబాధ్యతాయుతప్రభుత్వము నాధారముచేసికొని మేము చేసిన సిఫారసులకు కారణములను సమర్థించుట యనవసరము.

కాని భారతదేశమునకు బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వ మిప్పు డివ్వ వల్లగాదని కొందరు అధికారులును, అసలే వల్లగాదని మరికొందరును అభ్యంతర

అభ్యంతరములు

ముల జెప్పుచున్నారు. వీరివాదములనే అనేకులు అనేకరూపముల చెప్పుచుందురు గావున నీ యుపోద్ఘాతమున బాధ్యతాయుతప్రభుత్వ సిద్ధాంతమును,

ఉపోద్ఘాతము

భారతదేశములో సంపూర్ణ బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వ స్థాపనమునకు తగిన రాజ్యాంగవిధానమును తయారు చేయుటకై మమ్ము నియమించిన అఖిలపక్షమహాసభ వారికి మా నివేదికను సమర్పించుచున్నాము.

సంపూర్ణ బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వము

సభవారిచే మాకొసంగబడిన ఆజ్ఞాపత్రములో 'బాధ్యతాయుతప్రభుత్వ' మనుపదమునకు అధినివేశప్రతిపత్తి యని అర్థముచేసి తద్రాజ్యాంగవిధానముల ననుసరించుటకు కారణములు నివేదికలో ప్రథమాధ్యాయమున విపులముగా చర్చింపబడినవి. నివేదికమూలములో 'బాధ్యతాయుతప్రభుత్వము'నకును అధినివేశస్వాతంత్ర్యమునకును మే మేభేదములును కల్పించలేదు. రెండును ఒక్కటియే యని భావించితిమి. మా ఆజ్ఞాపత్రము బాధ్యతాయుతప్రభుత్వము భారతదేశమున కవసరమా లేదా యని చర్చించి సిద్ధాంతము చేయుమని కోరుట లేదు. దీనికి కారణము సభవారి కా యవసరము కలుగకుండుటయే. సభలో పాల్గొనినవారిలో కొందరు సంపూర్ణ

1919 సంవత్సరము డిసెంబరు 23 తారీఖున చేసిన ప్రకటనను ప్రమాణముగా మేము చూపుచున్నాము. అందులో శ్రీవారు 1919 సంవత్సరపు సంస్కరణచట్టము, 'ఇక ముందు సంపూర్ణ బాధ్యతాయుతప్రభుత్వమునకు దారి జూపు ననియు,' 'భారతప్రజలను తమకార్యములను స్వాయముగా నిర్వహించుకొని, తమశ్రేయమును రక్షించుకొనగలవారినిగా చేయుననియు' నున్నది. 1920 సం॥లో భారతశాసనసభలకు ఎన్నికలవిషయమై వ్రాయుచు కీత్ పండితుడు 'భారత దేశము సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యమును గడించి, ఇతర అధినివేశరాజ్యములతో మాత్రమే గాక ఆంగ్ల దేశముతోడను సమానస్థానమును వహించు రోజులను సూచించుచున్నవి' అని నుడివెను. పూజనీయములును, పవిత్రములును నగు పార్లమెంటు మహాసభవారి వాక్యములను వ్యర్థపదములుగా చేయ నుద్దేశింపబడిన భారతప్రభుత్వసభ్యుని మాటలు పరిగణింపదగినవి కావని మా యభిప్రాయము.

కావున మా సిఫారసులకు ప్రాతిపదికగా నున్న రెండు ప్రధానసూత్రముల నిచ్చట తెలుపుచున్నాము. (1) సంపూర్ణ అధినివేశప్రతిపత్తికి యేమాత్రము తగ్గిన రాజ్యవిధానమున కైనను భారతీయు లొప్పుకొనరని మే మేకీభవించుచున్నాము. (2) భారత దేశములో సత్వ

అఖిలపక్ష మహాసభాధ్యక్షులు లగు

డాక్టర్ ఎమ్. ఏ. అన్సారీగారికి

అధ్యక్షమహాశయా !

బొంబాయిలో 1928 సంవత్సరము మే 19 తారీఖున కూడిన అఖిలపక్షమహాసభ భావిభారతదేశరాజ్యాంగమును నిర్ణయించుటకు మాసంఘమును నియమించెను. తదాజ్ఞానుసారము మేము విచారణ జరిపి వ్రాసిన నివేదికను తమకు సమర్పించుచున్నాము. ఆలస్య మైనందుకు క్షమించవలెను. మా ఆలస్యమునకు కారణము లిదివరకే మనవిచేసియుంటిమి. తాము దయయుంచి నివేదికను సమర్పించుటకు యింక కొంతకాలము గడువొసంగి యుంటిరి.

చిత్తగించవలెను.

అలహాబాదు,
10-8-1928.

మోతీలాల్ నెహ్రూ,
అధ్యక్షుడు.

తప్పొప్పుల పట్టిక

తప్పు	ఒప్పు	పుట	పంక్తి
కుసంచిత	సంకుచిత	11	3
యాందోళనచేసినచో	యాందోళనచేయగా	11	16
సిక్కుసమితియు	ముస్లిమ్సమితియు	71	5
కొండప్రాంతములు	కొన్నిప్రాంతములు	143	9
భారతీయులు ప్రజలు	భారతప్రజలు	171	5
న్యాయసమ్మతులును	న్యాయసమ్మతములును	180	21
నౌకవ్యాపారదళము	నౌకావ్యాపారదళము	239	7
దానినంగీకారము	దానికనంగీకారము	252	5
నమరింతముగా	మరింతస్పష్టముగా	313	20

3౮౭ పేజీ 24 ఐటములో నాల్గవకాలములో 48 సభ్యులని యుండవలెను.

3౮౭ పేజీ 26 ఐటములో నాల్గవకాలములో 15 సభ్యులని యుండవలెను.

3౮౮ పేజీ 27 ఐటములో నాల్గవకాలములో 16 శాసన సభ్యులని యుండవలెను.

	పుట.
రెండవ అనుబంధము: బెంగాల్ దేశమునందలి జనాభా వివరములు	౩౩౩
మూడవ అనుబంధము: బెంగాల్ జల్లాబోర్డు ఎన్నికల వివరములు	౩౪౯
లక్నో అఖిలపక్షమహాసభవారి కార్యక్రమము	౩౫౭

పటములు

పాంచాలము ౩౦౨ పుటకు ఎదురుగా

బెంగాల్ ౩౩౨ పుటకు ఎదురుగా

విషయసూచిక

పుటం.

అధ్యక్షునకు మోతీలాల్ నెహ్రూగారు వ్రాసిన లేఖ ... ౧

ఉపోద్ఘాతము ౩

నివేదిక ౩౧

I సంఘనిర్మాణము ౩౩

II సాంఘికసమస్య ౫౫

III సాంఘికసమస్య (స్థానములను ప్రత్యేకించుట) ౬౯

IV రాష్ట్రపునర్నిర్మాణము ౧౩౮

V భారతసంస్థానములు—విదేశములతో సంబంధములు ౧౫౫

VI ఇతరసూచనలు ౨౦౧

VII సలహాలు ౨౨౬

VIII ఇష్టాగోష్ఠిసభ—తరువాతి వృత్తాంతము ... ౨౭౧

IX మొదటిషెడ్యూలు: భారతప్రభుత్వమునకు లోబడియున్న శాఖలు ... ౨౭౫

X రెండవషెడ్యూలు: రాష్ట్రీయాధికారమునకు లోబడియున్న శాఖలు ... ౨౯౨

అనుబంధములు

ఒకటవ అనుబంధము: పాంచాలమునందలి జనాభావివరములు ౩౦౨

యెట్టివాడు? భారతపరిస్థితు లతనికైనను బాగుగా తెలియునా? అతడును భారతపరిస్థితులను స్వయముగా నెరింగినవాడు కాడు. ఇతరుల సలహాననుసరించి చేయవలసినవాడే. భారతప్రభుత్వముగాని, యతని క్రింది యుద్యోగీయులుగాని, ఇండియా సంఘసభ్యులుగాని అతనికి సలహా లొసంగుచుందురు. వేయేల భారతదేశ ప్రభుత్వమంతయు ఇండియా కార్యాలయబృందముమీద నాధారపడియున్నది. ఈ బృందము భారతదేశమున కన్ని విధముల నష్టము చేసి, అభివృద్ధి నాటంకపరచుచున్నది. ఇండియాప్రభుత్వమువారిని కూడ స్వేచ్ఛగా నేపనిని వీరు చేయనివ్వరు. కావున భారతదేశమునకు ముఖ్యావసరము ఈ బృందముయొక్క విచ్ఛేదము. ఇండియా కార్యదర్శి శృంఖలములనుండి భారతప్రభుత్వము విముక్తమైన తరువాత ఆంగ్లఎన్నికదారులనుండి ప్రభుత్వము భారత ఎన్నికదారుల హస్తగతము తప్పక కావలెను. అనేకవేల మైళ్లదూరమునుండి, స్వయముగా కార్యభారము వహింపజాలక, పెత్తనము ఇతరులమీద వదలివేయు ప్రభుత్వము భారతదేశమును పరిపాలించుచున్నది. భారతదేశచరిత్రయం దింత దుస్థితి మనకెన్నడును పట్టియుండలేదు. ఏదేశమందైనను ఈపద్ధతి అనర్థకారణమే. కాని ఇన్ని భాషలు, ఇన్ని మతములు, ఇన్ని

సాంఘిక రాజకీయ ఆర్థికసమస్యలు గలిగిన భారత దేశమున నిట్టి యనర్థదాయకమును, అస్వాభావికమునునగు రాజ్య విధానమును చిరకాలము మనము భరించుట దుర్ఘటము. ఇన్నివందల సంవత్సరములనుండి యెట్టులో భరించితిమి. ఇప్పుడన్ననో ప్రజలకు గాఢమగు దేశభక్తి గలిగినది. ఆత్మ గౌరవము కాపాడుకొనవలెనను ఇచ్ఛ జనించినది. తమ శక్తిసామర్థ్యములయెడ విశ్వాసము కలిగినది. స్వాతంత్ర్యమును బడయవలెనని గాఢమగు కోర్కె లుదయించినవి. ఇంక నీ దుర్భరస్థితిని మనప్రజలు భరింపజాలరు. ఆంగ్లప్రజల నుండి భారతప్రజలకు సర్వాధికారములు సంక్రమించినట్టి బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వమునే ప్రజ లొప్పుకొనెదరు గాని యింకొకవిధానమును వా రొప్పుకొనరని మేము దృఢముగా నమ్ముచున్నాము.

భారత సంస్థానములు

1924 సంవత్సరమున సర్ మాల్కం హెయిలీ గారు గావించిన యుపన్యాసములో భారతస్వాతంత్ర్యము నాటంకపరచెడి అనేక ప్రశ్నలున్నవి. మన ప్రతిపక్షులు విన్నన్న చెప్పినది వేద మన్నట్టు చిలుకపలుకులవలె వాని నుచ్చరించెదరు. భారత దేశములోని బ్రిటిష్ పరిపాలిత భాగములకుమాత్రమే నా అధినివేశస్వాతంత్ర్యము, సంస్థానములకు కూడనా? అని యతడు ప్రశ్నించెను. ఈ

విషయమును సమగ్రముగా నొక యధ్యాయములో చర్చించితిమి. పాఠకులు సావకాశముగా తిలకించెదరు గాక!

అల్పసంఖ్యాకులగు సంఘములవారి గతి యేమని మాల్కం హెయిలీగా రడిగిరి. అతనివలె నీవిషయమునకు మేము అనవసరముగా ప్రాధాన్యము నివ్వదలచలేదు. ధైర్యముతో పరిష్కరింపవలసినవిషయ మని

అల్పసంఖ్యాకులు

తెలచుచున్నాము. సార్వజనిక హక్కులని మేము వ్రాసిన 19 సూత్రములయందును, శాసనసభ్యులసంఖ్య నిర్ణయించుటయందును, బాగుగా నాలోచించి వీరి హక్కులను రక్షించినాము. ఒక్కవిషయము మాత్రము చెప్పవలసియున్నది. ఒక్క భారతదేశములోనే ఈసమస్య పొడసూపిన దని తలపరాదు. మహాసంగ్రామానంతరము ఇతర దేశములలోగూడ ప్రజ లీసమస్యను పరిష్కరించుకొనవలసిన వారైరి. కాని యెచ్చటను సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యసంపాదన కభ్యంతర మగు కారణముగా దీనిని నెవ్వరును చెప్పియుండలేదు. ఈవిషయమై మేము కొన్ని సూచనల జేసినాము. కాని అల్పసంఖ్యాకులకును, అధిక సంఖ్యాకులకును, అందరకు సమ్మత మగు వేరొకవిధానమును అఖిలపక్షమహాసభవారు నిర్ణయింపగలిగినచో, మా సిఫారసులను మార్చుకొనుటకు గాని, వదలుకొను

టకు గాని యే యభ్యంతరమును లేదు. ఏ యొడంబడిక నైనను విశాలజాతీయభావముతో నాలోచింపవలయును గాని సంకుచిత సాంఘికదృష్టితో విచారింపరాదు.

మాల్కం హెయిలీగారిచేతను, అతనివంటి మరి కొందరచేతను ఇంకొక ప్రశ్న అడుగబడుచున్నది. "భారత దేశమునకు స్వాతంత్ర్యమియ్య దగిన రాజకీయ సాంఘిక పరిస్థితులు భారత దేశమున ప్రస్తుత మున్నవా? కాలపరిపక్వమై సాంఘిక రాజకీయాభి వృద్ధి కలిగినప్పుడు గదా ప్రజలు స్వాతంత్ర్యమును నిర్వహింపగలిగెదరు" అని వా రనెదరు. సర్ మాల్కం హెయిలీగారే తన యుపన్యాసమున యీ ప్రశ్నను చర్చించి యొకవిధముగా ప్రత్యుత్తర మొసంగిరి. వారి వాక్యము లిట్లున్నవి.

సాంఘిక రాజకీయ పరిస్థితులు

'ఈ విషయ మనుల్లంఘనీయమైనదని నేను తల చుటలేదు. ఎన్నికదారులలో నధికసంఖ్యాకులు విద్యావంతు లైనదాక రాజకీయాభివృద్ధి యాగియుండవలెననికూడ నేను తలచను. ఆంగ్లదేశములో మే మిట్లాగియుండలేదు. కొలదిమందియైనను, విద్యాధికులకు ప్రజాసామాన్యములో గల పలుకుబడి చాల అధికమని నేను గ్రహించుచున్నా ను. కాని దేశములో సాంఘికాభివృద్ధికంటె రాజకీయాభి

వృద్ధి అత్యధికముగా జరిగినదని మాత్రము నాయభి ప్రాయమై యున్నది.' ఈవిషయమై యాలోచింతముం మనకే జాతీయప్రభుత్వ మున్నయెడల సాంఘికముగా నిట్టి దురవస్థలో నుండియుండము. విదేశీయ ప్రభుత్వ మగుటచేతను, ఏమిచేసిన నెవరికి కోపమువచ్చునో, దాని వలన తమకేమి ముప్పువాటిల్లునో యను భీతివలనను, సర్వాంగసుందర మగు భారతసంఘము రాజకీయముగ గూడ బలిష్ఠముగనుండు నను కారణమువలనను, ప్రస్తుత పరిపాలకులు సంఘసంస్కరణయందు పాల్గొనక మన యధోగతికి కారకులయిరి. సాంఘికాభివృద్ధి హెచ్చుగా జరుగ నవసరములేదని మేము చెప్పుటలేదు. చాల అవ సరమే. కాని ప్రస్తుత సాంఘికవ్యవస్థ బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వస్థాపనమునకు ఆటంకము కాదనియు, బాధ్యతా యుత ప్రభుత్వము స్థాపింపబడినగాని సాంఘికాభివృద్ధి కలుగనేరదనియు, మావాదము. ప్రభుత్వాధికారము భార తీయుల వశమున నున్నగాని సక్రమ సాంఘిక పునర్నిర్మాణ విధాన మమలులో నుంచుటకు వీలులేదని మేము తలచు చున్నాము. ఈసందర్భమున నొక్కవిషయము చెప్ప వలసియున్నది. భారత విద్యాధికులు అనేక సంవత్సర ములనుండి సంఘసంస్కరణయం దభిమానము వహించి, యనేక సంస్థలను నెలకొల్పి చాల ప్రశస్తమైనపనిని చేయ

గలిగిరి. మన విదేశీయ విమర్శకు లీ ప్రయత్నములను పరిగణింపక మనలో నున్న చెడుగును మాత్రమే గ్రహించి మంచిని త్రోసివేయుచున్నారు. భావిబాధ్యతాయుత ప్రభుత్వము విద్యావ్యాపకమును గాని, నిమ్నజాత్యుద్ధరణ మును గాని, గ్రామముల ఆర్థికసాంఘిక పునర్నిర్మాణ మును గాని చేయ పూనుకొనదని మేము నమ్మజాలము. సంస్కరణప్రభుత్వములో శాసనసభలకు అధికారములు హెచ్చులేకపోయినను, కోశసమృద్ధి శూన్యమైనను, శాసనసభ్యులు ప్రజల విద్యాభివృద్ధియెడల చాల శ్రద్ధ వహించి పనిచేయుచుండుట వ్యక్తమే.

పాశ్చాత్య వాణిజ్యము - ఉద్యోగములు

తరువాత మనము విచారింపవలసిన విషయము పాశ్చాత్యవాణిజ్యమును గురించియైయున్నది. 'భారతదేశ ములో కోట్లకొలది ద్రవ్యము పెట్టుబడి పెట్టి, దానిని అనుక్షణము వృద్ధిచేయ నుద్దేశించుచున్న పాశ్చాత్యవర్తకులు మనము త్వరలో రాజ్యవిధానమును మార్చ నుద్దేశించితిమేమో తెలిసికొన హక్కుగలిగి యున్నారు.' ఈ విధముననే 'ప్రభుత్వోద్యోగములయందు నూతనముగా ప్రవేశించువారుకూడ అడుగుటకు హక్కు గలిగి యున్నారు.' అని మన ప్రభువులు చెప్పెదరు. భారత దేశములో ద్రవ్యము పెట్టుబడిపెట్టినవా రింత కంపము

నొందుటకు కారణమేమియో మాకు బోధపడుటలేదు. న్యాయసమ్మతముగా వర్తకము చేయువారిని ఆటంకపెట్టుటకు చట్టములు మనమెందుకు చేయుదుము? భారత వాణిజ్యమువలెనే పాశ్చాత్యవాణిజ్యము కూడ గొప్ప వ్యాపారమునకు తప్పని సరియగు ఇబ్బందుల నందవలసి వచ్చెను. ఇకముందుకూడ ఈ యిబ్బందులు తప్పవు. పాశ్చాత్య ప్రభుత్వములు గూడ షాహుకార్లకును పనివారికిని వచ్చు తగాదాలను సంపూర్ణముగా నాపుదలను చేయలేకపోయినవి. ఐనను పాశ్చాత్య వాణిజ్యములో నేశాఖకైనను ప్రత్యేక సౌకర్యము లవసరమని వారు తలచుచో, తమ కష్టసుఖములను తెల్పినంత మాత్రముననే భావి భారతరాజ్యాంగమును శాంతియుతముగా పరిష్కరింప నుద్దేశించిన భారతప్రజలు వాని నాలోచించెదరు. సివిల్, మిలిటరీ ఉద్యోగీయుల విషయమున మా నివేదికలో నింకొకభాగమున చేసిన సూచనలను పరిశీలించెదరుగాక! భారతస్వాతంత్ర్య సంస్థాపనాసమయమున నీ యుద్యోగులకు న్యాయముగా రావలసిన జీతములు ఫించనులు మొదలగువానికి తగు హామీ యివ్వబడునని తెలియజేసినాము. ఇచ్చట లీసంఘమును గురించి యొకమాట చెప్పవలసియున్నది. ఈ సంఘము భారతీయులు వద్దు వద్దని మొరపెట్టుచున్నను

ఏర్పాటు చేయబడెను. దాని సిఫారసులను శాసనసభ వారొప్పుకొనకపోయినను ప్రభుత్వమువా రవలంబించిరి. ముందు ఉద్యోగీయులను నియమింపవలసిన పద్ధతులు, వారికి జీతములు భత్యములు, ఉపకారవేతనములు మొదలగు విషయములను నూతన రాజకీయపరిస్థితులనుబట్టి సమగ్రముగా పరీక్షించి నిర్ధారణ చేయుట యవసరము. భావిబాధ్యతాయుత ప్రభుత్వమున ఉద్యోగీయులు, ఆంగ్లేయులైనను, భారతీయులైనను, ఇతర అధినివేశములతో బాటు సత్కరింపబడుదురే గాని వేరువిధముగా చూడబడుదురను తలంపునకు సావకాశమేమియు గాన్పించదు.

భారత దేశ సంరక్షణమును గురించి చర్చించి యింతటితో నీ యుపోద్ఘాతమును ముగింతుము. మాల్కం

భారతసేన

హెయిలీగా రీవిషయమై యిట్లు నుడువుచున్నారు. "సంపూర్ణ అధినివేశ ప్రతిపత్తికి ముఖ్యావసరము ప్రభుత్వమునకు సంపూర్ణముగా లోబడియున్న సేనయని వేరుగా చెప్ప నవసరము లేదు. భారత దేశము స్వతంత్రముగా సేనను నిర్వహించగలదని చెప్పినవా రింతవఱకు నెవ్వరును లేరు. ఇక ముందైనను బలీయమైన సేన నిర్మింపబడుననియాశలు గానరావు." ఈవిషయమును గుఱించి కీత్ పండితు డిట్లు నుడువుచున్నాడు. 'దేశీయ సేనాపతులకు

లోబడియున్న భారతసేనను దేశసంరక్షణకు మాత్రమే గాక సరిహద్దురాష్ట్రముల సంరక్షణకుగూడ వినియోగించవచ్చును. కాని యింతవఱకు కలిగిన యభివృద్ధి మిక్కిలి స్వల్పము. దీనికి రెండు కారణములు గలవు. సేనను భారతీయుల కొప్పజెప్పుట ఆంగ్లేయ సర్వసేనాధిపతులు మున్నగు అధికారుల కెంతమాత్రము ఇష్టము లేకపోవుటొకటి. రెండవది భారతీయులకని నిర్ణయింపబడిన యుద్యోగములకు తగిన భారతయువకులు రాకుండుట. గొప్ప ఉద్యోగములలో ప్రవేసించదలచినవారు పుష్కలముగా వేతనములు దొరకెడి ఇండియన్ సివిల్ సర్వీస్‌లో చేరుదురుగాని సేనలో ప్రవేసించరు. మఱియు సేనలో భారతీయులపై గల సవతితల్లిప్రేమ, అనుమానములు సివిల్ ఉద్యోగములలో లేవు. ఏది యెట్లున్నను బలీయమగు సేనాదళములు లేనిది బాధ్యతాయుత స్వపరిపాలన జయప్రదముగా కొనసాగునను మాట కల్ల.'

ఇది సత్యమేకాని తగుసేనాబలము లేనియెడల భారతదేశ మధినివేశస్వాతంత్ర్యమున కర్హము కాదను వాదమును మే మొప్పుకొనము. మొదటిది భారతదేశములో బలీయమగు సేనను క్రొత్తగా సృష్టించ నవసరములేదు. ఇదివఱకే యున్నది. రెండవది చరిత్రాత్మకముగా నాలోచించినచో మన విమర్శకులు చెప్పునది సత్యము కాదని బోధపడకమానదు.

మా వాదమును బలపఱచుటకు, సర్ శివస్వామి అయ్యర్ గారు భారత శాసనసభలో ఫిబ్రవరి 18, 1924 సంవత్సరమున చేసిన యుపన్యాసము నుల్లేఖించ సాహసించుచున్నాము. శివస్వామిఅయ్యర్ గారు భారతసేనా సమస్యలలో నిధి గావున వారి యభిప్రాయములు చాల మాననీయములై యున్నవి. వారి ట్లుపన్యసించిరి.

'నాకు తెలిసినంతవఱకు అధినివేశ రాజ్యములకు స్వాతంత్ర్య మొసంగబడినప్పుడు, వానిలో నొక్క రాజ్యము కూడ స్వయంరక్షణము చేసికొనగల స్థితియం దుండలేదు. స్వతంత్రము లభించిన చాల సంవత్సరములవఱకు నవి తమరక్షణమునకు సేనలను భరింపజాలకపోయెను. మనమో, మొదటినుండియు మన సేనలను భరించుచుంటిమి. మన సేనలను మనమే ఆయత్తము చేసికొనుచుంటిమి. మన సేనలను మాత్రమే గాక ఆంగ్ల సేనలను గూడ వల్లమాలిన జీతము లిచ్చి భరించుచుంటిమి. అధినివేశ స్వాతంత్ర్య రాజ్యములకన్న మన మెక్కుడు బాధ్యతలను వహించుచుంటిమి. సేనలకు జీతము లిచ్చి భరించుట మాత్రమే గాక, సేనానాయకులును, సేనాపరిపాలనయు, భారతీయుల వశమున నున్న గాని మనము సంపూర్ణ బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వమునకు తగమని మాల్కం హెయిలీగా రనుచున్నారు. దీనిలో కొంత సత్యము లేకపోలేదు. ఐనను, అధి

నివేశస్వాతంత్ర్యరాజ్యముల విషయములో నీషరతు చెప్పబడియుండలేదు. దేశములో కల్లోలములు జరుగకుండ తగిన కట్టుదిట్టము లుండవలె నని కోరినమాట వాస్తవమే. అది యెప్పుడు? స్వాతంత్ర్య మొసంగిన కొన్ని సంవత్సరములకు. శత్రువు దేశముపై దండెత్తివచ్చినప్పుడు రక్షించుకొను బాధ్యత అప్పటికిని ఇప్పటికిని అధినివేశరాజ్యములపై లేదు. నావికాదళవిషయమై అసలే లేదు.'

సేనవిషయమై సిఫారసులు

ఆంగ్లేయాధికారుల జీతములకును, భత్యములకును ఉపకారవేతనములకును, తగు హామీల నొసంగి సేనను భారతీయుల వశము చేయవలసిన దని సిఫారసు చేసితిమి. భారతశాసనసభలో సేనలపక్షమున నొక బాధ్యతవహించిన మంత్రి యుండినచో సేనకును శాసనసభకును అన్యోన్యత యుండుటయే గాక, పుష్కలముగా ధనసహాయము గూడ జరుగుచుండును. ప్రస్తుతము సేనలకగుఖర్చు శాసనసభవారి వశమున లేదు. దానివిషయమై సభ్యులు చర్చించుటకు కాదుగదా, నోరు మెదలించుటకు గూడ వీలు లేదు. శాసనములో నీవిషయమై 'గవర్నరు జనరలు సెలవొసంగిననే తప్ప సేనలకగుఖర్చును శాసనసభవారు చర్చించ వీలులేదు.' అని స్పష్టముగా నున్నది. సేనలో హెచ్చుగా భారతీయులను చేర్చుకొనుటకు '8 యూనిట్

స్కీమ్' తప్ప వేరుప్రయత్నమేమియు నిటీవల జరిగియుండ లేదు. ఈపద్ధతిని స్కీన్ కమిటీవారు తీవ్రముగా ఖండించుటచే నిదియు వదలివేయబడినది. భారత యువకులను సాండ్‌హర్‌స్టు సేనాకళాశాలకు పంపి తర్ఫీదై వచ్చిన తరువాత అధికారులనుగా నియమించుపద్ధతివలన నెన్నాళ్లకు సేన భారతీయుల వశమగునో ఊహించ శక్యము కాదు. సాండ్‌హర్‌స్టు కళాశాలకు పంపుటకు ఇప్పటికంటె హెచ్చుయువకులు దొరకరని మేము నమ్మజాలము. విద్యార్థుల స్వీకరించుపద్ధతి చాల సంకుచితముగా నున్నది. తగుప్రయత్నములుచేసినచో భారత దేశములోనే మనయువకులు మంచి శిక్షను బొందుటకు సావకాశములు కలవు. ఇతరవిషయములందువలె సేనయందును, భారత దేశ మన్యులపై నాధారపడకుండ స్వయం శక్తిమీద నే యాధారపడియుండునట్లు చేయుట బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వముయొక్క ప్రథమకర్తవ్యము. ఈసూత్రము ననుసరించి భారతదేశములో నచ్చటచ్చట కొన్ని శిక్షణా కళాశాలలు స్థాపించవలసినట్లుగా మేము సిఫారసు చేసితిమి. దేశక్షేమమునకై యెల్లప్పుడును శ్రద్ధవహించి పని చేయుటకు అనేకదేశములలోని పద్ధతుల నాలోచించి 'దేశసంరక్షకసంఘ' మను సంఘము నొకటి స్థాపించవలెనని కూడ వ్రాసితిమి.

నివేదిక

మొదటి అధ్యాయము

ఈ నివేదికను సమర్పించుచున్న మాసంఘమును బొంబాయిలో 1928 సం॥ము మే 19 తారీఖున కూడిన అఖిలపక్ష మహాసభవారి క్రింది తీర్మానానుసారముగా నేర్పాటు గావించిరి.

నెహ్రూ సంఘము

"భారత దేశమునకు తగిన రాజ్యాంగవిధానము యొక్క ప్రధానసూత్రములను బాగుగా నాలోచించి జులై 1 తారీఖులోగా మాకు నివేదించుటకు శ్రీయుత మోతీలాల్ నెహ్రూ (అధ్యక్షుడు), సర్ తేజ్ బహద్దూర్ సప్రూ, సర్ ఆలీ ఇమామ్, శ్రీయుత ప్రధాన్, శ్రీయుత షు ఆబ్ ఖురాషీ, శ్రీయుత సుభాష్ చంద్రబోస్, శ్రీయుత మాధవరావ్ ఆనీ, శ్రీయుత ఎమ్. ఆర్. జయకర్, శ్రీయుత ఎన్. ఎమ్. జోషీ, సర్దార్ మంగళసింగు గార్లతో కూడిన సంఘము నొకటి ఏర్పాటుచేయుటకు సభవారు తీర్మానించుచున్నారు; తయారుచేసిన ముసాయిదా దేశములోని ముఖ్యసంస్థాపనలకు ఈ సంఘము

పంపవలెను; మరియు హిందూ మహమ్మదీయ సఖ్యత విషయమై మద్రాస్ కాంగ్రెస్ మహాసభవారు చేసిన తీర్మానమును, హిందూ మహాసభ, ముస్లిమ్‌సమితి, సిక్కు సంఘము, ఢిల్లీ అఖిలపక్ష సమావేశములో పాల్గొనిన యితర రాజకీయసంఘముల తీర్మానములను, యికముందు యీ సంఘమువారికి సూచింపబడు సలహాలను యీ సంఘమువారు సంపూర్ణముగా విచారించవలెను; మరియు ఢిల్లీలో సమావేశమైన అఖిలపక్షసభవారిచే నేర్పాటు చేయబడిన వివిధోపసంఘముల సిఫారసులను తగురీతి నాలోచింపవలెను.

ఈ సంఘమువారు తయారుచేసిన నివేదికను చర్చించుటకు అఖిలపక్ష మహాసభ మరల అగస్టు మొదటివారములోకూడును".

ఈసంఘమువారి కార్యక్రమమును వివరించుటకు పూర్వము సంఘనియామకమునకు కారణభూతములైన

క్లుప్తచరిత్ర

కొన్ని సందర్భములను క్లుప్తముగా దెల్పుట సంభావ్యము.

డిసెంబరు 1926 సం॥న గౌహతీపట్టణమున గూడిన భారత జాతీయమహాసభ కడుంగడు విషాదపరిస్థితుల యందుకూడెను. హిందువులకును మహమ్మదీయులకు

గౌహతి కాంగ్రెస్ మహాసభ

మాననీయు డగు శ్రద్ధానంద యోగి యొక్క కరకుతురకచే పొడిచిచంపబడె ననువార్త సభవారికిని దేశమునకును మితిలేని సంతాపము కలుగజేసెను. మరియు దేశమందంతట ప్రబలిన హిందూ మహమ్మదీయ వైషమ్యములు తీక్ష్ణరూపమునుదాల్చి ప్రజల నట్టుడికిన ట్లుడికించెను. ఈ పరిస్థితులయందు సమావేశమైన మహా సభ హిందువులకును మహమ్మదీయులకును పొత్తు గుదుర్చుటకై యీ క్రిందితీర్మానము చేసెను.

'కాంగ్రెస్ కార్యనిర్వాహకవర్గమువారు హిందూ మహమ్మదీయనాయకులతో సంప్రతించి ప్రస్తుత విషాదకర వైషమ్యములను మాన్పుటకు తగిన కర్తవ్యములను సూచించి, 1927 సం॥ము మార్చి 31 తారీఖులోగా అఖిల భారత కాంగ్రెస్ సంఘమువారికి నివేదికను సమర్పించవలెను'.

ఈయాజ్ఞలకు బద్ధులై కాంగ్రెస్ అధ్యక్షుడును, కార్యనిర్వాహకవర్గమువారును చాలమందిహిందూ మహమ్మదీయ నాయకులను, శాసనసభ్యులను కలసికొని సంప్రదించిరి.

1927 సం॥ము మార్చి 20 తారీఖున కొందరు మహమ్మదీయప్రముఖులు ఢిల్లీలో సభగావించి హిందూ

మహమ్మదీయుల షరతులు

సోదరుల యొప్పందలకై కొన్ని తీర్మా నములను గావించుకొనిరి. 'ముస్లిము షరతు'లని ప్రసిద్ధిగాంచిన యీతీర్మా నములయందు అన్ని రాష్ట్రీయ శాసనసభలలోను, భారతశాసనసభలోను సంయుక్తనియోజక వర్గమున కంగీకృతి యీ క్రింది షరతులకు లోబడి ఆమోదించబడెను.

(1) సింధు ప్రత్యేకరాష్ట్రముగా చేయబడవలెను.

(2) పశ్చిమోత్తర సరిహద్దురాష్ట్రము, బెలూచిస్థానము యితరరాష్ట్రములతోబాటు పరిగణింపబడవలెను.

(3) పాంచాలమునందును, వంగదేశమునందును ప్రాతినిధ్యము జనసంఖ్యనుబట్టి యుండవలెను.

(4) భారత శాసనసభ్యుల మొత్తమునందున్నలో మహమ్మదీయప్రతినిధుల సంఖ్య మూడవ వంతునకు తగ్గి యుండరాదు.

ఈ షరతులు కాంగ్రెస్‌కు పంపబడినతోడనే, కాంగ్రెస్ కార్యనిర్వాహకవర్గమువారాలోచించి సంయుక్త నియోజకవర్గసిద్ధాంతమును మహమ్మదీయులామోదించి నందులకు వారిని ప్రశంసించుచు త్వరలో బద్ధసఖ్యత కుదురునని యాశించిరి. హిందూ మహమ్మదీయ నాయ

కులతో సంప్రదించుట కొఱక ఉపసంఘమునుకూడ నా
శేర్పాటు గావించిరి.

కాంగ్రెస్ కార్యనిర్వాహక వర్గమువారు 1927 సంవత్సరము మే 15 నుండి 18 తారీఖువరకు బొంబాయిలో మరల నొకసభగావించిహిందూ మహమ్మదీయ సఖ్యతనుగురించి పెద్ద తీర్మానమును జేసిరి. మహమ్మదీయుల షరతులపై నిది యాధార పడియుండెను గాని అంతకంటె వివరముగా నుండెను. మరియు కొన్ని ఇతరవిషయములుగూడ నీతీర్మానములో చేర్చబడెను.

కాంగ్రెస్ కార్య నిర్వాహక వర్గము.

ఆ తారీఖులనే బొంబాయిలో కూడిన అఖిల భారత కాంగ్రెస్ సంఘము ఆతీర్మానములనే కొలది మార్పులతో నంగీకరించెను. సింధు రాష్ట్రవిభజన సాంఘికప్రాబల్యము మీద నాధారపడక, అన్ని రాష్ట్రములకు వర్తించు విశాలజాతీయ భావము మీద నాధారపడవలెనని సభలోనున్న హిందూనాయకుల పక్షమున మార్పు కోరబడెను. తీర్మానములోని పదములను సవరించుటవలన హిందూ మహాసభాప్రతినిధుల యభ్యంతరము తొలగెను. తీర్మాన మేకగ్రీవముగా నంగీకరించబడెను.

అఖిల భారత కాంగ్రెస్ సంఘము

ఈ అఖిలభారత కాంగ్రెస్‌సంఘసభలోనే స్వరాజ్యవిధానము నొకదానిని నిర్మించుట కొకసంఘమును స్థాపించవలెనని ప్రప్రథమమున తీర్మాన మామోదింపబడెను. ఆ తీర్మాన మిట్లున్నది.

"భారత శాసనసభయందు గల ప్రజానియోజిత సభ్యులతోడను, రాష్ట్రీయశాసన సభ్యులతోడను వివిధ పార్టీ నాయకులతోడను, కలసి సంప్రదించి సార్వజనిక హక్కులపై నాధారపడియుండెడు స్వరాజ్యవిధానమును నిర్ణయించుటకు ఈ సభవారు కాంగ్రెస్ కార్యనిర్వాహక వర్గమువారిని కోరుచున్నారు".

1927 సంవత్సరము అక్టోబరులో అ. భా. కా. సంఘము హిందూమహమ్మదీయ సఖ్యతను గురించి మరియొక తీర్మానమును గావించెనుగాని యిది సాంఘిక మతవిషయములను గురించియై యుండెను.

మద్రాస్ కాంగ్రెస్— స్వరాజ్య విధానము.

చెన్నపట్టణమున కూడిన కాంగ్రెస్ మహాసభ హిందూ మహమ్మదీయసమస్యను సమగ్రముగా నాలోచించి, ఈ రెండు మతసంఘముల రాజకీయ సాంఘికహక్కులను గురించియు ఇతర హక్కులను గురించియు పెద్ద తీర్మానము జేసెను. ఆ సంవత్సరమునందే అంతకు

పూర్వము అ. భా. కా. సంఘము నిర్వచించిన సిద్ధాంతమున కనుగుణముగా మద్రాసు కాంగ్రెసు తీర్మానము తయారుచేయబడెను. స్వరాజ్యవిధానమును తయారుచేయు విషయమై మహాసభ యీ క్రింది తీర్మానము నామోదించెను.

"దేశములో నన్ని రాజకీయ పక్షములవారును ఏకమై స్వరాజ్యవిధానము నొకదానిని నిర్మించవలె నని కోరుచున్న కోర్కెను గమనించియు, కాంగ్రెస్ వర్కింగ్ కమిటీవారీవిషయమై పంపిన ప్రశ్నాపత్రమునకు వచ్చిన ప్రత్యుత్తరములను, సూచనలను, చిత్తువిధానమును బాగుగా నాలోచించియు, ఈమహాసభవారు కాంగ్రెస్ కార్య నిర్వాహకవర్గమువారి నొకస్వరాజ్యవిధానమును తయారు చేయవలసినదిగా కోరుచున్నారు. ఈ ప్రయత్నములో కార్యనిర్వాహకవర్గమువారు యితరసభ్యులను చేర్చుకొన వచ్చును. దేశములో రాజకీయ, సాంఘిక, వాణిజ్య కార్మిక ప్రతిష్ఠాపనలతో నవశ్యము సంప్రదించవచ్చును. సార్వ జనిక హక్కులమీద నాధారపడియుండు నీస్వరాజ్య విధానమును మార్చిలోగా ఢిల్లీనగరమునగాని, యితర నిర్ణీతస్థలమునందుగాని అఖిలభారత కాంగ్రెస్ సంఘసభ్యులును, పై నుదహరింపబడిన సంస్థలప్రతినిధులును, భారత శాసనసభలలోను, రాష్ట్రీయసభలలోను గల ప్రజానియో

జిత సభ్యులును కలసిన సభాముఖమున చర్చించుటకు నివేదించవలెను."

కాంగ్రెస్ మహాసభవా రీతీర్మానము నామోదించిన వెంటనే ఇండియన్ లిబరల్ ఫెడరేషన్ వార్షికసమావేశము బొంబాయినగరమున జరిగినప్పుడు ముస్లిమ్ షరతులకు కారణభూతులగు ప్రముఖులను అభినందించుచు నీక్రింది తీర్మానము ఆమోదించబడెను.

"హిందువులకును మహమ్మదీయులకును కలిగిన తీవ్రవిభేదములను తొలగించి సమరసభావము కలుగజేయుటకు ఆతురతజూపిన మహమ్మదీయప్రముఖుల నీసభవా రభినందించుచున్నారు. మరియు నీ ప్రణాళికలోని షరతులను సమరసభావమున చర్చించి ఒడంబడిక కుదుర్చుటకై త్వరలో నీ సంఘములచే నెన్నుకొనబడిన ప్రతినిధుల సభ జరుగవలెనని యీ సభవారు సూచించుచున్నారు".

మితవాదు లీతీర్మానమును జేసిన కొలదిరోజులకు ముస్లిమ్ సమితివారు కలకత్తా నగరమున సమావేశమై భారతకాంగ్రెస్ మహాసభ కార్యనిర్వాహక వర్గమువారితోడను, యితర ప్రతిష్ఠాపనల ప్రతినిధులతోడను కలసి సంప్రదించి మహమ్మదీయుల హక్కులు సంరక్షించబడు

విధమున పైన జెప్పిన ఢిల్లీషరతుల ననుసరించి యొక స్వరాజ్య విధానమును తయారుచేయవలసినదిగా తమ కార్యనిర్వాహకవర్గమువారిని కోరిరి.

ఆహ్వానింపబడిన సంస్థలు.

మద్రాస్ కాంగ్రెస్ తీర్మానాను సారముగా కాంగ్రెస్ కార్య నిర్వాహక వర్గము వారు భారత దేశములోని వివిధ ప్రతిష్ఠాపనల నాహ్వానించుచు లేఖలనంపిరి. వానిలో కొన్నింటి నీక్రింద నిచ్చుచున్నాము.

మితవాదుల సభ. (లిబరల్ ఫెడరేషన్)

హిందూమహా సభ.

అఖిలభారత ముస్లిమ్ సమితి.

కేంద్ర ఖిలాఫత్ సంఘము.

కేంద్రసిక్కు సంఘము.

అఖిల భారత ట్రేడ్ యూనియన్ కాంగ్రెస్.

బర్మీస్ సంఘము.

హోంరూల్ లీగ్.

రిపబ్లికన్ లీగ్.

భారత శాసనసభలో జాతీయవాదుల పక్షము.

భారత శాసనసభలో స్వాతంత్ర్య పక్షము.

భారత సంస్థానప్రజల సంఘము.

భారత సంస్థాన ప్రజల మహాసభ

భారత సంస్థాన పిపిల్సు సంఘము.
ఆంగ్లో భారతసంఘము.
కలకత్తా భారత సంఘము.
పార్సీ కేంద్ర సంఘము.
జొరాస్ట్రియన్ సంఘము.
పార్సీ రాజకీయ సభ.
పార్సీ పంచాయతీ.
భారత క్రైస్తవుల అఖిల భారతసభ.
దక్షిణ భారత వాణిజ్య సంఘము.
ద్రావిడమహాజనసభ.
అయోధ్య, ఆగ్రా, బీహార్.
బెంగాల్ మద్రాస్ భూస్వాముల సంఘములు.

దరిమిలాను బొంబాయి సభా సమావేశకాలమున బొంబాయి బ్రాహ్మణేతర పక్షమువారికిని, జాతీయ బ్రాహ్మణేతరపక్షమువారికిని, బొంబాయి కమ్యూనిస్టు పార్టీకిని, బొంబాయి కర్షక కార్మిక పక్షమువారికిని ఆహ్వానము లంపబడెను.

ఢిల్లీ అఖిలపక్ష మహాసభ

వీనిలో చాలవరకు ఢిల్లీలో 1928 సంవత్సరము ఫిబ్రవరి 12 తారీఖున జరిగిన సభకు ప్రతినిధుల నంపెను. ఈసభ ఫిబ్రవరి 22 వ తారీఖువరకు సమావేశమై అనేకవిషయములను చర్చించెను.

భారత దేశమున కెట్టి రాజ్యాంగవిధాన మవసరమను ప్రశ్నను సభవారు ప్రప్రథమమున చర్చించిరి. సభలోనున్న కొందరు అధినివేశప్రతిపత్తిని స్థాపించుట యోగ్యమనిరి. మరికొందరు మద్రాస్ కాంగ్రెస్ మహాసభ సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్య తీర్మాన మామోదించినది గనుక దాని నాధారము చేసికొని రాజ్యాంగ విధానమును నిర్మింపబూనుట సమంజసమని తలచిరి. కాని అంతటి యున్నతాశయమునకు సభలోని అన్ని పక్షములవారును అంగీకరింపజాలమనిరి. కావున నీ రెండుపక్షములవారికి యిష్టమగు విధమున నొక మధ్యమార్గము కనిపెట్టుట యవసర మయ్యెను. డొమినియన్ ప్రతిపత్తికిని సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యమునకును చాల తారతమ్యము లేదు. మొదటిది రాజుగారి యధికారము నొప్పుకొనును. రెండవది రాజుగారితో అవసరము లేదనును. కార్యనిర్వాహక వర్గమునందే వీనికి నిజమయిన భేదముకలదు. ఈకార్య నిర్వాహకవర్గము యొక్క స్వరూపమును నిర్ణయించకుండ భారత దేశ రాజ్యవిధానముయొక్క సామాన్య సూత్రములను నిర్ణయించుట సభవారికి సమంజసమని తోచెను. కావున సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యవాదులు తమ ప్రచారకార్యక్రమమును సాగించునట్లును, అధినివేశస్వాతంత్ర్యవాదులు తత్సిద్ధికై ప్రయత్నములు సల్పునట్లిద్దరు నంగీకరించి 'సంపూర్ణ

బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వము' స్థాపించవలెనని తీర్మానించిరి. సభవారి ప్రథమ తీర్మాన మిట్లున్నది:—

'భారత దేశమునకు నిర్ణయింపబడు ప్రభుత్వము సంపూర్ణ బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వమై యుండవలెను.'

మరియు ఢిల్లీ అఖిలపక్షమహాసభవారు రాష్ట్రపునర్నిర్మాణమును గురించియు, నియోజకవర్గములను గురించియు, సభ్యత్వస్థానముల ప్రత్యేకించుటను గురించియు తీర్మానముల నామోదించిరి.

ప్రథమసంఘము.

1928 సం॥ము ఫిబ్రవరి 22 తారీఖున మహాసభ యీక్రింది విషయములను గురించి విచారించి నివేదించుటకొక సంఘమును నియమించెను. (1) రాజ్యాంగవిధానములో ఒక శాసనసభ చాలునా, రెండుశాసనసభ లుండుట యవసరమా (2) వోటింగు అధికార మెవ్వారి కుండవలెను (3) సార్వజనికహక్కుల నిర్ధారణ (4) కార్మికులయొక్కయు, కర్షకులయొక్క హక్కులు (5) భారతసంస్థానములతో సంబంధము.

ఈసంఘముపై కార్యభార మంతయు మోపి మహాసభ తాత్కాలికముగా విరమించెను. ఈసంఘము గూడ నిర్ణీతసమయములోగా వారి నివేదికను మహాసభవారికి సమర్పించెను. దీనిని చర్చించుటకై అఖిల

పక్షమహాసభ ఢిల్లీలో 1928 సం॥ము, మార్చి 8-వ తారీఖున కూడెను. ఇంతలో ముస్లిమ్‌సమితియొక్క కార్యనిర్వాహకవర్గము సభగావించి అఖిలపక్షమహాసభ వారి నిర్ణయములను త్రోసివైచెను. ఇంతటితో తృప్తి నొందక వీరు కలకత్తా ముస్లిమ్‌సమితిసభలో గావించిన తీర్మానముల నన్ని సంస్థలును ఆమోదించునట్లు తమ ప్రతినిధులు ప్రచారము చేయవలెననియు, రాజ్యాంగ విధాన నిర్మాణమునకు గడంగుటకు పూర్వము తమకృషి యొక్క ఫలితమును ముస్లిమ్‌సమితి కార్యనిర్వాహక వర్గమునకు నివేదించవలెననియు తీర్మానించిరి.

ముస్లిమ్ సమితియొక్క యీ తీర్మానము అఖిల పక్ష మహాసభవారికి ప్రతిబంధకమయ్యెను. ఆ తీర్మానానుసారముగా, వారి యితర సూచనలు సంపూర్ణముగా నొప్పుకొనబడినగాని, మరల సమితికార్యనిర్వాహకవర్గమువారితో సంప్రదించినగాని సంఘము నివేదిక నాలోచించ వీలులేదని స్పష్టముగా నుండెను.

ఈపరిస్థితులలో 1928 సంవత్సరము మార్చి 8 వ తారీఖున అఖిలపక్ష మహాసభ కూడెను. సాంఘిక ప్రాతినిధ్యము విషయమై వివాదము హెచ్చుగాజరిగెను. హిందూ మహాసభ వారును ముస్లిమ్ సమితివారును సింధురాష్ట్ర

మార్చి 8 తేది మహాసభ

విభజనను గురించియు, అధిక జనసంఖ్యాకసంఘములకు స్థానములను ప్రత్యేకించుటను గురించియు నొక తీర్మానము నకు వచ్చుటకు వీలులేకపోయెను. సిక్కులుగూడ రెండవ దానికి అనంగీకారముజూపిరి. కావున మార్చి 11 తారీఖున మహాసభ రెండు ఉపసంఘముల నేర్పాటు గావించెను. మొదటి యుపసంఘము సింధురాష్ట్రమును బొంబాయి నుండి విభజించినయెడల వచ్చు ఆర్థికచిక్కులను వివరించి వానిని పరిష్కరించుటకు ఉపాయములను జూపుటకును, రెండవది దామాషాపద్ధతిమీద ప్రాతినిధ్య (Proportional Representation) మెంతవరకు వీలగునో నిర్ణయించుట కును నైయుండెను.

ఫిబ్రవరి 22 తారీఖున నిర్ణయింపబడిన సంఘము వారి నివేదికను మహాసభ యాలోచించుటకు ముస్లీమ్ సమితి తీర్మానము ప్రతిబంధకమయ్యెను. కావున నివేది కనుమాత్రము ప్రచురించి దానియొక్క ప్రతులను సభా ప్రతినిధులకు పంచిపెట్టవలెనని నిర్ణయించి మహాసభ తిరిగి సమావేశమగుటకు 1928 సంవత్సరము మే 19 తారీఖున వాయిదా వేసికొనెను.

ఏప్రియల్ మొదటివారములో హిందూమహాసభ జబల్‌పురమున కూడి ముస్లీమ్‌సమితివారి షరతులకు విరుద్ధముగ తీర్మానముల నామోదించెను.

తీవ్రసాంఘిక వివాదముల తోడను చిక్కుల తోడను దట్టముగా నావరింపబడిన భారత రాజకీయాకాశమున తెన్నుగానని పాంథులకు దారి జూపు విద్యుల్లతయొక్క-యైనను లేని యీ విషమసమయమున మే 19 తారీఖున బొంబాయిలో అఖిలపక్షమహాసభ మరలకూడెను. హిందువులును మహమ్మదీయులును తమ కోర్కెలను రేఖామాత్రమైనను తగ్గించుకొన నిచ్చగించ లేదు. ఈ నిరుత్సాహమునకు తోడు ఢిల్లీలో సింధు విభజనమును గురించియు, దామాషాపద్ధతిని ప్రాతినిధ్యమును గురించియు విచారించుట కేర్పరుపబడిన సంఘములు నివేదికలను పంపలేదు.

బొంబాయి అఖిల పక్షసభ

ఇట్టి తరుణమున వివిధమతములకును వివిధ పక్షములకును సామరస్యము కుదురుట దుర్ఘటముగా నగుపడినందున, సాంఘిక సమస్యలను సమగ్రముగా నాలోచించి భారత రాజ్యాంగమున వివిధ మతములవారికి తగిన స్థానమును నిర్ణయించుటకు అన్ని పక్షముల ప్రతినిధులు కలసిన చిన్నసంఘ మొకటి తోడ్పడవచ్చు నని సభవారికి తోచెను. అందువలన యీనివేదిక ప్రారంభమున నుల్లేఖింపబడిన తీర్మానము అప్పుడు చేయబడెను.

సంఘము బాగుగా పనిజేయవలెననిన నంత పెద్ద దిగా నుండరాదుగదా! కనుక దేశములో నన్ని సంఘముల ప్రతినిధులు దీనిలో నుండుటకు వీలులేక పోయెను. ఐనను దేశములోని ముఖ్య పక్షముల నాయకులను దీనిలో చేర్చుటకు ప్రయత్నము జరిగెను. సర్ ఆలీ ఇమామ్, షుఆబ్ ఖురాషీగారలు మహమ్మదీయాభిప్రాయమును వ్యక్తపరచుటకు నియోగింపబడిరి; ఎమ్. ఆర్. జయకర్, ఎమ్. ఎస్. ఆనీగారలు హిందువుల యభిప్రాయమును; జి. ఆర్. ప్రధాన్ బ్రాహ్మణేతరాభిప్రాయమును; సర్దార్ మంగళసింగు సిక్కుసమితిని; సర్ తేజబహద్దూర్ సప్రూగారు జాతీయపక్షమును; ఎన్. ఎమ్. జోషీగారు కార్మికపక్షాభిప్రాయమును వ్యక్తపరచుటకు నియోగింపబడిరి.

సప్రూ సంఘము.

సభవారెన్నుకొనిన పదిమంది సభ్యులలో జయకర్ గారు తాము సభ్యుడుగా నుండుటకు వీలుగాదనిరి. కార్మికుల హక్కులను గురించి యాలోచించినప్పుడు మాత్రము సభలోనుండుటకు తనకు వీలగునని జోషిగారనిరి. ఇట్లు చెప్పినను వారొక్క సభలోగూడ పాల్గొనజాలకపోయిరి. జబ్బువలన సర్ అలీ యిమామ్‌గారు ఒక్క సభకుమాత్రమే రాగలిగినను, మా కానమయు

మున చాలత్రోప్పడెను. అప్పటప్పుడు మేము వారిని దర్శించి మా సందేహములను బాపుకొనుచుంటిమి. ప్రధాన్‌గారు జూన్ 12 తారీఖువరకు జరిగిన సభలలో మాత్రము పాల్గొనిరి.

ఆలస్యమునకు కారణములు

జులై 1 తారీఖులోగా నివేదనను తమకు సమర్పించవలసినదని మహాసభవా రాజ్ఞాపించిరి. మేమును సకాలములో విచారణ పూర్తిచేయుటకు మాచేతనైనన్ని ప్రయత్నములను జేసితిమి. కాని నిర్ణీత కార్యక్రమము ననుసరించుట మిక్కిలి దుర్ఘటమయ్యెను. జూన్ 5 తారీఖునుండి విచారణ పూర్తియైనదాక మేము ప్రతిరోజును సమావేశమై చాలకాలము చర్చించితిమి. ఇతర పెద్దలతో సంప్రదించుటగాక 25 సభలను గావించితిమి.

సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యమా? అధినివేశ ప్రతిపత్తియా?

మాసంఘము చిన్నదైనను దానిలో వివిధ రాజకీయ పక్షముల నాయకులును వివిధ మతముల ప్రతినిధులు నుండిరి. దేశములో వివిధ ప్రతిష్ఠాపనలుచేసిన విరుద్ధ తీర్మానములను బాగుగా నాలోచించి సమన్వయమును చేసి యందరకు నిష్టమగు రాజ్యాంగ విధానమును తయారుచేయవలసిన దని మమ్ములను నియమించుచు నిచ్చిన యాజ్ఞాపత్రము

లోనుండెను. కాని సంపూర్ణముగా కాకపోయినను కొంత వరకైనను ఒడంబడిక కుదురుటకు రెండు ప్రబలప్రతిబంధకము లుండెను. వీనిలో మొదటిది కాంగ్రెస్‌వారును యితర పక్షములవారును చేసిన తీర్మానములు. మద్రాసులో కాంగ్రెస్ మహాసభ సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యతీర్మానము నామోదించెను. ఇతరసభలు అధినివేశ ప్రతిపత్తి కావలెనని తీర్మానించెను. రెండవ ప్రతిబంధక మేదనగా వివిధ సంఘములవారు దేశక్షేమకరము లగు మార్గముల నాలోచించక తమతమ సంఘముల ప్రత్యేక హక్కుల కొరకు ప్రయత్నించుచుండిరి.

వీనిలో మొదటి దానిని మేము ప్రప్రథమముననే పరిష్కరింపవలసినవార మైతిమి. అధినివేశప్రతిపత్తియా? సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యమా? యను విషయమును సభవారు స్పష్టము చేయవలసిన యవసరమును తప్పించుకొనుటకై ఢిల్లీ అఖిలపక్షమహాసభలో రెండు విధముల నర్థము చేయదగిన 'సంపూర్ణ బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వము' అను పదమును వాడిరి. ఈ విషయము మొదట తేలినగాని చిత్తు రాజ్యాంగవిధానముయొక్క ప్రాతిపదికనుగూడ నిర్ణయించ వీలులేదని సంఘమువారు తలచిరి. కొందరు సభ్యులు ఢిల్లీలో నవలంబించిన పద్ధ

సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యమును అధినివేశ ప్రతిపత్తి

తినే యవలంబించుట మేలనిరి. కాని యధిక సంఖ్యాకులు మొదట దీనిని నిర్వచించి తరువాత యితర పనిని ప్రారంభించుట యుక్తమని తలంచిరి. ఇన్ని పక్షములవారు, యిన్ని మతములవారు పాల్గొనుచున్న సంఘములో నందరకు యిష్టమైనది అధినివేశప్రతిపత్తియే. వేరొక ఆశయము అందరు నొప్పుకొనజాలకపోయిరి. కావున అఖిలపక్షమహాసభవా రుపయోగించిన 'సంపూర్ణ బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వముపై నాధారపడిన రాజ్యాంగవిధానము' అను వాక్యమునకు అధినివేశస్వాతంత్ర్య రాజ్యమువంటి రాజ్యవిధానమని సంఘమువారు వ్యాఖ్యానము చేయవలసివచ్చెను. మేమీ గ్రంథములో ప్రతిపాదించిన సూత్రములు అధినివేశ స్వాతంత్ర్య రాజ్యమునకే తగియున్నవి. అయినను వానిలో చాలవరకు సంపూర్ణస్వాతంత్ర్య రాజ్యమునకు గూడ అనుకరించును. మే మొక సంఘముగాకూడి యీ రాజ్యాంగవిధానమును నిర్ణయించుటవలన భారత దేశములో నందరకు వాంఛనీయమైన గరిష్ఠవిధానమునే నిర్ణయించితిమని యూహించవలయును గాని, మా సంఘములోని కాంగ్రెస్‌వాదులు గాని, కాంగ్రెస్ మహాసభవారు గాని తమ గమ్యస్థానమును సంకుచితపరచుకొనిరని యూహింపజనదు. సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యమే భారతీయుల యాశయమని నమ్మువారు దానికై ప్రయత్నించుటకు

సంపూర్ణమైన హక్కు గలిగియున్నారు. ఇట్లన్ని పక్షము లా నాలోచించి సంప్రదించి నిర్ణయించిన సర్వపక్షసమాగమ నిర్ణయ మైన సదుద్దేశయమును భారతీయులందరు భావిభారత రాజ్యాంగమునకు ప్రాతిపదికగా నంగీకరించి తద్విధానము నాధారముగా జయప్రదముగా కొనసాగించెదరని నమ్ముచున్నా ము. దీని నొప్పుకొనుటవలన ప్రత్యేకవ్యక్తులును, సంఘము లును తమ స్వాతంత్రాభిప్రాయములను, మహదాశయము లను, సంకుచితపరుచుకొన నవసర మేమాత్రము లేదు.

భారత రాజ్యాంగ పునర్నిర్మాణమునకు సాంఘిక విశేషములు నిజముగా ప్రబల ప్రతిబంధకములు కావు. స్వల్ప విషయములయ్యు నివి మహత్తరమైన సమస్యలకన్న విస్తారముగా సామాన్య ప్రజల దృష్టి నాకర్షించి రాజకీయాభివృద్ధి కాటంకము లగుచున్నవి. ఇందువలన పరస్పర విరుద్ధములగు తీర్మానములు, సిఫారసులు, లక్ష్యములు మన కంటబడుచున్నవి. అన్నిటిని మనము మన్నించవలసినదే. కాని మద్రాస్ కాంగ్రెస్, ముస్లిమ్ సమితి తీర్మానములు హిందూమహాసభ, సిక్కుసమితి తీర్మానములకు విరుద్ధములుగా నున్నప్పుడు వీనిలో మనము దేనిని గ్రహించవలెను; వేనిని త్రోసివేయవలెను? వేనిని కూడ సంపూర్ణముగా గ్రహించుటకు వీలులేదు. ఈపర

సాంఘిక విశేషములు

స్పర విరుద్ధములగు ననేక తీర్మానముల నాలోచించి భారత దేశమునకు తగిన రాజ్యాంగ విధానమును తయారుచేయుమని మహాసభవారు మమ్ముకోరుటవలన మాస్వబుద్ధిని, విచక్షణాజ్ఞానమును బాగుగా నుపయోగించి, అందరి హక్కులను రక్షించు ప్రణాళికను నిర్ణయించవలసినట్లు స్పష్టమగుచున్నది. మాసిఫారసు లెంత ప్రశస్తములైనను, ఎంత యాచరణయోగ్యములైనను దేశములో ముఖ్యపార్టీల యామోదము బడయనిది వ్యర్థములేకదా! కావున పరిస్థితులను చక్కగా విచారించి అందరకు అనుకూలమగు ప్రాతిపదికను నిర్ణయించుటమీదనే రాజ్యాంగ నిర్మాణముయొక్క విజయ మాధారపడి యుండును. ఈ ప్రాతిపదికను నిర్ణయించుటకు సంఘమువారు చాల కృషి సల్పిరి. అనేక హిందూ మహమ్మదీయ నాయకుల సలహాలను పుచ్చుకొనిరి. ఈప్రముఖులు మాయధ్యక్షుని యాహ్వానముపై సభకు దయచేసి యనేకవిధములతోడ్పడి యమూల్య దేశోపకార మొనర్చిరి. మాకృషియొక్క ఫలితము ముందు అధ్యాయములలో పొందుపరచుచున్నాము. దేశములో నన్నిపక్షములు దీని నుదారబుద్ధితో గ్రహించి అన్యోన్యకలహములవలనను, అవిశ్వాసములవలనను అధోగతియందున్న భారత దేశమును పునరుద్ధరించెదరని కోరుచున్నాము.

అధ్యక్షుని యాహ్వానమును శిరసావహించి వచ్చి మాకత్యంతము తోడ్పడిన శ్రీయుత డాక్టరు అన్సారీ, పండిత మదనమోహన మాలవ్యా,

వందనములు

మౌలానా అబ్దుల్ కలమ్ అజద్, సి. వై. చింతామణి, మౌల్వీషాఫీ దావూదీ, డాక్టర్. ఎస్. డి. కిచ్లూ, సచ్చిదానందసింహా, మున్షీ ఈశ్వర సరన్, డాక్టర్ ఎస్. మహమ్మద్, ఛౌదరీ ఖలీఖజ్ జమాన్, టి. ఏ. కే. షేర్వానీగార్లకు మావందనము లర్పించుచున్నాము.

కాంగ్రెస్ అధ్యక్షుడగు డాక్టర్ అన్సారిగారు మూడుసార్లు మావద్దకు వచ్చి, మాకు చిక్కులు సంభవించినప్పుడెల్ల చాల సాయపడినందులకు ప్రత్యేకముగా మేము వారినభినందించవలసియున్నది. కాంగ్రెస్మహాసభా కార్యదర్శి మేము విచారణ జరిపినంతకాలము మాప్రక్కనే యుండి, కావలసిన వివరములను దెల్పుచుండెను. అనుబంధములో ముద్రింపబడినవివరములనుతయారుచేయుటయేగాక సంఘమున కనేకవిధములతోడ్పడి కృతకృత్యులైన జవహర్లాలు గారికి మామనఃపూర్వక వందనము లర్పించుచున్నాము.

రెండవ యధ్యాయము

భారత దేశములో ప్రధానసాంఘికసమస్య హిందూ మహామ్మదీయ సమస్యయే. ఇతరసంఘములును నిటీవల స్వలాభాపేక్షచే ప్రత్యేక హక్కులను, రక్షణములను అడుగుచున్నారు. అల్పసంఖ్యాకులలో పాంచాల

సాంఘికసమస్య

మునందలి సిక్కుసంఘము ప్రాముఖ్యత వహించినది. వీరి హక్కులను గమనించకుండజాలము. దక్షిణాపథమున హిందువులలో బ్రాహ్మణులును, బ్రాహ్మణేతరులును తగవులాడుకొనుచుండెదరు. ఇట్టి సమస్య లున్నను మహామ్మదీయులకును, హిందువులకును గలిగిన భేదభావములను పోగొట్టి సఖ్యత కుదుర్చుటయే ప్రధానవిషయము. ఈ రెండుసంఘములు కలసి భారత దేశములో నూటికి 90 వంతు లున్నారు. **1921** సంవత్సరపు జనాభాప్రకారము వివిధసంఘములవారు యీక్రిందివిధమున నుండిరి.

హిందువులు	నూటికి	65.9
మహామ్మదీయులు	,,	24.1

బౌద్ధులు (బర్మాలో)	నూటికి	4.6
కొండజాతులవారు	,,	2.8
క్రైస్తవులు	,,	1.2
సిక్కులు	,,	1.2
జైనులు	,,	0.2
ఇతరులు	,,	0.2
		100.0

అంతకు పూర్వము తీసికొనబడిన జనాభా లెక్కలను బట్టిచూచిన హిందువులును, జైనులును క్రమముగా తగ్గుచుండగా నితరవర్ణములవారు క్రమముగా హెచ్చుచు వచ్చిరని తెలియుగలదు. మహమ్మదీయులు చాల హెచ్చుకాలేదు కాని క్రమముగా నభివృద్ధియగుచువచ్చిరి. 1881 సంవత్సరమునుండి యిప్పటివరకు నీ రెండుసంఘము లలో కలిగిన యభివృద్ధి క్రిందిపట్టికవలన తెలిసికొనదగును.

	1881	1891	1901	1911	1912	
హిందువులు	72 0	70.1	68.3	66.9	65 9	—6.5
మహమ్మదీయులు	22.6	22.4	23.2	23.5	24.1	+1.1

భారత దేశముయొక్క మొత్తము జనాభానుబట్టి గా సంఖ్యలు నిర్ణయింపబడినవి. మహమ్మదీయుల యభి

వృద్ధిని ప్రత్యేకముగా నాలోచించినచో వారు గతదశాబ్ద ములో నూటికి 3.1 చొప్పున వృద్ధియైరని తెలియగలదు. ఈ 10 సంవత్సరములలో హిందువులు కొంచెము తగ్గిరి.

పశ్చిమోత్తర సరిహద్దురాష్ట్రము, పాంచాలము, వంగదేశములలో తప్ప నితర రాష్ట్రములన్నిటిలోను మహమ్మదీయులు అల్పసంఖ్యాకులై యున్నారు. తక్కువ మహమ్మదీయ జనసంఖ్యగల యీరాష్ట్రము లన్నిటికంటె సంయుక్తరాష్ట్రములలో మహమ్మదీయులు హెచ్చుగా నున్నను, నిచ్చలనైనను నూటికి 15 వంతులకన్న నధికము లేరు. వీరైనను ఆ రాష్ట్రములలోని అన్ని భాగములలోను లేరు. ఉత్తరభాగమున పట్టణములలో నివసించుచున్నారు.

పాంచాలములో మహమ్మదీయులు నూటికి 55.3, వంగదేశములో నూటికి 54.0, సింధులో నూటికి 73.4, కలరు. పశ్చిమోత్తర సరిహద్దురాష్ట్రము, బెలుచిస్థాన ములలో చాలమట్టుకు వారే.

క్రొత్తగా భారతదేశమునకువచ్చి యీజనాభా లెక్కలను పరిశీలించువారు మహమ్మదీయులు స్వీయసం రక్షణము చేసికొనగలస్థితియం దున్నారనియు, నితరుల సాయముపై వా రాధారపడియుండ నవసరములేదనియు తలతురు. నిజముకూడ నిదియే. భారతదేశములో నన్ని

సంఘములలోను రక్షణ యవసరములేనివారు హిందువులును, మహమ్మదీయులును మాత్రమే. నూటికి 10 వంతునున్న తక్కిన సంఘములకు రక్షణ యవసరమా? లేక 90 వంతులున్న హిందువులకును మహమ్మదీయులకును రక్షణ మవసరమా?

కాని సాంఘికవివాదములలో న్యాయాన్యాయ, కార్యాకార్య విచక్షణాజ్ఞానము నశించునుగదా! ఈతగాదాలు ప్రస్తుతము మనదేశమున కెట్టి దురవస్థను దెచ్చిపెట్టినవో చూడుడు! ఇతరసంఘములు తమహక్కులకు భంగము కలుగజేయును రను దురభిప్రాయముచే ప్రతిసంఘము ప్రత్యేక రక్షణములను కోరుచున్నది. ప్రజలమనములయందు పాదుకొనిన యీదురభిప్రాయములను తొలగించుట కుపాయము లాలోచించుటయే ప్రస్తుతసమస్యయై యున్నది. సర్వాధికారములును తమకే యుండవలెననియు నితరసంఘములను వెనుకకు ద్రోయవలెనను నుద్దేశ్యముతో ప్రతిసంఘము ఆత్మరక్షణకై గగ్గోలుపెట్టుటయు, ఏసంఘమున కాసంఘము తనబాగును చూచుకొని పరశ్రేయమునకు భంగము కలుగచేయకూడ దను మతమును ఆయాసంఘనాయకులు అవలంబించియుండకపోవుటయు సంతాపకరము. విజ్ఞానస్వాతంత్ర్యముపై నాధారపడు రక్షణములే నిజమగు రక్షణములు

గాని, ప్రత్యేకనియోజకవర్గములును, స్థానములను ప్రత్యేకించుటయును, కృత్రిమరక్షణములు. అవి వాంఛనీయములు కావని మాయభిప్రాయము. ఈపద్ధతులవలన తాత్కాలిక శాంతియేర్పడినను స్థిరమగు శాంతి కలుగనేరదు.

మహమ్మదీయులు హిందువులకన్న తక్కువగా నుండుటవలన నధిక సంఖ్యాకులు తమ్ము బాధించెదరను అనుమానముచే వారొక వింతమార్గమును సూచించిరి. కొన్నిరాష్ట్రములలో హిందువులు హెచ్చుగనుక మరి కొన్నిరాష్ట్రములలో తాము హెచ్చుగా నుండునట్లు రాష్ట్రవిభజన చేయుట సమంజసమనిరి. వారి కోర్కెల నిచ్చట మేము విమర్శించము. ప్రస్తుత విపరీత సాంఘిక పరిస్థితులలో నిట్టికోర్కెలు ధర్మముగా నగుపడవచ్చును. కాని మేముసూచించు పద్ధతులకును వీనికిని నేయంతరమును లేదు. యితరులపై యధికారము చేయుటయే తగు రక్షణమని తలచుచో నింతకంటె ప్రశస్తమైన పద్ధతి యుండబోదు. ఇతరరాష్ట్రములలో హిందువులు అధిక సంఖ్యాకులుగా నున్నను, వంగదేశము, పాంచాలము, సింధు, బెలుచిస్థానము, పశ్చిమోత్తర సరిహద్దు రాష్ట్రములలో తక్కువగానున్నారు. మొత్తముమీద తాము అధికముగానున్నను నీరాష్ట్రములలో మహమ్మదీయుల వలన నేమికీడు మూడునోయని భయమందుచున్నారు.

ఒకసంఘ మింకొకసంఘముపై నధికారము నెరపుటకు మే మొప్పుకొనజాలము. దీనిని సంపూర్ణముగా నాపుచేయుట సాధ్యము కాకపోవచ్చును. కాని సాధ్యమైనంతవరకు ఒకరివలన నింకొకరికి యిబ్బందులు కలుగకుండ చేయుటకు మేము ప్రయత్నించుట యవసరము. సంపూర్ణమతస్వాతంత్ర్యమును, విజ్ఞాన స్వాతంత్ర్యమును ప్రతి సంఘమునకు చేకూరెనేని సాంఘికసమస్య పరిష్కారమగుట కేసందియమును లేదు.

సంఘసభలు

పై యుద్దేశ్యములను మనమునం దిడుకొని మేము ఏడవ అధ్యాయమున నిర్వచించిన సార్వజనిక హక్కులలో ప్రతివ్యక్తికిని సంఘమునకును సంపూర్ణమతస్వాతంత్ర్యమును, తమ స్వకీయాభిప్రాయములను ఉద్దేశములను బహిరంగముగా తెలుపుటకు సర్వస్వాతంత్ర్యము నొసగితిమి. పెద్దసంఘముల విజ్ఞానాభివృద్ధినరయుచుండు సంఘసభలుండుట శ్రేయస్కరమా యను సూచన నొకదానిని కూడ చర్చించితిమి. అదియేదన, 10 లక్షలజనాభాగల సంఘములకు కొన్ని నిర్ణీతధర్మములను నిర్వర్తించుకొరకు 25 మంది సభ్యులకు హెచ్చుకాకుండ నొకసంఘ ముండవలెను. దానికి క్రిందియధికారము లుండవలెను.

(1) [illegible]

(2) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

లను చర్చింతము. ఇవి(1) నియోజకవర్గములు (2) స్థానము లను ప్రత్యేకించుట (3) సింధురాష్ట్రవిభజన (4) పశ్చిమోత్తర సరిహద్దురాష్ట్రములలోను, బెలుచిస్థానములోను ప్రభుత్వస్వరూపము.

ప్రత్యేక నియోజకవర్గములు ప్రమాదకరముల నియు, వానిని రద్దుచేయుట శ్రేయస్కరమనియు నందరును గ్రహించియే యున్నారు. కాని మహమ్మదీయులలో కొందరు వీనిని చాలలాభకరములని పట్టుకొని ప్రాకులాడుచున్నారు. మరికొందరు ఇతర శ్రేయములకై వీనిని వదలుకొన నిష్టపడుచున్నారు.

ప్రత్యేక నియోజక వర్గములు హానికరములు

ప్రత్యేక నియోజక వర్గములు జాతీయాంభివృద్ధికి ప్రతిబంధకములని యందరు గ్రహించినను అల్పసంఖ్యగల సంఘముల కివి యింకను హెచ్చుగా హానికరములని యందరు నెరుంగరు. ఇవి అధికసంఖ్యాకులను అల్పసంఖ్యాకులతో నిమిత్తము లేనివారినిగా చేయును. కావున ఎల్లప్పుడు అధికసంఖ్యాకులుఅల్పసంఖ్యాకులకువ్యతిరేకముగా సమ్మతుల నిచ్చుచుండుట సంభవించును. మనపక్షమున హెచ్చు జనమున్నారుకదా! ఈ యల్పసంఖ్యాకులు మనల నేమి చేయగలరనుభావము అధికసంఖ్యాకసంఘమున కేర్పడుట వలన నెప్పుడు నీ రెండుపక్షములకు సామరస్యము కలుగ

నేరదు. ప్రత్యేక నియోజకవర్గములవలన మనకు కలిగిన యనర్థమిప్పటికే వ్యక్తమయినది. కాని కీచులాడుకొనుచున్న హిందువులకును, మహమ్మదీయులకును మధ్యవర్తులైన యాంగ్లేయుల సారథ్యమున నీ దుస్థితియొక్క నిజస్వరూపము పరిస్ఫుటము లగుటలేదు. ప్రత్యేకనియోజకవర్గము లెప్పుడును అధికసంఖ్యాకులకు లాభకరములు. కేవల స్వసాంఘికపక్షపాతులు యీ పద్ధతివలన పెంపొందుచున్నారు. కాని వారి గర్జనలకు అధిక సంఖ్యాకులెన్నటికిని బెదరరు. వారికి నష్టమేమియు లేదు. లాభమే. కావున సరసమగు ప్రజాప్రతినిధి ప్రభుత్వ ముండవలెనన్నచో ప్రత్యేక నియోజకవర్గములు రద్దు చేయబడవలెను. సంయుక్తనియోజకవర్గములే వాంఛనీయములు.

ఇటీవల సింహళద్వీపమునకు రాజ్యాంగ విధానమును నిర్ణయించుట కేర్పడిన సంఘ మాద్వీపమునగూడ నిట్టిసూచననే జేసియుండెను.

పశ్చిమోత్తర పరగణా, బెలుచిస్థానము

పశ్చిమోత్తర సరిహద్దురాష్ట్రములోను, బెలుచిస్థానమునను ఇతరరాష్ట్రములవంటి ప్రభుత్వ మేర్పాటు జేయవలె నని మా యభిప్రాయము. భారతదేశమునందలి రాష్ట్రములన్నియు ప్రజాప్రతినిధిప్రభుత్వమున సమానముగా పాల్గొనవలెనని మాయుద్దే

శ్యము. అఖిలపక్షసమావేశమువా రిదివరకే దీని నొప్పు కొనిరి. ధర్మమగు నీ కోర్కె నెదిరించువారు హెచ్చుగా లేరని మాకు తెలియుచున్నది.

ఇంక మనము విచారించవలసిన విషయములు రెండు కలవు. ఒకటి బొంబాయి రాజధానినుండి సింధును విభజించుట. రెండవది, శాసనసభలలో స్థానములను ప్రత్యేకించుటను గురించి. ఇవి యొకసంఘమునకు సంబంధించిన విషయములు మాత్రమే కావు. భారతీయులందరకు సంబంధించిన విషయములు, వీనిలో శాసనసభ్యత్వ స్థానములను ప్రత్యేకించువిషయమును ముందు అధ్యాయములో చర్చించగలము. ప్రస్తుతము సింధురాష్ట్రవిభజనకు సంబంధించిన సాంఘికసమస్యనుగూర్చి వ్రాసెదము.

అనేకకారణములవలన సింధుదేశ సమస్య మన రాజకీయములలో ప్రధాన స్థానము నలంకరించుచున్నది.

సింధురాష్ట్ర విభజనకు కారణములు

కొన్నిసంవత్సరముల క్రిందట సింధుదేశమును బొంబాయి రాష్ట్రమునుండి విడదీయవలెనని చెప్పినవారే యిప్పు డాటంకములను చెప్పుచున్నారు. ఇదివర కవసరము లేదనినవా రిప్పు డది తప్పక కావలెనను చున్నారు. యావద్భారతదేశము ఈ స్వల్పవిషయమై యాందోళనపడుచున్నది. ప్రజాభిప్రాయ మింత శీఘ్రముగను

నాశ్చర్యకరముగను మారుటవలన సాంఘికవైషమ్యములు ప్రజలవిచక్షణాజ్ఞానము నెట్లు వికృతి నొందింపగలవో స్పష్టమగుచున్నది. 1917 సంవత్సరమున భారతజాతీయ మహాసభ సింధును ప్రత్యేక రాష్ట్రముగా నొప్పుకొని నప్పటినుండియు మొన్నమొన్నటివరకు నది సమంజసము కాదని చెప్పినవారే లేరు. తీవ్రసాంఘికదూషణము, ప్రతిదూషణము, ప్రబలిన యీరోజులలో నీ వాదోపవాదముల నసలే పాటించక సమస్యను సాధ్యమైనంత నిష్పాక్షికబుద్ధితో విచారించుటకు ప్రయత్నించుటయే సవ్యమగుమార్గము. కాని దురదృష్టవశమున ప్రజల మనస్సులలో నీ రాగద్వేషాది విషబీజములు బాగుగా నాటుకొనినవి. వానిని పెకలించుట దుర్ఘటము.

'సాంఘిక' రాష్ట్రములను నిర్మించుట తమ కిష్టము లేదని సింధు హిందువులపక్షమున కొందరు వాదించుచున్నారు. నిజమే, సింధుమహమ్మదీయులకోర్కెలు సరియైన భాషలో కూర్చబడియుండలేదు. సాంఘికపద్ధతి ననుసరించియే వారు తమకు రాష్ట్రముకావలెనని కోరిరి. మరియు, ఇతర అనవసరవిషయములతో నీకోర్కె జతచేయబడెను. ఇట్టి తీర్మానము హిందువులకు కోపకారణమగుటలో విపరీత మేమియు లేదు. తమవాదమును నిరూపించుపద్ధతిలో లోపము లున్నయెడల వాదములోనే లోపములున్నవని

యనుట సమంజసమా? 'సాంఘిక' రాష్ట్రమును క్రొత్తగా నిర్మించుట కిది ప్రయత్న మెన్నటికిని కాదు. సింధులో మహ మ్మదీయులు హెచ్చుగానున్నారు. దానికి మన మేమిచేయ గలము? భారత దేశములో వివిధ రాష్ట్రములయందు జనాభా యిప్పుడున్నట్లుండుట కనేక కారణము లున్నవి. ఇప్పుడు క్రొత్తరాష్ట్రమును నిర్మించినను నిర్మించకపోయి నను సింధు దేశమున మహమ్మదీయులే హెచ్చుగానుండ వలెనుగదా! అధికసంఖ్యాకుల యభిప్రాయమును మన్నిం చకపోతిమా, స్వయంనిర్ణయసూత్రమునకు విరుద్ధముగా ప్రవర్తించినవార మగుటయేగాక అధికసంఖ్యాకుల యభి ప్రాయమునకు వ్యతిరేకముగా ప్రవర్తించి వారి కోపము నకు గురియైనవారముకూడ నగుదుము. భారత దేశము శాంతియుత మగు మార్గముల నభివృద్ధి జెందవలె నని కోరువా రెవ్వరు నిట్టి ఫలితములను కోరరు. సంఘప్రాబల్యమునుబట్టి రాష్ట్రనిర్మాణము చేయకూడదని చెప్పుట, ఒక్కొక్క జాతి కొక్కొక్క దేశ ముండుటవలన అంతర్జాతీయతకు నష్టము వాటిల్లునని చెప్పిన ట్లుండును. రెంటిలోను కొంచెము సత్యము లేకపోలేదు. కాని అంత ర్జాతీయతయం దెంతయభిమానముగలవాడైనను సంపూర్ణ జాతీయవిజ్ఞానాభివృద్ధికి స్వాతంత్ర్యములేనిదే సవ్య మగు అంతర్జాతీయత యేర్పడజాల దని యొప్పుకొనుచు నే

యున్నాడు. ఇట్టులే సంపూర్ణ సాంఘిక విజ్ఞానస్వాతం త్ర్యము లేనిది సర్వాంగసుందరమగు జాతి నిర్మింపబడదు.

బొంబాయి రాష్ట్రమునుండి సింధు దేశమును విడదీయుట కభ్యంతరములు చెప్పువారు మహత్తరమగు జాతీయభావప్రేరితులై యుండలేదనియు, స్వల్ప ఆర్థికలాభములకై పెనగులాడుచున్నారనియు మే మూహించుచున్నాము. నూతన రాష్ట్రమున

సింధు విభజనమునకు అభ్యంతరములు

మహమ్మదీయులు హెచ్చుగా నున్నతోద్యోగములందుందురు గనుక తమ కనర్థము వాటిల్లునని హిందువుల యభిప్రాయము. ఈ భయమున కేమియు నవకాశము లేదు. సింధు రాష్ట్రమునందలి హిందువులు సాహసవంతులు. నూతనకార్యాచరణదక్షులు. ఎంత దూర దేశములకైనను నిర్భయముగా వెళ్లి వాణిజ్యాదికమువలన ధనమును గడించి భారత దేశముయొక్క సంపత్తిని పెంపునొందించగలవారు. వారి ధైర్యసాహసములను, కర్మకౌశలమును హరించగల వా రెవ్వరును లేరు. సద్గుణశోభితులగు వారి యభివృద్ధి నాటంకపెట్ట నెవ్వరితరము? ఇదికాక రాష్ట్రీయప్రభుత్వముల యధికారములు పర్యాప్తములు. ముఖ్యశాఖలయందన్నిటియందును సింధుప్రభుత్వము భారతప్రభుత్వమునకు లోబడి ప్రవర్తించవలసి యుండును. ఐనను, రాష్ట్రప్రభు

త్వము తమకు హానికలుగజేయునని యింకను అనుమాన ములు పూర్తిగా తొలగనిచో కొన్ని ప్రత్యేకరక్షణము లనుకోరుట న్యాయముగాని ధర్మమగు రాష్ట్రవిభజనమున కభ్యంతరములను జెప్పుట సమంజసము కాదు.

కావున ప్రత్యేకసంఘముల యభివృద్ధికిగూడ సింధురాష్ట్ర విభజన మవసరమనియే మాయభిప్రాయము. దీనివలన మహమ్మదీయులకు లాభమును హిందువులకు నష్ట మును లేదు. అట్టివి వచ్చినను ఈస్వల్పలాభనష్టములకై ప్రజలు భారతజాతీయాభివృద్ధి నరికట్టకుండెదరు గాక యని మేము ప్రార్థించుచున్నాము. రాష్ట్రవిభజనము వలన ప్రత్యేకసంఘములకు గలుగు లాభనష్టము లిచ్చట చర్చించితిమి. రాష్ట్రవిభజనమున మన మనుసరించవల సిన ప్రధానసూత్రములను గురించి ముందొకయధ్యాయ మున వివరింపగలము. మా సంఘసభ్యులగు ఆనీగారు పై యభిప్రాయము లన్నిటితో నేకీభవించకపోయినను సారాంశములతోమాత్ర మేకీభవించుచున్నారు.

మూడవ అధ్యాయము

సాంఘికసమస్య (రెండవభాగము)

ఇప్పుడు ప్రత్యేక సంఘములకు శాసనసభలలో స్థానములను ప్రత్యేకించుటనుగురించి విచారింతము. ఈ విషయమున ప్రతిసంఘమును తమయభిప్రాయములే సవ్యమైనవనియు, తమ పట్టే నెగ్గవలెననియు తలచిరిగాని యితరులకు లొంగరైరి. పాంచాలములోను వంగదేశమునందును అధికసంఖ్యాకులగు మహమ్మదీయులకు స్థానములను ప్రత్యేకింపవలెనని మహమ్మదీయులు పట్టుబట్టిరి. హిందూ మహాసభయు, సిక్కుసమితియు దీని కేమాత్రము నొప్పుకొనరైరి. ఇందువిషయమై మా విచారణసంఘ మనేక సూచనలను గూర్చి పరీక్షించెను. వానిలో ముఖ్యమైన వాని నీదిగువ నిచ్చుచున్నాము.

స్థానములను ప్రత్యేకించుట

(1) జనాభా ననుసరించి అధికజనసంఖ్యాకసంఘములకును అల్పజనసంఖ్యాకసంఘములకును స్థానములను ప్రత్యేకించుట.

(2) అధికజనసంఖ్యాకసంఘములవారికి కొన్నిస్థానములను ప్రత్యేకించి, యితరస్థానముల నభ్యర్థించుటకు గూడ స్వేచ్ఛనొసంగుట.

(3) దామాషాపద్ధతిమీఁద నాధారపడిన ప్రాతినిధ్యము (Proportional representation)

(4) పాంచాలమును, పశ్చిమోత్తర సరిహద్దురాష్ట్రమును ఏకరాష్ట్రముగా జేసి, ఈక్రొత్తరాష్ట్రములో ప్రత్యేకస్థాననిర్ణయము లేకుండచేయుట.

(5) స్థానముల నసలే ప్రత్యేకించక వెనుకబడియున్న సంఘములకు ఆర్థికాభివృద్ధికిని విద్యాభివృద్ధికిని రాజ్యాంగవిధానమునందు తగు రక్షణముల నేర్పాటు చేయుట.

ఈసూచనలను విచారింపకపూర్వము దేశములో ముఖ్యసాంఘిక ప్రతిష్ఠాపనల యభిప్రాయ మేమియో విచారించుట లాభకరమని యెంచి, జులై 21 తారీఖున మాతోకలసి సంప్రదించుటకు తమతమ పక్షాభిప్రాయములను తెలుపగలవారిని పంపవలసిన దని కోరుచు హిందూమహాసభకును, ముస్లిమ్ సమితికిని సిక్కుసంఘమునకును జూన్ 11 తారీఖున మేము ఆహ్వానములనంపితిమి. ఈయాహ్వానములకు ప్రత్యుత్తరము తృప్తికరము

[illegible]

[illegible]

[illegible]

హక్కు దక్షిణదేశమునందు బ్రాహ్మణేతరుల కొసంగబడెను. ఇప్పటికిని అది అమలులోనున్నది. కాని బ్రాహ్మణేతరులకుగూడ నిది యనవసరమని అనుభవమువలన తేటపడినది. మాకు తెలిసినంతవరకు బ్రాహ్మణేతరులు తమ వోట్లసంఖ్య హెచ్చుగానుండుటవలన నెల్లప్పుడును హెచ్చుస్థానముల నాక్రమించుకొనుచుండిరిగాని, తక్కువ స్థానముల నెప్పుడును ఆక్రమించుకొనలేదు. స్థానములను ప్రత్యేకించవలసిన యవసరము వారి కెన్నడును రాలేదు. పాంచాలములోను, వంగదేశమునందును అధికముగానున్న మహమ్మదీయులు హెచ్చుస్థానముల నాక్రమింపజాలరని యెవ్వరును వాదించలేదు. హిందువులకన్న తమకు హెచ్చుస్థానములు లభించవేమోయని మహమ్మదీయులు భయమందుచున్నారు. ఇట్లు తలచుటకు కారణము లేమియులేవని మాలో చాలమంది యభిప్రాయము. మహమ్మదీయులకు హిందువులకన్న హెచ్చుస్థానములు రాకపోయినను ఎట్టి పరిస్థితులయందైనను కొంచెమించుమించుగా సమానస్థానములు లభించుననుట నిశ్చయము. వారికి నూటికి 45 స్థానములు లభించునని నిశ్చయమున్నదనుకొనుడు. అప్పుడుకొన్ని స్థానములను ప్రత్యేకించవలసిన యవసరముండదు. అల్పజనసంఖ్యాకసంఘములకుగాని, అధికజనసంఖ్యాకసంఘములకుగాని కొన్ని స్థానములను ప్రత్యే

కించి, యితరస్థానములకు స్వేచ్ఛగా పోటీచేయనిచ్చు సూత్రమునకు మాయభ్యంతరమేమియు లేదు. కాని పాంచాలములోను వంగదేశమునందు నివి యనవసరము లనియు, నీపద్ధతివలన హెచ్చులాభము లేదనియు తలచు చున్నాము.

తరువాతిసూచన దామాషాపద్ధతిమీద నాధార పడిన ప్రాతినిధ్యము. ఈపద్ధతినిగురించి యాలోచించి యఖిలపక్షసభవారికి నివేదించవల

దామాషాపద్ధతిమీద నాధారపడిన ప్రాతినిధ్యము (Proportional Representation)

సిన దని యేర్పాటు గావింపబడిన ఉపసంఘము నివేదిక నంపలేదు. కాని కొందరు తమ ప్రత్యేకసూచ నల నంపినారు. సర్దార్ మంగళ సింగుగారీపద్ధతి నభిమానించిరి. ఇతరులుకూడ నిది ప్రశస్త మగు పద్ధతియనియే తలచిరిగాని ప్రస్తుతము మన దేశములో నమలులోనుంచ వీలులేదని యభిప్రాయపడిరి. వివిధసంఘ ముల భయములను, కోర్కెలను సమన్వయము చేయగల విధాన మిదియొక్కటియేయని మేముగూడ తలచుచున్నా ము. దీనిలో ప్రతి అల్పజనసంఖ్యాకసంఘమును ప్రాతినిధ్య ము వహింపవచ్చును.పరస్పరవిరుద్ధాభిప్రాయములుగల సం ఘములహక్కులుసమన్వయమగుటకుగూడనిదియొక్కటే మార్గము. ముందు సాంఘికసమస్యా పరిష్కారమున కిది యొక్కటే తారకమని మాయుద్దేశ్యము.

భాషా పద్ధతి ప్రాతినిధ్యమునకే యీకష్టము కలదనుట సమంజసము కాదు. చాలమంది పోటీచేసినయెడల, వారిలోనొక్కని నెన్నుకొనుటకుగూడ తెలివితేటలును, విచక్షణాజ్ఞానమును అవసరము లేకదా? ప్రజాప్రతినిధిప్రభుత్వము బాగుగా నభివృద్ధినొందిన ఆంగ్లదేశములోనే వోటర్ల విచక్షణాజ్ఞాన మొక్కొక్కప్పుడు సంపూర్ణముగా నశించుచున్నది. వోటర్లు ఉన్నతాదర్శ ప్రబోధితులై వోట్లనిచ్చుటలేదు. జాతీయశ్రేయమునుమాత్రమే యాలోచించి ప్రతినిధుల నెన్నుకొనుటలేదు. యెన్నిక సమయములందు పొడసూపు తాత్కాలికములును, స్వల్పములును, గర్హ్యములు నగు కారణములవలన వోటర్లు వోట్లనిచ్చుట తటస్థించుచున్నది. ఇటీవల ఆంగ్లదేశములో జరిగిన ఎన్నికలయందు పదభ్రష్టుడైన కెయిజరు నురిదీయవలయు నను సంకల్పముతోడనో, అప్రధాన మగు నొక కృత్రిమలేఖచే నుద్రేకమునుబొంది యో ప్రజలు వోట్లనిచ్చిరి. ఆంగ్లసామ్రాజ్యపరిపాలనాభారమును వహించి, అంతర్జాతీయవ్యవహారములయందు హెచ్చుగా పాల్గొనవలసిన ఆంగ్లపార్లమెంటుమహాసభాప్రతినిధులనే ఆంగ్లప్రజ లింతటి యల్పాశయములతో నెన్నుకొనియుండినప్పుడు సంగతిసందర్భములను గ్రహింపగలిగిన యెవ్వడు ప్రజాప్రతినిధిప్రభుత్వమునుగాంచి నిరుత్సాహపడడు? ఆంగ్లదేశమునందలి వోట

కాని ప్రస్తుత మీపద్ధతి యెంతవర కాచరణయో గ్యమో విచారించవలసియున్నది. ఈమార్గమునం దనేక చిక్కులు కలవనియు, ప్రస్తుతము భారతదేశమునందలి వోటర్లు వాని నర్థముచేసికొనజాలరను విషయమునకు ప్రాధాన్య మొసంగబడుచున్నది. ఎంత వాంఛనీయమయి నను భారతీయు లీవిధానముయొక్క ప్రాముఖ్యతను గమ నించునంతటి విద్యావంతులగువరకు నీవిధానమును మన దేశమునందు అమలులోపెట్టుటకు వీలులేదని కొందరు వాదించుచున్నారు. ఇది గొప్ప ఆటంకమని మేముకూడ గ్రహించుచున్నాము. కాని యీమాటలలో కొంత అతి శయోక్తి లేకపోలేదు. దామాషాపద్ధతిమీద ప్రతినిధుల నెన్నుకొనుటకు వోటరుల కెక్కుడు తెలివితేట లవసర ములేదు. వోట్లు పుచ్చుకొనునట్టి అధికారులకును, వో ట్లను లెక్కపెట్టి ఒకరికి హెచ్చుగావచ్చిన వోట్లను ఇంకొకరికి సర్దు ఉద్యోగీయులకును హెచ్చు తెలివితేట లవసరము. వోట్లను చక్కగా లెక్కపెట్టి ప్రతినిధులను నిర్ణయించగలిగినవారు భారతదేశములో తగినంతమంది యున్నారనుట కేసందియమునులేదు. ఎన్నికకు నిలచిన వారి గుణాగుణములనుబట్టి ప్రథమ, ద్వితీయ, తృతీయ సభ్యులను క్రమముగా నిర్ణయించుటకు వోట్లిచ్చువారికి గూడ తెలివితేట లవసరమనుట సత్యమే. కాని ఒక్కదా

ర్ల తెలివితేటలకంటె భారతదేశములోని వోటర్ల తెలివి తేటలు మొదటమొదట తగ్గుగా నుండును. ఇందువలన దామాషాపద్ధతిమీద ప్రాతినిధ్యము భారతదేశమునకు పనికిరాదనుట సత్యముకాదు. ఈ లోపములు ప్రజాప్రతి నిధిప్రభుత్వమునకు నైసర్గికములుగాని, దామాషాపద్ధతి మీద ప్రతినిధుల నెన్నుకొనుట కభ్యంతరములు కావు.

వ్రాయుటయు చదువుటయు తెలియని వోటర్లు దామాషాపద్ధతిమీద ప్రతినిధుల నెన్నుకొనునపుడు రహస్యభంగము వాటిల్లునని యొక అభ్యంతరమును కొందరు చెప్పుచున్నారు. ప్రతియభ్యర్థికిని ఒకేరంగు పెట్టెలు మూడుండి, ప్రథమ, ద్వితీయ, తృతీయ సమ్మతు లను తెల్పుటకు వానిమీద నేమైన నొక చిహ్నముండిన నీయభ్యంతరము తొలగునని మేము తలచుచున్నాము. కాని యీ లోపము ప్రస్తుతసమయమున సామాన్య ముగా జరుగుచున్న ఎన్నికలకుగూడ నున్నది గదా! మాల్టాద్వీపమునం దధికసంఖ్యాకులు విద్యావిహీనులయి నను దామాషాపద్ధతిమీద నాధారపడు ప్రాతినిధ్య మిచ్చుట నవలంబింపబడి, జయప్రదముగా కొనసాగింప బడినది. ఐనను ఈచిన్నద్వీపమును ముప్పదికోట్ల జనాభా గలిగిన భారతదేశముతో పోల్చుటకు వీలులేదు.

ఈవిధానమును భారతదేశములో ప్రవేశ చరణాయం దెట్లు కొనసాగునో పరీక్షించుట కేయభ్యంతరములును లేవని మాలో చాలామంది తలచుచున్నాము. దీనియందు లోపము లుండవచ్చును. అవలంబించుటవలన ప్రమాదముకూడ సంభవింపవచ్చును. కాని మేమాలోచించిన పద్ధతిలో నేది లోపరహితముగా నున్నది? ఏది ప్రమాదరహితముగా నున్నది? ప్రతిదానికి ఏవో అభ్యంతరములు చెప్పవచ్చును.వీనిలోకొన్ని మూలసిద్ధాంతములకు భిన్నముగ నున్నవి. కనుక అవలంబించిన వెంటనే కొన్ని కష్టములు సంభవింపవచ్చును. ఐనను దామాషా ప్రాతినిధ్యమును ప్రస్తుతపరిస్థితులలో భారతదేశమున ప్రవేశపెట్టుట సమంజసము కాదని మాలో కొందరు తలచుటచేత దాని నవలంబింపవలెనని సిఫారసుచేయుట లేదు.

పాంచాలమును, పశ్చిమోత్తర పరగణాను ఏకరాష్ట్రముగా చేయుట.

పశ్చిమోత్తర సరిహద్దురాష్ట్రమును పాంచాలముతో కలిపి యీరాష్ట్రములో ప్రత్యేకస్థానములను లేకుండ జేసిన బాగుండు నని కొందరు సూచించిరి. ఈసూచనకుమాయభ్యంతరము లేమియు లేవు. కాని యీ రాష్ట్రముల లోని వివిధపక్షము లీసూచన

నెంతవరకంగీకరించెదరో తెలియదు. అందరును అంగీకరించిరేని దీనిని సంతోషపూర్వకముగా సిఫారసుచేయుదుము. దీనిలో ప్రత్యేకసిద్ధాంత మేమియు నిమిడియుండలేదు. ఈ రెండు రాష్ట్రముల ప్రజలకు నిది యిష్టమా, ఇష్టముకాదా యను ప్రశ్నమీద మా యంగీకారము ఆధారపడియుండును. మా సంఘసభ్యుడగు సర్దార్ మంగళసింగుగారు దీని నామోదించలేదు. ఇంక కొందరుకూడ ఆమోదించుట లేదని తెలియుచున్నది. కావున నీ సూచనపై సిఫారసు చేయకున్నాము.

ఇట్టిదే మరియొక సూచన చేయబడెను. అది యేదన, పాంచాలమును, పశ్చిమోత్తరసరిహద్దురాష్ట్రమును, బెలుచిస్థానమును, సింధును కలిపి ఏకరాష్ట్రముగా చేయవలెను. ఈ ఏకరాష్ట్రములో అల్పజనసంఖ్యాకసంఘమువారు కోరిన తప్ప ప్రత్యేకస్థానముల నిర్ణయ ముండరాదు. ఇట్లు చేసినయెడల భారతదేశముయొక్క ఉత్తరదిక్కును పశ్చిమోత్తరదిక్కును ఆక్రమించుకొనునట్టి బ్రహ్మాండమైన రాష్ట్ర మేర్పడును.

పాంచాలమునందు స్థానములను ప్రత్యేకించుట అసలే పనికిరాదనియు, రాజ్యాంగవిధానమునందే వెనుక

పాంచాలములో స్థానముల ప్రత్యేకించుట పనికిరాదు.

బడియున్న వారికి ప్రత్యేకరక్షణము లివ్వబడవలెననియు మరియొక సూచన చేయబడెను. ఇట్టిది వివిధపక్షముల వారికి సమ్మతమగుచో, దీనికంటె మంచిపద్ధతి యుండదు. కాని ప్రస్తుత పరిస్థితులలో నీపద్ధతి పాంచాలు రందరి యంగీకారమును బడయునని నమ్ముటకు వీలులేదు. ఇంతసరసమైన పద్ధతి నందరు నొప్పుకొనుచో, సాంఘికవిభేదములే యుండియుండవు. మా చిత్తురాజ్యాంగ విధానమున అల్పజనసంఖ్యాకసంఘములవారివిద్యాభివృద్ధికిని, ఆర్థికాభివృద్ధికిని అనేక సంరక్షణముల నేర్పరిచితిమి. ఐనను ఒక సంఘమునకు మరియొకసంఘముపై గల యనుమానములును, దురభిప్రాయములును సంపూర్ణముగా తొలగునెడలను, శాసనసభలకు స్థానములను ప్రత్యేకించుట మొదలగు కృత్రిమరక్షణములను వివిధసంఘములవారు వదలుకొను నెడలను, మే మేర్పరచిన రక్షణములకును, షరతులకును మరికొన్ని చేర్చి సమగ్రమైనవానినిగా చేయుటకు సంసిద్ధులమై యున్నాము.

జనాభా ననుసరించి స్థానములను ప్రత్యేకించుట

అధికజనసంఖ్యాకసంఘములకును, అల్పజనసంఖ్యాకసంఘములకును జనాభాననుసరించి స్థానములను ప్రత్యేకించుటయను ప్రధానవిషయమును చర్చింతము.

సాంఘిక నియోజకవర్గములవలె (Communal electorates) వివిధసంఘములకు స్థానములను ప్రత్యే కించుపద్ధతిగూడ హానికరమని యందరును ఒప్పుకొనియేయున్నారు. ఐనను దేశకాలపరిస్థితుల ననుసరించి, తాత్కాలికసాధనోపాయముగ, సాంఘికనియోజకవర్గములు సంయుక్త నియోజకవర్గములుగా మారునంతవరకు దీని నంగీకరించవలసివచ్చినది. ఈమధ్య కాలములో ఒకసంఘముపై మరియొకసంఘమునకు గల యనుమానములు సంపూర్ణముగా తొలగకపోయినను చాలమట్టుకు తగ్గునని యీపద్ధతి నభిమానించినవారి యభిప్రాయమైయుండెను. లక్నో ఒడంబడిక (లక్నో పాక్టు) కుదుర్చు సమయమునగూడ కొందరిట్లేవాదించిరి. కాని ఈ 12 సంవత్సరముల యనుభవమువలన వారియాసలు అడియాసలైనవని నిర్ధారణమైనది. ఇటీవల మహమ్మదీయులకును హిందువులకును వృద్ధియగుచున్న వైషమ్యమునకు కారణము సాంఘిక నియోజకవర్గము లయినను, కాకపోయినను ఈపద్ధతి హిందువులకును మహమ్మదీయులకును సఖ్యతయును, సద్భావమును పెంపుచేయలేకపోయిన దను మాట మాత్రము సత్యము. ఏసంఘమునకైనను అల్పజన సంఖ్యాకసంఘమునకైనను, అధికజన సంఖ్యాక

స్థానములను ప్రత్యేకించుట హానికరము

సంఘమునకైనను, స్థానములను ప్రత్యేకించుట సంకుచిత సాంఘికాభిమానములను గౌరవించిన ట్లగును. సాంఘిక నియోజకవర్గమునకును దీనికిని భేద మేమియు నుండదు.

అధికసంఖ్యాకసంఘములకు స్థానములను ప్రత్యేకించు పద్ధతిని పలువురు తీవ్రముగా ఖండించుచున్నారు.

అధికసంఖ్యాకులకు స్థానములను ప్రత్యేకించుట

సిద్ధాంతరూపమున జూచినను, అనుభవమునుబట్టి విచారించినను యిది లోపభూయిష్ఠమని వారు చెప్పెదరు. ఇతర సంఘము లన్నిటికంటె మహమ్మదీయులు కొంచెము హెచ్చుగానున్న పాంచాలవంగదేశములయందు మాత్రమే ఈసమస్య పొడసూపుచున్నది. ఇతరరాష్ట్రములయందలి అధికసంఖ్యాక జనసంఘములవా రెవ్వరును దీనిని కోరలేదు. కావున పాంచాలవంగదేశముల విషయముమాత్ర మిచ్చట విచారించిన చాలును.

పాంచాలములోను, వంగదేశమునందును వివిధ మతములవారి జనసంఖ్యనుబట్టి విచారించినచో భారత దేశములోని ఇతరరాష్ట్రము లన్నిటికంటె నీరెండురాష్ట్రములయందే చక్కని సాంఘికపరిస్థితు లేర్పడియుండవలసినది. ఈరాష్ట్రములలో నొకమతమువా రితరు లందరికంటె హెచ్చుగానున్నను, యితరులుగూడ తమశ్రేయ

మును బాగుగా రక్షించుకొనగలిగినంత ప్రాబల్యము గలిగి యున్నారు. కావున ఒకరి నింకొకరు అడచివేయుటగాని యిబ్బందిపెట్టి యభివృద్ధినొందకుండ చేయుటగాని యసంభవమై యుండవలసినది.

అధిక జనసంఖ్యాక సంఘములకు స్థానములను ప్రత్యేకించుపద్ధతిని సమర్థించుట యసాధ్యము. అధిక జనసంఖ్యాక సంఘముయొక్క అభివృద్ధికిని, అల్పజనసంఖ్యాకసంఘముయొక్క అభివృద్ధికిని ఇది యాటంకమై జాతీయాభివృద్ధిని కూడ ఆటంకపెట్టుట నిశ్చయము. అధికజనసంఖ్యాక సంఘమున కెట్టు లిది యనర్థదాయకమో ప్రథమమున వివరింతుము. శాసనముద్వారా వారియాధిక్యతను ధ్రువపరచుటచేత స్వహస్తములపై నాధారపడు శక్తిని వారు గోల్పోయెదరు. ఈపద్ధతి నవలంబించిన కొలదిరోజులకే సంఘము ఆత్మవిశ్వాసమును గోల్పోవును. జాతీయపునర్నిర్మాణమున కవసరమగు సుగుణసంపత్తియంతయు నశించును. ప్రజల నిర్మాణసామర్థ్య మదృశ్యమగును. దామాషాపద్ధతిమీద ప్రాతినిధ్య మున్న తప్ప, సాధారణముగా, నధికజనసంఖ్యాకసంఘములు జనసంఖ్యనుబట్టి న్యాయతః తమకు రావలసినస్థానములకంటె హెచ్చు స్థానముల నాక్రమించుకొనుట సంభవించును. ప్రతి

సిద్ధాంతము.

నియోజకవర్గమునందు లేదా హెచ్చు నియోజకవర్గములయందు అధికజనసంఖ్యాకసంఘమే బలీయముగా నుండుటవలన స్థానములలో చాలభాగము వారికే లభించునని విశదముకాగలదు. ఇట్లధికస్థానముల నాక్రమించుకొని అల్పజనసంఖ్యాకసంఘములకు రాదగిన కొలది స్థానములనుగూడ వా రూడ్చివేసెదరు. కనుక, నీపద్ధతి అల్పజనసంఖ్యాక సంఘములకు నష్టదాయకము. ఇందువలన వీరి హక్కులను రక్షించుట యవసరమగుచున్నది.

అధికజనసంఖ్యాకసంఘములకు స్థానములనుప్రత్యేకించుపద్ధతిగాని, ఇతరపద్ధతులనుబట్టి స్థానములను ప్రత్యేకించుటగాని నిజ మగు ప్రజాప్రతినిధిప్రభుత్వమునకును బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వమునకును విరుద్ధము. ప్రజలు కోరినవాని నెన్నుకొనుటకు గల హక్కును ఈపద్ధతి యాటంకపరుచునని విశదమగుచునే యున్నది. మరియు శాసనసభలలోను వెలుపలను స్వాభావిక మగు క్రొత్త పార్టీలు యేర్పడుటకు గూడ నిది యొక ఆటంకము. సంకుచిత సాంఘికదృక్పథము నిది వేళ్లు పాతుకొనునట్లు చేయును. ఈభావము ప్రజలలో వ్యాపించినందుల కందరును చింతనొందుచున్నారు. దేశీయుల మనములనుండి యీభావమును పారద్రోలుట కందరును యిచ్ఛగించు

చున్నారు. కాని యిది యెట్లుతొలగును? ఐకమత్యమును గురించి యుపన్యసించుటవలనను శ్రీరంగనీతులు చెప్పుట వలనను పోవునా? ఒకరిపై నొకరికి అనుమానమును భయమును కలిగించెడివిధమున సంఘమును కృత్రిమముగా విభజింపక ప్రజలదృష్టిని వారి దైనిక జీవనములయందు సంభవించెడి కష్టసుఖములకై మరల్చునప్పుడే ప్రత్యేకసంఘదృష్టి నశించి జాతీయతయం దభిమానము గలుగును. కావున ప్రజల కిట్టి నూతనాభిమానము గలిగించి, ఈయభిమానమునకు ప్రతిబంధకములగువాని నన్నిటిని తొలగించుటకు మనము ప్రయత్నించవలెను. అధిక జనసంఖ్యాకసంఘములకు స్థానములను ప్రత్యేకించుటయు, స్థానములను నిర్ణయించుటయు యిట్టి యాటంకము లనుటకు సందేహమేమియు లేదు.

ప్రత్యేకించు పద్ధతులు.

అధికజనసంఖ్యాకసంఘములకు స్థానములనుప్రత్యేకించు పద్ధతులను పరిశీలించినచో నిది ప్రజాప్రతినిధి ప్రభుత్వమునకు మాత్రమేగాక బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వముయొక్క ప్రధానసూత్రములకు గూడ వ్యతిరేకమై యున్నదని తేటపడక మానదు.

మద్రాస్ రాజధానిలోను, బొంబాయి రాజధానియందలి కొన్ని భాగములయందును గల

బ్రాహ్మణేతరసంఘములకు కొన్నిస్థానములను ప్రత్యే
కించుపద్ధతి నొకదానిని మాంటెగ్యూ

మాంటెగ్యూ
ఛెమ్స్‌ఫర్డు పద్ధతి

ఛెమ్స్‌ఫర్డుసంస్కరణ ప్రణాళిక యా
మోదించినది. మద్రాసు రాజధానిలో
నూటికి 96 వంతులు గల బ్రాహ్మణేతరులు, నూటికి $2\frac{1}{2}$
కంటె హెచ్చుగాలేని బ్రాహ్మణుల బారినుండి రక్షించు
కొనుటకై సౌత్ బరో కమిటీవారి సిఫారసుపై తమకు
98 స్థానములలో 28 స్థానములను ప్రత్యేకించునట్లు
ప్రభుత్వమువారి నొప్పించిరి. ఈ ప్రత్యేకస్థానములను
సంపాదించిన పద్ధతి ఈ క్రింద వివరించుచున్నాము.
ఒక్కొక్క సభ్యుని నెన్నుకొనవలసిన రెండు సంపూర్ణ
బ్రాహ్మణేతరనియోజకవర్గము లేర్పరుపబడెను. తక్కిన
వారిలో 25 నియోజకవర్గములు ముగ్గురుగాని, అంతకు
పైగా గాని సభ్యులను ఎన్నుకొనవలసినట్లును, అందులో
మద్రాస్‌నగరమున కిద్దరును, తక్కినవానిలో ఒక్కొక్క
రును బ్రాహ్మణేతరులై యుండవలె ననియు నిర్ధారణ
చేయబడెను. ఈవిషయమైన నిబంధన యిట్లున్నది.—

"వోట్లను లెక్కపెట్టుట పూర్తియైన తరువాత
వోట్లను లెక్కించుయుద్యోగియుకు అందరికంటె హెచ్చు
వోట్లు వచ్చినవానని ఎన్నుకొనినట్లుగా ప్రకటించ
వలెను. ఒక్కస్థానముగాని హెచ్చుస్థానములుగాని ప్రత్యే

కింపబడినప్పుడు హెచ్చువోట్లు వచ్చిన బ్రాహ్మణేతర అభ్యర్థినిగాని అభ్యర్థులనుగాని ప్రథమమున నెన్నుకొని నట్లు ప్రకటించవలెను."

ఉదాహరణముగా మద్రాస్‌నగరమునందు ప్రస్తుతము జరుగుచున్నపద్ధతిని యోజించవచ్చును. ఒక నియోజకవర్గములో ఎన్నుకొనవలసిన ఆర్గురు సభ్యులకు ఇద్దరు బ్రాహ్మణేతరులై యుండవలెనని నిర్ధారణ చేయబడినది. మొదటి ఆర్గురిలో బ్రాహ్మణేతర యభ్యర్థి యెవ్వరును లేరనియు, బ్రాహ్మణేతర అభ్యర్థులకు అందరకన్న తక్కువవోట్లు వచ్చినవనియు తలంచెదము. పై చెప్పిననిబంధనప్రకారము మొదట యిద్దరు బ్రాహ్మణేతర అభ్యర్థులు ఎన్నుకొనబడుదురు. తరువాత మొదటి నల్గురును ఎన్నుకొనబడుదురు. బ్రాహ్మణేతరుల విషయమై, ఎన్నికదారుల కోర్కెలు యీవిధముగా తృణీకరింపబడుచున్నవి. బ్రాహ్మణేతరసంఘమునకు జెందిన ఎన్నికదారులు తమ యభ్యర్థులకు ప్రతికూలురై అధికసంఖ్యాకులుగా వోట్లనిచ్చినను ప్రథమమున నెన్నుకొనబడువారు బ్రాహ్మణేతరులే గదా! ఈ యిద్దరు బ్రాహ్మణేతరు లెవరి ప్రతినిధులు? ఎన్నికదారులలో నధికసంఖ్యాకులు వారి నెన్నుకొనలేదు. బ్రాహ్మణేతరులలో గూడ అధికసంఖ్యాకులు వారి నెన్నుకొనియుండరు. ఒకసిద్ధాం

తముమీాదగాని, సూత్రముమీాదగాని యాధారపడని యొక అస్వాభావిక నిబంధనపై వారు సభ్యత్వమును సంపాదించిరి. అదృష్టవశమున బ్రాహ్మణేతరుల యను మానములు వట్టి భ్రమ యని తేటపడినది. ఈనిబంధనను ఒక్కసారియైనను అనుసరించవలసిన యవసరము మద్రాసునందు కలుగలేదు.

తొంబది యెనమండ్రుగురు సభ్యులు గల శాసన సభలో 28 గు రీప్రకారముగా నెన్నుకొనబడుట హాని కరము. ఇదియే హానికరమైయుండగా సభలో నధికసంఖ్యాకు లిట్టి విపరీతపద్ధతిపై నెన్నుకొనబడుటయు, మంత్రులు గూడ వీరినుండియే నియమింపబడుటయు నింకెంత హాని కరముగా నుండవలెను? ఇట్టిపద్ధతిపై నాధారపడెడు ప్రజా ప్రతినిధిప్రభుత్వము శుద్ధ బూటకమని వేరుగా చెప్పవల యునా?

వివిధసంఘములకు స్థానములను ప్రత్యేకించుపద్ధతి మరియొకటి సింధు ఒడంబడిక నభిమానించిన వారిచే

సింధుపాక్టు పద్ధతి

సూచింపబడుచున్నది. ఈపద్ధతి ఒడంబడికపత్రములో 5 వ క్లాజులో నిట్లు వివరింపబడినది.

"ప్రతి నియోజకవర్గమునందును, మహమ్మదీయులకును, మహమ్మదీయేతరులకును ఒక్కటే ఎన్నికదారుల

ష్టిక యుండవలెను. మరియు మహమ్మదీయ, మహమ్మదీయేతరాభ్యర్థుల ఎన్నికలు ఒక్కరోజుననే, ప్రత్యేకముగా, హిందువులును మహమ్మదీయులునుకలసి రెండు ప్రదేశములయందును, ఎన్నికలయందు పాల్గొనుటకు హక్కును సావకాశమును గలుగువిధమున జరుపబడవలెను. ఈపద్ధతివలన నెన్నుకొనబడువారు వోటరులందరిచేతను నెన్నుకొనబడుదురుగాని స్వసంఘమువారిచే మాత్ర మెన్నుకొనబడరు. ఇట్లైనచో సంయుక్తనియోజకవర్గవిధానము బాగుగాపనిచేయగలదు.”

“ఎన్నుకొనబడువారు ఓటరులందరచేతను నెన్నుకొనబడుదురు గాని స్వసంఘముచేమాత్ర మెన్నుకొనబడరు” అను సుగుణమును ఈవిధానము నభిమానించెడివారు దీని కారోపించుచున్నారు. అందరునుకలసి ఎన్నుకొనుటయే నిజమయిన అభిప్రాయమగుచో ప్రత్యేకముగా ఎన్నికల నెందుకు జరుపవలెను? ఒక్కచోటనే హిందువులును, మహమ్మదీయులును వోట్లనిచ్చుటవలన నీఫలితము చేకూరదా? హిందూ మహమ్మదీయాభ్యర్థులకు పోటీ లేకుండజేసి, వారి జనసంఖ్యననుసరించి స్థానములను ప్రత్యేకించుటయొక్కటే దీని నిజమగు ఉద్దేశ్యమని మాకు తోచుచున్నది. ఎన్నికదారులు స్వబుద్ధి నుపయోగించి యోగ్యులగువారి నెన్నుకొనుట కిట్టిపోటీ యవసరము.

కాని యీపద్ధతివలన పోటీలేకుండ పోవుటయేగాక హిందువులు స్వసంఘాభిమానమును వీడి మహమ్మదీయులకు వోట్లనిచ్చుటకును, అట్లే మహమ్మదీయులు హిందువులకు వోట్లనిచ్చుటకును సావకాశము లేమియు లేకుండపోవుచున్నవి.

హిందూమహమ్మదీయాభ్యర్థులకు ప్రత్యేకముగా వోట్లనిచ్చుటకును, అందరకు కలసి యొక పెట్టెలోనే వోట్లనిచ్చుటకును ఫలిత మొక్కటికాదని స్పష్టమగుచున్నది. ప్రత్యేకఎన్నికలలో, అధికజనసంఖ్యాకసంఘము అల్పజనసంఖ్యాకసంఘమునుండి ఎన్నుకొనబడవలసిన యభ్యర్థులలో తమ ఆజ్ఞానువర్తులగు వారికే వోట్లనన్నిటిని గుప్పించి, ఎన్నుకొనుట కెల్లప్పుడును హెచ్చు సావకాశము లుండును.

పైనచర్చింపబడిన రెండు పద్ధతులలో నేదియు తృప్తికరముగా నుండదని స్పష్టమయినది. మూడవది ప్రత్యేక సాంఘికనియోజకవర్గముల నేర్పరచుట. ఈవిధానమును గురించి రెండవ అధ్యాయమున చర్చించితిమి. ఎన్నికసమయములో ఒక సంఘమును మరియొక సంఘముపై నాధారపడునట్లుచేసి సాంఘిక సామరస్య మేర్పరుచుటయే ప్రత్యేక సాంఘిక నియోజకవర్గములను రద్దుచేయుటయందలి ముఖ్యాభిప్రాయము. కాని సంయుక్త

నియోజకవర్గమునందు అధికజనసంఖ్యాక సంఘమునకు స్థానములను ప్రత్యేకించుట సాంఘికసామరస్యమునకు ప్రతిబంధకమగును. ఏలనన అధికజనసంఖ్యాకసంఘము యితరసంఘముల సాయములేకయే తమకు నిర్ణయింపబడు స్థానముల నన్నిటిని ఆక్రమించుకొనగలుగును. కొందరు అభ్యర్థులు స్వసంఘమునుండి ఎన్నికకు నిలచిన ప్రతిస్పర్థులను గెలుచుటకు యితరసంఘముల వారి వోట్లను యాచించుటవలన కొంత లాభ ముండకపోదు. కాని సంఘవైషమ్యము ప్రబలిన రోజులలో నీస్వల్పలాభమును పొందుట కెవ్వరును యిచ్ఛగింపరు.

ఒకవంక బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వము స్థాపించవలసినదని కోరుచు మరియొకవంక అధికజనసంఖ్యాక సంఘమునకు స్థానములను ప్రత్యేకింపు మని కోరుట వివేకము కాజాలదు. బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వ మనగా కార్యనిర్వాహకవర్గమువారు శాసనసభలకును, శాసనసభలు ఓటర్లకును బాధ్యులగు ప్రభుత్వవిధాన మైయున్నది. కాని శాసనసభలో నధికసంఖ్యాకులకుమాత్రమే బాధ్యులగు కార్యనిర్వాహకసభ్యులు వోటరుల యిష్టానుసారముగా నెన్నుకొనబడినవారుకాక, స్థానములను ప్రత్యేకించుపద్ధతి మీదసభలో చేరినవా రైనయెడల వోటరులకు నిజమైన ప్రాతినిధ్య మెచ్చట నున్నది? అధికసంఖ్యాకసంఘము

నకు స్థానములను ప్రత్యేకించుటవలన వోటర్ల యిష్టాయిష్ట ములతో నిమిత్తములేకుండ దేశమును పరిపాలించుటకు వారికి చట్టసమ్మత మగు అధికారము కలుగుచున్నది. ప్రజాప్రతినిధి ప్రభుత్వమున కిది వ్యతిరేకము. అల్పజన సంఖ్యాకసంఘముల యభివృద్ధి కిది ప్రబలమైన యాటంకము.

ఎన్నికలయందలి లోపములు

ఈ పైయభిప్రాయములు సామాన్యముగా ప్రస్తుత సమయమున ప్రజాప్రతినిధి ప్రభుత్వములకు వర్తించు సూత్రములమీద నాధారపడియున్నవి. ఈ సూత్రములు ఆచరణయందంత చక్కగా పనిచేయుటలేదని మే మెరుంగుదుము. ప్రజాప్రతినిధిప్రభుత్వమునకే అనేకులు చెప్పు అభ్యంతరములనుగూడ మేమెరింగియేయున్నాము. కాని యీ విషయములను యీ విచారణసంఘమువారిప్పుడు చర్చించుటకు సావకాశము చాలదు. ప్రజాప్రతినిధి ప్రభుత్వము బాగుగా నభివృద్ధియైన దేశములలో ననుసరించు పద్ధతుల నొప్పుకొనుటయే ప్రస్తుతము చేయదగిన పని. మేము సిఫారసుచేసినపద్ధతికూడ కొన్నిసమయముల యందు అధికసంఖ్యాకుల పరిపాలనమును స్థాపించుటకు చాలియుండలేదనికూడ మే మెరుంగుదుము. కడచినసారి ఆంగ్లదేశములో జరిగిన ఎన్నికలను ఉదాహరణముగా తీసి

కొనవచ్చును. ఈఎన్నికలలో దాదాపు అందరుసభ్యులును కొలదిమంది ఎన్నికదారుల సమ్మతులపై మాత్రమే ఎన్నుకొనబడిరి. వోటర్ల సంఖ్యలో తేడా లుండుటవలనను, ఓట్లు అవసరములేని అభ్యర్థులకు చాలవోట్లివ్వబడుట వలనను ఇట్లు జరిగినదని మేము తలచుచున్నాము. ఇట్టి లోపములను సవరించుటకు దామాషాపద్ధతిమీద ప్రాతినిధ్యమే అవలంబనీయము. దీని గుణాగుణములను పైని చర్చించితిమి. కాని మాలోననేకులు ప్రస్తుత మాచరణీయము కాదని తలచుటచే యీపద్ధతిసిఫారసు చేయమానితిమి.

ఇంతవరకు అధికజనసంఖ్యాకసంఘములకు శాసనసభ్యత్వస్థానములను ప్రత్యేకించుటయొక్క సిద్ధాంతరూపమును చర్చించితిమి. ఇప్పుడు పాంచాలములోను వంగదేశమునందును జనసంఖ్యనుబట్టి యాలోచించినను శాసనసభలలో స్థానములను ప్రత్యేకించుట యనవసరమనియు, అనర్థదాయకమనియు నిరూపించెదము. ఈగ్రంథమునకు చివర ఒకటి, రెండు అనుబంధములలో నివ్వబడిన జనసంఖ్యావివరములను శ్రీయుత పండిత జవహర్లాల్ నెహ్రూగారు చాలప్రయాసచేసి క్రిందటి జనాభాలెక్కల నుండి తయారుచేసిరి: మహమ్మదీయులు అధికసంఖ్యాకులుగానున్న పాంచాలము, వంగదేశములకు మాత్రమే యీ

జనసంఖ్య వివరములు

వివరము లివ్వబడినవి. ఈవివరములనుబట్టి రెండు రాష్ట్రము లలో తమకు హెచ్చుస్థానములు రావేమోయని మహమ్మదీయులు పడుచున్న అనుమానములకు కారణము లేవియు లేవనియు, కృత్రిమరక్షణము లేమియు లేకయే స్వతస్సిద్ధమగు తమ అధికజనసంఖ్యకు తగినస్థానములు చేకూరగలవనియు నిస్సందేహముగా తెలియుచున్నది. మహమ్మదీయులు తగినంతమంది రారేమోయనియు, ఒకవేళ హిందువులకంటె కొంచెము హెచ్చు స్థానములు తమకు లభించినను ఈ రెండు రాష్ట్రములలో విద్యయందును సంపత్తియందును హిందువులకంటె కొరవడియున్న మహమ్మదీయులకు హెచ్చులాభము లేదనియు మహమ్మదీయులు వాదించెదరు. రాష్ట్రముల మొత్తముమీద జనసంఖ్యనుబట్టి విచారించినచో వారివాదములో పటుత్వమేమైన యుండునేమోకాని, ప్రతిడివిజన్‌లోను, ప్రతిజిల్లాలోను జనసంఖ్య వివరములనుబట్టి యాలోచించినచో వారి వాదము నిస్సారమని తేటపడకమానదు.

స్వతంత్రనియోజకవర్గము లేయుండి స్థానములను ప్రత్యేకించు పద్ధతి లేకపోయినయెడల మహమ్మదీయులకు నష్టము వాటిల్లునను భయమున కేమాత్రమును కారణములు లేవని పాంచాలవంగదేశములయందలి జనాభా వివరములవలన దెలసికొనదగును. ఈ రెండురాష్ట్రము

లలో మొత్తముమీద జూచినను మహమ్మదీయులే హెచ్చుకాని పరిపాలనాసౌకర్యార్థము విభజింపబడిన జిల్లా, డివిజనులవారీగా నాలోచించినచో నీయాధిక్యత మరింత హెచ్చునని వ్యక్తమగును. ఈ రెండు రాష్ట్రములలో వివిధప్రాంతములయందు ప్రత్యేకసంఘప్రాబల్య ముండుటచే ఆయాసంఘములకు స్వాభావికముగా కొన్ని స్థానములు గారంటీచేయబడుటవలన కృత్రిమరక్షణము లనవసరమగుచున్నవి.

మొదట పాంచాలమువిషయమై యాలోచింతము. ఈరాష్ట్రమునకు ఉత్తరము, పశ్చిమోత్తరదిక్కు నాక్రమించుకొని మహమ్మదీయ పరగణా కలదు.

పాంచాలము

ఈపరగణాలో మహమ్మదీయులు చాల బలీయమగు స్థితియందున్నారు. ఈపరగణాలోని యితర సంఘము లేవియు వీరి హక్కులకు భంగము కలుగజేయుట యసంభవము. ఇట్టులే రాష్ట్రమునకు దక్షిణదిక్కున హిందూపరగణా కలదు. ఈపరగణా మహమ్మదీయపరగణాకంటె కొంచెము చిన్నది. దీనిలో హిందువులును, సిక్కులును సరిసమానముగా నున్నారు. ఈ రెంటికిని మధ్య ఒకపరగణా కలదు. దీనిలో మహమ్మదీయులు హెచ్చుగానున్నను చాల అతిశయముగాలేరు. ఈవిభాగములవలన మహమ్మదీయులు తాము మిక్కిలి బలీయు

ముగానున్న భాగమునుండియే నూటికి 47 స్థానముల నాక్రమించుకొనగల రని మా యభిప్రాయము. హిందువులును సిక్కులును కలసి నూటికి 30 స్థానముల నాక్రమించుకొనగలరు. మిగిలిన నూటికి 23 వంతుల స్థానములు, మహమ్మదీయులు హెచ్చుగా నున్నభాగము (సిక్కులు హిందువులు కలసినదానికంటె హెచ్చుజనాభా గలభాగము) నుండిగాని, మహమ్మదీయులు ప్రత్యేకముగా హిందువులకన్నను, సిక్కులకన్నను హెచ్చుగానున్న జిల్లాలనుండిగాని యెన్నుకొనబడుదురు. ఎన్ని యాటంకము లున్నను, రాష్ట్రీయశాసనసభలో హెచ్చు సభ్యత్వములు లభించుటకు వీలగునన్ని స్థానములనైనను మహమ్మదీయు లీభాగమునుండి యాక్రమించుకొనజాల రని మేము నమ్మజాలము.

ఈ గ్రంథమునకు చివర మొదటిఅనుబంధములో ప్రతిజిల్లా జనసంఖ్యను, ఆ జనసంఖ్యనుబట్టి శాసనసభలలో వారికి రాదగిన స్థానముల వివరమును చర్చించితిమి. కొన్నిటినిమాత్ర మిచ్చట సూచించెదము.

బ్రిటిష్‌పరిపాలిత పాంచాలదేశముయొక్క జనాభా (1921 సంవత్సరపు జనాభానుబట్టి) సంఘముల వారిగా నీ క్రిందివిధమున నుండెను.

మహమ్మదీయులు	1,14,44,321-55.3%
హిందువులు	65,79,260-31.8%
సిక్కులు	22,94,207-11.1%
ఇతరులు (హెచ్చుగా క్రైస్తవులు)	3,67,236-1.8%

రాష్ట్రములో 29 జిల్లాలు కలవు. ఈ జిల్లాలను 4 పరగణాలుగా మేము విభజించితిమి.

మహమ్మదీయులు చాలవిశేషముగానున్న జిల్లాలు 15 నింటిని మహమ్మదీయపరగణా యని పిలిచెదము.

1 వ విభాగము (ఉత్తరము, పశ్చిమోత్తరభాగము) ఈ పరగణాయందు ఒకజిల్లాలో మహమ్మదీయులు నూటికి 91 కలరు. 9 జిల్లాలలో మహమ్మదీయులు నూటికి 80 కిని 90 కిని లోపు; రెండుజిల్లాలలో నూటికి 71, లేక కొంచెము హెచ్చు; మూడుజిల్లాలలో నూటికి 63 3; 61.9; 60.7 ప్రకారముండిరి. చివర మూడుజిల్లాలలో మహమ్మదీయులు ప్రక్కజిల్లాలంత హెచ్చుగా లేకపోయినను, హిందువులు సిక్కులు చేరినదానికంటెకూడ హెచ్చుజనాభా గలవారగుటచే వారి నీపరగణాలో చేర్చితిమి. ఈ మూడుజిల్లాలలో హిందూ మహమ్మదీయ సిక్కుజన మ్మీక్రిందవిధముగా నుండెను. షేక్‌పురాజిల్లాలో మహమ్మదీయులు63.3% హిందువులు16.0%,సిక్కులు

15.9%, [illegible] సాహిత్యము [illegible] 61.9%, హిందువులు 19.5, [illegible] జిల్లాలో సాహిత్యము [illegible] 60.7%, [illegible] 18.1%, [illegible] 16.4%.

[illegible]

[illegible] 47.3 [illegible]

II-వ విభాగము

[illegible] సాహిత్యము [illegible] 57.3% [illegible] 19½, [illegible] 9.4%

III-వ విభాగము

ఈవిభాగమున 3 జిల్లాలున్నవి. వీనిలో నేయొక్క సంఘము చాల బలీయముగా లేదు. కాని యిచ్చటకూడ మహమ్మదీయుల సంఘశక్తి ప్రత్యేకముగా హిందూ సంఘశక్తి కంటె, సిక్కుల సంఘశక్తికంటె హెచ్చుగానున్నది. ఈ జిల్లాలలో శాసనసభల కెన్నుకొనబడవలసిన సభ్యులు 27½ అనగా శాసనసభలో మొత్తముసభ్యులలో 13.3%.

IV-వ విభాగము

9 జిల్లాలుచేరిన ఈ విభాగమును హిందూ సిక్కు పరగణాయని పిలచెదము. దీనినుండి శాసనసభ కెన్నుకొనబడవలసిన సభ్యులు 61½, అనగా శాసనసభలో మొత్తము సభ్యులలో 29.7%.

ఈ విభాగములయందలి జనసంఖ్యనుబట్టి విచారించినచో మహమ్మదీయపరగణాలో మహమ్మదీయులకు నూటికి 47.3 స్థానములు తప్పవు; రెండవ విభాగములో హిందువులకంటె 9.4 స్థానములను హెచ్చుగా వారాక్రమించుకొనెదరు; మూడవవిభాగములో నూటికి 13.3 స్థానములలో కొన్నిస్థానములైనను వారికి లభింపకపోవు. సకుటున శాసనసభలో హిందువులకంటె వారు హెచ్చు స్థానముల నాక్రమించెదరనుట స్పష్టము.

వంగదేశమునందలి జనసంఖ్యా వివరముల నాలోచించినచో నీవిషయములే మరింత స్పష్టముగా తెలియగలవు. రెండవ అనుబంధమున నీవిషయమై మేము ప్రత్యేకముగా సంఖ్యల నిచ్చినాము. ఇచ్చట వానిని సంగ్రహముగా చెప్పెదము. వంగదేశపు జనాభా యిట్లున్నది.

వంగదేశములోని జనసంఖ్యా వివరములు

మహమ్మదీయులు	2,52,10,802......54.0%
హిందువులు	2,02,03,527......43.3%
ఇతరులు (కొండజాతులు, క్రైస్తవులు)	12,81,207......2.7%
వెరసి బెంగాల్ జనాభా (బ్రిటిష్ పరిపాలనము)	4,66,95,536......100%

ఇచ్చటకూడ పాంచాలమునందువలె వివిధ పరగణాలు గాంచనగును. వాని నిట్లు విభజింపవచ్చును.

1-వ విభాగము

మహమ్మదీయులు చాల హెచ్చుగా నున్న పరగణా. ఈ విభాగమున 13 జిల్లా లున్నవి. శాసనసభకు యీ భాగమునుండి ఎన్నుకొనబడు సభ్యులసంఖ్య 282, అనగా శాసనసభలోని మొత్తము సభ్యులలో నూటికి 60 వంతులు.

2-వ విభాగము

మహామ్మదీయులు హెచ్చుగా నున్న పరగణా. రెండుజిల్లాలు కలవు. శాసనసభకు ఎన్నుకొనదగిన సభ్యుల సంఖ్య 23. అనగా శాసనసభలోని మొత్తము సభ్యులలో 100 కి 5 వంతులు.

3-వ విభాగము

హిందువులు హెచ్చుగా గాని, హిందువులును మహామ్మదీయులును చెరిసమానముగా నున్న పరగణా. దీనిలో నాలుగుజిల్లాలు కలవు. ఈపరగణానుండి శాసన సభకు పంపదగిన సభ్యులసంఖ్య 42, అనగా శాసనసభ లో మొత్తము సభ్యులలో నూటికి 9 వంతులు.

4-వ విభాగము

హిందువులు చాల హెచ్చుగా నున్న పరగణా. ఈవిభాగమున 9 జిల్లాలు కలవు. దీనినుండి శాసనసభకు పంపదగిన సభ్యులసంఖ్య 118, అనగా నూటికి 25 వంతులు.

పై విభాగములలోని జనసంఖ్యా వివరములవలన మహామ్మదీయులు చాలహెచ్చుగానున్న పరగణానుండి మాత్రమే నూటికి 60 కంటెహెచ్చుగా సభ్యులు శాసన సభలలో చేరెదరని వ్యక్తమగుచున్నది. మహామ్మదీ

యులు హెచ్చుగానున్న రెండవ విభాగమున కూడ హిందువులు విస్తారముగా నున్నను, మహమ్మదీయుల కన్న తక్కువగానే యున్నారు. కావున హిందువులకు సభ్యత్వస్థానములను ప్రత్యేకించుపద్ధతి లేనియెడల సమష్టి నియోజకవర్గపద్ధతివల్ల నష్టపడెదరు.

వంగదేశమున నిటీవల జరిగిన జిల్లాబోర్డు ఎన్నికలలో నీవిషయము అద్భుతముగా ప్రకటితమైనది. ఈ ఎన్నికలకు సంబంధించిన వివరములను నివేదిక కడపట మూడవ అనుబంధము నని చ్చుచున్నాము. ఈ బోర్డుకు ఎన్నికదారులలో కొందరు హిందువులును, కొందరు మహమ్మదీయులను గలరు. వా రందరుకలసి సభ్యుల నెన్నుకొనెదరు. ఈఎన్నికదారుల పట్టికయందు కొంత ఆస్తిగలవారును, ప్రభుత్వమునకు కొంతసిస్తు చెల్లించువారును మాత్రమే యున్నారు. వారివారి జనసంఖ్యలనుబట్టి పట్టిక నిర్ణయింపబడలేదు. ప్రజలందరకు వోటింగు అధికారమున్నయెడల మహమ్మదీయులలో వోటర్లు హెచ్చుగా నుండవలసినది. కాని, హిందువులకంటె మహమ్మదీయులు బీదవారగుటచేతను, ప్రభుత్వమునకు తక్కువసిస్తు నిచ్చువారగుటచేతను పట్టికలో చేర్చబడినవారి సంఖ్య జనాభానుబట్టి నిర్ణయించినదానికంటె చాలతక్కువగా నుండ

బెంగాల్ జిల్లా బోర్డు ఎన్నికలు

వలెను. ఐనను మైమన్‌సింగ్, చిట్టగాంగ్, జస్సోర్ జిల్లాలలో మహమ్మదీయులు అల్పసంఖ్యాకసంఘ మగు హిందూసంఘమునూడ్చి, స్థానముల నన్నింటిని తామే యాక్రమించుకొనిరి. మొదటి రెండుజిల్లాలలో హిందువులు నూటికి 24 వంతు లున్నను, ఒక్క హిందువు డైనను జిల్లాబోర్డు సభ్యుడు కాజాలకపోయెను. హిందువులు నూటికి 38.2 ఉన్న మూడవ జిల్లాయందు ఒక్క సభ్యుడుమాత్రమే యెన్నుకొనబడెను. ఇక మహమ్మదీయులు చాల అల్పసంఖ్యాకులుగానున్న జిల్లాలో ఎన్నిక లెట్లున్నవి? నూటికి 3,4 కంటె హెచ్చుగాలేని జిల్లాలలోగూడ వారు 1 నుండి 3 సభ్యులవరకు ఎన్నుకొనగలిగిరి. హిందువులును మహమ్మదీయులును చెరిసమానముగా నున్న జిల్లాల విషయము తెలిసికొనదగును. ఇట్టివి కూల్నా, దినజ్‌పూర్ అను రెండుజిల్లాలు కలవు. హిందువులు నూటికి 50 వంతులును, మహమ్మదీయులు నూటికి 49.8 వంతులును గల మొదటిజిల్లాలో హిందువులు 11 స్థానములను, మహమ్మదీయులు 5 స్థానముల నాక్రమింపగలిగిరి. మహమ్మదీయులు నూటికి 49 వంతులును, హిందువులు 44 వంతులును గల రెండవ జిల్లాలో మహమ్మదీయులకు 14 స్థానములును, హిందువులకు 4 స్థానములు లభించెను. ఈరెండు సంఘముల వోటర్ల

బలిమి సరిగా తెలియనిది, కేవలము జనభా లెక్కల మీద
నాధారపడుట అంత క్షేమకరము కాదు. కాని పై జెప్పిన
వివరములవలన వంగదేశములోని హిందువులకు యితర
సంఘములను సన్నిహితమైన ప్రత్యేకరక్షణ మేమియు నవసర
ములేదనియు, తమ హస్తములపై ఆధారపడగల శక్తి
వారికి గలదనియు స్పష్టమగుచున్నది. ఈసందర్భములో
జెస్సూరు జిల్లాలోని సంగతి చెప్పదగియున్నది. మహమ్మదీయులు
తమ జిల్లా వ్యవహారములలో ప్రాముఖ్యక ఉదాసీనత వహించిన
రోజులలో హిందువులు జిల్లాబోర్డు నాక్రమించుకొని ప్రభు
త్వము చేయసాగిరి. కాని మహమ్మదీయులు తమ విధ్యు
క్తమును గ్రహించినప్పటినుండియు పరిస్థితులు తారుమా
రైనవి. స్థానములను హెచ్చుగా వారే ఆక్రమించుకొన
మొదలిడిరి. సభ్యత్వములు నాక్రమించుటయేగాక మహ
మ్మదీయాధ్యక్షుని, మహమ్మదీయోపాధ్యక్షుని గూడ
నెన్నుకొనగలిగిరి. ఈజిల్లా పరిపాలనాదక్షత మెన్నదగినట్లు జరిగి
యుండలేదు. ఈ జిల్లాబోర్డు ఎన్నికలైన తరువాత వంగ
దేశములోని మహమ్మదీయాభిప్రాయములందు చాల
మార్పుగలిగినదని మాకు తెలియుచున్నది. సాంఘిక
నియోజక వర్గములయందు వారికిగల మక్కువ తొలగి
సంయుక్తనియోజకవర్గములయందభిమానము హెచ్చి
నది. సాంఘిక వైషమ్యములోని గ్రహాచారమేమో

కాని ప్రజలు నిజపరిస్థితులను గమనించక కండ్లుండియు లేనివారివలె తమ క్షేమమునకు భంగకరమగు మార్గములనే ద్రొక్కెదరు. పాంచాల, వంగదేశములయందు సాంఘిక నియోజకవర్గములే యుండవలెనని పెద్ద ప్రకటనలను చేసి, గందరగోళము చేయుచున్నవారు చిట్టచివర నిచ్చిన మూడు అనుబంధములను జాగరూకతతో పఠించెదరని కోరుచున్నాము.

ఆర్థిక పరిస్థితులు, విద్య

పైని వివరింపబడిన సంఖ్యలనుబట్టి యాలోచించినచో పాంచాల వంగదేశములయందలి మహమ్మదీయుల భయభ్రాంతులు పట్టి మిథ్యయని తేటపడగలదు. ఈ భయమునకు కారణమొకటిగలదు. హిందువులును, సిక్కులును మహమ్మదీయులకన్న ధనవంతులును, విద్యావంతులును నగుటవలన తమ నడగద్రొక్కెదరని మహమ్మదీయులు భయమందుచున్నారు. వంగదేశమునందలి జిల్లాబోర్డు ఎన్నికలలో హిందువుల యాధిక్యత యెందుకు పనికివచ్చినది? ఈ విధముగానే శాసనసభల ఎన్నికలలో గూడ మహమ్మదీయులే హెచ్చుస్థానముల నాక్రమించుకొందురనుట నిశ్చయము. వంగదేశమునందు హిందువులకంటె మహమ్మదీయులు విద్యయందును, ధనమునందును వెనుకబడియున్నమాట వాస్తవమే. ఆధునిక ప్రజాసంఘములందు

'ధనమూల [illegible]' [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ప్రత్యేక [illegible] [illegible] [illegible] ప్రజలు [illegible] [illegible], [illegible]. [illegible].

[illegible] ప్రజలకు [illegible] ప్రత్యేక [illegible] ప్రతిష్ఠా[illegible] చేయనలేని [illegible], [illegible] [illegible].

[illegible]

స్వతంత్ర భారతదేశమున పార్టీలు

ప్రజలు స్వతంత్రముగా తమ వ్యవహారములను పరిష్కరించుకొను సమయమున భారత ప్రజల చిత్తములు జాతీయశ్రేయమునకు కారణభూతములగు ప్రధానవిషయములకై మరలుననుట నిస్సందేహము. స్వతంత్రభారతవర్షమున శాసనసభలు పరిష్కరించవలసిన ప్రశ్నలలో సాంఘికసమస్య లెన్నియుండును? అధికముగా నుండునా? లేదు. ఎప్పుడైన నొక్కవిషయము చర్చింపబడవచ్చును. కాని భారతీయు లందరకు వర్తించు విషయములే అధికముగా చర్చించబడును. రాబోవు భారతప్రభుత్వముయొక్క జాతీయదృక్పథమునకు ఫలితముగా శాసనసభలలోను, వెలుపలను యేర్పడబోవు రాజకీయకక్షలు యిప్పటివలెగాక నూతన పద్ధతులపై నాధారపడియుండును. బహుశా ఆర్థికవ్యవస్థపై నాధారపడునని మేము తలతుము. అప్పుడు హిందువులు మహమ్మదీయులతోడను, మహమ్మదీయులు సిక్కులతోడను పెనగులాడక, హిందువులును,మహమ్మదీయులును, సిక్కులును కలసిన పార్టీయొకటి, మరియొకపార్టీకి చెందిన సిక్కు ముసల్మానులతో ప్రతిఘటించెదరు.

...ంత ప్రభుత్వమే లభించవలెను గాని, లభించిన ...శ్చయము.

ఇప్పుడు హిందువుల విషయమును సిక్కుల విషయమును ఆలోచింతము. పాంచాలములోను, వంగదేశమునందును అధికసంఖ్యాకులగు మహమ్మదీయులకు స్థానములను ప్రత్యేకించక పోవుటకంటె, ప్రత్యేకించుటయే హిందువులకును సిక్కులకును హెచ్చు లాభకరమని తోచును. మేము తెలియజేసిన వివరములవలన స్థానములను ప్రత్యేకించు పద్ధతియే లేనట్టి సంయుక్తనియోజకవర్గములవలన పాంచాలములోను వంగదేశమునందును మహమ్మదీయులకు వారి జనసంఖ్య ననుసరించి రాదగిన వానికంటె హెచ్చుస్థానములు లభించునని తేటపడినది. కావున సంయుక్త నియోజకవర్గములలో హిందువులకును, సిక్కులకును వారి జనసంఖ్యకు న్యాయముగా రాదగిన స్థానములకంటె తక్కువస్థానములు లభించవచ్చును. ఇట్లు జరుగుటకు చాల సావకాశములు కలిగిన కలుగవచ్చును. కాని యీ సావకాశము లన్నిటికి ప్రతిక్రియల నరయుచుండుట సాధ్యమా? అన్నిటికన్న మేమొసంగెడి రక్షణములతో కూడిన నియోజకాస్వాతంత్ర్యమే ప్రశస్తమగు పద్ధతియని స్పష్టమగును.

మహమ్మదీయులకు స్థానములను ప్రత్యేకించుట, హిందువులకును సిక్కులకును లాభకరము

పైని వివరించిన సాధకబాధకముల నన్నిటిని డాక్టర్ అన్సారీగా రుండగా మేముచేసిన యిష్టాగోష్ఠి సభలో సంపూర్ణముగా చర్చించి, ఏకగ్రీవముగా నీ క్రింది తీర్మానము జేసితిమి.

ఇష్టాగోష్ఠి సభ

"అల్పజనసంఖ్యాక సంఘములకైనను, అధికజన సంఖ్యాక సంఘములకైనను శాసనసభలలో సభ్యత్వము లను ప్రత్యేకించుటకు మేము విముఖులమై యున్నాము. రాజ్యాంగవిధానమున నిట్టి ప్రత్యేకించుట యుండరాదని మేము సిఫారసు చేయుచున్నాము కాని అఖిలపక్షమహా సభవారు మాసిఫారసు నంగీకరింపజాలక, జనాభా ననుస రించి స్థానములను ప్రత్యేకించుపద్ధతినే యంగీకరించుచో అధికసంఖ్యాక సంఘమనియు, అల్పసంఖ్యాక సంఘమని యు తారతమ్యములేక సమభావముతో ప్రత్యేకింపవలె నని కోరుచున్నాము. మరియు స్థానములను ప్రత్యేకించు పద్ధతి పది సంవత్సరములు కాగానే, లేదా ఉభయులు సమ్మతించిన నంతకుపూర్వమే రద్దుచేయబడవలెనని యొక ప్రత్యేకనిబంధన యుండవలెను."

సర్దార్ మంగళసింగుగారు పైసిఫారసులో నొక భాగమునకు అసమ్మతి జూపుచు నీక్రింది వాక్యములను పొందుపరచిరి.

"శాసనసభలో అధికజనసంఖ్యాక సంఘములకు గాని, అల్పజనసంఖ్యాక సంఘములకుగాని స్థానములను ప్రత్యేకించు పద్ధతి యుండరాదని మాసంఘము చేసిన పై తీర్మానములోని మొదటి భాగమును నేనామోదించుచున్నాను. కాని అధికజనసంఖ్యాక సంఘములకు స్థానములను ప్రత్యేకించి శాసనపూర్వకముగా వానికి ఆధిక్యతను కల్పించుట, ఎట్టిపరిస్థితులయందును, ఎంత స్వల్పకాలమునకైనను నేనొప్పుకొనజాలను. స్థానములను ప్రత్యేకించుపద్ధతిమీాదనే వివిధ పక్షములవారికి ఐకమత్యము కుదురుచో, అల్పసంఖ్యాక సంఘములలో ప్రాముఖ్యత వహించిన సిక్కు సంఘముయొక్క హక్కులను గమనించి లక్నో ఒడంబడికలో బీహార్ మొదలగు రాష్ట్రములలోని మహమ్మదీయుల కనువర్తింపజేసిన పద్ధతిని సిక్కులకుగూడ ననువర్తింపజేసి, వారికి జనసంఖ్యనుబట్టి న్యాయతః రాదగిన స్థానములకంటె హెచ్చుస్థానములు వచ్చునట్లు చేయవలెనని నేను సిఫారసు చేయుచున్నాను. మరియు భారతశాసనసభలోగూడ సిక్కులకు ప్రత్యేక ప్రోత్సాహము జూపవలెనని నేను సూచించుచున్నాను."

మా తీర్మానమునందలి మొదటిభాగము ఇష్టాగోష్ఠి సభవారియొక్క అసలు సిఫారసనియు, ఈ సిఫారసును అఖిలపక్షమహాసభవా రొప్పుకొనజాలక, జనాభా

ననుసరించి స్థానములను ప్రత్యేకించు పద్ధతినే యొప్పుకొనగలిగినచో, అట్టియవసరమునకు రెండవభాగము వర్తించుననియు తేటపడగలదు. రెండవభాగము విషయమై మా సంఘసభ్యులకు ఏకీభావము కుదరకపోవుట మాత్రమేగాక, మొదటిభాగమున స్థానముల ప్రత్యేకించు పద్ధతియే పనికిరాదని యభిప్రాయమును సంఘమువారు ఏకగ్రీవముగా తెలియజేసినారు. తీర్మానమునందలి రెండవభాగము విషయమై అఖిలపక్షమహాసభలోకూడ ఏకీభావము కలుగుట మిక్కిలి యసంభవము. ఒకవేళ కలిగినను, దానిలో చేరినవారందరు ఒడంబడికకు కట్టుబడియుండవలసినవారే. అట్టిసందర్భమున పదిసంవత్సరములకన్న హెచ్చుకాలము వరకు నీపద్ధతి అమలులో నుండరాదని మాత్రము మా తీర్మానములోని రెండవభాగము చెప్పుచున్నది. మేము వేనిని స్పష్టముగా నిరాకరించితిమో అవి మా సలహాలెంతమాత్రమును కాజాలవు. స్థానములను ప్రత్యేకించుట మంచిపద్ధతి కాకపోయినను, వివిధపార్టీలును వివిధసంఘములును దానివిషయమై ఒక్కతీర్మానమునకు వచ్చుట చాల లాభకరమనియే మేము గ్రహించుచున్నాము. మేమంగీకరింపకపోయినను, ఒడంబడిక కుదురుచో నది అమలులో నుండవలసిన కాలమునకు పరిమితి యేర్పరుచుట తప్ప మేము చేయదగిన దేమియు లేదు. మేము చేసిన

దిదియే. తమజనాభానుసరించి న్యాయతః చేకూరు స్థానములకన్న హెచ్చుస్థానములు వచ్చునట్లు చేయవలె నని మహమ్మదీయులును సిక్కులును కోరు కోర్కెల విషయమై యొక్కమాట చెప్పవలసియున్నది. పైని వివరించిన యభిప్రాయములవలన (తమసంఘ మెంత ప్రాముఖ్యత వహించినదని వారు తలచినను) ఏసంఘమునకును ప్రత్యేకసౌకర్యముల నొసంగుటకు వీలులేదని వేరుగా చెప్ప నవసరము లేదు.

ఇప్పుడు స్వల్పజనసంఖ్యాక సంఘములకు స్థానములను ప్రత్యేకించుటను గురించి పైనిసూచింపబడిన యిష్టాగోష్ఠి తీర్మానమునకు వత్తము.

స్వల్పజనసంఖ్యాకసంఘములకు స్థానములను ప్రత్యేకించుట

పాంచాలమునందును, వంగదేశమునందును తప్ప తక్కిన రాష్ట్రములయందన్నిటియందును మహమ్మదీయులు స్వల్పసంఖ్యాకులై యున్నారు. భారతదేశము మొత్తముమీద వారు నూటికి 24 వంతులున్నను, కొన్ని రాష్ట్రములలో స్వల్పసంఖ్యాకులుగాను మరికొన్ని రాష్ట్రములలో గణనకు రానంత స్వల్పముగాను ఉన్నారు.

ఇష్టాగోష్ఠిసభలో నీవిషయమై తీర్మాన మామోదింపబడిన తరువాత, నది మహమ్మదీయులకు చాల

మహమ్మదీయులు స్వల్ప సంఖ్యాకులగుచో ట్లజనాభానను సరించి స్థానము ప్రత్యేకించుట.

యిబ్బంది కలుగజేయు నని మాకు తెలుపబడెను. మా తీర్మానము ననుసరించి, 500 సభ్యులు గలిగిన భారత శాసనసభకు, పాంచాల, వంగదేశములనుండి 30, లేక 40 సభ్యులును, సంయుక్తప్రాంతములనుండియు, బీహారు నుండియు, ఒకరిద్దరును ఎన్నుకొనబడుదురనియు, నూటికి 7 వంతులకన్న తక్కువ జనాభాగలిగిన యితర రాష్ట్రములనుండి యెక్కసభ్యుడైనను ఎన్నుకొనబడుటకు వీలు లేదనియు స్పష్టము చేయబడెను. ఇందువలన భారతదేశములో మహమ్మదీయులు నూటికి 24 వంతు లున్నను భారత శాసనసభలో సభ్యులుమాత్రము నూటికి 10 వంతులకంటె హెచ్చుగా నుండరని వాదింపబడెను. ఇట్టులే రాష్ట్రీయ శాసనసభలలోకూడ మహమ్మదీయులు అతిస్వల్పసంఖ్యాకులుగా నెన్నుకొనబడుదురని వాదించబడెను. ఈవాదములో చాల సత్యమున్నదని మే మొప్పుకొంటిమి. మరియు యీవిషయములోనే బలీయమగు హేతువు లుండుటవలన కొంతకాలమువరకు దేశమునందలి ఎన్నికపద్ధతియందు సాంఘికరక్షణమును తప్పనిసరిగా నొప్పుకొనవలసినవార మైతిమి. కావున జులై 7-వ తారీఖున యిష్టాగోష్ఠిసభలో మేము చేసిన తీర్మానమునంతయు సిఫార్సు చేయలే

కున్నాము. పాంచాల వంగ దేశములయందు తప్ప తక్కిన రాష్ట్రము లన్నిటియందును, మహమ్మదీయులు తమకు స్థానములను ప్రత్యేకించవలసినదని కోరినయెడల, వారికి భారతశాసనసభలోను, రాష్ట్రీయశాసనసభలలోను జనాభా ననుసరించి స్థానములను ప్రత్యేకించుపద్ధతి నొప్పుకొని స్వల్పసంఖ్యాకులగు మహమ్మదీయులకు కొంతరక్షణము నివ్వక తప్పదని తలచుచున్నాము. సాంఘికప్రాతినిధ్యము మంచిది కాకపోయినను కొంతకాలమువరకు దీని నట్టిపెట్టుట యవసరమని మా యభిప్రాయము. మహమ్మదీయాల్పసంఖ్యాకులకు ఈ హక్కు నొసంగుటవలన, అధిక సంఖ్యాకులగు మహమ్మదీయులకు స్థానములను ప్రత్యేకించుటవలన కలుగు నపభ్రంశములనే ప్రవేశపెట్టుటలేదని తెలియగలదు. స్థానములను ప్రత్యేకించినను, ప్రత్యేకించక పోయినను, స్వల్పజనసంఖ్యాకసంఘములు అధికజనసంఖ్యాకసంఘములకన్న తగ్గుగానే యుందురుగాని వారిపై నధికారము చలాయించుట కెన్నటికిని శక్తివంతులై యుండరు.

లక్నో పాక్టునందును, మాంటెగ్యూ ఛెమ్సుఫర్డు ప్రణాళికయందును, అనేకరాష్ట్రములలో మహమ్మదీయుల జనసంఖ్యప్రకారము వారికి న్యాయముగా రావలసినస్థానములకన్న హెచ్చుస్థానములు లభించుట మావిధానము

జనాభాకంటె హెచ్చు స్థానములు వల్లగాదు

నవలంబించుటవలన యసంభవము. ప్రత్యేకనియోజకవర్గము లేర్పరచుటవలననే యట్టి ప్రాతినిధ్యము సాధ్యపడునుగాని, సంయుక్త నియోజకవర్గములలో సాధ్యపడదు. మహమ్మదీయాల్పజనసంఖ్యాక సంఘములకు జనాభా ననుసరించి న్యాయముగా రాదగిన స్థానములకన్న హెచ్చుస్థానములను ప్రత్యేకించుట సాధ్యము కాకపోదు. కాని, అధికజనసంఖ్యాక సంఘములకును యితర సంఘములవారికిని యీపద్ధతివలన అన్యాయము కలుగుటయేగాక, మహమ్మదీయులు జాతీయపద్ధతి ననుసరించి యభివృద్ధి జెందుటకుగూడ నిది హానికరమని మాయభిప్రాయము. వారిజనాభాననుసరించి రాదగిన స్థానముల నన్నిటిని వారికి మేము ప్రత్యేకించితిమి. అంతకంటె హెచ్చు స్థానములు కావలెననినచో స్వయంకృషివలన సంపాదించుకొనవలసియున్నది. వారికి ప్రత్యేకింపబడిన స్థానములకంటె హెచ్చుస్థానములకు పోటీచేయకూడదని మేము వారి కేయాటంకములను కలుగజేయదలచలేదు. ఇప్పుడు నిర్ణయింపబడిన స్థానములకంటె హెచ్చుస్థానములను బడయుటకు వారి కెంత సమర్థతయుండినను, అట్టితరస్థానములను వారు బడయుట కెట్టియభ్యంతరములు కలుగకుండ జేయుటయే మహమ్మదీయ అల్పసంఖ్యాకులకు

స్థానములను ప్రత్యేకించుపద్ధతి నంగీకరించుటలో మాము ఖ్యోద్దేశమై యున్నది. వారిజనాభా ననుసరించి రా దగిన స్థానములకన్న కూడ హెచ్చుస్థానములను ప్రత్యే కించుటకంటె, పెద్దవైనను సరే, చిన్నవైననుసరే, దేశము లో నన్ని సంఘములును, రాజకీయాభివృద్ధి నొందుటకు సావకాశముల నేర్పరచుట ముఖ్యతరమని మాయభిప్రా యము. ఇట్లొక్క సంఘమునకు స్థానములను ప్రత్యేకించు టవలన నా సంఘమునకు, అన్యసంఘముతో బహిరం గమగు పోటీ లేశమాత్రమైనను నుండదు. కావున అభి వృద్ధి యాగిపోవును. మహమ్మదీయాభ్యర్థులు, తమకు పోటీగా నిలచిన యితర మహమ్మదీయాభ్యర్థుల నోడిం చుటకు మహమ్మదీయేతరుల వోట్లను యాచించవలసి వచ్చుననుట సత్యమే. కాని యీమార్గమువలన మహ మ్మదీయులు జాతీయపద్ధతులననుసరించి యభివృద్ధినొందు టకు సావకాశము లేర్పడవు. దీనివలన ఇద్దరు మహమ్మ దీయులలో నెవరు సమర్థులు? ఎవరు అసమర్థులు? అను నదియే తెలియునుగాని, వీ రిద్దరికన్న మహమ్మదీయేతరు లలో నుత్తములున్నారా, లేదా యను విషయము నిశ్చయ మగుటకు అవకాశము లేదు.

తమ జనాభా ననుసరించి రాదగిన స్థానములకంటె హెచ్చుస్థానములను కోరుచు, దానితోబాటు యితరస్థాన

ములకుగూడ పోటీచేయు హక్కుండవలెనని కోరుట మహమ్మదీయులకు న్యాయముగా నుండదు. వీనిలో నేపద్ధతి వారికి హెచ్చులాభకరముగానుండునో వారు నిర్ణయించుకొనవలసి యున్నది. రెండు పద్ధతులుగలవు. జనాభానను సరించి న్యాయముగా రాదగినస్థానములకంటె హెచ్చుస్థానములను ప్రత్యేకించుకొని, యితర స్థానములకు పోటీచేయుటకు హక్కును వదలుకొనుట మొదటిపద్ధతియై యున్నది. రెండవది, తమ జనసంఖ్యననుసరించి రాదగిన స్థానములను మాత్రమే ప్రత్యేకించుకొని, యితరస్థానములెన్నిటికైనను పోటీచేయుటకు హక్కుగలిగి యుండుట. ఈ రెండుపద్ధతుల లాభాలాభములను మహమ్మదీయులు చక్కగా నాలోచించుకొనినయెడల, రెండవపద్ధతియే తమకు లాభకరమని వారికి తెలియకపోదు. మేమిదివరకే తెల్పినట్లు స్థానములను సంపూర్ణముగా ప్రత్యేకించుకొనుట, జాతీయైక్యమును కలుగజేయుటయందు సంయుక్తనియోజకవర్గములకు గల ప్రయోజనమును చాలవరకు తగ్గించును. మహమ్మదీయాభ్యర్థి యొకడు తనకు పోటీగా నిలచిన యింకొక మహమ్మదీయుని నోడించుటకు మహమ్మదీయేతరుల వోట్లను యాచించుటకు ప్రోత్సాహమెంతయున్నను, మహమ్మదీయ సంఘమునకు మాత్రము, యితరసంఘముల సాయమున్నను లేకపోయినను రావల

సిన స్థానము లన్నియు వచ్చుననుట నిశ్చయము. మరియు సంఘవైషమ్యములు తీవ్రముగా ప్రబలినరోజులలో మహమ్మదీయులును, మహమ్మదీయేతరులును, ఒండొరులతో సంబంధములేక స్వతంత్రముగా, ఎవ్వరును ఒక్కస్థానమైనను కోల్పోకుండ, ఎన్నికలు జరుపుకొనవచ్చును. రెండుసంఘములను పరస్పర మొండొరులపై నాధారపడునట్లు చేసినగాని వారి భేదములు తగ్గవు.

సంయుక్త పరగణాల యందలి మహమ్మదీయులు

తక్కువ మహమ్మదీయ జనసంఖ్యకల రాష్ట్రము లన్నిటికంటె హెచ్చు మహమ్మదీయులు గల సంయుక్త రాష్ట్రములలోని మహమ్మదీయులకు ప్రస్తుత మవలంబింపబడుచున్న పద్ధతి కంటె మాపద్ధతియే హెచ్చు లాభకారిగా నుండునని మా నిశ్చితాభిప్రాయము. సంయుక్తరాష్ట్రములలో అనేక పట్టణములయందు మహమ్మదీయులు అధికసంఖ్యాకులుగా నున్నారు. కొన్ని పట్టణములలో అధికముగా లేకపోయినను బలీయముగను, పలుకబడిగల స్వల్పసంఖ్యాకసంఘములుగా నున్నారు. కొన్ని ఇతరరాష్ట్రముల యందు వారికి కొద్దిగా స్థానములు తక్కువవచ్చినను, దేశము మొత్తముమీద ఎన్నికలవలన నందరకు లాభ ముండును.

భారతశాసన సభ యందు మహమ్మదీయులకు స్థానములను ప్రత్యేకించుట

భారత శాసనసభ్యుల మొత్తముసంఖ్యలో మూడవవంతుకు తగ్గకుండా మహమ్మదీయులకు స్థానములను ప్రత్యేకించవలసిన దని మహమ్మదీయులు కోరుచున్న కోర్కె నొక్క దానిని మాత్రమే యింక విచారించవలసియున్నది. ఈవిషయము యిష్టాగోష్ఠి సభలో బహిరంగముగా హెచ్చరించబడలేదు. వాదోపవాదములు జరుగలేదు. కాని స్థానములను ప్రత్యేకించుటను గురించి మేమిచ్చుచువచ్చిన సలహాలవలన నీవిషయ మందరకును స్ఫుటమైనదని తలతుము. మహమ్మదీయాల్పసంఖ్యాకులకు స్థానములను ప్రత్యేకించవలసివచ్చినప్పుడెల్ల మే మనుసరించిన పద్ధతి జనాభా దామాషానుబట్టియే యైయున్నది. భారత దేశములో మహమ్మదీయులు నాల్గవవంతుకన్న కొంచెము తక్కువగా నున్నారు. కావున భారత శాసనసభలో మహమ్మదీయుల సంఖ్యగూడ మొత్తము సభ్యులలో నాల్గవవంతుకన్న హెచ్చుండరాదు. పాంచాలమునందును, వంగదేశమునందును తప్ప తక్కిన రాష్ట్రము లన్నిటియందును రాష్ట్రీయశాసనసభకును భారత శాసనసభకును తమకు ప్రత్యేకింపబడిన స్థానములతోబాటు యితరస్థానములకుగూడ పోటీచేయుటకు మహమ్మదీ

యుల కధికారము కలదని జ్ఞాపక ముంచుకొనవలెను. పాంచాల వంగదేశములయందుకూడ రెండు శాసనసభలకు వారి యిష్టమువచ్చినన్ని స్థానములకు నిరభ్యంతరముగా వారు పోటీ చేయవచ్చును. రాష్ట్రీయశాసనసభల విషయములో ప్రస్తుతము వారికిగల లాభములకు మారుగా యీహక్కు నేర్పరచినాము. భారత శాసనసభలో ప్రస్తుతము మహామ్మదీయులకే ప్రత్యేకాధిక్యతయు లేదు. రాష్ట్రములనుండి భారత శాసనసభకు పంపబడు సభ్యులు అడ్డగోలుగా పంపబడుచున్నారుగాని యొకపద్ధతి ననుసరించికాదు. ఇప్పుడు సభలో మహామ్మదీయ సభ్యుల సంఖ్య మొత్తము సభ్యులలో మూడవవంతుకంటె తక్కువగానే యున్నది.

ఈనాడు ఆచారణయందున్న పద్ధతినిబట్టి యాలోచించినను మహామ్మదీయుల కోర్కెకు సావకాశ మేమియు లేదు. మూడవవంతుకును నాల్గవవంతుకును గల యంతరములతో వివాదపడుటకంటె స్వేచ్ఛగా మెలంగుట కధికారము గలిగియుండుట లాభకరమని కొంచ మాలోచించిన తెలియగలదు. ఇదివరకు మేము వ్రాసినట్లు, రాష్ట్రీయ శాసనసభలలో మహామ్మదీయాల్ప సంఖ్యాకుల కనువర్తింపవలసిన సిద్ధాంతమునకు మేము భిన్నముగా ప్రవర్తింపజాలము. సిద్ధాంత మొప్పుకొనుట

యందు కష్టముమాత్రమేగాక, ఆచరణయందుకూడ కష్టములున్నవి. పాంచాల వంగ దేశములయందలి అధికసంఖ్యాకు లగు మహమ్మదీయసభ్యుల సంఖ్య తగ్గింపకుండ, తక్కిన రాష్ట్రములయందలి మహమ్మదీయులకు కొన్ని హెచ్చుస్థానముల నొసంగకుండ భారతశాసనసభలో మూడవవంతు స్థానములను వారి కెట్లు సమకూర్చగలము? జనాభానుబట్టి వివిధరాష్ట్రముల మొత్తముమీద భారత శాసనసభలో నాల్గవవంతు స్థానములే వీరికి లభించవలసియుండగా, మూడవవంతు స్థానములను ప్రత్యేకించు నెడల తేడావచ్చు హెచ్చు సభ్యత్వస్థానములను యేపద్ధతి ననుసరించి ఆయారాష్ట్రములకు నిర్ధారణ చేయవలెను. ఈ విషయమును బాగుగా నాలోచించితిమి కాని భారత శాసనసభలో మూడవవంతుస్థానములను ప్రత్యేకించుటకు సిఫారసు చేయజాలనందుకు చింతిల్లుచున్నాము.

సలహాలు

పైజెప్పిన కారణములవలన అవసరమైనప్పుడు మహమ్మదీయాల్పజన సంఖ్యాక సంఘములకు భారత శాసనసభలోను, రాష్ట్రీయ శాసన సభలలోను జనాభా దామాషాపద్ధతి మీదనే స్థానములను ప్రత్యేకించవలసిన దని సిఫారసుచేయుచున్నాము. ఈస్థానములు మాత్రమేగాక పది సంవత్సరములవరకు వారు ఇతరస్థానములనుగూడ అభ్యర్థించ

వచ్చును. పైయభిప్రాయములతోడను, పర్యవసానముల తోడను మా విచారణసంఘసభ్యు లగు షుయెబ్ కురేషీ గా రేకీభవించలేదని చెప్పవలసియున్నది. పైనజెప్పిన ఇష్టాగోష్టిసభలో నామోదింపబడిన తీర్మానమునే సంపూర్ణముగా నామోదించవలెనని వారి యభిప్రాయము. మరియు భారత శాసనసభలో మూడవవంతు స్థానములు మహమ్మదీయులకు ప్రత్యేకించవలె నని వారు కోరుచున్నారు.

పశ్చిమోత్తర రాష్ట్రము, పాంచాలము నందలి మహమ్మదీయేతరులు

మహమ్మదీయేతరాల్పజనసంఖ్యాక సంఘముల విషయమై యాలోచించునప్పుడు, రెండు రాష్ట్రములను గురించి మాత్రమే విచారించవలసియున్నది. అవి పశ్చిమోత్తర సరిహద్దు రాష్ట్రము, బెలూచిస్థానము. ఈ రెండు రాష్ట్రములలోను మహమ్మదీయేతరులు కొంచెము హెచ్చుతగ్గుగా మద్రాసు మధ్యపరగణాలలో మహమ్మదీయులున్న స్థితియందే యున్నారు. పాంచాల వంగదేశములయందు తప్ప తక్కిన రాష్ట్రములయం దన్నిటియందును మహమ్మదీయుల కొసంగిన సౌకర్యములనే వారికిగూడ నొసంగునట్లు మేము సలహానిచ్చుచున్నాము.

ఇతర మహమ్మదీయేతరాల్పజనసంఖ్యాక సంఘముల విషమై యాలోచించిన-చో, వీరికిని, వీరితో కలసి యుండు అధికజనసంఖ్యాక సంఘములకును, హిందువులకును మహమ్మదీయులకును గలిగిన విషాదకరములగు వైషమ్యములు లేవని తెలియగలదు.

ఇతర మహమ్మదీయేతరాల్పసంఖ్యాకులు

వీరివిషయములో స్థానములను ప్రత్యేకించి, ప్రత్యేకరక్షణముల నొసంగుట యవసరములేదు. వాంఛనీయముకాదు. మహమ్మదీయేతరాల్పసంఖ్యాకులకు ప్రత్యేక పరిస్థితులలో కొంతకాలమువరకు స్థానములను ప్రత్యేకింపవలసి వచ్చినదని వారు గ్రహించవలెను. మహమ్మదీయులైనను రేపోమాపో తమస్వశక్తిమీఁదనే యాధారపడవలసియుండును. ప్రారంభమునుండి స్థానములను ప్రత్యేకించుపద్ధతి లేకుండుటకు వారు నిశ్చయించుకొనగలుగు-చో మాకు చాల సంతోషముకలుగును.

భారతదేశములో మహమ్మదీయ మహమ్మదీయేతరాల్పజనసంఖ్యాక సంఘముల కేపోలికయు లేదు. భారతదేశముయొక్క మొత్తము జనాభాలో మహమ్మదీయేతరాల్పసంఖ్యాకులు లెక్కకురానంత స్వల్పముగా నున్నారు. బర్మాలో అధికసంఖ్యాకులుగానున్న బౌద్ధులను వదలివేసిన-చో ఇతరులు నూటికి యీ క్రిందివంతున నున్నారు.

క్రైస్తవులు—	1.2%.
సిక్కులు—	1.0%.
జైనులు—	0.2%.
ఇతరులు (కొండప్రదేశములలో కొండజాతులుగాక)	0.2%.

ఈ సంఖ్యలవలన, జనాభానుబట్టి భారతశాసనసభలో స్థానములను ప్రత్యేకించుకొనుటవలన మహమ్మదీయేతరాల్పజనసంఖ్యాక సంఘములకు హెచ్చులాభముండదని తెలియగలదు. రాష్ట్రీయ శాసనసభలయందైనను పశ్చిమోత్తర సరిహద్దురాష్ట్రము, బెలూచిస్థానములలోతప్ప నితరరాష్ట్రములయం దెచ్చటను అల్పజనసంఖ్యాక సంఘములకు స్థానములను ప్రత్యేకించుటకు సావకాశమేమియు లేదనికూడ వ్యక్తము కాగలదు. ఇట్లు చేయనెంచుటవలన గందరగోళమగుటతప్ప అల్పజనసంఖ్యాకసంఘములకు నిజమగు లాభమేమియు నుండదు.

పాంచాల వంగదేశములయందు అల్పసంఖ్యాకులుగానున్న హిందువులవిషయము మేమేమియు వ్రాయలేదు. పాంచాలమునందు నూటికి 32 వంతులును, వంగదేశమందు నూటికి 45 వంతులును ఉన్న హిందువులు గణనకు రానంతటి యల్పసంఖ్యాకులని మే మూహించుటకు శక్యముకాకున్నది.

మహమ్మదీయేతరాల్పసంఖ్యాకులలో సిక్కుల విషయమై ప్రత్యేకముగా విచారించదగును. వారు పాం

సిక్కులు

చాలమునందు మాత్రమేగలరు. సంయుక్తరాష్ట్రములయందలి మహమ్మదీయు లేస్థితియందున్నారో, పాంచాలములో హెచ్చుతగ్గుగా నీ రాస్థితియందున్నారు. సంయుక్తరాష్ట్రములలో మహమ్మదీయులు నూటికి 15 వంతులున్నారు. పాంచాలములో సిక్కులు కొంచము తగ్గుగా, అనగా నూటికి 11 వంతులున్నారు. ప్రస్తుత రాజ్యవిధానమున సిక్కులకు ప్రత్యేకనియోజకవర్గములు లేర్పరుపబడినవి. ఇతర సౌకర్యములుగూడ కొన్ని చూపబడినవి. సిక్కులు ప్రాముఖ్యత వహించిన అల్పజనసంఖ్యాకసంఘమనియు, ఆసంఘ హక్కులను గురించి విచారించకుండజాలమనియు మేము తలచుచుంటిమి. మరియు సిక్కుల యభిప్రాయములను వ్యక్తపరచుచుండిన సర్దార్ మంగళసింగుగారి వాక్యములను గాఢముగా నాలోచించుచుంటిమి. సిక్కులు ప్రస్తుతము తా మనుభవించుచున్న సాంఘికస్వలాభములను దేశక్షేమమునకై విడనాడుటకు నిశ్చయించి, ప్రశంసనీయమగు ఆత్మత్యాగమును ప్రకటించుట చాలసంతోషకరము. శాసనసభాప్రాతినిధ్యమునుగురించి దేశములో గత కొలది సంవత్సరములనుండి జరుగుచున్న వాదోపవాద

ములలోగూడ సంయుక్తనియోజకవర్గములే యుండవలె ననియు, ఏసంఘమునకును స్థానములను ప్రత్యేకించరా దనియు వారు వాదించుచుండిరి. సిక్కులు పాంచాలములో నేజిల్లాయందును అధికజనసంఖ్యాకసంఘముగా లేరని యు, ఒక్క లూడియానాజిల్లాయందుమాత్రము హిందువులకన్నను, మహమ్మదీయులకన్నను వారు హెచ్చుగా నున్నారనియు సర్దార్ మంగళసింగుగారు మాకు చెప్పిరి. ఈజిల్లాయందైనను వారు నూటికి 41.5 కన్న హెచ్చులేరు. ఇతరజిల్లాలన్నిటియందును మహమ్మదీయులును, హిందువులును, సాధారణముగా యిద్దరును సిక్కులకన్న హెచ్చుగానున్నారు. సార్వజనికమగు ఎన్నికాధికారముతో సంయుక్తనియోజకవర్గము లేర్పడినయెడల అల్పసంఖ్యాకులకు గలుగు నష్టములన్నియు పాంచాలములోని సిక్కులు గూడ పొందవలసివచ్చునని స్పష్టముకాగలదు. ఈ పరిస్థితులయందు సంయుక్తరాష్ట్రములలోని మహమ్మదీయులకు భారత రాష్ట్రీయ శాసనసభలయం దెట్టి ప్రాతినిధ్యముగలదో, అట్టి ప్రాతినిధ్యమే పాంచాలములోని సిక్కులకును నుండుట యవసర మని తేటపడగలదు. ఐనను పాంచాలమునందు అధికసంఖ్యాకు లగు మహమ్మదీయులతోబాటును, అల్పసంఖ్యాకులగు సిక్కులతో బాటును, బలీయమగు హిందూ అల్పజనసంఖ్యాక సంఘ

ము కూడ ఒకటి కలదను ముఖ్యవిషయమును మనము గమనించవలెను. ఇతరసందర్భము లెట్లున్నను ముఖ్యముగా నిందువలననే ఏసంఘమున కొన్ని స్థానములను ప్రత్యేకించవలెనను ప్రశ్నాపరిష్కారమునకు చేసిన ప్రయత్నములన్నియు విఫలములైనవి. పాంచాలములోని సాంఘిక సమస్య అఖిలభారత సమస్యయైనది గావున కేవలము దీనిని స్థానికసమస్యగా తలచుటకు వీలులేదు. చిక్కులేమియు గలుగకుండవలెనన్న, జాతీయభావములు దట్టముగా దేశమునందు ప్రతిష్ఠితములు కావలెనన్న, పాంచాలదేశమునందు నాటుకొనిన సాంఘిక విషబీజములను పెకలించవలెను. మనసిచ్చి సంపూర్ణముగా నీవిషయమును మాతో చర్చించిన సర్దార్ మంగళసింగుగారికి గూడ మాకు తోచిన యిబ్బందులే తోచినవి. సాంఘిక సమస్యాపరిష్కారమున కేయడ్డంకులును గలుగజేయకుండుటయే సిక్కుసమితికి యిష్టమని మేమునమ్ముచున్నాము. చిక్కులు కలుగజేయుటకే వారు తలచుకొనినచో ప్రత్యేక సౌకర్యములనుకోరి, ఒక్కపద్ధతిమీద ప్రాతినిధ్యము నేర్పరచుట కెన్నియేని యిబ్బందులు కలుగజేసియుందురు. వారట్లుచేయక ప్రతిష్టంభన కలుగకుండవలెనను మహత్తరమగు నుద్దేశ్యముననే ప్రత్యేకసౌకర్యములను సంపూర్ణముగా విసర్జించిరి. వారి చిత్తసంస్కా

రము ప్రశంసనీయముగదా! దేశక్షేమకరమగు వారి తీర్మానమునకు వారి నభినందించుచున్నాము.

వేరొకపద్ధతి

మాసూచనల నంగీకరింపనిచో యిష్టాగోష్ఠిసభలో మే మామోదించిన తీర్మానమునే యవలంబించి, మహామ్మదీయులతో సహా ఏయల్పజన సంఖ్యాకసంఘములకుగూడ స్థానములను ప్రత్యేకించకుండుట యొక్కటే అనుసరణీయము. ఇట్లుచేయుటవలన మహామ్మదీయులకు చాల అసంతృప్తి కలుగజేయుటయేగాని, మహామ్మదీయేతరుల కేలాభము లేదు. ప్రస్తుతసమయమున సాంఘిక నియోజకవర్గముల మూలమున స్థానములను ప్రత్యేకించుకొనుట మాత్రమేగాక, ప్రతిరాష్ట్రమునందును మహామ్మదీయులు ప్రత్యేక సౌకర్యముల ననుభవించుచున్నారు. ఈ సౌకర్యములకు బదులు తమకు ప్రత్యేకించిన స్థానములుగాక యితర స్థానములనుగూడ నభ్యర్థించవచ్చునను హక్కు వారికిమే మొసంగుచున్నాము. మహామ్మదీయుల విషయమై మాత్రము స్థానములను ప్రత్యేకింప కుండజాలము. మహామ్మదీయేతరాల్పాధికజనసంఖ్యాకసంఘముల కెవ్వరికి దీనివలన నష్టములేదు. అల్పసంఖ్యాకసంఘము లన్నిటికిని స్థానములను ప్రత్యేకించితిమా అనేకచిక్కులు కలుగును. ఇదివరకే ప్రాముఖ్యతవహించిన క్రైస్తవులు, పార్శీలు,

యూదులు గాక హిందువులలో నేర్పడిన వర్ణములును అంతర్వర్ణములును యీహక్కును కోరుటవలన సంభవించు కష్టముల కంతముండదు.

సాంఘికసమస్య ముఖ్యముగా హిందూమహమ్మదీయ సమస్యగావున, హిందువులకును మహమ్మదీయులకును పొడమిన వైషమ్యములను పరిష్కరించుటవలననే యియ్యది పరిష్కరింపబడగలదు. ఈసమస్యను పరిష్కరించు ప్రయత్నమున దేశమున సాంఘికపక్షపాతము ప్రబలునట్లు చేసితిమా, దేశద్రోహముచేసినివార మగుదుము. తమకు నష్టమువాటిల్లునని కలలోనైనను తలంచని సంఘములను, ఉపసంఘములను, సాంఘికవిద్వేషమున కాహుతిజేసినవార మగుదుము.

అధికసంఖ్యాకులగు హిందూసంఘములో నంతర్భాగమగు బ్రాహ్మణేతరులను గురించియు, నిమ్నజాతులను గురించియుమాత్రమే విచారించవలసి యున్నది. దక్షిణాపథమునమాత్రమే బ్రాహ్మణులకును బ్రాహ్మణేతరులకును తీవ్రవైషమ్యము గలిగినది. మరెచ్చటను నిట్టి వైషమ్యములేదు. ఈ బ్రాహ్మణేతరులు చెన్నరాజధానియందు అత్యధికసంఖ్యాకులుగాను, బొంబాయి రాజధానియందలి భాగములయందు బలీయమగు అల్పసంఖ్యా

కసంఘముగాను ఉన్నారు. ఇటీవల జరిగిన ఎన్నికల వలన శాసనసభలలో వారికి ప్రత్యేకరక్షణ యవసరము లేదని తేటపడినది. బ్రాహ్మణుల రాజకీయప్రాబల్యము, సాంఘికౌన్నత్యములే బ్రాహ్మణేతరుల యసంతృప్తికి మూలకారణము. బ్రాహ్మణుల మేధావిశేషమే వారికి యాధిక్యతను గలుగజేసినది. ఇప్పుడు బ్రాహ్మణేతరులు కడు శీఘ్రముగా నభివృద్ధియగుచుండుటచే బ్రాహ్మణులను వెనుకకు ద్రోయుదురేమో యనికూడ తోచుచున్నది.

నిమ్నజాతులు

ఇటీవల 'నిమ్నజాతులనియు, అణగద్రొక్కబడిన జాతు'లనియు పిలువబడుచున్న ప్రజలసమస్య ప్రాముఖ్యత వహించినది. మరియు, వీరి ప్రస్తుతదశ భారత రాజకీయాభివృద్ధి కాటంకమని కూడ వాదించబడుచున్నది. ఇంత సంఖ్యాబాహుళ్యము గల ప్రజలను అణగద్రొక్కుటకు హిందువులే బాధ్యులని మానిశ్చితాభిప్రాయము. ఐనను ఆంగ్ల ప్రభుత్వము యీ ప్రజలయెడ చూప బ్రయత్నించుచున్న యభిమానమునకు కారణములు కల్మషరహితములగు ప్రేమయు, దాక్షిణ్యమును కావనికూడ మాకు స్పష్టమైనది. ఈప్రజలయెడ ప్రేమ ఆంగ్లప్రభుత్వమున కిటీవలనే జనించినది. దేశములో జాతీయోద్యమము ప్రబలినకొలది ప్రభుత్వము

వారికి నిమ్నజాతుల రాజకీయోపయోగముకూడ హెచ్చుచున్నది. 1927 సంవత్సరమునుండియే ప్రభుత్వమువారి విద్యాభివృద్ధిని సూచించు నివేదికలయందు వీరి సంఖ్యలు ప్రత్యేకముగా నివ్వబడుచున్నవి. వారి కొసంగబడుచున్న ప్రత్యేక సౌకర్యములుగూడ నాసంవత్సరము నుండియే తెల్పబడుచున్నవి. ప్రభుత్వమువారి యభిమానమువలన నీప్రజల కింతవరకు చేకూరిన లాభమేమియు లేదు. శాసనసభలలో కొన్నిస్థానములను ప్రభుత్వము వారు నియోజించుటయు, వారికి ప్రత్యేక పాఠశాలలకు స్వల్పధన మొసంగుటతప్ప వేరులాభము కలుగలేదు.

నిమ్నజాత్యుద్ధరణమునకై ప్రభుత్వము వారు చేయగలిగిన మేలుకంటె భారత ప్రజాసంఘములు చాల హెచ్చుమేలు చేయగలిగినవి. క్రైస్తవమతప్రచారకులు కూడ యుద్యమమునకు చాల తోడ్పడిరి. 1920 సంవత్సరమునుండి కాంగ్రెస్ మహాసభ నిమ్నజాత్యుద్ధరణమును ప్రధాన కర్తవ్యముగా వహించినది! గాంధిమహాత్ముడు తన మహత్తర మగు శక్తిసామర్థ్యములను దీనజనోద్ధరణకై వినియోగించుచున్నాడు. ఇతర రాజకీయ ప్రతిష్ఠాపనలును, సాంఘిక ప్రతిష్ఠాపనలును అస్పృశ్యతా నివారణకై తమ యావచ్ఛక్తులను వినియోగించుచుండుట మాకు చాల సంతసము గలుగజేయుచున్నది. ఇంత

వరకు జరిగిన ప్రయత్నముల ఫలితమునుబట్టిచూడ భారతీయులు చెప్పెడిమాటలు కేవలము శ్రీరంగనీతులు కావనియు, నిమ్నజాత్యుద్ధరణముపట్ల వారికి నిజమైన యభిమానము కలదనియు స్పష్టమగుచున్నది. నిమ్నజాతుల యభివృద్ధి కాటంకముగలుగజేయుటకు సమర్థులగువారిలో కను కొందరున్నారని మే మెరుంగుదుము. ఐనను అంటరానితనము నిర్మూలమగుననియే మానిశ్చితాభిప్రాయము.

రాజ్యాంగవిధానముపట్ల మాసూచనలలో, శాసనసభలయందు నిమ్నజాతుల ప్రాతినిధ్యమును గురించి ప్రత్యేక యేర్పాటు లేమియు మేముచేయలేదు. ప్రత్యేక నియోజకవర్గముల మూలకముగాగాని, ప్రభుత్వమువారు నిమ్నజాతులలో కొందరను శాసనసభ్యులుగా నియోజించుటవలనగాని శాసనసభలలో ప్రాతినిధ్యము సాధ్యము కాగలదు. ప్రత్యేకప్రాతినిధ్యము వలనను, స్థానములను నియోజించుటవలనను గలుగు హానిని యింకొకస్థలమున చర్చించియుంటిమి. లోపభూయిష్ఠమును అనర్థదాయకమును నగు స్థానములను ప్రత్యేకించుపద్ధతిని, మాచేతనైనయెడల, స్త్రీప్రజలకుగూడ వర్తింపజేయకుండుటయే మాయుద్దేశము. ప్రభుత్వమువారు సభ్యులను నియోజించుపద్ధతి కనలే మే మొప్పుకొనజాలము. ఈమార్గమువలన

ప్రస్తుత ప్రభుత్వము ప్రజాభిప్రాయమును వ్యక్తపరుపగల వారిని నియోజించక, అన్నివేళలయందును తమ యండ నుండువారినే నియోజించుట సంభవించును. ఇంతవరకిట్లే జరుగుచున్నదని యందరకు తెలిసినవిషయమే.

నిమ్నజాతులనువారు భారతదేశమున ప్రత్యేకము గా నుండరాదనియు, ఆర్థికముగను, సాంఘికముగను, వారి నభివృద్ధిపరచి, యితరసంఘములతో సమానముగా చేయ వలయుననియు మేము గాఢముగా వాంఛించుచున్నాము. ఇట్లు జరుగవలెననిన వారియభివృద్ధి కనువగు ప్రత్యేకసౌక ర్యముల నొసంగి, అభివృద్ధి కాటంకములుగానున్న ప్రతిబం ధకముల తొలగించుటొక్కటే ప్రశస్తమగు పద్ధతి. సార్వ జనిక హక్కులలో మేమేర్పరచిన కొన్ని నిబంధనలు నిమ్నజాతులు ప్రస్తుతము పడుచున్న యిబ్బందులను చా లవరకు తగ్గించి, యభివృద్ధి నొందుటకు వారికవకాశము లను కలుగజేయును. ప్రజలందరకు వోటింగు అధికార ముండవలెనని మేముచేసిన సూచనవలన నిమ్నజాతుల స్థితి దానంతటయదియే యభివృద్ధికాగలదు. మరియు వారి రాజకీయాధికారముగూడ హెచ్చును. వెనుకబడి యున్న ప్రజలందరియొక్క విద్యాభివృద్ధికై ప్రభుత్వము వారు ప్రత్యేకముగా జాగరూకత వహించవలెననిగూడ

మేము సలహా నొసంగితిమి. మా సలహాల ప్రకారము నడచుకొనుచో నిమ్న జాతులనువారు త్వరలో నదృశ్య మగుదురనియు, వారిస్థానమున ఆత్మవిశ్వాసపూరితులును అభివృద్ధిని వాంఛించువారును, దేశక్షేమమునకై యితర సంఘములతో బాటు చేతులుగలిపి ప్రయత్నము చేయగల వారును నగు ప్రజలు పెంపొందుచుందురనుటకు మా కేసందియములును లేవు.

నాల్గవయధ్యాయము

రాష్ట్రపునర్నిర్మాణము

సాంఘికసమస్యలను సంతోషపూర్వకముగా వదలి, యికమీద రాజ్యాంగనిర్మాణమున కెక్కుడు సన్నిహిత ములగు సమస్యలను గూర్చి విచారింతము. రాజ్యాంగ నిర్మాణములో భాగమయినంతరవరకు నీరాష్ట్ర పున ర్నిర్మాణ సమస్య అన్ని రాష్ట్రములకు సామాన్యముగా వర్తించు కొన్ని సులభసూత్రములచే పరిష్కరింపబడవలసి నది. కాని యెంత సులభముగా పరిష్కరింపదగినవైనను, అపసవ్యభావముతో యోచించుటవలన ఈ సమస్యలు యెంత కష్టసాధ్యములైనను అగుచున్నవి. ఒకానొక సమస్యను దాని గుణాగుణములనుబట్టి పరిష్కరింపదగును గాని, ఇతర విషయములకు జత జేసినచో నెట్లవి పరిష్కార సాధ్యమగును? బొంబాయి రాజధానినుండి సింధును విడ దీయుటకు సంబంధించిన సాంఘికసమస్య నిదివరకే చర్చించి, యెట్లొక స్వల్పవిషయము రాజకీయములలో ముఖ్యతమ మగు ప్రశ్నయైనదో నిరూపించితిమి ఇప్పుడు

రాష్ట్రవిభజనమువలన ప్రత్యేక సంఘములకు వచ్చు లాభాలాభములను వదలివేసి, సామాన్యముగా భారత దేశములో రాష్ట్రవిభజన మేపద్ధతులమీద నాధారపడి యుండవలెనను విషయమును, దాని గుణాగుణములపైని మాత్రమే విచారింతము.

ప్రస్తుత అవకతవక విభాగములు

ప్రస్తుతకాలమున భారతదేశమునందలి రాష్ట్రనిర్మాణము అవకతవకగా నున్నదని యొప్పుకొననివా రెవ్వరును లేరు. ప్రస్తుత రాష్ట్రనిర్మాణమునకు కారణమొక సూత్రముగాని సిద్ధాంతముగాని కాదు. కాలకర్మబద్ధములును, భారతదేశములో ఆంగ్లేయాధికార ప్రాబల్య ఫలితములును అగు కారణములే రాష్ట్రవిభజనము నిప్పటియట్లుంచుటకు తోడ్పడినవి. దేశముయొక్క నైసర్గికవిభాగముగాని, దేశచరిత్రగాని, ఆర్థికకారణములుగాని, భాషగాని, రాష్ట్ర నిర్మాణమునకు కారణములై యుండలేదు. కేవల పరిపాలనాసౌకర్యమును బట్టి యాలోచించినను ఈరాష్ట్రములు పనికిరావు. భారతదేశమున రాష్ట్ర పునర్నిర్మాణ మవసరమనుట స్పష్టము. మాలోకొందరము పెద్దరాష్ట్రములుండిన బాగని తలచుచున్నాము. కొందరము చిన్నరాష్ట్రములుండిన సుకరమని తలచుచున్నాము. కాని పెద్దవైనను చిన్నవైనను

రాష్ట్రపునర్నిర్మాణముమాత్రమవసరమనియే
ఒప్పుకొనుచున్నాము.

రాష్ట్రపునర్విభజనమునం దనుసరించదగి
ములేవి? కొంతవరకు దేశముయొక్క నైస
ములు, కొంతవరకు సంపద
రాష్ట్రమునందు గల యవక
కొంతవరకు రాష్ట్రపునర్నిర
కవసరమగు ఖర్చులను భరింపగలిగియుండుట
నీమూడును విచారించదగినవి. కాని యివి యం
మైనవికావు. ప్రజలకోర్కెలును, ఏకభాషయు
మాత్రమే ముఖ్యావసరములు. ప్రజల విద్యాభి
విజ్ఞానాభివృద్ధియు, మాత్రమేగాక యితరవిష
దలి యభివృద్ధిగూడ భాషపై నాధారపడియ
యందరును నిస్సందేహముగా నొప్పుకొనియే య
దేశముయొక్క కార్యక్రమమంతయు అన్యభాష
కముగా జరుగుచో, ప్రజల లౌకికవ్యవహారముల
కమును, జాతీయాభివృద్ధికి నిరోధమును కలుగుట
ప్రజల దైనిక కార్యక్రమము విదేశభాషామూల
జరుగు దేశములలో ప్రజాప్రతినిధి ప్రభుత్వము
కాజాలదు. రాజకీయములలో శ్రద్ధవహించి, విశే

ప్రధానసూత్రములు

పాల్గొనవలెననిన ప్రజాసామాన్యమున కంతకును సంగతి సందర్భములు సులభముగా తెలియుచుండవలెను.

అన్యభాషను ప్రజలందరు నేర్చుకొనుట దుర్ఘటము గనుక ప్రజలందరను ప్రజాపాలనమున పాల్గొనుటయు నసాధ్యమే. కావున జనసామాన్యమునకు అర్థమగు భాష యందు దేశముయొక్క రాజకీయ కార్యకలాప మంతయు జరుపుట యవశ్యకర్తవ్యము. అట్టి వ్యావహారికభాష ఆ రాష్ట్రభాషయే యైయుండవలెను.

ప్రజలు ఆంగ్లభాషను వాడుటను మేమెన్నటికిని ఆక్షేపించము. ప్రస్తుత స్థితిగతులను బట్టి, యిప్పుడున్నట్లే ముందును కొంతకాలము

భాష

వరకు భారత శాసనసభయందలి చర్చలు ఆంగ్లభాషామూలకముగా జరుగక తప్పదని మా యభిప్రాయము. ఇతర దేశములయందలి ప్రజల యభిప్రాయములతోడను, ఆశయముల తోడను, విజ్ఞానాభివృద్ధితోడను, శాస్త్రాభివృద్ధితోడను సంబంధ ముండవలెననిన యేదో ఒక విదేశభాష ప్రజలకు తెలిసియుండుట కూడ అవసరము. ఆ విదేశభాష ఆంగ్లమే యైయుండిన నుండవచ్చును. ఐనను భారతదేశములో సగముమంది ప్రజలు వాడుచున్న హిందూస్థానీభాషను భారతదేశము

నం దంతట వ్యాపింపజేయుటకు ప్రయత్నములు సలుపవలెనని మాదృఢాభిప్రాయమై యున్నది. ఇదియంతయు అవసరమే యైనను, దేశీయభాషలు ముఖ్యముగా అభివృద్ధి కావలెను. రాష్ట్రములు కడు శీఘ్రముగా నభివృద్ధి జెందవలెనని మనము కోరుచో నేరాష్ట్రభాష మూలకముగా నా రాష్ట్ర వ్యవహారముల నన్నిటిని జరుపుటతప్ప వేరుకర్తవ్యము లేదు.

రాష్ట్రములోని ప్రజలలో విద్యవ్యాపించి,స్వభాషా మూలకముగా వ్యవహారమంతయు జరుగవలెననిన నా రాష్ట్రము భాషాప్రయుక్తరాష్ట్రమై యుండవలెను. ఒక రాష్ట్రములోనే అనేకభాష లుండినయెడల, ఎడతెగకుండ కష్టములు సంభవించుచుండును. బాలురకు విద్యగరపు భాషలును, వ్యవహారములు జరుపు భాషలును రెండుగాని, అంతకన్న నధికముగా గాని యుండును. కావున భాషాప్రయుక్తరాష్ట్రములుగా దేశమును విభజించుటయే అత్యంతము వాంఛనీయము. భాషయనునది ప్రత్యేక జాతీయవిజ్ఞానము మీదను, అనాదిసిద్ధములగు ప్రత్యేక జాతీయసాంప్రదాయముల మీదను, సారస్వతముమీదను నాధారపడియుండును. భాషాప్రయుక్తరాష్ట్రమున నివియన్నియు రాష్ట్రాభివృద్ధికి తోడ్పడును.

భారతజాతీయ మహాసభ భాషాప్రయుక్తరాష్ట్ర సిద్ధాంతమును 8 సంవత్సరముల క్రిందట నొప్పుకొనెను. అప్పటినుండియు సభాకార్యక్రమమునకు సంబంధించినంత వరకు రాష్ట్రములు భాషాప్రయుక్తరాష్ట్రములుగనే విభజింపబడినవి.

ప్రజల కోర్కెలు

రాష్ట్రపునర్నిర్మాణమున ఆయాప్రజల యిష్టాయిష్టములను గూడ గమనించుట యవసరము. పెద్దదేశములకు స్వయంనిర్ణయాధికార ముండవలెనని కోరువారు, యితర ముఖ్య సిద్ధాంతములకును, సమస్యలకును,విరుద్ధముకానివిధమున ఈ స్వయంనిర్ణయసూత్రమును చిన్నభాగములకుగూడ నేల వర్తింపజేయవలెనని కోరరాదు? ఒకరాష్ట్రములో నివసించు ప్రజలు తామందరొక్కజాతికి జెందినవారని తలచి, తమ జాతీయవిజ్ఞానము నభివృద్ధిపరచుకొన నిచ్ఛగించిరేని, రాష్ట్రనిర్మాణమున కదియే ప్రబలకారణము. ఐతిహాసికలోపములుగాని వైజ్ఞానికలోపములుగాని రాష్ట్రనిర్మాణమునకు ప్రతిబంధకము లెన్నటికిని కాజాలవు. ప్రజల యిచ్ఛాప్రాబల్యమున కెక్కుడు ప్రాముఖ్యత యొసంగదగునుగాని, వారి యదార్థస్థితిగతుల కెక్కుడు ప్రాముఖ్యత నొసంగరాదు.

కావున రాష్ట్రపునర్నిర్మాణమున ముఖ్యముగా ననుసరించదగిన సూత్రములు, భాషాప్రయుక్తరాష్ట్ర సిద్ధాంతమనియు, ప్రజల వాంఛితములనియు తేటపడినవి. పరిపాలనాసౌకర్యమను మూడవవిషయముగూడ విచారించదగినదే. కాని యిదియంత ముఖ్యమైనదికాదు. దేశముయొక్క నైసర్గికవిభాగము, సంపదాభివృద్ధి కారాష్ట్రమునగల యవకాశములు, ప్రత్యేక రాష్ట్రముగా విభజించిన యెడల ఖర్చులనన్నిటిని స్వయముగా భరించగలుగు శక్తి, యను నీమూడువిషయములును పరిపాలనాసౌకర్యమునం దంతర్భాగములుగా నుండును. వీలునుబట్టి అధికారులు పరిపాలనాసౌకర్యము నేర్పరచుకొనవచ్చును. కాని అధికారుల సౌకర్యము సర్వదా ప్రజాభీష్టము ననుసరించవలెను.

భారతదేశముయొక్క పటమును చూచితిమేని ప్రత్యేకభాషాప్రయుక్త రాష్ట్రములే గాన్పించును. ఒక్క పాంచాలములో పంజాబీభాష తప్ప ఆర్యావర్తము నంతయు నాక్రమించుకొని హిందూస్థానీ విభాగము కలదు.

భాషాప్రయుక్త విభాగములు

తరువాత వంగదేశము, అస్సామ్, ఓఢ్ర, ఆంధ్ర, అరవ, మళయాళ, కన్నడ, మహారాష్ట్ర, ఘూర్జర, సింధురాష్ట్రములు గాననగును. బంగాళాఖాతమున కావల

బర్మాకలదు. తెలుగుభాష మాట్లాడు ఆంధ్రులును, ఓఢ్ర
భాష మాట్లాడు ఉత్కళీయులును, కన్నడభాష మాట్లాడు
కర్నాటకులును, మళయాళము మాట్లాడు కేరళీయు
లును, పంజాబీభాష మాట్లాడు పంజాబీయులును, హిందీ
మాట్లాడు మధ్యసంయుక్త ప్రాంతీయులును తమకు ప్రత్యేక
రాష్ట్రము లుండవలెనని వాదించుచున్నారు. ఆందో
ళన చేయుచున్నారు. రాష్ట్ర విభజనమునకు భాషయొక్క
ను ననుసరించుట వలన కొన్ని లాభములు తప్పక కలుగు
నని యందురు. ఏనాటికి నాటి రాష్ట్రమునను ఆ రాష్ట్ర
మాతృభాషయే ప్రధానము నన్ని విధములుగా నుండు
టవలన. కర్నాటకమునందేమి, ఆంధ్రమునందేమి ప్రత్యే
కముగా రాష్ట్రములందలి సాంస్కృతిక విజ్ఞానమును వర్ధి
ల్లుటకు. ఉత్కళ రాష్ట్రమునకు సరిహద్దులను నిర్ణ
యించు సర్వగ్రాహ్యముగా నిర్ణయము చేయుట. కాని ప్రత్యేక
విజ్ఞానము గాని, విద్యకముగాని రాష్ట్రముల దానియొక్క
విచారించి చెప్పలేకపోయెను. ఇకను, మానవ రాష్ట్రవిభా
గముల నెల్లను భరింపగల శక్తిగలిగిన సంఘము, ఆంధ్ర
భాష మాట్లాడు భాగములన్నిటిని ఏకముచేసి, ఒక
రాష్ట్రముగా నేర్పాటు చేయుమని మా విచారణ సంఘము సలహా
శ్రీయుత సుబ్బారావుగారు రక్షింపవలయునని తమ
వాదన. మరియు ఆసాము, బీహారు, ఒరిస్సా రాష్ట్రముల

లోనున్న బెంగాలీ ప్రజలనుగూడ ఏకముచేసి ఒక్క రాష్ట్రముగా నిర్మించుట యవసరమని వారు తలచుచున్నారు.

మళయాళభాష మాట్లాడు ప్రజల నేకముచేసి కేరళమును ప్రత్యేకరాష్ట్రముగా విభజించవలెనని కోరుచు కేరళరాష్ట్రీయ సభవారి తీర్మాన

కేరళ

మొకటి మాకుచేరినది. ఈరాష్ట్రమును విభజించుటలో ననేక చిక్కులు గానుపించుచున్నవి. తిరువాన్కూర్, కొచ్చిను సంస్థానములలో చాల మంది మళయాళము మాట్లాడు ప్రజలుకలరు. ఈసంస్థానములను వదలివేసిన యెడల చాల కొద్దిదేశముమాత్రమే మిగులును. ప్రస్తుతస్థితిగతులలో సంస్థానములను వదలివేయక చేయునదేమికలదు? కావున సంగతిసందర్భములను బాగుగా విచారించనిదే కేరళరాష్ట్ర నిర్మాణమును గురించి యిదమిత్థమని సలహా నొసంగజాలకున్నాము.

కర్నాటకమును గురించి వివరములను మాకు కర్నాటైక్యసంఘమువారును కర్నాటరాష్ట్రీయకాంగ్రెస్ కమిటీవారును మిక్కిలి సమర్థతతో

కర్నాటక

తయారుచేసి పెట్టిరి. చారిత్రిక, వైజ్ఞానిక వివరములు మాత్రమేగాక, యెన్నియేని విషయములందుండెను. మాప్రశ్నల కన్నిటికి తృప్తికరముగా ప్రత్యు

[illegible]త్రము లో [illegible] చేసెను. కన్నడ [illegible] గానున్న కర్ణాటకభాష వైశిష్ట్యమునే, ఇక్క కర్ణాట [illegible] ముగా చేయుట [illegible] ముల ను [illegible] మాకు ప్రత్యేకముగా కన్పించుచున్నది.

కర్ణాటకములో [illegible] సంస్థానములలో, (తెలంగాణా మైసూరు సంస్థానములలో) కూడ. మైసూరులోని కన్నడదేశము బొంబాయి [illegible] కన్నడ [illegible] కముతో కలుపుట [illegible]! మైసూరు సంస్థాన [illegible] యున్న [illegible] ము ను కూడ బొంబాయి [illegible] పోవచ్చును. మైసూరు సంస్థాన [illegible] అక్కడ [illegible] టికి రాష్ట్ర [illegible] ప్రాంతీ [illegible] దేశము మిగులును.

ప్రజాభిప్రాయము రాష్ట్రపునర్నిర్మాణమున కనుకూలము కాకపోయినను అనేకనాయకులు అనుకూలురుగా నున్నారని మాకు తెలియవచ్చినది. రాష్ట్రములో హిందూమహమ్మదీయ వైమనస్యములు లేవు. బ్రాహ్మణ బ్రాహ్మణేతరవిభేదము లున్నను, రాష్ట్రపునర్నిర్మాణమున కవి ప్రతిబంధకములుగావు. స్వల్పసంఖ్యాకులగు బ్రాహ్మణు లీకోర్కె నపేక్షించిరి. కాని

వారైనను ఒక్కమాటమీద నిలువలేదు. సరిహద్దు జిల్లాలోనున్న మహారాష్ట్రుల భాషకు ప్రమాదము వచ్చునేమోయని వారిపక్షమున కొందరు భీతినొందిరి. కాని నష్టము వాటిల్లకుండ తగు రక్షణము లేర్పాటు జేయవచ్చును. కర్ణాటకము బీదదేశముకాదు ప్రత్యేకరాష్ట్ర నిర్మాణమున కవసరమగు ఖర్చులన్నిటిని భరింపగలదు. బ్రిటిష్ పరిపాలిత కర్ణాకమున నిప్పుడుకూడ పరిపాలనా వ్యయము లన్నియుపోను సర్కారుఖజానాయందు పుష్కలముగా ధనము మిగులుచున్నది.

ఈ యభిప్రాయములతో మా విచారణ సంఘ సభ్యులగు ఎమ్. ఎస్. ఆనీగారు సంపూర్ణముగా నేకీభవించుచున్నారు. కర్ణాటక ప్రతినిధి సాయమున, నీవిషయమై మేము విచారణజరిపిన సమయమున ఆనీగారు దురదృష్ట వశమున, సభకు రాలేదు. ప్రతిపక్షుల యభ్యంతరములు మే మూహించిన దానికంటె హెచ్చుగా నుండు ననియు, మేము విచారణ జరుపుచున్న సంగతి తెలియక పోవుటచే వారందరును సాక్ష్యమిచ్చుటకు రాకపోయి యుండరనియు ఆనీగారు తలచుచున్నారు. ఇది మిక్కిలి యసంభవము. కర్నాటక దేశములోని పత్రికలన్నియు నీసమస్యను బాగుగా చర్చించుచుండెను. మరియు, మాసంఘములో

కర్ణాటక ప్రాతినిధ్యమున కెక్కుడు ప్రాముఖ్యత యొసంగ బడెను. కావున రాష్ట్రపునర్నిర్మాణమునకు చాల మంది వ్యతిరేకులుగా నున్నయెడల, వారు తమ యభిప్రాయములను మాకు తెలియజేసియుందు రని మేము తలచుచున్నాము.

ఈ సమస్య యింతటితో సంపూర్ణముగా పరిష్కరింపజాలము. కాని వివిధప్రాంతములయందలి కన్నడ ప్రజల నేకముచేయవలెనని వాదించువారు నిస్సంశయముగా తమహక్కును ఋజువుచేసికొనినారని మేము తలచుచున్నాము. క్రొత్తరాష్ట్రముయొక్క ఎల్లలను సరిగా నిర్ణయించజాలము. సరిహద్దుజిల్లాలలో రెండుభాషలు వాడుకలో నుండవచ్చును. ఆయాప్రదేశములలో విచారణ జరుపవలసియుండును. ఆప్రాంతముల సంగతిసందర్భములను బాగుగా నెరింగిన విచారణసంఘమువారే యీ విచారణను సలుపజాలుదురు. ఈవిషయమై మావిచారణ సంఘసభ్యులు శ్రీయుత ఆనే, ప్రధాన్ గారలు అభిప్రాయము నివ్వకున్నారు.

సింధుసమస్య లతితీవ్రవాదోపవాదములకు కారణమైనను కర్ణాటక ప్రతినిధి మాకు వివరముల నన్నిటిని

సింధు

తెలిపినవిధమున సింధునుండి యెవ్వరును మాకు తెలుపకుండుట శోచ

నీయము. సింధురాష్ట్ర విభజనమును కోరువారుకూడ కర్నాటకులు చేసినవిధమున చిత్రపటములను వ్రాసియు, కావలసిన వివరములనన్నిటిని ఓర్పుతోడను, జాగరూకత తోడను సమకూర్చియు మాయెదుట బెట్టెదరని కోరుచున్నాము. మే మిదివరకు తెలియజేసినట్లు ఢిల్లీలో కూడిన అఖిలపక్షమహాసభవారు సింధురాష్ట్రముయొక్క ఆర్థికపరిస్థితులను యోచించుట కొరక ఉపసంఘము నేర్పరచియుండిరి. కాని ప్రత్యేకరాష్ట్రమును కోరువా రెవ్వరు నీసంఘమునకు తగురీతిని తోడ్పడలేదు. ఆసంఘము నివేదిక నింకను సమర్పింపలేదు. త్వరలో నివేదికను సమర్పించునను సూచనలుగూడ కానరావు. ఇప్పటికిమట్టుకు సరియగు వివరముల సహాయమేమియు లేకయే కేవల సిద్ధాంతములపై నాధారపడి రాష్ట్రవిభజనమును సమర్థించెదము.

రాష్ట్రవిభజనమునం దనుసరించదగిన రెండు ప్రధానసూత్రములను—భాష, ప్రజలకోర్కెలు—మేము ప్రథమముననే నిర్వచించితిమి. వీనినిబట్టి విచారించినచో సింధును ప్రత్యేకరాష్ట్రముగా విభజించుట కేసందియములును నుండవు. ఈ రాష్ట్రములోని ప్రజ లంద రొక్క భాషనే మాట్లాడెదరు. మరియు, ప్రజలలో నత్యధిక

సంఖ్యాకులు విభజనను కోరుచున్నారు. ప్రత్యేకరాష్ట్రమును నిర్మించవలెనని కోరువారి సంఖ్య యింతయని రూఢిగా నిర్ణయించుటకు మాకు ఆధారము లేమియు లేవు. కాని మహమ్మదీయు లందరు, ఒక్క ప్రతికూలుడైనను లేక రాష్ట్రవిభజనము నామోదించుచున్నారు. సింధులో మహమ్మదీయులే నూటికి 74 వంతులున్నారు. ఇతర మతములవారిలో—హిందువులలోను, పారసీకులలోను—కొందరు రాష్ట్రవిభజనము నభిమానించుచున్నారని మాకు తెలిసినది. కావున ప్రజలలో బహుసంఖ్యాకులు ప్రత్యేకరాష్ట్రము నభిమానించుచున్నారని మన మంగీకరించవచ్చును. హిందువులలో చాలమంది, దాదాపు అందరు, ప్రత్యేకరాష్ట్రవిభజనమునకు ప్రతికూలురుగా నున్నారనియు మాకు తెలియును. మరియు, అల్పజనసంఖ్యాక సంఘములో మూడవవంతుప్రజలు రాష్ట్రవిభజనము నొప్పుకొనినగాని యారాష్ట్రమును ప్రత్యేకింపరాదని రాష్ట్రనిర్మాణము నభ్యంతరపెట్టువా రొక వింతమార్గమును సూచించుచున్నారు. ఈపద్ధతి రేమాత్రమును మంచిదికాదని మాకు తోచుచున్నది. స్వయంనిర్ణయసూత్రమునకు మాత్రమేగాక, అధికసంఖ్యాకుల నిర్ణయమునకుగూడ నిది వ్యతిరిక్తమై విపరీతఫలితముల గలుగజేయును. నూటికి 10 మందిగాని, 15మందిగాని చేరి,

నూటికి 90 లేక 85 మందియొక్క యభీష్టసిద్ధిని నిరోధించ గలరు. ప్రజాప్రతినిధి ప్రభుత్వమున కిది వ్యతిరేకము.

ఇంకొక్క విషయము విచారింతము. ఇట్టి పరిస్థితులలో అల్పజనసంఖ్యాకసంఘ మెట్టిదిగానుండును? సాధారణముగా రాష్ట్రవిభజనసమస్య హిందూమహమ్మదీయ సమస్యగాని, సాంఘికసమస్యగాని యైయుండదు. రాష్ట్రవిభజనమున కభ్యంతరములు చెప్పు అల్పసంఖ్యాకులు దాని గుణాగుణములను బట్టి యభ్యంతరములు చెప్పుదురుగాని, సాంఘిక కారణములవలన నెన్నటికి యభ్యంతరములను చెప్పరు. ఈ అల్పజనసంఖ్యాక సంఘమునకు జెందినవారిలో నొక్కనినైనను అభిప్రాయము మార్చుకొనువానినిగా మన మెట్లు చేయగలము? కొంతమందిని మార్చగలమని తలతుముగాక! అప్పటికైనను కొందరు ఆక్షేపకు లుందురు గాదా? వారిలో మరల మూడవవంతు ప్రజలను సుముఖులనుగా చేసికొనవలెనని కొందరు వాదించవచ్చును.

రాష్ట్రవిభజనములో మన మనుసరించదగిన ప్రధాన సూత్రములు రెండును సింధువిభజన విషయములో పూర్తిగా వర్తించుచున్నవి. మరియు సింధుప్రాంతము ప్రత్యేక నైసర్గిక విభాగముగూడ నైయున్నది. బొంబాయి రాజధానితో సింధును జతచేయుట అస్వాభావికము.

బొంబాయినుండి రాకపోకలకుగూడ దగ్గరదాపుకాదు. కావున పరిపాలనాసౌకర్యమున కాలోచించినప్పటికి సింధును ప్రత్యేకరాష్ట్రముగా విభజించుటయే వాంఛనీయము. ఐనను, సింధుదేశముయొక్క సంపత్తిని వృద్ధిచేసికొనుట కవకాశములు లేవనియు, ప్రత్యేకరాష్ట్రమున కవసరమగు ఖర్చు ననలే సింధు భరింపజాలనంత బీదస్థితియందున్నదని యు అభ్యంతరములు చెప్పబడుచున్నవి. ఇంతియకాక సింధురాష్ట్రములో ప్రతిసంవత్సరము వచ్చుచున్న ఖజానా నష్టమును బొంబాయి రాజధానిలోని యితరభాగములు పూడ్చుచున్నవనికూడా వాదించబడుచున్నది. సాధారణముగా నొకరాష్ట్రముయొక్క ఖర్చు దాని ఆదాయమునకు మించరాదనియు, కేంద్రప్రభుత్వముయొక్క దయాధర్మభిక్షముపై రాష్ట్రము లాధారపడరాదనియు మా యభిప్రాయము. ప్రత్యేకపరిస్థితులలో కేంద్ర ప్రభుత్వము రాష్ట్రాభివృద్ధికై, కొంతకాలమువరకు మాత్రమే సహాయముచేసిన చేయవచ్చును. ఇంక గొన్ని ప్రత్యేకసందర్భములయందుగూడ సహాయ మవసరమై యుండును. కాని ప్రత్యేకరాష్ట్రముగా విభజించవలసినదని కోరు ప్రాంతము పరిపాలనాచక్రమును నడుపుటకుగాను యితరుల ద్రవ్యసహాయముపై నాధారపడియుండరాదు. తన పరి

పాలనాభారమునంతయు తానే భరించ నుద్దేశించి, యిట్లు ప్రకటించవలెను.

సింధుదేశపరిపాలనమున కవసరమగు ద్రవ్యమును ప్రస్తుతము బొంబాయిరాజధానిలోని యితరభాగములు సమకూర్చుచున్నవని తలంతము. దీనివలన రాష్ట్ర నిర్మాణము వీలుకాదని యెట్లు దృఢముగా చెప్పవచ్చును? ఖర్చులభారమును తగ్గించుటవలన జమాఖర్చు సరిపో వచ్చును. సాగుబడి కావలసినభూము లధికము చేయుట వలన ప్రభుత్వమునకు పన్నులవలన వచ్చురాబడి హెచ్చు కావచ్చును. మనకు స్వాతంత్ర్యము లభించిన తత్క్షణము యీసమస్యను మనము పరిష్కరించుకొనవలసియుందు ము. దేశముయొక్క అభివృద్ధికై మన మెంతయేని ధన మును వెచ్చింతుము. జాతీయ పునర్నిర్మాణమున కవసర మగు శాఖలను మనము బాగుగా పోషించెదము. రాష్ట్రమునందలి యనవసరములగు ఖర్చును తగ్గించి, క్రొత్తపన్నులను విధించి రాబడి హెచ్చించుటవలననే ఇది సాధ్యమగును.

సింధురాష్ట్రమునందు అభివృద్ధి కెన్నియేని యవ కాశములు ప్రత్యక్షము గాగలవు. కరాచీనగరము గొప్ప నౌకాశయమగును. ఇంక సాగుబడికావలసిన బంజరు

భూమి యెంతయో గలదు. సారమును వృద్ధిచేయగలిగిన భూములుకూడ చాలకలవు. కావున కొంతకాలమునకు సింధుసంపత్తి యభివృద్ధియై పరిపాలనాధారమును స్వయముగా నిర్వహించుకొనగల రాష్ట్రమగుట కేసందియమును లేదు.

కేవలము ఆర్థికకారణములవలన స్వయానిర్ణయ సూత్రమును సింధుదేశప్రజలకు నిరాకరించితిమేని ప్రజామనములయం దసంతృప్తి యేర్పడి, సింధురాష్ట్రము యొక్క అభివృద్ధి కాటంకముగలుగును. రాష్ట్రపునర్నిర్మాణమునకు చెప్ప అభ్యంతరములున్నయు ఆర్థికములేగాని యన్యములుకావు. అధికజనుల కోర్కెలను నిరాకరించిన యెడల రాష్ట్రాభివృద్ధికి కావలసిన ప్రజల శక్తి సామర్థ్యములు అవసరము[illegible] [illegible] యందు వినియోగింపబడి, చవిటియందు నాటిన విత్తులవలె నిష్ఫలమగును. అట్లుకాక సింధు రాష్ట్రమును స్వయంపోషకరాష్ట్రముగా చేయవలెనను షరతుపై స్వయంనిర్ణయాధికారమును ప్రజలకొసంగితిమా, కష్టపడి పనిచేసి రాష్ట్రము నభివృద్ధిపరచుకొని, దానిని యితరరాష్ట్రములతో సమానముగా చేయుటకు [illegible]ప్రజలకు ప్రోత్సాహము మెండుగా నుండును.

కావున సింధురాష్ట్ర విభజనమునకు కారణములు మిక్కిలి బలీయములని మేము తలచుచున్నాము. ఆర్థిక పరిస్థితులను గురించి మాకు సంగతిసందర్భములు బాగుగా తెలియని కారణమున దానినిగురించి నిశ్చితాభిప్రాయము నేదియు నొసంగజాలకున్నాము. ఐనను ఆర్థిక కారణములు మేము పైనిచర్చించిన ముఖ్యసూత్రముల నన్నిటిని త్రోసిపుచ్చజాలినంత బలీయముగా నుండునని యనుట యసంభవము. కావున నేవియో దాటరాని కష్టము లడ్డువచ్చిన తప్ప సింధురాష్ట్రమును బొంబాయి నుండి విభజింపవలసినదే యని మేము సలహా నిచ్చెదము. అట్టి ప్రతిబంధకములను వేనినిగూడ ప్రస్తుత సమయమున మే మూహించజాలకున్నాము.

మావిచారణసంఘసభ్యు లగు శ్రీయుత ఆనే, ప్రధాన్‌గారులు మా పై వాదము లన్నిటితోడను ఏకీభవించజాలకపోయి రని చెప్పవలసియున్నది. సింధు భాషాప్రయుక్త దేశమనియు, బొంబాయినుండి విడదీయుట యవసరమని యధికసంఖ్యాకులు తలచుచున్నారనియు వా రొప్పుకొందురు. కాని యీవిషయమై తమ యభి
సమును తేల్చి చెప్పుటకు పూర్వము ఆర్థికచిక్కు—

౨. పరిపాలనా సౌకర్యాసౌకర్యములను

గురించియు పూర్తిగా విచారణ జరుగవలెనని వారభి
ప్రాయపడుచున్నారు. ఆర్థికసమస్యను విచారించినమీద
టనే రాష్ట్రవిభజనమునకు బూనుకొనవలెనని మేము
గూడ తలంచుచున్నాము.

ఒకరాష్ట్రమును విభజించి, ప్రత్యేకరాష్ట్రముగా
చేయుటవలన నూతన ఆర్థికపరిస్థితు లేర్పడునని చెప్ప
వలనుపడదు. పరిపాలనాచక్రములోని యంత్రాంగము
లన్నియు క్రొత్తరాష్ట్రమునందు పునఃసృష్టించుటయు
ననవసరమై యుండదు. రెండు రాష్ట్రములకు ఒక్క న్యాయ
స్థానము చాలును. ఇట్టివే మరికొన్ని రాజ్యాంగములను
యీ రెండురాష్ట్రములకును ఉపయోగించుకొనవచ్చును.

ఈవిషయమును ముగించుటకు పూర్వము సింధు
జాతీయసమితి (Sind National League) వారినుండి
మాకు వచ్చిన 'సింధుపాక్టు' అనుపత్రము విషయమై
కొంత చెప్పవలసియున్నది. దానిలో 10 షరతులు కలవు.
ఆపత్రము అనేకవిషయములను గురించి వివరించుచున్నది.
హిందువులలోను, మహమ్మదీయులలోను పార్సీలలోను
పెద్దలు 31 రు దానిలో సంతకములు చేసినారు. ఈపత్ర
మును ఖండించుచు సింధు ఆరియన్ సమ్మేళనము,
సింధురాష్ట్రీయ హిందూసభ, ప్రత్యేకముగా కొందరు

హిందూప్రముఖులు మాకు విన్నపముల నం
సింధుపార్టులో చేరినవారు ప్రజాప్రతినిధులు కారని
తెలియబరచిరి. సింధురాష్ట్రప్రతినిధులు వారా
యను ప్రశ్న నిర్ణయించుటకు మాకు సంగతిసందర
తెలియవు. అది కనుగొనుటయు మా కవసరము
సింధుపార్టును ప్రజ లేకగ్రీవముగా నిర్ణయించిర
మొప్పుకొనవలసిన బాధ్యత లేదనుటకు, సింధుప్ర
తగిన ఏకీభావము లేకపోవుటయే ప్రబలకారణము.
మంది బాధ్యత వహించిన పెద్దమనుష్యుల మా
దానిని జాగరూకతతో విచారించితిమి. సభ్య
ములను ప్రత్యేకించుటనుగురించిన షరతువిషయమై
వరకే చర్చించి దానికి మా యనంగీకారమును తె
బొంబాయినుండి సింధును విభజించవలెనని వారు
మాటలతో మేమేకీభవించెదము. కాని పిండికొలది
యని వారు చెప్పు మాటలను, ఆర్థికసమస్యాపరి
వాక్యముగా నెన్నటికిని మేమొప్పుకొనజాలము.
కిట్లుండనిండు. 'సింధుపార్టు' లోని యితరపర
ప్రస్తుతము విచారించ నవసరములేదు.

ఐదవ అధ్యాయము

భారత సంస్థానములు-విదేశములతో సంబంధము

ఇంక ప్రధానతమము కాగు భారతసంస్థాన సమస్యనుగూర్చి విచారింతము. ఈవిచారణకు గడంగుటకు

భారతప్రముఖు లు సంస్థానముల యందు శ్రద్ధ వహించుట లేదా?

పూర్వము బ్రిటిష్ పరిపాలిత భారతదేశమునందలి ప్రజాహితజీవనులు సంస్థానములసమస్యలో తగు శ్రద్ధ వహించుట లేదని యనవసరముగా కొందరు మోపు అపనిందకు పరిహారము చెప్పవలసియున్నది. భారతరాజకీయనాయకులు తమ చర్చలయందును, తాము సిద్ధముంచిన రాజ్యాంగపద్ధతుల యందును, భారతసంస్థానములమాటయే తలపెట్టరనియు, బ్రిటిష్ పరిపాలిత భారతదేశమునకును, సంస్థానములకును, ప్రస్తుతముగాని, ఇకముందుగాని యుండవలసిన సంబంధముల విషయమై యుదాసీనత వహించియున్నారనియు, పల్కుట సామాన్యమైనది. ఇది యసత్యమాత్రమును సత్యముకాదు. రాజకీయసభలయందును, పత్రి

రంగోపన్యాసములయందును, ప్రకటనలయందును, సంస్థానముల బాగోగులనుగురించియు, సంస్థానములకును బ్రిటిష్ పరిపాలిత భారత దేశమునకును నుండవలసిన సంబంధ బాంధవ్యములను గురించియు భారతప్రముఖులు తగు విచారణజరుపుచు వచ్చిరని నిస్సంశయముగా చెప్పవచ్చును. సంస్థానముల సమస్యలనుగూర్చియు బ్రిటిష్ పరిపాలిత భారత దేశముతో నుండదగిన సంబంధములను గూర్చియు భారతశాసనసభలో చర్చ యెప్పుడును జరుగుచుండుట లేదని వీరి పరితాపమైనయెడల దానికి ప్రత్యుత్తరము స్పష్టమే. శాసనసభానిబంధనము లట్టి చర్చకు సావకాశము నివ్వవు. మరియు నట్టిచర్చ సభవారి యాచారమునకుగూడ విరుద్ధమే. ఇందులకు దేశీయనాయకులు బాధ్యులనుట యెంతమాత్రమును న్యాయము కాదని స్పష్టమగుచున్నది. భారతశాసనసభలో సంస్థానముల విషయమై చర్చ నిషిద్ధమైనను, దేశములో పేరెన్నికగన్న ప్రతిష్ఠాపనలలో నొక్కటిగూడ, సంస్థానముల విషయమై యేదో యభిప్రాయము నిటీవల వ్యక్తపరచకుండ లేదు. దేశీయమహాజనసభయు, మితవాదులసభయు, హిం[illegible]సభయు, మావిచారణసంఘమునకు కారణ
అఖిలపక్షమహాసభయు, ఈ సమస్యకు చాల
పంగెను. సంస్థానప్రజలును ప్రబోధితులై

తమతమ సంస్థానముల వ్యవహారములలో హెచ్చుగా పాల్గొనుచున్నారు. సంస్థానప్రజల స్వాతంత్ర్యమును, హక్కులను సంస్థానాధీశ్వరులు గౌరవింపవలెనని వారు కోరుచున్నారు. సంస్థానప్రజాప్రతినిధుల సభ లిప్పటికి రెండు జరిగినవి. మద్రాసులో జరిగిన రెండవసభవారిచే నేర్పాటుచేయబడిన ఉపసంఘ మొకటి బ్రిటిష్ ఇండియాకును, సంస్థానములకును వర్తించు నొక రాజ్యాంగవిధానమును నిర్మించి మాయొప్పుదలకై దానిని నివేదించియున్నారు. ఆవిధానమును గురించి తరువాత విచారించెదము. ఇటీవల, బ్రిటిష్ పరిపాలిత భారతదేశములోని ప్రజలు, సంస్థానముల విషయమై యనవసరముగా జోక్యము కలుగజేసికొనుచున్నారని కొందరు సంస్థానాధీశ్వరులు కినిసినసంగతి మాకు తెలియును. భారతప్రజలకు సంగతిసందర్భములు తెలియవనియో, రాజకీయేంగితము లేదనియో సంస్థానముయెడల అభిమానము లేదనియో, సంస్థానాధీశులు పల్కుచుందురు. కావున బ్రిటిష్ పరిపాలిత భారతదేశములోని ప్రజలు తమ వ్యవహారములయందు మాత్రమే నిమగ్నులై, సంస్థానప్రజల యోగక్షేమముల నరయజాలని సంకుచితస్వభావము గలవారని వారిపై మోపు నిందను తీవ్రముగా ఖండించవలసియున్నది. మరియు భారతసంస్థానాధీశ్వరులయొక్కయు, సంస్థాన

ప్రజలయొక్కయు బాగోగులను గ్రహించు నిష్టము లేనివా రను మాటలుగూడ పాటింపదగినవి కావు. మరియు అభిమానము చూపదగిన వేళలయం దెల్ల బ్రిటిష్ పరిపాలిత భారతప్రజలు మిక్కిలి యుదారస్వభావులై యభిమానమును ప్రకటించియుండిరి. భారతసంస్థానాధీశ్వరుల హక్కులను కొన్ని వేళలయందు బ్రిటిష్ పరిపాలిత భారత దేశప్రజలు విమర్శించవలసివచ్చిన వచ్చుగాక! సంస్థానముల యాంతరంగికసమస్యలనుగూర్చియు, సంస్థానములకును స్వాతంత్ర్యమనుభవించగల బ్రిటిష్ పరిపాలిత భారత దేశమునకును ముందుండదగిన సంబంధములను గూర్చియు, సంస్థానాధీశ్వరుల దృక్పథమునకు వ్యతిరేకముగా వారు నిర్ణయించవలసివచ్చినవచ్చుగాక! ఇట్లుచేయుట వారికిగల హక్కేగాని యన్యముకాదు. బ్రిటిష్ పరిపాలిత భారత దేశము అధినివేశస్వాతంత్ర్యమును బడయుటకు సంస్థానముల సమస్య ప్రబలయాటంక మను విషయమునకు కొందరు చాల ప్రాముఖ్యత నొసంగుట ఉపద్రవకరము. ఇట్టి విపరీతవాక్యములవలన భారత దేశములోని రెండుభాగములకును సామరస్యము కలుగుటకు మారుగా, దురభిప్రాయములు వృద్ధియై, దేశమున కెంతయేని యనర్థము వాటిల్లును.

'భారతీయ భారతదేశ' మనంబరగు సంస్థానములు లో కొన్ని ఐరోపాఖండమునందలి దేశముల కంటె పెద్దవియనియు కొన్ని చిన్నవనియు నొక్కి చెప్పనక్కరలేదు. వీనిలో కొన్ని 'ఆంతరంగిక సర్వాధికారము' ననుభవించు చున్నవి. కొన్ని 'స్వపరిపాలనము'ను, కొన్ని 'స్వాతంత్ర్యము'ను అనుభవించుచున్నవి. వీని శాసనములలోను హోదాలలోను తారతమ్యములు కలవు. ఇవియన్నియు సత్యమేయైనను బ్రిటిష్ పరిపాలిత భారతదేశములోని ప్రజలకును సంస్థానప్రజలకును స్పష్టముగా కనబడుచున్న ఐతిహాసిక, మానవీయక, సాంఘిక, ఆర్థిక సన్నిహితత్వమును గమనించకుండుట ఉన్మాద లక్షణముగాని వివేకముగాని కాదని చెప్పవలసియున్నది. ఈ దేశభాగములను కృత్రిమనైసర్గికవిభాగములుగా నిర్ణయించుటకు వలనుపడదు. 60, 70 సంవత్సరముల క్రిందటి పరిస్థితులకును యిప్పటి పరిస్థితులకును చాల తారతమ్యము కలదు. అప్పుడు ప్రజల యభిప్రాయములును భావములును ఒక దేశమునుండి మరియొకదేశమునకు వ్యాపించుటకు చాలకాలము పట్టెడిది. ఇప్పుడన్ననో అతిశీఘ్రముగా వ్యాపించును. ఇట్లుండుటవలన బ్రిటిష్ పరిపాలిత భారతదేశమునందలి ప్రజల మనస్సులను కలవరపెట్టుచున్న నూతనాశయములును, భావములును, చాంచల్యములును

అందే స్తంభించియుండును గాని, సంస్థానములలోనికి వ్యాపించవని తలచుట శుద్ధ వెఱ్ఱి. బ్రిటిష్ పరిపాలిత భారత దేశమునందలి ప్రజల కేయభీష్టములును, ఆశయములునుగలవో ఆయభీష్టములను ఆశయములను గలిగిన సంస్థానప్రజలు ప్రస్తుత స్థితిగతులు నెల్లకాలము ఓరిమితో సహించెదరనుట గూడ అసంభవము. ఇట్లేకాశయ ప్రబోధితులు మాత్రమేగాక ఏకజాతికిని, ఏక మతమునకును జెంది, సన్నిహితసంబంధబాంధవ్యములను గలిగిన బ్రిటిష్ పరిపాలిత భారతదేశమునందలి ప్రజలు, మానవకల్పిత సరిహద్దురేఖలయావల నివసించు తమ సోదర సంస్థానప్రజల యెడ నిలచి, వారి యిష్టార్థ సిద్ధికై తగుప్రయత్నముల జేయరనికూడ నమ్ముటకు వీలు లేదు. కావున నీసమస్యనుగూర్చివిచారించునపుడు స్వరూప భేదములను పరిగణింపక, ప్రజల యేకాశయములను, అభిప్రాయములను మాత్రమే పరిగణించదగును. అన్యోన్యాభివృద్ధికిని, రక్షణమునకును నీ రెండు భాగములయందలి ప్రజలు కలసి ప్రయత్నించుట యొక్కటే స్వాభావికమైన మార్గమని యందరకు స్పష్టము కాకమానదు. దీనికి సంబంధించిన నాలుగుపక్షము లొక్కచో జేరి సంప్రదించి యుండినచో మిక్కిలి సులభముగా ఒడంబడిక కుదిరియుండెడిది. సంస్థానప్రజల ప్రతినిధులును, సంస్థానాధీశ్వరుల

ప్రతినిధులును బ్రిటిష్ ప్రభుత్వ ప్రతినిధులును, బ్రిటిష్ ప్రజల ప్రతినిధులును కలసి సంప్రదించియుండిన యెడల నందరకు అంగీకారమగు విధమున నన్నికష్టములు పరిష్కారమైయుండవలసినది. కాని సమస్యాపరిష్కారమున కవసరమగు బ్రిటిష్ భారత దేశమునందలి ప్రజల యభిప్రాయమును, సంస్థానప్రజల యభిప్రాయమునుగూడ సంస్థానాధీశ్వరులు పరిగణించకుండిరి. మరియు సంస్థానాధీశ్వరుల వ్యవహారములను పరిష్కరించుటకై బట్లరు సంఘము నేర్పాటుచేయవలసినదని కోరిరి. సంతోషపూర్వకముగా నాసంఘము నొప్పుకొనిరి. ఈ సమస్యాపరిష్కారమునందు తోడ్పడదగిన రెండు ప్రధానపార్టీలను బట్లరుసంఘము పాటించకపోగా, మీదుమిక్కిలి అది పరిష్కరించవలసిన విషయముల పట్టికనుబట్టిచూడ బ్రిటిషు పరిపాలిత భారత దేశమునకును సంస్థానములకును నుండదగిన సంబంధములను పరిష్కరించుటకు దానికి అధికారమే లేదని స్పష్టమగుచున్నది. ఈ బట్లరు సంఘము రహస్యముగా విచారణ జరుపుచున్నది. కాని ఇంతవరకు ప్రకటింపబడిన సంగతులవలన, ఈ సంఘము వారు రాజ్యాంగసూత్రములు [illegible] సంస్థానములను, [illegible] అల్పసంఖ్యాకులు [illegible]

చున్నారని మా మనస్సులలో ప్రబలమగు అనుమాన ములు గలవు.

ఈ గ్రంథమునకు మేము వ్రాసిన ఉపోద్ఘాతము నందు భారతశాసనసభలో 1924 సంవత్సరము ఫిబ్రవరి మాసమున సర్ మాల్కం హెయిలీగారు నిర్వచించిన రాజ్యాంగసూత్రములను గూర్చి తెల్పియుంటిమి. ఇతరులు గూడ నట్టివ్యాఖ్యానములనే చేయుచువచ్చిరి. కావున వారి వాదములను ఖండించుట కింక బూనుకొనెదము.

ప్రస్తుతసమయమున, భారత సంస్థానములకును, బ్రిటిషు భారత దేశమునకును గల రాజ్యాంగసంబంధము కొంచె మస్పష్టముగా నున్నను, అర్థము కానంత క్లిష్టముగా లేదు. కేవలము రాజ్యాంగ సూత్రమునుబట్టి విచారించినచో, భారతసంస్థానములకు గల సంబంధము ఆంగ్ల రాజుతోనేగాని, యితరులతోగాదని కొందరు చెప్పుచున్నారు. సంస్థానములు చేసికొనిన యొడంబడికలు యీస్టు ఇండియా సంఘముతోనైనను, ఆంగ్ల రాజుతోనైనను, 1858నుండి ఇండియా ప్రభుత్వముతోనైనను సరే, యవి యాంగ్ల రాజుతో చేసికొనబడినవనియే వారి వాదము. ఇప్పుడు దీనిని కొంచెము విమర్శింతము. ఆంగ్ల రాజ్యాంగమున

రాజ్యాంగ సంబంధము

'రాజు' అనుపదమునకు ఒక్క రాజనిమాత్రమే కాదు. పార్లమెంటుతో కూడిన రా జను నర్థమున దీనిని వాడె దరు. 1858 సంవత్సరమునకు పూర్వము ఆంగ్లరాజుచే సర్వాధికారములును బడసిన ఈస్టుఇండియాసంఘము వారు భారత దేశమున ప్రభుత్వము నెరపుచుండిరి. 1858 సంవత్సరమునకు తరువాత భారత దేశముయొక్క రా జ్యాంగమును నడుపుటకు పార్లమెంటుసభ వారిచే నియ మింపబడిన భారత ప్రభుత్వమును, ఇండియామంత్రియు, నీప్రభుత్వస్థానము నాక్రమించుకొనిరి. 1858 సం॥ము నందు జేయబడిన చట్టమునందు 67 వ పరతులో 'పైని జెప్పబడిన సంఘము వారిచే జేసికొనబడిన ఒడంబడికలన్నియు రాణీ గారియెడలగూడ వర్తించును' అని యున్నది. ప్రస్తుతము అమలులోనున్న చట్టములోని 132 వ పరతులో 'ఈస్టు ఇండియా సంఘమువారిచే జేసికొనబడిన యొడంబడిక లన్నియు, (ఈచట్టము ప్రారంభమైనప్పుడు అమలులో నున్నంతవరకు) రాజుగారివిషయమైగూడ వర్తించును అని యున్నది. కాని ఆచరణలో, ఈయొడంబడికలప్రకా రము అమలుజరుపుట, సంధిపత్రముల మూలకముగా చేయవలసివచ్చిన పనులను నెరవేర్చుట, ఈ సంధిపత్ర ములకు వ్యాఖ్యానముచేసి అసలు అర్థమును నిరూపిం చుట మొదలగు కార్యములు భారత కార్యదర్శి అజ

మాయిషీని ఇండియాప్రభుత్వమువారు నెరవేర్చుచున్న సాధారణకార్యక్రమములోని భాగములై యున్నవి. ప్రస్తుత పరిస్థితులలో నెవ్వడేని సంస్థానాధిపతి యొకడు, ఇండియా ప్రభుత్వమునుగాని, భారత కార్యదర్శినిగాని యతిక్రమించి, ఏదేని విషయమును రాజుగారికిగాని, రాజుగారి ప్రభుత్వమునకుగాని, స్వయముగా చెప్పుకొనుట యసంభవము. ఇంతియకాదు. గ్రంథస్థ మగు చట్టము లేకయే, ఆచరణయందు చిరకాలమునుండి జరుగుచున్న పద్ధతులవలన భారతప్రభుత్వము కొన్ని యధికారములను సంపాదించుకొనినది. తమ యధికారములను విస్తరింప జేసికొనుటకు 1890 సంవత్సరపు ఫారిన్ జూరిస్‌డిక్షన్ ఆక్టును, (Foreign jurisdiction Act-1890) 1879 సంవత్సరమున చేయబడిన 21 వ చట్టమగు ఇండియన్ ఫారిన్ జూరిస్డిక్షన్ ఆక్టు (Indian foreign jurisdiction Act-1879) ను, భారతప్రభుత్వమువారు ధారాళముగా నుపయోగించుకొనుచుండిరి.

ఇదిగాక, 1920 సంవత్సరము అక్టోబరు 29 తారిఖున చేయబడిన తీర్మానానుసారముగా భారతప్రభుత్వమువారు భారతరాజ్యాంగసంస్కరణనివేదికలోని 309 పారగ్రాఫునుగూడ అమలులోనుంచిరి. ఈపారగ్రాఫులో 'ఒక ముఖ్యసంస్థానాధిపతియొక్క హక్కులను, గౌరవ

ములను, అధికారములను, తాత్కాలికముగాగాని, అస
లేగాని తీసివేయవలసి వచ్చినప్పుడును, ఒక సంస్థానాధి
పతి గతించిన తరువాత సంస్థానముయొక్క న్యాయశాస్త్ర
ప్రకారము పీఠమునకు రాదగిన యువరాజునుగాని, ఇతర
వారసునిగాని ఆటంకపెట్టుటకును సంబంధించిన వ్యవహార
మును పరిష్కరించుటకు పద్ధతి యొకటి నిర్ణయింపబడినది.

1926 సంవత్సరము మార్చి 27 తారీఖున రీడింగు
ప్రభువు ఘనతజెందిన నిజాంవారికి వ్రాసిన లేఖలో నీసం

రీడింగు ప్రభువు—ం
జ్యాంగ సంబంధములు

బంధములు క్రిందివిధమున నిర్ణయింపబ
డినవి:—"(1) భారతదేశమునందు ఆం
గ్లమహీపాలుని శాసనమే సర్వాధికార
ము కలది. కావున భారతసంస్థానాధీశ్వరు లెవ్వరును సార్వ
భౌముని ప్రభుత్వముతో సమానప్రతిపత్తిపై రాయబార
ములను నడుపు అధికారము నడుగుటకు వీలులేదు. సంధి
పత్రములమీదను, ఒడంబడికలమీదనుమాత్రమే సార్వ
భౌముని సర్వాధికార మాధారపడియుండలేదు. వీని
కన్నిటికిని అతీతమై యది యుండగలుచున్నది. రాజకీయ
సిద్ధాంతములను పెన్నులుగా మటయుంచాను, అన్యరాజుల
తో సంబంధములను చిన్నగులుగా మటయుంచాను మాత్రమే
గాక, సంస్థానాధిపతులతో చేసికొనిన సంధిపత్రముల
నన్నిటిని యథావిధిగా గౌరవించుచు భారతదేశమునం

దంతట శాంతియు, సవ్యమగు ప్రభుత్వమును నెలకొల్పు టకుగూడ ఆంగ్లప్రభుత్వముయొక్క హక్కును విధియు నై యున్నది. (2) భారతసంస్థానముల యాంతరంగికసమ స్యలలో జోక్యము కలుగజేసికొనుటకు ఆంగ్లప్రభుత్వ మునకు గల హక్కుగూడ ఆంగ్లసార్వభౌముని సర్వాధి కారమువలన గలిగిన ఫలితమేయైయున్నది. (3) తమతమ రాజ్యములయందు సంస్థానాధిపతు లనుభవించుచున్న వివి ధాధికారములుగూడ ఈ సర్వాధికారయుత బాధ్యతా నిర్వహణమునకు లోబడియే యున్నవి.”

అతి విస్తారములగు నీయధికారముల నన్నిటిని ఇటీవల కొందరు భారతసంస్థానాధీశ్వరులపై చలాయిం చుటకు భారతప్రభుత్వము నిశ్చయించుట తీవ్రమగు విమ ర్శకు కారణమైనది. మరియు చాలమంది సంస్థానాధీశ్వ రుల కసంతృప్తి గలుగజేసినది. వేయేల రాజ్యాంగసం బంధములను వివరించుచు రీడింగుప్రభువు ఘనతవహించిన నిజాంవారికి వ్రాసిన పైలేఖ అనేకులకు హృదయవేద నా సంజనకమైనది. ఈలేఖలో కోరబడిన హక్కుల నన్ని టిని చర్చించుట మా యభిప్రాయము కాదు. కాని ఈ విస్తారాధికారములుగూడ భారతప్రభుత్వముయొక్క యుక్తాయుక్తనిర్ణయమునననుసరించియు, వారిస్వతంత్రప్రమే

యము వలనను, వారి స్వంత అధికారవర్గముద్వారా నున్న భారతప్రభుత్వమువల్లనే చలాయించబడగలవని తెలుపుటకుమాత్రము యీ విషయమును మే మిచట వివరించితిమి.

చిరకాలమునుండి తా మనుభవించుచున్న హక్కనియో, ఆచారమనియో, సర్వాతిశయ మగు ఆంగ్లేయాధికారముయొక్క ఫలితమనియో భారతప్రభుత్వ మీ క్రిందిహక్కులు తమకు గలవని చెప్పి వానిని చలాయించుచున్నది. ఆహక్కులు (1) సంస్థానాధిపతులను పీఠములపై నుంచుట (2) సంస్థానాధిపతికి పరిపాలనా యోగ్యమగు వయస్సువచ్చువరకు తామే సంస్థానమును పరిపాలించుట (3) సంస్థానాధిపతులకును వారి జాగీర్దారులకును వచ్చు తగాదాలను పరిష్కారము చేయుట (4) సంస్థానాధిపతి తన రాజ్యమును బాగుగా పరిపాలించనప్పుడు జోక్యము గలుగజేసికొనుట.

ఈ విస్తారములగు హక్కులు భారతప్రభుత్వమున కుండుటవలన సంస్థానాధిపతులకు గలిగిన కష్టనిష్ఠురములను సంస్థానాధిపతులు తొలగించుకొనదలచుచో ప్రజాపరిపాలిత భారతదేశముగూడ వాని నభిమానదృష్టితో చూచుట సాధ్యముకావచ్చును. భారతదేశములో ప్రస్తుత

మధికారము నెరపుచున్న ప్రభుత్వముగాని, ముందేర్పడబోవు ప్రభుత్వముగాని సంస్థానాధిపతుల వ్యవహారములలో జోక్యము కలుగజేసికొనగల పరిమితులను నిర్ణయించుట యసాధ్యముగాని, అనాచరణీయముగాని కాదు. ఈ దేశము అధినివేశరాజ్య మైనప్పుడుకూడ భారత ప్రభుత్వము ప్రస్తుత ప్రభుత్వమువలె, రాజుగారికి లోబడిన ప్రభుత్వముగానే యుండుననియు, అధినివేశప్రభుత్వము, ప్రస్తుత భారతప్రభుత్వస్థానమును అనాయాసముగా నాక్రమించుకొనుటకు రాజ్యాంగసంబంధములగు అభ్యంతరము లేమియు నుండవనియు మరువరాదు.

రాజుగారియెడలగాని, వారి సింహాసనమునెడలగాని, వారి కుటుంబమునెడలగాని, సంస్థానాధిపతులకు స్వాయముగా గాఢమగు భక్తి శ్రద్ధలును, వినయవిధేయతలును ఉన్నయెడల, ప్రస్తుత భారతదేశప్రభుత్వము అధినివేశప్రభుత్వముగా మారునప్పుడని యేమాత్రమును తగ్గ నవసరములేదు. రాజుగారికిని సంస్థానాధిపతులకును నుండిన అవినాభావసంబంధమువలన గలిగిన బాధ్యతలను సంస్థానాధీశ్వరులు నిర్వహించుటకును, అధికారములను రాజుగారు నిర్వహించుటకును, అధినివేశప్రభుత్వమునందుగూడ కావలసినంత సావకాశ ముండును.

ఈవిషయమై ప్రకటింపబడిన యభిప్రాయములలో కడసారిదగు లెస్లీస్కాటుగారి యభిప్రాయములను గూర్చి యింక చర్చింతము. సుప్రసిద్ధ న్యాయవాదియగు సర్ లెస్లీస్కాటుగారు బట్లరు కమిటీయెదుట తమమతమును వాదించుటకు, సంస్థానాధీశ్వరులచే నియమింపబడిరి. వారు తమ యభిప్రాయములను జులైమాసమున ప్రకటింపబడిన లాక్వార్టర్లీ రివ్యూలో నొక లేఖయందు ప్రకటించిరి. స్కాటుగారు గొప్పన్యాయశాస్త్రవేత్తయే. సందేహములేదు. కాని సంస్థానాధీశ్వరుల కతి ప్రసంగము సలహాను, రెండుమతముల వాదములను వినిన ఒకన్యాయాధికారిగాని, న్యాయశాస్త్రప్రవీణుడుగాని పరిశీలించి యెంతవరకు సమంజసములో నిర్ణయించినగాని గ్రహించుటకు వీలులేదని చెప్ప సాహసించుచున్నాము. మామట్టుకు మేము వారి యభిప్రాయములతో నేమాత్రమును ఏకీభవింపజాలము. రాజులగారికని సంస్థానాధీశ్వరులకును గల సంబంధములు అంతర్జాతీయ న్యాయశాస్త్రవిధానములకుగాని, దేశీయశాస్త్రములకుగాని సంబంధించిన ముందెవ్వరును నంగీకరింప ప్రశ్నలు నడుపుచున్నారు. "బ్రిటిషు సంస్థానములకు రాజుగారితో గల సంబంధము అంతర్న్యాయశాస్త్ర

ములపై నాధారపడియున్నది? మార్గదర్శకముగా నుండు
ట కేన్యాయస్థానముయొక్క తీర్పు లేదే! ఈ సంబంధముల
వంటి సంబంధములు ప్రపంచమున మరెచ్చటను లేవే!
ఇట్టిస్థితిగతులలో న్యాయశాస్త్ర ప్రాథమిక సూత్రము
లపై మనము ఆధారపడుటతప్ప వేరుకర్తవ్యము లేదు. విష
యములను బాగుగా నాలోచించి మనకు మనమే తీర్మా
నించుకొనవలెను.న్యాయవాదుల కీవిషయమై కృషిసల్పుట
కెంతయేని నూతనావకాశము కలదు. న్యాయవాదుల
కెంతయేని నూతనావకాశము గలదని స్కాట్ గారు నుడు
వుట సత్యముకాదని మేము చెప్ప సాహసించుచున్నాము.
న్యాయవాదులకు సావకాశము లున్నవని తలచినను, ప్రతి
విషయమును పరీక్షించి సత్యమా అసత్యమా యని
తర్కించు న్యాయవాదులకన్న నిర్మాణసామర్థ్యము
గలిగిన రాజనీతిజ్ఞు లీవిషయమై చేయదగినకృషి హెచ్చు
గానున్నదని మేము తలచుచున్నాము. లెస్లీస్కాట్ గారు
వ్రాసిన లేఖలో 5 సూత్రములున్నవి. వీనిలో కొన్ని సత్య
మని యంగీకరింపవచ్చును. కొన్ని అతివిశాలముగా
నున్నవని మా యభిప్రాయము. ఏదియెట్లున్నను లెస్లీ
స్కాటుగారు నిర్వచించిన సూత్రములనుండి తీయనెంచిన
సారాంశముల ఫలితములు యింతింతని చెప్పరాని ప్రాము
ఖ్యతగలిగియున్నవి. లెస్లీస్కాటుగారు మిక్కిలి తెలివి

తేటలతో వాదించుచున్న వాదనపై భారతసంస్థానాధిపతులాధారపడ నిశ్చయించిరేని, బ్రిటిషుపరిపాలిత భారతదేశమునందలి ప్రజలయొక్క అధినివేశ స్వాతంత్ర్యవాంఛ యెడల, వారు చూపుచుండిన సానుభూతి వట్టి మిథ్యయని బ్రిటిషుపరిపాలిత భారతీయులు ప్రజలు తలచకుండజాలరు. మరియు భారతదేశము సమాఖ్యప్రభుత్వముగా (Federal govt) నుండవలెననియు, దానిలో సంస్థానములు కూడ చేరవలెననియు వారు చెప్పుమాటలలో గూడ సత్యములేదనియు, అది యెప్పుడో మరల కృతయుగము వచ్చినప్పుడు సంభవించగల యాశయమనియు మనమూహించవలసియున్నది. లెస్లీస్కాట్ గారు నిర్వచించిన ప్రథమసూత్ర మిట్లున్నది. (1) "సంస్థానాధిపతులకును ఆంగ్లరాజుకును గల ప్రధాన సంబంధము ఉభయుల యొప్పుదలయే. ఆంగ్లదేశ మీసంబంధమును నిస్సంశయముగా నొప్పుకొని యున్నది." ఇది సత్యమని యూహించవచ్చును. సంధిపత్రములవలనను, ఒడంబడికలవలనను కట్టుబడిన రెండు దేశముల విషయములో చెప్పదగిన మాటలకన్న యెక్కువ యింకేమియు లేదు.

స్కాట్ గారు నిర్వచించిన రెండవసూత్రము "ఆయొడంబడికలు సంస్థానాధిపతులు స్వయముగా రాజుగారితో చేసికొనినవిగాని, ఈస్టుఇండియా సంఘముతోగాని, బ్రిటి

ష్ ఇండియా ప్రభుత్వముతోగాని చేసికొనినవిగావు.' అని వ్రై యున్నది. ఐతిహాసికముగ జూచినను, న్యాయశాస్త్ర సమ్మతముగా నాలోచించినను, ఈసూత్రమును సమర్థించ వీలులేదని మేము తలంచుచున్నాము. అసలు న్యాయ శాస్త్రసమ్మత మగు సిద్ధాంత మెట్లున్నను, ఆచరణ యందు మాత్రము సంస్థానాధిపతులు భారతప్రభుత్వ ముతోడనే సంబంధము కలిగియుండిరనియు, దాని నిర్ణ యములకును తీర్మానములకును కట్టుబడియుండిరనియు స్పష్టమగుచున్నది. భారతప్రభుత్వము జోక్యము కలుగ జేసికొనుచున్నను సహించి యూరకుండిరి. సంస్థా నాధీశ్వరులు సరాసరి రాజుగారితోగాని, రాజుగారి ప్రభుత్వముతోగాని రాయబారముల నెప్పుడును చేసి యుండలేదు. రాజుగారికిని సంస్థానాధీశ్వరునికినిగల స్వకీ యసంబంధమువల్ల, న్యాయముగా యిదివర కేర్పడిన సంబంధముగాని, ఆ సంబంధమునకు ఆచరణయం దేర్పడు భావముగాని మారజాలదని మా యుద్దేశ్యము.

'ఈ సంబంధము న్యాయశాస్త్ర సమ్మతమేగాని, తద్వ్యతిరేక మెంతమాత్రమును కాదు. పరస్పరమగు హక్కులమీదను బాధ్యతలమీదను ఆధారపడియుండు నదేగాని, నిర్హేతుక మెన్నటికిని కాదు.' ఇది స్కాటు గారి మూడవసూత్రము. ఆచరణలో న్యాయశాస్త్ర

సమ్మతమగు సంబంధముల నన్నిటిని అతిక్రమించి భారత ప్రభుత్వము 'నిరంకుశము'గా ప్రవర్తించుచుండుట సంస్థానాధీశ్వరుల కెంతయేని పీడాకరముగా నున్నదని మేము తలచియుండవలసినది. ఇట్టి నిరంకుశమార్గమును త్రొక్కినందులకు భారతప్రభుత్వమునెడల తమ యసమ్మతిని సంస్థానాధీశ్వరులు తెల్పియుండినయెడల అర్థము చేసికొనుటకు వీలుగానుండెడిది. కాని వైరీతిగా నిర్వచింపబడియున్న సూత్రముయొక్క ప్రాముఖ్యత ప్రస్తుతమాచరణయం దున్న స్థితిగతులకు సంబంధించి యుండకపోవుటయు, ముం దెప్పుడో బ్రిటిషుపరిపాలిత భారతదేశమునందు కలుగనున్న మార్పులకు సంబంధించి యుండుటయు విపరీతముకదా!

ఈ యొడంబడికలను చేసికొనునప్పుడు సంస్థానాధీశ్వరులు ఆంగ్లరాజునెడలను ఆంగ్లప్రజలయెడలను మాత్రమే విశ్వాసము నుంచిరి. కావున ఆంగ్లరాజు మూడవవారి కెవ్వరికిని ఈయధికారముల నొసంగరా' దనునది స్కాట్‌గారిచే నిర్వచింపబడిన సూత్రములలో నాల్గవదైయున్నది. వారి లేఖలోని మాట లిట్లున్నవి. 'బ్రిటిషు ప్రభుత్వము భారతదేశములో సర్వాధికారము గలదగుటవలన సంస్థానముల నన్నిటిని రక్షింప బూనుకొనినది. కావున ఆవిధిని నిర్వర్తించుటకు చాలినంత సేనాబలము

తోడను, నావికాదళముతోడను భారత దేశములో నుం డుటకు నిశ్చయించినది. ఈ సేనలనుగాని, నావికాదళము నుగాని మరియొక ప్రభుత్వమున కిచ్చుటకు వీలులేదు. ఫ్రాంసు, జపానువంటి పరరాజ్యములకుగాని, కెనడా, ఆస్ట్రే లియావంటి అధినివేశరాజ్యములకుగాని, బ్రిటిషు పరి పాలిత భారత దేశమునకుగాని, యీ యధికారములను సంక్రమింపజేయుటకు బ్రిటిషు ప్రభుత్వమునకు అధికార ము లేదు.

ఇంక నైదవసూత్రమును గురించి విచారింతము. ఇది నాల్గవసూత్రమునందు ప్రతిపాదితమయిన యర్థము యొక్క సారాంశమేగాని యన్యముకాదు. అది యిట్లు న్నది. 'రాజుగారు సాధారణముగా తన క్రిందియధికారు లను నియమించుకొనవచ్చును. కాని తన క్షేమమునకును విధ్యుక్తమునకును సంఘర్షణకలుగునప్పుడు అధికారి తన ధర్మమును సరిగా నిర్వర్తింపజాలడు. సుంకములు, రైళ్లు, రేవులు, ఉప్పుపండించు అధికారము మున్నగువానియం దెల్ల బ్రిటిషు పరిపాలిత భారత దేశముయొక్క లాభము నకును సంస్థానముల లాభమునకును ఎప్పుడైనను సంఘ ర్షణ కలుగవచ్చును. అట్టిసమయములయందు సంస్థాన ముయొక్క హక్కులను రక్షించుట రాజుగారి ధర్మ మైయున్నది. ఒకానొక సంస్థానముయొక్క వార

సుడు పిన్నవాఁడై పరిపాలనాభారము తమమీఁద నున్న ప్పుడు ఆంగ్లరాజుగారి బాధ్యత మరింత హెచ్చుగా నుం డును. ఆంగ్లరాజుగారి విధ్యుక్తమునకును, ఆయన క్రింది యధికారియొక్క స్వలాభమునకును సంఘర్షణ వచ్చిన ట్లెన్నటికైన నొప్పుకొనవచ్చునా?' ఈమాటలే సత్యము లైనచో బ్రిటిషు పరిపాలిత భారతదేశము యిప్పటికిని, ఎప్పటికిని అధినివేశస్వాతంత్ర్యము బడయకుండ ఆటంక ములు కల్పించుటయగును. ఏలనన, సంస్థానాధిపతులకును ఆంగ్లరాజునకునుగల సంబంధములు ఆవ్యక్తులకే ప్రత్యేకము గా సంబంధించినచో భారతదేశమును బ్రిటిషు పరిపాలిత భారతదేశమనియు, భారతసంస్థానములనియు, ఎల్లకాల మును విభజింపక తప్పదు. భారతసంస్థానములయెడల తమ విధ్యుక్తమునునిర్వర్తించుటకు,ఆంగ్లప్రజలెల్లకాలము సేన లను, నావికాదళమును, మనదేశములో నుంచక తప్పదు. ఈవాదములో నిపుణత్వముతప్ప ఇంకేమియు లేదని చెప్ప సాహసించుచున్నాము. వాదము సరియైన ఉపమానము మీఁద నాధారపడి యుండలేదని చెప్పవలసియున్నది. ఆ ఉపమానమును ప్రయోగించుటయందు గూడ స్థితిగతుల పరిజ్ఞానము బొత్తుగా లేకున్నది. సంస్థానాధిపతులకును రాజుగారికిని గల సంబంధములు యిద్దరు సామాన్య వ్యక్తులకు గల సంబంధములవలెనే యున్నవని తలచు

టకు కారణ మేదియు లేదు. తన లేఖలో నింతకుముందు సంస్థానాధిపతులు కొన్ని యధికారములను ఆంగ్ల రాజుగారి పరముచేసినను ప్రభుచిహ్నములను గలిగియున్నారని లెస్లీస్కాటుగారు చెప్పియుండిరి. పర్యాప్తములగు అధికారములను గలిగినట్టి రాజులవలెనే, యింకొక రాజుతో (ఆ రాజు ఈస్టుఇండియా సంఘమైననుసరే, లేదా పార్లమెంటు సలహాతో రాజ్యమేలుచున్న ఆంగ్లరాజైనను సరే,) సంస్థానాధీశ్వరులు వ్యవహారము నడిపియుందురని తలచవలెను.

మరియు ఇద్దరు వ్యక్తులు తమలో తాము చేసికొనిన యొడంబడికలన్నియు వారిచేతనే స్వాయముగా నిర్వహింపబడవలెనుగాని, మూడవవానిచే నిర్వహింపబడజాలనివిగా నుండునని చెప్పుట సమంజసముగా నుండదు. ఒడంబడిక చేసికొనినవారిలో నొకరికి యింకొకరిపై విశేషమైన నమ్మకము గలదని చెప్పుటయు సత్యముకాదు. అప్పటి స్థితిగతులనుబట్టి యీ యొడంబడికలని పిలువబడు వానిని సంస్థానాధీశ్వరులు తప్పనిసరిగా చేసికొనవలసినవారైరి. బ్రిటిషుపరిపాలకుల స్థానమున మరెవ్వరుండినను, యీయొడంబడికలుగాని, లేదా యిట్టి యొడంబడికలుగాని చేసికొనబడియుండెడివి. లెస్లీస్కాటుగారి వాదము ఇండియా ప్రభుత్వమువారి చిరకాలానుగతాచారమును

సరకుగొనక, న్యాయశాస్త్రసమ్మతమగు యీ సంబంధములను నిర్ణయించుటకు ప్రాతిపదికసూత్రముల నాశ్రయముగాగొని, ఈస్టుఇండియాసంఘ ప్రారంభదశనుండి సంస్థానాధిపతులతోడను, సంస్థానములతోడను భారతప్రభుత్వమే వ్యవహారము జరుపుచుండె నను నిర్వివాదాంశమును గమనించ కున్నది. సంస్థానాధిపతులకు ఆంగ్లప్రజలయెడల గల విశేషసమ్మతమేదో మనకు బోధపడదు. ఆంగ్లరాజుగారినుండి సర్వాధికారములనుపొంది భారతదేశమున పరిపాలనాభారమును నిర్వహించినట్టియు, నిర్వహించుచున్నట్టియు భారతప్రభుత్వాధికారము సంస్థానాధిపతులకును, సంస్థానములకును సమ్మతమైనట్లును, ముందు స్థాపింపబడు ప్రభుత్వము, అధినివేశరాజ్యములవంటి దైన యెడల తమకు అంగీకారము కానట్లును స్ఫురించుచున్నది. ఈమాటలలోనియర్థమేమి? ఇదివరకు పరిపాలన చేసినట్టియు ఇప్పుడు పరిపాలన చేయుచున్నట్టి ప్రభుత్వములు విజాతీయములు గనుకను, భారత నియోజకవర్గమున కెంతమాత్రమును బాధ్యులు కారుగనుకను సంస్థానాధీశ్వరుల కంగీకార మయ్యెననియు, యికముందు స్థాపింపబడు ప్రభుత్వము సజాతీయము గనుకను తమ స్వదేశస్థులతో గూడుకొనిన నియోజకవర్గమునకు బాధ్యులుగా నుందురు గనుకను, సంస్థానాధీశ్వరు లంగీకారముగా నుండరనియు

స్పష్ట మగుటలేదా? ఇది యిట్లే యని యూహించినను ఏ 'యొడంబడిక' యైనను ప్రత్యామ్నాయాధికారిచే నిర్వహింపబడవచ్చునని యున్నప్పుడు, నిర్ధారణవిషయములో ప్రభువునకు హక్కు లేదనియు, ఒడంబడికదారులలో రెండవ వారికి మాత్రమే హక్కుగలదనియు చెప్పుట కేమి ప్రమాణ మున్నది? ఇంతవరకు, యీ 'ఒడంబడిక' తెల్ల ప్రతినిధులవలన, నల్లసంస్థానాధిపతులకు తృప్తికరముగా నగుపడువిధమున నిర్వహింపబడె నని చూపి యుంటిమి. తెల్ల అధికారులే సంస్థానాధీశ్వరులకు తృప్తి గొలుపగలుగ-చో స్వదేశీయులగు భారతీయు లాయొడంబడిక నంత తృప్తికరముగా నిర్వహించజాలరని న్యాయశాస్త్రములో నేసూత్రమునం దున్నది? అంతకంటె తృప్తికరముగానే నిర్వహించగల రనుట సత్యము.

ప్రతినిధియొక్క క్షేమమునకును, విధ్యుక్తమునకును సంఘర్షణ కలుగునపుడు ప్రభువు తనకార్యనిర్వహణ భారమును ఆప్రతినిధిమీఁద మోపరాదను వాదము నింక విచారింతము. ఈవిషయమునగూడ స్థితిగతులనుగమనించక వీరు వాదనకు దిగిరని మనకు స్పష్టమగుచున్నది. రాజుగారి ప్రతినిధి, అనగా ప్రస్తుతప్రభుత్వము, తనశ్రేయమునకును, విధ్యుక్తమునకును సంఘర్షణసంభవించునప్పుడెల్ల మనస్సంకోచ

ములనువీడి తన శ్రేయము నే చూచుకొనుచున్న దనుట ప్రసిద్ధము. తన యధికారి పక్షపాతబుద్ధితో వ్యవహరించుచున్నాడని ప్రభువుగాని తమ కన్యాయముజరుగుచున్న దని సంస్థానాధీశ్వరులుగాని బహిరంగముగా నెన్నడును చెప్పలేదు. ఆతరువాత లెస్లీస్కాట్‌గా రిట్లు చెప్పుచున్నారు. 'న్యాయసమ్మతము లగు అన్యోన్యసంబంధము స్పష్టమైన తరువాత, (అనగా ఆసంబంధము విషయమై తన యభిప్రాయము వ్యక్తమైనతరువాత అని యర్థము) సంస్థానములకును బ్రిటిషు పరిపాలిత భారత దేశమునకును అన్యోన్యత కుదుర్చుటకు తగిన రాజ్యాంగవిధాన మేర్పరుపవచ్చును. న్యాయసమ్మతమగు నేపద్ధతినైనను తా మొప్పుకొనెదమని సంస్థానాధీశ్వరు లిదివరకే తెలియబరచినారు.' దీని యర్థమేమి? సర్ లెస్లీస్కాటుగారు నిర్వచించిన-స్వకీయ సంబంధములు, ఆంగ్లరాజుగారియందును, ఆంగ్లప్రజలయందును సంస్థానాధిపతులకుగల విశేషనమ్మకము, యిందువలన ఆంగ్లప్రభువు సంస్థానాధిపతులను రక్షించుటకై యవసరమగు సేనలతోడను నావికాదళముతోడను భారత దేశమున నెల్లకాలముండుట—అను వీని నన్నిటిని మన మొప్పుకొనినచో సంస్థానాధిపతులు బ్రిటిషుపరిపాలిత భారత దేశ వ్యవహారములలో నేదో ఒక న్యాయమగు పద్ధతిని పాల్గొనదలతురని దీనియర్థము. ఈవాదము సరి

మైనదని యొప్పుకొంటిమా, భారతసంస్థానాధిపతులకును బ్రిటిషుపరిపాలిత భారతదేశమునకును అన్యోన్యత కుదుర్చుట కేర్పరుపబడు విధాన మేదియైనను, భారతదేశమునకు అధినివేశ ప్రతిపత్తి లభించుననుమాట కల్ల. ఈవాదనాపద్ధతి సరియైనది కాదని నిరూపించితిమి. న్యాయశాస్త్రమునందలి నిపుణత్వము దేశక్షేమమునకు విరుద్ధములగు కార్యములకు తోడ్పడకుండుగాతయని మనఃపూర్వకముగా కోరుచున్నాము. మరియు సంస్థానాధీశ్వరుల దేశభక్తికిని, రాజనీతికిని తోడు, సంస్థాన ప్రజల దేశభక్తియు, స్వేచ్ఛానురక్తియు, అనవసరమును, అనర్థదాయకమును నగు న్యాయశాస్త్ర సమ్మతము లగు సంబంధముల చర్చయందు వినియోగింపబడక, తమకును ముందు స్థాపింపబడబోవు భారతప్రజాస్వామ్యమునకును గల వ్యవహారములను పరిష్కరించుట కొరక యాచరణయోగ్యమగు విధానమును నిర్మింపబూనుటయందు వినియోగింపబడుట శ్రేయోదాయకమని మనవి చేయుచున్నాము. యిద్దరును అంగీకరించినగాని సంబంధములు తృప్తికరముగా నుండజాలవు. సంస్థానములకును బ్రిటిషుపరిపాలిత భారతదేశమునకును ఈ అన్యోన్యత కుదురుటకు చాల అవకాశముగలదు. కాని ప్రస్తుతస్థితిగతుల కెంతమాత్రమును సంబంధించియుండని వాదనానైపుణిచే న్యాయసమ్మతు

లును, స్వాభావికములును నగు భారతప్రజల యాశయము లెంత మాత్రమును ఆటంక పరుపబడుటకుగాని భంగ పరుపబడుటకుగాని మన మొప్పుకొనమని ముందుగానే తెలుపవలసియున్నది.

సర్ లెస్లీస్కాట్‌గారి లేఖలోని యీక్రిందివాక్యములు ప్రత్యేకముగా గమనింపదగియున్నవి.

"భారత సంస్థానాధిపతులకును బ్రిటిషు పరిపాలిత భారతదేశమునకును సంబంధములవలన కలుగు ఫలితములు భావి భారత రాజకీయములయం దెంతేని ప్రాముఖ్యత వహించుచున్నవి. వీనిని తెలివితేటలతో పరిష్కరించితిమేని బ్రిటిషు పరిపాలిత భారతదేశ వ్యవహారములను విచారించుటకు పార్లమెంటుమహాసభవా రేర్పాటు గావించిన సైమన్ సంఘముయొక్క కార్యభార నిర్వహణము జయప్రదముగా కొనసాగుట కవి యెంతేని తోడ్పడగలవు. సామ్రాజ్యశ్రేయము నాలోచించినను నివి ముఖ్యతమములే. ఇప్పుడు భారత సంస్థానాధిపతులయెడల నుత్తమ రాజనీతితో ప్రవర్తించితిమేని, ఆంగ్లసామ్రాజ్యము నెడల భావిభారతదేశమున కుండవలసిన వైఖరి నిర్ణయించుటయందు మన ప్రవర్తన యొక ముఖ్య హేతువుగ నుండును".

దీనియర్థమేమి? బ్రిటిషుపరిపాలిత భారత దేశ ప్రజలు బట్లరుసంఘము నెదుట తమ యభిప్రాయములను చెప్పుకొనుటకు అవకాశ మేమియు నివ్వక, రహస్యముగా విచారణ జరిపి, బట్లరుసంఘమువారు చేసిన నిర్ణయములు బ్రిటిషు పరిపాలిత భారతదేశప్రజల గతిని నిర్ధారణ చేయుననియేకదా? ఇదిగాక 'ఎంతేని ప్రాముఖ్యత వహించిన ఈరాజకీయ సంబంధములవలన గలుగు ఫలితములతో' సైమన్‌గారికిని, అతని సంఘమునకును నిమిత్తము లేనట్లును, పార్లమెంటుమహాసభవారిచే నొసంగబడిన కార్యనిర్వాహణభారమును వారు జయప్రదముగా కొనసాగించవలసిన యెడల బట్లరు సంఘము తెలివితేటలతో చేయు నిర్ణయములమీద నాధారపడి యుండవలెననియు తేటపడుచున్నది. ఇట్లు జరుగునని భారతీయు లెప్పుడో తెలిసికొనిరి. అనేకసభలలో నిది బహిరంగముగా ప్రకటింపబడెను. సైమన్‌సంఘము నిర్వహించగల కార్యనిర్వాహణ భార మేదియో యిప్పుడు మనము సరిగా గ్రహించగలిగి యున్నాము. ఈ సమస్యలను తెలివితేటలతో పరిష్కరించుటకు సర్ లెస్లీస్కాట్‌గారు చేయు సూచనయొక్కటి గలదు. అది యతని వాక్యములలోనే 'భారత ప్రభుత్వము తమ బాధ్యతలను నిర్వహించుటకు తగిన సేనాబలముతోడను, నావికాదళముతోడను, భారత దేశమున

నుండవలెను' అనియైయున్నది. సైమన్‌సంఘము చేయ బోవు సిఫారసు లిట్టివని నమ్మకముగా మనకు జోశ్యము చెప్పినందులకు సర్ లెస్లీస్కాట్‌గారిని మనమెంతయో అభినందించవలసియున్నది. ఈ సంగతి తెలిసియే భారత దేశములోని ముఖ్యపార్టీలన్నియు సైమన్ సంఘమునెడల తిరస్కారభావములను వహించినవి. ప్రజ లిట్లు చేయుటలో అధర్మమేమియు లేదు.

సంస్థానాధిపతులకును రాజుగారికిని గలసంబంధము లను నిర్వచించు సిద్ధాంతముల నటుంచి, యథార్థస్థితిగతు లను విచారించినచో, సంస్థానప్రభువుల స్వవిషయములో గాని తమసంస్థానములపక్షమునగాని, సంస్థానాధిపతులకు గల వ్యవహారము లన్నియు భారతప్రభుత్వమువారితోనే జరుగుచుండుట యాచారమని మేము చేయుచున్న వాదము యథార్థమని స్పష్టముకాకమానదు. భారతప్రభుత్వమువారి రాజకీయకార్యదర్శికి భారతసంస్థానములపై చాల అధి కారముగలదని యందరకు తెలిసినవిషయమే. భారత ప్రభుత్వములో నొకసభ్యుడుగాకుండ, సభ్యునికున్న యధి కారముల నన్నిటిని అతడు నిర్వహించుచుండును. ఏల నన రాజకీయశాఖకు ప్రత్యేక సభ్యుడు లేడు. గవర్నరు జనరలే యీ శాఖను స్వయముగా పరిపాలించునని

యూహింపబడుచున్నది. రాజకీయశాఖవారు సంస్థానాధిపతులకుగాని, సంస్థానములకుగాని వ్యతిరేకముగా నేదైన తీర్పు నివ్వవలసివచ్చిన యెడల, దీనికి సంస్థానాధిపతులు 'కొన్ని షరతులకును, కొన్ని హద్దులకును లోబడి భారత కార్యదర్శికి అపీలు చేయుట' కన్న వేరు గత్యంతరము లేదు. ప్రస్తుత స్థితిగతులలో సంస్థానాధీశ్వరు లిదియొక యమూల్యమగు హక్కని తలచుచున్నారని మాకు తెలియును. కాని ప్రప్రథమమున భారతదేశములోనే యీ వ్యవహారములను, పరిష్కరించుట కొకతృప్తికరమగుపద్ధతి లేకపోవుటచే నిది యవసర మయియుండవచ్చునని మేము తలచుచున్నాము. చక్కగా విచారణ జరుగనట్టి వ్యాజ్యములో, అపీలుచేయుటకు అధికారమున్నను ప్రయోజనముమాలినదని స్పష్టమగుచున్నది. అపీలుచేయుటకు మారుగా భావిభారత రాజ్యాంగ విధానములోనే ఈ వ్యవహారమును తృప్తికరముగా పరిష్కరించుటకు తగిన కట్టుదిట్టములు చేసికొనుట మేలగునని మేము తలచుచున్నాము.

సంస్థానములకును భారత ప్రభుత్వమునకును సంబంధముగాని సంఘర్షణగాని వచ్చెడి విషయములు, సుంకములు, మత్తుపదార్థములమీద పన్నులనువేయుట ఎవరి నేరస్తులను వారి కొప్పజెప్పుట, రైళ్లు, తపాలా కచ్చేరీలు, నౌకా

శయములని అనుభవము వలన తెలియుచున్నది. ఇవి గాక యుద్ధరకు సంబంధించిన ముఖ్య విషయము, ఆస్తి రక్షణముగలదు. ఈ విషయములలో సంస్థానాధీశ్వరుల యిబ్బందులని సామాన్యముగా అనుకొనినీ వానివిషయమై యిప్పుడు పరిశీలించుట యావసరములేదు. శాస్త్రోవహించిన సంస్థానాధిపతులును, సంస్థానముల మంత్రులును, అప్పుడప్పుడు భారతప్రభుత్వము తమ కన్యాయము చేసినదని గోలపెట్టుట చూచుచునే యున్నాము. ఎంతవరకీ యిబ్బందులను తొలగించుటకు వీలగును? ఎట్లవి బాగుగా తొలగును? అనునవి విచారణీయాంశను, ఇద్దరు కలిసి సంప్రదించుకొనుట వలనను తేలవలసిన విషయములు. కాని ప్రస్తుత భారతప్రభుత్వస్వభావ మిట్లున్నదై యుండిన యీ సమస్యాపరిష్కారము సాధ్యము గాని మారినయెడల సాధ్యపడవని మేమనుకొనజాలము. వివాదాంశములను పరిష్కరించుటకు ప్రత్యేకమును స్వతంత్రమును అగు విచారణసంఘము నొకదానిని నియమించుటగూడ యావసరమని మేము తలచెదము.

సంస్థానాధీశ్వరులకును, భారత ప్రభుత్వమునకును వచ్చు వివాదములను పరిష్కరించుట కొరకు ప్రత్యేక సంఘము నేర్పాటు గావించుటనుగూర్చి యిటీవల కొన్ని మాసములనుండి రహస్యముగా జరుగుచున్న ఆలోచన

లను గురించి ప్రజల కేమియు తెలియుటలేదు గావున ఈ విషయమై యింతకంటె విపులముగా చర్చించుటకు వీలు కాకున్నది. కాని సంస్థానాధీశ్వరుల న్యాయవాదియగు సర్ లెస్లీస్కాట్‌గారు భారత దేశమునుండి యాంగ్ల దేశమునకు వెళ్లుటకు పూర్వము యీ సందర్భమున చేసిన కొన్ని ప్రకటనలనుండి సారాంశములను గ్రహించ వీలగుచున్నది. గవర్నరు జనరల్‌తో సంప్రదించి వ్యవహారము జరుపునట్టి సంస్థానాధీశ్వరుల ప్రత్యేక సంఘము నింకొక దానిని స్థాపించుటకు ప్రయత్నములు జరుగుచున్నట్లు గ్రహించవచ్చును. ఇట్టిసంఘము నేర్పరచుట యెంత మాత్రమును పనికిరాదని మేము ముందుగా తెలియజేయవలసియున్నది. అనవసరముగా నింకొక సంఘమును స్థాపించుట భారమగును. మరియు సంస్థానాధీశ్వరులు మాత్రమే ఆసంఘమునందు సభ్యులుగా నుండుటవలన ఇప్పటి బ్రిటిషు ఇండియా ప్రభుత్వముతో గాని, ముందు స్థాపింపబడబోవు ప్రజాస్వామ్యముతోగాని సంస్థానములకు వచ్చు వివాదముల నది పరిష్కరింపజాలదు. అనేక అపభ్రంశములకును, యిబ్బందులకును, రాజ్యాంగసంబంధములగు చిక్కులకును కారణ భూతమైన ద్వంద్వపరిపాలనావిధానమును విస్తరింపజేయుట కిది యొక దుర్మార్గ ప్రయత్నమని మాకు తోచుచున్నది.

సర్ మాల్కం హెయిలీగారు తమ యుపన్యాసమునం దేదో ఒక విధమగు సమాఖ్యాపద్ధతిని (Federation) సూచించియుండిరి. సర్ తెస్లీస్మ్యాటగారి మనస్సులోగూడ నిట్టి యభిప్రాయమే యున్నట్లు మాకు నిస్సందేహముగా తెలియుచున్నది. మేముకూడ భారతదేశము సమాఖ్యాపద్ధతి ననుసరించి యభివృద్ధినొందుటయే శ్రేయస్కర మని తలంచుచున్నాము. కాని భారతదేశ మిట్టి పద్ధతి ననుసరించవలసినయెడల, సమాఖ్యాపద్ధతి యననేమో సరిగా గ్రహించుటయు, తత్ప్రామాణ్యాంగవిధానము భారతసంస్థానములకు [illegible] యొక్క స్థానమును స్పష్టముగా నిర్వచించుటయు అవసరము. భారతసంస్థానములు సరియగు సమాఖ్యాపద్ధతిని [illegible] గించుచున్నవా? సర్ తెస్లీస్మ్యాటగారును, సంస్థానాధిపతులును స్పష్టపరచియున్న వైఖరిని గమనించినచో ప్రస్తుతము సమాఖ్యాపద్ధతియను దానిని వారిచే నంగీకరించబడిన విధానమునందు చేయుటకు సాధ్యము లేనట్లు స్పష్టము కాగలదు. న్యూటన్ [illegible] సమాఖ్యవిషయమై యిట్లు నుడువుచున్నాడు:—

"సమాఖ్య యనగా అనేక స్వాతంత్ర్యరాజ్యములు ఏకీభవించి కలయుటయే. ఈకలయిక [illegible] అధికారము[illegible] కొన్నిట [illegible]పై నాధారపడియుండును. [illegible],

ఒకేవిధమైన ప్రభుత్వముగలిగి చరిత్రాత్మకముగా సమాన ప్రతిపత్తిగల రాజ్యముల సంబంధముపై నది యాధార పడియుండును. రెండవది ఆరాజ్యములోని పౌరు లాక సమాఖ్యరాజ్యాంగ విధానము నొప్పుకొనవలెను. సమా ఖ్యప్రభుత్వము దానిలోకలసియున్న రాజ్యములమీద నే గాక, వానియందలి పౌరులమీదగూడ అధికారము గలిగియుండును. సమాఖ్యలో చేరియున్న రాజ్యముల యాంతరంగిక స్వాతంత్ర్యము, ఇతర దేశములతో స్వతం త్రముగా వ్యవహారములు నడపుటకు గల స్వేచ్ఛ, తగ్గి పోవును. ఇరత దేశములతో వ్యవహరించుటకు సామాన్య ముగా సమాఖ్యప్రభుత్వమునకే అధికార ముండును. భారతసంస్థానములు తమహోట్లవలనను, యితరమార్గముల వలనను భారతశాసనసభాతీర్మానములను, పద్ధతులను మార్పుచేయుటకు మాత్రమే సమాఖ్యలో చేర నిచ్ఛ గించి సంస్థానములకు సంబంధించిన వ్యవహారములలో భారతశాసనసభాతీర్మానములకు బాధ్యులు కాకుండ నుండదలచినచో నీప్రభుత్వవిధానము సమాఖ్యయని యెట్లు చెప్పవచ్చును? ఈపద్ధతివలన సంస్థానాధిపతులకు లాభమును బ్రిటిషుపరిపాలిత భారతదేశమునకు నష్ట మును కలుగునని వేరుగా చెప్పవలయునా? సమాఖ్య విధానమునందలి బాగోగులనన్నిటిని పూర్తిగా తెలిసి

కొన్ని, భారతసంస్థానములు సమాఖ్యలో చేరవో, వారి సంకల్పమును మనఃపూర్వకముగా నాదరించి వారి హక్కుల నన్నిటిని రక్షించుటకు మాచేతనైన దంతయు చేయగలము. కాని సంస్థానములలో నిప్పుడున్న ప్రభుత్వములు కొంచెమో గొప్పో మారవలసి యున్నదని స్పష్టముగా గ్రహించవలెను. అనుభవమువలన సమాఖ్యపద్ధతియే ఉత్తమపద్ధతియని గ్రహించి, సంస్థానములు సమాఖ్యపద్ధతియందు నామకః చేర నిశ్చయించునని మేము నమ్ముచున్నాము. కాని ఈమధ్యకాలములో, సంస్థానాధీశ్వరులకును, బ్రిటిషుపరిపాలిత భారతదేశమునకును పరిపాలనావిషయమునందును యితర విషయములందును వచ్చు తగాదాలను పరిష్కరించుటకు తగిన విధానము నేర్పరచుట వీలుకాదని మేము తలచెదము. సంస్థానాధిపతులకు సంబంధము రాజుగారితోనైనా, భారతప్రభుత్వమువారితోనైనా యుండు నిర్ణయోగమును చర్చకుంచు ఒడంబడికలవలన సంపాదించబడిన హక్కులకు భంగము కలుగకుండ చేయుటయు వారనుభవించుచున్నట్టియు, కోరుచున్నట్టియు, స్వాతంత్ర్యమునకు భంగము లేకుండ చేయుటయు ఎక్కువ లాభకరము.

పైయుద్దేశ్యముల ననుసరించి మేము ఈ క్రింది సలహా లిచ్చినాము. (1) సంస్థానాధిపతులు ఈస్టుఇండియా-

సంఘముతో చేసికొనిన యొడంబడి
సలహాలు
కలను ఈస్టు ఇండియాసంఘ మంత
మొందిన తరువాత ఈచట్టము ప్రారంభమగువరకు అమ
లులో నున్నయొడంబడిక లన్నిటిని భావిభారత ప్రజా
స్వామ్య మంగీకరించవలెను. (2) ఈశాసన నిర్మాణము
నకు పూర్వము భారతప్రభుత్వము సంస్థానములయెడల
నిర్వర్తించుచుండిన బాధ్యతలనే భావిప్రజాస్వామ్యప్రభు
త్వము నిర్వహించుచుండవలెను. ఇవి దంభోక్తులు కావు.
కేవలాదర్శములును గావు. ఈ షరతులవలన భావిభారత
ప్రభుత్వముపైబడు బాధ్యతల నన్నిటిని మేము బాగుగా
నెరుంగుదుము. సంస్థానములకును బ్రిటిషుపరిపాలితభారత
దేశమునకును సామరస్యమును పెంపొందించు నుద్దేశ్య
ముతోడనే భావిభారత ప్రభుత్వ మీ బాధ్యతలనన్నిటిని
నిర్వహించుననియు, సంస్థానములకు ప్రియతమములగు
హక్కులకును, అభీష్టములకును భంగము వాటిల్లు న
ట్లెన్నటికిని ప్రవర్తింపదనియు మా నమ్మకము. ఇట్టిలే
న్యాయస్థానముచే విచారింపదగిన తగాదాలలో యీ
క్రిందిసూచన గావించినాము. 'సంధిపత్రములు, ఒడంబడి
కలు, సన్నదులు మొదలగు పత్రములవిషయమై భారత
ప్రభుత్వమునకును సంస్థానములకును వచ్చు విభేదము
లలో, కార్యనిర్వాహక సభవారి సలహాను బొందిన

గవర్నరుజనరల్ గారు సంస్థానముల యొప్పందలమీద నా విషయమును సుప్రీము కోర్టునందు విచారణ జరిపించ వలెను.' ఇప్పటియట్లు భారతప్రభుత్వము తా నొకపార్టీగా నున్న వివాదములో తానే న్యాయాధిపత్యము వహించుట కంటె పక్షపాతరహితమగు ఉన్నతన్యాయస్థాన మొకటి యీ వివాదములను పరిష్కరించదగునని మే మిచ్చిన సలహా ఉత్తమమైనది. ఈ ఉన్నతన్యాయస్థానము నందలి న్యాయమూర్తులు న్యాయశాస్త్ర విశారదులును, ఉత్తములును,స్వతంత్రులును నై యుందురనియే మేము తలతుము.

న్యాయస్థానముచే పరిష్కరింపరాని, ఆర్థిక పరిపాలనాసంబంధము లగు వివాదములను సమావేశములవలనను, సంప్రదింపులవలనను పరిష్కరించుకొనుట సులభసాధ్యమగును. ముం దేర్పడదగు పరిస్థితు లిప్పు డున్నంత యధమముగా నెన్నటికినియుండవు. వివిధసంస్థానములకును సహేతుకమైన వివాదములు కలిగినను, ఆ వివాదములను ఎవ్వరికి నష్టముకాని విధముననను, న్యాయబుద్ధితోడను పరిష్కరించుట కాసంస్థానములు స్వతంత్రముగా ప్రయత్నములు సల్పుచుండును గావున యిప్పటికన్న ముందు పరిస్థితులు చాల బాగుపడగలవు. సంస్థానములును బ్రిటిష్ ఇండియా ప్రజలును ఒండొరులయెడ సద్భావమును గలిగి

హితమాచరించుకొనుచుండుటయును స్వార్థమునువీడి దేశ హితైక తత్పరులగుటయును ఎక్కువ లాభకరములు గాని సంస్థానాధిపతుల యధికారాధారములను గూర్చిన నిరర్థక శాస్త్రీయ చర్చలు లాభకరములు గావు. దేశరక్షణమునం దికముందు భారతప్రభుత్వమును, సంస్థానములును తప్పక యేకముకావలసి వచ్చునని మాకు స్పష్టముగుచున్నది. ఇంతకుముం దంద రీవిషయమై సమాన బాధ్యతలను వహించగలిగిరి. ఇద్దరును దేశరక్షణ మొకరి కర్తవ్యము కాదనియు, అందరకును సమానమగు ధర్మమనియు గ్రహించగలిగిరి. ఇదివరకే ఇట్లు జరిగిన నికముందుగూడ నిట్లు జరుగదని నిరాశ జెందవలసిన యవసరమే మున్నది?

ఈయభిప్రాయములను తెలియజేయుటలో, సంస్థానాధిపతుల ప్రతినిధులతో సంప్రదించుభాగ్యము కలుగనందుకు చింతిల్లుచున్నాము. వారితో చర్చించినయెడల కొన్ని సంశయములు తీరియుండెడివి. కాని యిట్లు జరుగలేదు. ఐనను ఇందువిషయమై మాయభిప్రాయములను స్పష్టము చేయవలసియున్నది. సంస్థానములకైననుసరే రాష్ట్రములకైననుసరే యివ్వదగిన స్వాతంత్ర్యమునంతయు నిచ్చి సమాఖ్యలో చేర్చుటయొక్కటే బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వమునకు గట్టి పునాదియని మేము తలతుము.

కాని నిరంకుశ మగు కేంద్రప్రభుత్వమే సంస్థానములకును బ్రిటీషు పరిపాలిత భారత దేశమునకును గల బాధ్యతలను చక్కగా నిర్వర్తించగలుగును గాని, యితర ప్రభుత్వ మేదియు నిర్వహించ జాలదను నెపమున, సంస్థానములు సమాఖ్యలో చేరనంతవరకు భారత దేశమునకు బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వముగాని, అధినివేశప్రతిపత్తిగాని యొసంగ వీలులేదను వాదమును మేమెన్నటికి నొప్పుకొనము. ఇట్టి వాదనా పద్ధతివలన భారతసంస్థానములు బ్రిటిషు ఇండియా అభివృద్ధియందు సానుభూతిని నోటిమాటలతో దెల్పుచు, మనయాశయములను, అభిప్రాయములను క్రియలో వమ్ముజేయు ననుట కేసందియమును లేదు. సంస్థానము లిట్టిమార్గము నవలంబించినచో, తమ శ్రేయమును రక్షించుకొనుచు, యితరుల యభివృద్ధి కాటంకము గలుగకుండ జేయు సరసమగు పద్ధతికి మారుగా మన యాశయముల యెడలను అభిప్రాయముల యెడలను, ప్రతికూలముగా ప్రవర్తించినవారగుదురు.

ఈవిషయములను గూర్చి సంప్రదించుటకును, చర్చించుటకును సంస్థానాధీశ్వరులు మాకు సావకాశము గలుగనియ్యకున్నను, సంస్థానప్రజలు అఖిలపక్షసమావేశమువారికి తమ యభిప్రాయమునువిన్నవించుటకుప్రతినిధుల నంపిరి. వారును కడు సమర్థతతో వారి వాదములను

దెల్పిరి. అఖిలపక్షమహాసభవారిచే నియమింపబడిన మొదటియుపసంఘము భారతసంస్థానముల విషయమై యిచ్చిన సలహాలను మైసూర్ ప్రజాప్రతినిధి సభలో సభ్యుడగు హోసకొప్ప కృష్ణారావుగారు తీవ్రముగా ఖండించిరి. వీరు ' స్వరాజ్యవిధానము ' నొకదానిని కూడ తయారుచేసిరి. మద్రాసులో సమావేశమైన అఖిలభారత సంస్థానప్రజలసభ కృష్ణారావుగారి స్వరాజ్యప్రణాళిక నంగీకరించినది. కృష్ణారావుగారివిమర్శలను వారి స్వరాజ్య విధానమును మేము కడుజాగరూకతతో పరిశీలించితిమి. కాని పైని చర్చించిన రాజ్యాంగసంబంధములయందలి సాధకబాధకములవలన బ్రిటిషుపరిపాలిత భారతదేశమునకును సంస్థానములకును కలసి యొక్క స్వరాజ్య విధానమును సిఫారసు చేయజాలనందుకు చింతిల్లుచున్నాము.

'భారతసంస్థానములు' అను పదమువలన వాని లోని ప్రభుత్వవిధాన మేదియో తెలియదు. రాజ్యాంగ సంస్కరణ నివేదికా (మాంటెగ్యూఛెమ్సు ఫర్డు నివేదిక) నిర్మాతలు సంస్థానముల నిట్లు వర్ణించిరి.

'ఈ సంస్థానములందలి యభివృద్ధి పలువిధంగులుగా నున్నది. వీనిలో కొన్ని ఏకచ్ఛత్రాధిపతుల పాలనమున నున్నవి. కొన్ని పాలేగారులయొక్కయు, జాగీర్దా

రులయొక్కయు పరిపాలనముననున్నవి. కొన్నిటియం దింత కంటె కొంచెము హెచ్చు అభివృద్ధి గాననగును. మరికొన్ని సంస్థానములయందు ప్రజాప్రతినిధిప్రభుత్వ మిప్పు డిప్పుడే మొలక లెత్తినది. పురాతనమార్గముల ననుసరించు చున్నను, ఆధునిక ప్రజాప్రతినిధి ప్రభుత్వమును ప్రారంభించి నను, అన్ని సంస్థానములయందు సంస్థానాధిపతికి స్వయం నిర్ణయాధికారము గలదు. శాసననిర్మాణము నందును న్యాయపరిపాలనమునందును అతనికి అధికారము గలదు.

సంస్థానాధీశ్వరునికి గల స్వయం నిర్ణయాధికారము సంపూర్ణముగా మారనంతవరకు 'భారతసంస్థానము' అనుపదమున కా 'సంస్థానాధిపుడ'ని యర్థముచెప్పవలెను. కాని యాసంస్థానములోని ప్రభుత్వవిధానమని చెప్పుటకు వీలులేదు. సంస్థానప్రభుత్వ ప్రతినిధు లగు సంస్థానాధీశుల యంగీకారములేనిది యీ గొప్పమార్పులను సక్రమమార్గ మున చేయుటెట్లు? కృష్ణారావుగారిట్లు వ్రాయుచున్నారు. 'సాంప్రదాయములు, ఆచారములు, అభిమానములు, గాఢమగు రాజభక్తి, తమ సంస్థానముల వ్యక్తిత్వమును కాపాడుకొనవలెనను యిచ్ఛ, యనునవి సంస్థానప్రజలకు సంస్థానాధీశ్వరులయెడ దృఢమగు ప్రేమానుబంధము గలుగజేసినవి. కావున వారు బ్రిటిషు పరిపాలిత భారత దేశములో లీనమైపోవుటకు కోరుటలేదు; ఐకమత్యముతో

నుండుటకు మాత్రమే యిచ్ఛగించుచున్నారు.' సాంప్రదాయములు, ఆచారములు, గాఢమగు రాజభక్తి మొదలగు వానివిషయమై వ్రాసియు కృష్ణారావుగారు సంస్థానాధీశ్వరుల కోర్కెల నేమాత్రమును మన్నించుట లేదు. సంస్థానములకు రాజుగారితోగాని ఆంగ్లపార్లమెంటు సభతో గాని, భారతకార్యదర్శితో గాని, గవర్నరుజనరల్‌తోగాని గల సంధిపత్రములను ఒడంబడికలను రద్దు చేయవలెనని వారు కోరుచున్నారు. తాము నిర్మించిన రాజ్యాంగవిధానమాచరణలోనికి వచ్చినప్పటినుండియు, ఈ సంధిపత్రము లేవియు నమలులో నుండ సవసరము లేదని వారు నిరాఘాటముగా వ్రాయుచున్నారు.మరియు సంస్థానాధీశ్వరులు తన షరతు లంగీకరించుచో వారి రాజ్యము తగ్గించబడరాదనియు, ఆంతరంగిక స్వాతంత్ర్యమునకు భంగము కలుగరాదనియు, రాజ్యాంగవిధానము మార్చబడ రాదనియు, సంస్థానప్రజల ప్రధానహక్కు లన్నియు గారంటీ చేయబడవలె ననియు వారు కోరుచున్నారు. ఈ షరతులను సంస్థానాధీశ్వరు లెప్పుడు నొప్పుకొనలేదు. తా నేర్పరచిన షరతులను సంస్థానము లొప్పుకొననియెడల పై జెప్పిన హక్కుల సంరక్షణకు అభయహస్త మొసంగబడ దనియు వారు నిర్వచించుచున్నారు. కాని ఈ రక్షణములను గాని, వానికి సంబంధించిన షరతులనుగాని సంస్థానాధీశ్వరు

లొప్పుకొననిచో నేమికావలెనో కృష్ణారావుగారు చెప్పుట లేదు. తన 'షరతులను' సంస్థానములు చెల్లించనిచో తా నవలంబించు 'అవసరచర్య' యేదో కృష్ణారావుగారు చెప్పలేదు. సంస్థానములయందలి ప్రభుత్వవిధానమును వా రిట్లు వివరించుచున్నారు. "సంస్థానముల ప్రభుత్వము వంశపరంపరగా వచ్చు రాజరికముగా నుండవలెను. అనగా సంస్థానాధీశ్వరుని వారసులు పరిపాలకులుగా నుండవలెను. ప్రజానియోజిత శాసనసభయు, ఆసభకు బాధ్యులగు కార్యనిర్వాహకసంఘమును ప్రతి సంస్థానాధిపతికి నుండవలెను." కృష్ణారావుగారీ క్రిందివాక్యముతో తమ స్వరాజ్యవిధానమును ముగించుచున్నారు. "ఈరాజ్యాంగ విధానము ననుసరించి బ్రిటిషు ప్రభుత్వమునకును, భారత ప్రభుత్వమునకును ఒడంబడిక కుదురనిపక్షమున సంపూర్ణ జాతీయస్వాతంత్ర్యము కోరుట కీసమాఖ్యకు సర్వాధికారము లుండవలెను. అనగా రాజకీయ, ఆర్థిక, సాంఘికవిషయము లన్నిటియందును, ఆంగ్లదేశముతోగాని, స్వతంత్ర జాతుల సమూహమునందగు ఆంగ్ల సామ్రాజ్యముతో గాని సంబంధ మేమియు లేక వ్యవహరించుటకు హక్కుండవలెను. మరియు సంపూర్ణసమాఖ్య ప్రజాస్వామ్య పద్ధతి ననుసరించి (Federal Republic) భావిరాజ్యాంగవిధానమును నిర్మించుట కధికారము గలిగియుండవలెను." ఈ

పరతులయందలి యన్యోన్య విరుద్ధభావములను దెల్పుట గాని, రాజ్యాంగనిర్మాణసూత్రముల ననుసరించి వీనిని విమర్శించుటగాని యవసరము లేదు. పైనిదెల్పిన కారణములవలన రాజ్యాంగనిర్మాణసూత్రములకు వ్యతిరేకముగా విమర్శించుటకు మే మంగీకరించలేదు.

ఇంతవరకు భారత ప్రభుత్వమునకు సంస్థానములతో నుండవలసిన సంబంధములను వివరించుచుంటిమి.

విదేశరాజ్యములతోడి సంబంధములు

ఇప్పుడు భారతప్రభుత్వమునకు విదేశములతో నుండవలసిన సంబంధములను గూర్చి క్లుప్తముగా చెప్పెదము. కొన్ని అధినివేశరాజ్యములతో పోల్చిచూచినచో ఒకవిధముగా భారతదేశమునందలి స్థితిగతులు విపరీతముగా నున్నవి. భారతదేశమునకు పశ్చిమోత్తర దిక్కునను, ఈశాన్యమునను విశాలమగు సరిహద్దురాష్ట్రములు గలవు. ఈవైపులనున్న విదేశస్వతంత్రరాజ్యములతోడను కొంతవరకు స్వాతంత్ర్యమును గడించిన రాజ్యములతోడను భారతదేశము వ్యవహారము చేయవలసియున్నది. భారతప్రభుత్వ విదేశీయశాఖ విదేశీయకార్యదర్శి యధికారముక్రింద నున్నది. ఈయుద్యోగియుడు గవర్నరుజనరల్‌గారి యాజ్ఞల ననుసరించి వ్యవహరించుచుండును. అతని కనేకపనులు; పశ్చిమోత్తర సరిహద్దు

రాష్ట్రముల నతడు పరిపాలించవలసి యున్నది. 'ఏజెన్సీ భూముల'లోని వ్యవహారములను చూడవలసియున్నది. పశ్చిమోత్తర పరగణాయందలి కొండజాతుల నాయకుల తోడను, యితర ప్రదేశములయందలి నాయకులతోడను అతడు వ్యవహారము జరుపవలసి యున్నది. కొన్ని విషయ ములలో నతనికి పరిషియన్‌గల్ఫు, ఏడెన్‌వరకు అధికా రము కలదు. అతని యధికారమునకు లోబడియున్న కొన్ని విషయములు భారతశాసనసభలో చర్చకు వచ్చు చుండును. అప్పు డతడు భారతప్రభుత్వమువారి పద్ధతు లను సభవారికి వివరించవలసి యుండును. సమర్థించవలసి యుండును. సామ్రాజ్యమున కంతటికి సంబంధించిన గొప్ప విషయములు యిచ్చట నిర్ణయింపబడుట లేదు. అవి యాంగ్ల దేశమున నిర్ణయించ బడుచున్నవి. అనేక రాజ్య ములు కలసి యొక్క ప్రజాస్వామ్యముగా నుండ నొప్పు కొన్నప్పుడు, ఆ ప్రజాస్వామ్యము విచ్ఛిన్నము కాకుండ నుండవలెననినచో, అధినివేశముల స్వాతంత్ర్యములకు భంగములేకుండ కొంతవరకైనను విదేశముతోడి సంబం ధములయం దొక్క పద్ధతి యుండుట యవసరము. అధి నివేశములకు సంబంధించినంతవరకు యీ పద్ధతి ఒడంబడి కలవలనను, సంప్రదించుటవలనను నిర్ణయించబడుచున్నది. గాని నిరంకుశమగు ఆజ్ఞలవలన గాదు. ఆంగ్లేయసామ్రా

జ్యముయొక్క విదేశీయసంబంధములను నిర్ణయించుటకు యిటీవల కెనడా, దక్షిణఆఫ్రికా, ఆస్ట్రేలియాలు కోరు చున్న యధికారములు చాలా హెచ్చినవి. ఇందువలన సామ్రాజ్యక్షేమమునకు భంగము కలుగలేదు. విదేశముల తోడి సంబంధముల యందు సామ్రాజ్యమున కుండవల సిన ఏకాభిప్రాయమునకు భంగముకూడ వాటిల్లలేదు.

భారతదేశము నానుకొనియున్న ప్రాచ్యదేశము లకును ప్రభుత్వమునకును గల యన్యోన్యసంబంధములను, బాధ్యతలను భారతప్రభుత్వమే యిప్పుడు నిజముగా నిర్వ హించుచున్నది. అధినివేశప్రతిపత్తిని గడించిన భారత దేశ మీబాధ్యతల నికముందుగూడ నేల నిర్వహింప రాదో మాకు బోధపడుట లేదు.

విదేశీయసంబంధములను గూర్చిన చర్చ కడు సునిశితమైనదనియు, ఈ ప్రశ్నలు శాసనసభలో చర్చింప దగినవిగా నుండవనియు మాకు తెలియును. ఈ విషయమై యితర అధినివేశరాజ్యములయందలి శాసనసభలలో ననుసరించు సరసమగు పద్ధతులను భారతశాసనసభ కూడ అనుసరింపదగును.

ఆరవ అధ్యాయము

ఇంక మేము నిర్మించిన రాజ్యాంగవిధానములోని ముఖ్యషరతులను విచారించెదము. ఈషరతులు అధినివేశ రాజ్యముల యందలి రాజ్యాంగవిధానముల ననుసరించి యేర్పరుపబడినవని యిదివరకే చెప్పియుంటిమి.

ఇతర సూచనలు

మే మేర్పరచు రాజ్యాంగవిధానము సార్వజనిక హక్కులపై నాధారపడియుండవలె నని మద్రాసు నందు జరిగిన భారతజాతీయమహాసభాతీర్మానము కోరుచున్నది. ఈవిషయమునకు చాల ప్రాముఖ్యత యొసంగబడెను. మరియు మేము పరిశీలించిన రాజ్యాంగవిధానము లన్నిటియందు సార్వజనికహక్కుల నిర్వచన చేయబడినది. కెనడా, ఆస్ట్రేలియా, దక్షిణఆఫ్రికా దేశముల రాజ్యాంగవిధానమునందు సార్వజనికహక్కుల నిర్వచన ప్రత్యేకముగా లేదు. కాని సార్వజనికహక్కు లనందగిన ప్రాతిపదిక సూత్రములు కొన్ని ఐరిష్ఫ్రీస్టేట్ రా

సార్వజనిక హక్కులు

జ్యాంగవిధానమున నున్నవి. ఇందుకు కారణములు స్పష్టమే. సంధికిపూర్వము, ఐర్లండు దేశములోని స్థితిగతులు ప్రస్తుత భారత దేశస్థితిగతులవలెనే యుండెను. తమకులేని హక్కులనుసంపాదించుకొనుట భారతీయులప్రధానకర్తవ్యమని యిప్పుడెంచుచున్నట్లు, ఆ సమయమున ఐరిషుప్రజలు గూడ నెంచి వాని నిర్వచనకై ప్రయత్నించిరి. అధినివేశ రాజ్యములయందలి స్థితిగతులు వేరు. ఆంగ్లేయులు వెళ్లి స్థాపించిన వలసరాజ్యములనుండియే అధినివేశరాజ్యము లభివృద్ధి జెందినవి. అధినివేశములయందలి న్యాయశాస్త్రముగూడ మొదట ఆంగ్లదేశమునుండి వెడలినవారిచే గొంపోబడినదని యూహింపబడుచున్నది. ఆంగ్లదేశముతో కలసియుండుట కిష్టములేని ఐరిషుప్రజలను ఆంగ్లేయులు బలవంతముగా కలుపుకొనిరి. బలవంతముగా పరిపాలించుచుండిరి. కావున ఐర్లండు దేశము తిరిగి అధినివేశస్వాతంత్ర్యమును బొందుట కాంగ్లదేశముతో సంధిపత్ర మావసరమయ్యెను. భారత దేశమునందలి స్థితిగతు లించుమించుగా నిట్టివేయని మేము తలచుచున్నాము. భారత దేశము ఆంగ్ల దేశమునకు లోబడియున్నరాజ్యమే. సందేహము లేదు. ఈ స్థితి మారుటెట్లు? రెండు మార్గము లున్నవి. దౌర్జన్య పద్ధతి యొకటి, ఇద్దరును సమాధానపడి శాంతియుతముగా వ్యవహారములను పరిష్కరించు టింకొకటి. శాంతియుత

ముగా వ్యవహారములను పరిష్కరించుటకు తగిన రాజ్యాంగ విధాన సూత్రములను నిర్వచించు నిమిత్తమై మేము నియమింపబడితిమి. ఇట్లు చేయుటలో, ఎట్టిపరిస్థితులలో గూడ మన ప్రధాన హక్కులకు భిన్నము రానివిధమున వానిని గారంటీ చేయించుకొనుటయే ప్రథమకర్తవ్యము. ఈ హక్కులను గారంటీ చేయించుకొనుటకు మనకున్న కారణములు లేకపోయినను ఐరోపాఖండమునందలి యాధునిక రాజ్యాంగవిధానములలో దాదాపుఅన్నిటియందు ప్రజలకీహక్కులను సమకూర్చుటకు ప్రత్యేకపరతు లున్నవి.

సార్వజనికహక్కుల నిర్వచనకు ముఖ్యకారణ మింకొకటిగూడ గలదు. మన దేశములో విషాదకరములగు మత సాంఘికవైషమ్యములు ప్రబలియున్నవి. ఒకరియెడల నింకొకరకున్న అవిశ్వాసములు అనుమానములు తొలగి, సామరస్య మేర్పడవలెననిన కొన్ని రక్షణములును, గారంటీలును అవసర మగుచున్నవి. దేశములో నన్ని మతములవారును, అన్ని సంఘములవారును తమతమ హక్కులను సంపూర్ణముగా ననుభవింపవలసినచో, రాజ్యాంగవిధానమునకు మూలకందము లగు సార్వజనిక హక్కులలో వీని నిముడ్చుటకన్న ప్రశస్తమగుపద్ధతి మరి యొకటి లేదు.

మేము నిర్వచించిన సార్వజనికహక్కులను తిలకించినచో నీపై రెండు కారణములను మనమునం దిడుకొంటిమని స్పష్టము కాగలదు.

అఖిలపక్షమహాసభవా రేర్పరచిన మొదటి సంఘమువారు యీ విషయమై జాగరూకతతో విచారించిరి.

కవులుదార్ల భూమి హక్కులు

చాలమట్టుకు వారు నిర్ణయించిన నిబంధనలనే మేముగూడ నొప్పుకొంటిమి. కార్మిక, కర్షక జనముయొక్క హక్కులను స్పష్టముచేయుచు మొదటిసంఘమువారు చేసిన నిబంధన నొకదానిని, సార్వజనిక హక్కులలో ప్రత్యేక సలహాగా మేము పొందుపరచితిమి. కాని 'న్యాయమగు కవులును నిర్ణయించుటకును, కవులుదారులకు భూమిపై స్థిరత్వ మేర్పరుచుటకును భారతపార్లమెంటుసభాచట్టములు చేయవలెను' అని మొదటిసంఘమువారు చేసిన నిబంధనను మాసలహాలో నిముడ్చలేదు. ఈ నిబంధనను వదలివేయుటలో మా యుద్దేశ్యము భూమిపై కవులుదార్లకు స్థిరమైన హక్కుండ నవసరము లేదని గాదు. వారి హక్కులను స్థిరపరుచుట యవసరమే కాని ఈనిబంధన నంగీకరించి సార్వజనికహక్కులలో చేర్చినచో రహితులహక్కులను రక్షించుటకు మారుగా నది వారి భావియభివృద్ధి నాటంకపరుచును. భారత దేశములో చాల భాగముల

యందు భూమిని కవులుకిచ్చు పద్ధతులు తృప్తికరముగా లేవు. వానిని సంపూర్ణముగా మార్చివేయుట యావసరము. కవులుదార్లకు స్థిరత్వమేమియు లేకపోవుటవలన వారికనేక యిబ్బందులు గలుగుచున్నవి. వారికేమాత్రము స్థిరత్వమేర్పరచినను ప్రస్తుతదుర్భరస్థితి చాలమట్టుకు తగ్గి వారి ప్రాణములకు హాయి చిక్కును. కాని తాత్కాలికలాభమును కాశించిన మొదలు యికముందు కవులుదారులహక్కులకు తీరనిభంగము కలుగచేసినవార మగుదుము. ఇట్లుచేయుట వివేకము కాదు. ప్రస్తుతస్థితిగతులే అమలులో నున్నంత వరకు కవులుదారులహక్కులను రక్షించుటకు 'ప్రతి కార్మికునకు జీవనభృతి సమకూర్చుటకు భారతపార్లమెంటుసభ తగినచట్టములను చేయవలెను' అని సార్వజనికహక్కులలో మే మేర్పరచిన షరతు చాలును.

రాచబాటలను, బావులను ప్రజలందరు చేరదగిన స్థలములను ఉపయోగించుకొనుటకు పౌరులందరకు సమానమగు హక్కులు గలవని సార్వజనిక హక్కులలో నొకనిబంధన చేర్చితిమి. ఈవిషయమును గూడ నిర్వచించవలెనా యని కొందరు తలచవచ్చును. కాని దేశములోని విపరీత స్థితిగతులనుబట్టియు, ఆచారవ్యవహారములను బట్టియు నిట్టి నిబంధ

బాటలు, బావులు మొదలగువాని నుపయోగించుటకు హక్కు

నకు ప్రాముఖ్యత నిచ్చుట వాంఛనీయమని తలచు చున్నాము.

ఇంకకొన్ని నిబంధనలలో కొన్నిమార్పులు చేసితిమి. కలుపవలసిన చోట్ల కొన్ని వాక్యములను కలిపితిమి.

పాఠశాలలో వర్ణ భేదము లేదు

నిర్బంధ ప్రాథమికవిద్యను బడయుట కందరకు సమానహక్కులు గలవని నిర్వచించు నిబంధనలో జాతివర్ణవివక్షత లుండరాదని యొకవాక్యము కలిపితిమి. అది యిట్లున్నది. 'ప్రభుత్వమువారిచే నిర్వహింపబడు పాఠశాలల యందును. ప్రభుత్వసహాయమును బొందుచున్న పాఠశాలలయందును పిల్లలను చేర్చుకొనుటకు జాతివర్ణవివక్షత లుండరాదు.

* హేబియస్ కార్పస్ పత్రము

హేబియస్ కార్పస్ పత్రమునకుగల హక్కును గూర్చిన నిబంధనలో 'యుద్ధసమయమునగాని, విప్లవ సమయమున గాని భారతశాసనసభ సమావేశముకాని రోజులలో, భారత ప్రజాస్వామ్య కార్యనిర్వాహకవర్గము

---

* ప్రభుత్వాధికారు లెవరినైనను చెరసాలలో వేసినచో, చెరశాలలో పెట్టబడినవారి బంధువులు అందుకు కారణములను దెల్పవలసినదని కోరుదురు. ప్రభుత్వమువారు కారణములను వివరించుచు నొకపత్రము నివ్వవలెను. ఆ పత్రముపేరు హేబియస్ కార్పస్ పత్రము.

వారు హేబియస్ కార్పస్‌పత్రము నడుగుటకు ప్రజలకుగల హక్కును తాత్కాలికముగా రద్దుపరచి, శాసనసభ సమావేశముకాగానే, సదరు కార్యనిర్వాహకవర్గము వారు తగుచర్యకై ఆ విషయమును శాసనసభవారికి నివేదించవలెను' అను నిబంధనను కలిపితిమి.

కృపాణములు

సిక్కులపక్షమున సర్దార్ మంగళసింగుగారి కోర్కెననుసరించి సార్వజనికహక్కులలో సిక్కులెల్లప్పుడు కృపాణములను ధరించవచ్చునని యొప్పుకొనుచు నొకనిబంధన చేసితిమి.

శాసనసభ

భారత దేశమున కంతటికి శాసనములు చేయుటకు 'సెనేట్', 'ప్రజాప్రతినిధిసభ' అను రెండు సభ లుండవలెను. రాష్ట్రములలో మాత్రము ఒక్కసభ యుండిన చాలును.

సభ్యులసంఖ్య

సెనేటుసభలో 200 సభ్యు లుండవలెను. ప్రజాప్రతినిధి సభలో 500 మందిసభ్యు లుండవలెను. అవసరమైనయెడల యీసంఖ్యను జనాభాననుసరించి అన్నిరాష్ట్రములయందును అన్ని సంఘములయందును ఒకేపద్ధతి ననుసరించి హెచ్చించుకొనవచ్చును. రాష్ట్రములలో లక్షజనాభా కొకసభ్యుడుండవలెనను నియమ మవసరము కాని కోటికంటె

తక్కువజనాభాగల రాష్ట్రములయందు మొత్తము సభ్యుల సంఖ్య 100 గా నుండవచ్చును.

ప్రజాప్రతినిధిసభకును రాష్ట్రీయశాసనసభలకును ఎన్నికదారులు సాధ్యమైనంత హెచ్చుగా నుండునట్లు చేయవలెనని మాయుద్దేశ్యము. మాలో కొందరము మైనారటీ వెళ్లినవా రందరకు ఎన్నికాధికార ముండవలెనని యభిప్రాయపడితిమి. కొందరు ప్రజలందరకు నెన్నికాధికారమిచ్చుట యాశయముగా నుండదగినను ప్రథమమున దానిని ప్రవేశపెట్టుటవలన ననేకయిబ్బందులు కలుగునని తలచిరి. మే మనేకసూచనలనుగూర్చి యాలోచించితిమి. వానిలో మైనారటీ వెళ్లినవారికందరకు వోటింగు అధికార ముండవలెనను సూచనగాక యీక్రింది సూచన లుండెను.

ఎన్నికాధి కారము

I మైనారటీ వెళ్లినవారందరకు ఎన్నికాధికారముండవలెనుగాని, ఎన్నికలలో పాల్గొనదలచిన వారందరిపేర్లను రిజిష్టరు చేయించుకొనవలెను.

II ఇప్పుడు ఎన్నికాధికారము కలిగినవారు దేశములో 60 లక్షలు మాత్రమే గలరు. ఈ యధికారమును 6 కోట్లప్రజల కివ్వవలెను. ఏపద్ధతిమీాద నింతమందికి యెన్ని

కాధికారము కలుగునో నిర్ణయించుట కొక యుప సంఘము నేర్పాటు జేయవలెను.

III ఈ క్రిందివానిలో నేదైనను సరే.

౧. నిర్ణీతమగు సిస్తుగాని, మక్తాగాని, ఇంటి బాడుగగాని ఇంటిపన్ను మొదలగువానిని గాని, యిచ్చెడి వారికి ఎన్నికాధికార ముండవలెను.

ఈ క్రిందివాని లో నేదైననుసరే

౨. చదువను వ్రాయను నేర్చిన వారందరకు అధికార ముండవలెను.

3. కాయకష్టము చేసిగాని, మానసికకష్టముచేసి గాని బ్రదుకువారందరకు ఎన్నికాధికార ముండవలెను.

౪. నియుద్యోగీయులుగా ప్రభుత్వమువారి పుస్తకములలో నమోదుచేయబడిన వారందరకు అధికార ముండవలెను.

౫. అవిభక్తకుటుంబములలోచేరిన వారందరకు అధికార ముండవలెను.

౬. ఎన్నికదారుల భార్యలకు అధికార ముండవలెను.

పైనుదహరింపబడిన సూచనలలో మూడవదానిన వలంబించినయెడల మైనారటీ వెళ్లినవారందరకు ఎన్నికాధి

కార మిచ్చినయెడల నెంతమంది ఎన్నికదారు లేర్పడుదురో అంతమంది ఎన్నికదారు లేర్పడుదురు. మాలో కొందరము రెండవసూచన నభిమానించితిమి. దీని నవలంబించినయెడల యెన్నికాధికారము 6 కోట్ల ప్రజలకు గలుగును. కావున ప్రజలందరకు వోటింగు అధికారమిచ్చుట కిదియొక సోపానముగా నుండును. మైనారటీ వెళ్లినవారందరకు వోటింగు అధికార మిచ్చినయెడల 12 కోట్ల ప్రజల కధికార ముండును. మే మనుసరించు రెండవ పద్ధతివలన నీసంఖ్యలో సగముమందికి అధికారము గలిగినను ప్రజలు చాల అభివృద్ధినొందినవా రగుదురు. కాని యీ సూచన నంగీకరించుటకు కొన్ని యిబ్బందులుగలవు. ప్రస్తుతసమయమున వివిధ సంఘములయందలి ఎన్నికదారుల తారతమ్యము వారివారిజనభాయందలి తారతమ్యము ననుసరించి యుండ లేదు. పాంచాలమునందలి స్థితిగతులను విచారింతము హిందూ సిక్కుసంఘముల జనాభాకంటె పాంచాలమున మహమ్మదీయులు హెచ్చుగా నున్నారు. కాని వారివోట్లు మాత్రము హిందూసిక్కు వోట్లకన్న చాల తక్కువగా నున్నవి. హిందువులు మహమ్మదీయులకంటె సంపన్నులగుటయే దీనికికారణము. ఈఅవకతవకల నంత మొందించి జనాభాననుసరించి, వోటర్లసంఖ్యను నిర్ణయించుట ప్రశస్తమగు పద్ధతి. మైనారటీవెళ్లిన వారికందరకు ఎన్నికాధి

కార మిచ్చితిమేని వివిధసంఘముల జనసంఖ్యనుబట్టి వారి వోట్లసంఖ్య వానియంతట యివియే నిర్ణయింపబడును.

ఇంకేసంకుచితపద్ధతి నవలంబించినను యిట్లు జరుగ నేరదు. అప్పుడు వివిధసంఘములకు వివిధములగు యోగ్యతలను నిర్ణయించవలసియుండును. వివిధమతసంఘములకు ప్రాతినిధ్య మేర్పరుచు పద్ధతులలోగూడా తేడా లుండును. కొంతమంది కిది కష్టముగా నుండును. ఈసాధక బాధకముల నన్నిటిని విచారించి మైనారటీ వెళ్లినవా రందరకు ఎన్నికాధికార ముండవలెనని నిర్ణయించితిమి. సింహళద్వీప రాజ్యాంగమును నిర్ణయించుట కేర్పరుపబడిన సంఘము గూడ దీనినే సిఫారసు చేసిరి. ప్రజలందరకు వోటింగు అధికార ముండవలెనుగాని, 30 సంవత్సరములు దాటిన స్త్రీలకు మాత్రమే ఎన్నికాధికార ముండవలెనని వారు సలహానిచ్చిరి. దీనికికారణము 'వోట్లు విపరీతముగా పెరిగి పోకుండ చేయుటయే' అని వారు చెప్పుచున్నారు. వోట్లు పెరిగిపోకుండ చేయుట కవసరమేమియు మాకుకనబడుట లేదు. ప్రజాప్రతినిధిప్రభుత్వములో వోటర్ల ఎన్నికాధికార ము నిట్లు కృత్రిమముగా నియమించుట ప్రజాపరిపాలన కే యనవసరముగా నాటంకములు గలుగజేయుట యగును. ప్రజాసామాన్య మందరకు ఎన్నికాధికార మిచ్చినయెడల ఎన్నికలను కొనసాగించుట కష్టసాధ్యమని చెప్పిన చెప్ప

వచ్చును. ఐనను మన మేర్పరుపదలచినది నిజమైన ప్రజా ప్రతినిధి ప్రభుత్వమైనయెడల నెట్టి యిబ్బందులు వచ్చినను యెదుర్కొనవలెను. సింహళద్వీప రాజ్యాంగవిధానమును నిర్ణయించుట కేర్పరుపబడిన సంఘము క్రొత్తప్రభుత్వ విధానము నొకదాని నేర్పరచుటకు సలహా నొసంగిరి. ప్రపంచములో నెచ్చటను దీనికి సామ్యము గాను పించదు. ఇది యెట్టి ప్రభుత్వవిధానమైనను ప్రజాప్రతినిధి ప్రభుత్వమని మాత్రము చెప్పుటకు వీలులేదు. భారతదేశ మునకు ప్రజాప్రతినిధిప్రభుత్వము నేర్పరుచుటయే మా కర్తవ్యము. కావున పురుషులకులేని యాటంకములను స్త్రీలకు కల్పించుట మాయభిప్రాయము కాదు.

ప్రస్తుతము పాంచాలమున శిరోమణి గురుద్వార ప్రబంధకకమిటీవారి ఎన్నికలన్నియు సార్వజనిక వోటింగు విధానముమీదనే యాధారపడియున్నవి. కొద్దిలో నివి జయప్రదముగానే కొనసాగుచున్నవి. దేశములో నొకభాగ మునజరుగుచున్న పద్ధతిని, దేశమునందంతట వ్యాపింపజేయు టకు కార్యనిర్వాహకుల సంఖ్యను హెచ్చించుటతప్ప మరే మియు నవసరము లేదు. దీనికి ద్రవ్యము హెచ్చుగా విని యోగించ వలసియుండును. కష్టపడవలసియుండును. ఐనను యిదంతయు అనవసర వ్యయమని తలచుటకు కారణ

ములు లేవు. ప్రజాప్రతినిధి ప్రభుత్వమునకు గట్టిపునాదులు వేయు మహాకార్యమున ద్రవ్యమునకు లోపించుటయు, కష్టములకు వెరచుటయు వివేకము కాదు.

ప్రజాసామాన్యమునకు విద్యలేదనియు, రాజకీయానుభవము శూన్యమనియు కొందరు చెప్పు అభ్యంతరములను మేము పాటించము. ఇప్పుడు కూడ వ్రాయుటయు చదువుటయు నేర్చినవారిసంఖ్య బహుస్వల్పము గానే యున్నది. ఇప్పుడు ఎన్నికలలో పాల్గొనుచున్న వారి విషయమునగూడ నీయభ్యంతరములు వర్తించును. ఎన్నికాధికారమును మన మెంత నియమించినను అత్యధిక సంఖ్యాకులగు వోటర్లు విద్యలేనివారే యై యుందురు. కొంత ద్రవ్యమును సంపాదించువానికి రాజకీయములలో పాల్గొనుటకు సావకాశమిచ్చి, అంతకంటె కొంచెము తక్కువసంపాదించువాని కివ్వకపోవుట యెట్టిన్యాయము? రాజకీయములలో పాల్గొనుచుండుట వలననే రాజకీయానుభవము గలుగును గాని, కేవలము విద్య నేర్చుకొనుట వలన కలుగదు. ఈ రాజకీయానుభవమును సంపాదించుటకు ప్రతివానికి సమానమగు నవకాశము లుండవలెను. ప్రపంచములో నభివృద్ధియందున్న రాజ్యము లేవియు, ప్రజ లందరును విద్యావంతులైనప్పుడే వారికి ఎన్నికాధి

కార మియ్యవలెనని కనిపెట్టుకొని యుండలేదు. భారత దేశముమాత్ర మెందుకు కనిపెట్టుకొని యుండవలెను?

సెనేట్ సభ్యులు రాష్ట్రీయశాసనసభలనుండి ఎన్నుకొనబడవలెను. జనాభానుసరించి ప్రతిరాష్ట్రము

సెనేట్

నకు కనీస మిన్ని స్థానము లుండవలె నని నిర్ణయము చేయవలెను.

అఖిలపక్షసమావేశము వారిచే నియమింపబడిన మొదటిసంఘములోని సభ్యులలో అధికసంఖ్యాకులు సెనేటు సభకు సంకుచితమగు ఎన్నికపద్ధతిని సూచించిరి. అల్పసంఖ్యాకులు మేమిచ్చిన సలహా నామోదించిరి. ఈసభకు సభ్యుల నెన్నుకొనుటకు రెండుపద్ధతులు గలవు. ప్రజాప్రతినిధి సభవలె ఎన్నికదారులే స్వయముగా తమ సభకు ప్రతినిధుల నెన్నుకొనుట యొకటి. ప్రజాప్రతినిధి సభకు, సభ్యుల నెన్నుకొనుపద్ధతిని సంకుచితపరచి కొలదిమంది వోటర్లకు మాత్రమే యధికార మిచ్చుట రెండవది. వీనిలో మొదటిపద్ధతి నవలంబించితిమేని ప్రజాప్రతినిధిసభవంటిసభ మరియొకటి యేర్పడును. ఇది యవసరము లేదు. రెండవ పద్ధతివలన ప్రత్యేకముగా కొందరకు మాత్రమే ఎన్నికాధికార ముండుటవలన ప్రతిష్టంభనములును తగాదాలును కలుగుట కవకాశము లుండును. ప్రత్యేకసంఘ ప్రతినిధులతో గూడియున్నట్టియు

అభివృద్ధి నాటంకపెట్టెడివారితో నిండియున్నట్టి సభయవసరము లేదు. తమతమ హక్కులను రక్షించుకొనవలెననియు అభివృద్ధిని నిరోధించవలెననియు వారు ప్రయత్నించుచుందురు. రాజ్యాంగములో రెండవశాసనసభ యుండుటవలన ప్రయోజనమేమి? వివాదాంశములు చర్చకు వచ్చినప్పుడు ప్రజాప్రతినిధిసభ సావకాశముగాను, నిష్పక్షపాతబుద్ధితోడను విచారించని విషయములను హెచ్చు శాంతముగాను, సమానభావముతోడను పునర్విమర్శించుననియేగదా! సాంఘిక వైషమ్యములు ప్రబలియున్న భారతదేశమున సమభావముతో విమర్శించెడి రెండవ సభ యుండుట యత్యంతావసరమై యున్నది. సెనేటు సభకు గూడ సభ్యులను వోటరులే స్వయముగా నెన్నుకొనునట్లు చేసినయెడల ప్రజాప్రతినిధి సభవంటిదే యింకొకసభ యేర్పడును. లేదా స్వశ్రేయమును మాత్రమే రక్షించుకొనదలచినవారితో గూడిన సభ యేర్పడును. వారెల్లప్పుడు అభివృద్ధిని నిరోధించుచుందురు. రాష్ట్రీయశాసనసభలే సెనేటుసభకు ప్రతినిధుల నెన్నుకొనవలెనని మేముచేసిన సూచనలో నిట్టి యిబ్బంది లేదు. ఈ నియోజకవర్గమున మిక్కిలి బుద్ధికుశలులగు వారే యుందురని యూహించవలసియున్నది. కనుక, సెనేటుసభలో సభ్యత్వము వహించుటకు తగినవారే

యెన్నుకొనబడుటకు అవకాశము లుండును. ఈపద్ధతి వలన నెన్నుకొనబడువారు, ప్రస్తుత ప్రజాప్రతినిధి ప్రభుత్వములలోని ఎన్నికలయందు పాల్గొను అసంఖ్యాకములగు ఎన్నికదారుల కేకలకును, గందరగోళమునకును విముఖులగువారై యుందురు. వారి నియోజకవర్గము విశాలమైనది కాకపోయినను హోదామీదగాని, స్వశ్రేయముమీదగాని, సంఘాధిక్యతమీదగాని యాధారపడి యుండదు. దేశములోని యసంఖ్యాకములగు ఎన్నికదారుల యభిప్రాయమును తెల్పుననిగూడ యూహించవలసియున్నది. సెనేటుసభకు జరుగు ఎన్నికలు దామాషాపద్ధతి ప్రాతినిధ్యముపై నాధారపడియుండినయెడల, అల్పజనసంఖ్యాక సంఘములును, ప్రత్యేకరక్షణకు తగియున్న యితరులును ప్రాతినిధ్యము బొందుటకు హెచ్చుఅవకాశము లుండును. మేమీపద్ధతినే యభిమానించెదము.

ఈ సూచన నంగీకరించినయెడల మరియొకలాభము గలదు. భారతశాసనసభలోని సభ్యులు స్వయముగా వివిధరాష్ట్రములోని ఎన్నికదారులవలన ఎన్నుకొనబడినవారై యుందురు. సెనేటుసభలో రాష్ట్రీయదృక్పథములు వ్యక్తమగుచుండును. రాష్ట్రీయశాసనసభలకును, భారతశాసనసభకును అన్యోన్యసంబంధము కలుగజేసి

రాజ్యాంగవిధానమును చక్కగా నడుపవలెననిన యీ పద్ధతి యత్యంతము కోరదగినది.

ప్రతిరాష్ట్రమునకు కొన్ని స్థానములు జనాభా ననుసరించి నిర్ణయింపబడవలెననియు, రాష్ట్రమునకుండవలసిన కనీసప్రాతినిధ్యము నిర్ణయింపబడవలెననియు మేము సలహా నిచ్చితిమి. కాని కనీస మెన్ని స్థానము లుండవలెనో మేము నిర్ణయించలేము. సభ్యత్వస్థానములను సాధారణముగా జనాభా ననుసరించియే నిర్ణయించవలెనని మాయుద్దేశము. కాని ప్రతిరాష్ట్రమునకు జనాభాననుసరించి సభ్యత్వములను నిర్ణయించినయెడల చిన్నరాష్ట్రములకు చాల తక్కువసభ్యు లెన్నుకొనబడెదరు. కావున ఒక్క జనాభానుమాత్రమే అనుసరించి సెనేటుసభకు స్థానములను నిర్ణయించరాదు. అమెరికాయందలి సంయుక్తరాష్ట్రములలో కలసియున్న దేశములన్నియు, జనాభా హెచ్చుతగ్గులనుపాటించక సమానముగానే సభ్యులను అమెరికా సెనేట్ సభకు పంపుచున్నవి. మన దేశములోని రాష్ట్రముల జనసంఖ్యలో చాలభేదము లున్నవి. గనుక అమెరికాయందువలె సమానముగా సభ్యులను నిర్ణయించుట యంత వాంఛనీయము కాదు. ఐనను సెనేటుసభలోని వివిధ రాష్ట్రముల ప్రాతినిధ్యమునకు విపరీతమైనభేదము లుండరాదు.

ప్రజాప్రతినిధిసభ 5 సంవత్సరముల వరకును, సెనేటుసభ 7 సంవత్సరముల వరకును శాసనాధికారము గలిగియుండవలెనని మేము సూచించితిమి.

కాలనిర్ణయము

అఖిలపక్షసభవారిచే నియమింపబడిన మొదటి సంఘమువారి సలహాలనే చాలమట్టుకు మే మవలంబించితిమి. కాని వానికి కొన్ని కలిపితిమి. అనేకమార్పులుగూడ చేసితిమి. ఒక్క శాఖలో భారతప్రభుత్వమునకును, రాష్ట్రీయప్రభుత్వమునకును, రెంటికి అధికారము లేకుండ చేసితిమి. రెంటికి అధికారములుండుటవలన విభేదములు గలుగును. కావున రాష్ట్రీయప్రభుత్వాధికారములకును, భారతప్రభుత్వాధికారములకును అన్యోన్యసంఘర్షణ కలుగకుండ శాఖల నేర్పరచితిమి.

అధికార విభజన.

శాసనసభలనుగూర్చిన యితర షరతులు అధినివేశరాజ్యములలోని చట్టముల ననుసరించి నిర్ణయించబడి యున్నవి. ఆర్థికచట్టములను గూర్చి విచారించు అధికారము ప్రజాప్రతినిధిసభకు మాత్రమే యొసంగితిమి.

ప్రధానామాత్యుడును, ఆర్గురికి మించని మంత్రివర్గమును భారతప్రజాస్వామ్యముయొక్క కార్యనిర్వా

కార్యనిర్వాహక వర్గము

హకవర్గముగా నుండవలెనని మేము సలహా నిచ్చితిమి. వివిధసంఘములకు ప్రాతినిధ్య మిచ్చుటకై యీ మంత్రుల సంఖ్యను హెచ్చించవలెనని బహుశః కొందరు తలంచ వచ్చును. కాని మేమిట్లు హెచ్చించుట కొప్పుకొనము. రాష్ట్రీయస్వపరిపాలనము నేర్పరచుచున్నాము గాన కేంద్రకార్యనిర్వాహకవర్గమున నేడ్గురుమంత్రులు చాలు నని మేము తలచుచున్నాము. ఈ కార్యనిర్వాహకులందరు సమష్టిగా శాసనసభకు బాధ్యులుగా నుందురు.

ప్రధానామాత్యుడును, నల్గురు మంత్రులును కలసి రాష్ట్రములయందు కార్యనిర్వాహకులుగా నుందురు.

భారతప్రజాస్వామ్య కార్యనిర్వాహకుల యొక్కయు, రాష్ట్రీయకార్యనిర్వాహకవర్గముయొక్కయు అధికారములు అధినివేశరాజ్యములయందలి కార్యనిర్వాహకవర్గములయొక్క అధికారములను బోలియున్నవి.

ప్రస్తుతమున్న ప్రధానన్యాయస్థానములు గాక, సుప్రీమ్‌కోర్టు (Supreme court) నిర్మింపబడవలెనని మేము

న్యాయస్థానములు

సలహానిచ్చితిమి. మేము నిర్ణయించిన సందర్భములయందు తప్ప సాధారణముగా భారతదేశమునుండి అపీల్లేవియు రాజుగారి న్యాయస్థానమునకు గొంపోబడరాదు.

ఈ సుప్రీమ్‌కోర్టుకు మే మొసంగిన 'ఒరిజినల్' అధికారములను పాఠకులు గమనింపదగియున్నది. వీనిలో

సుప్రీమ్‌కోర్టు

చాలముఖ్యమైనవానిని మాత్ర మిచ్చుట జేర్చకునెదము. భారతప్రజాస్వామ్య మునకును సంస్థానములకును సంధిపత్రములు, ఒడం బడికలు, సన్నదులు మొదలగువానియందువచ్చు వివాద ములను కక్షిదారులగు సంస్థానముల యొప్పుదలపై కార్య నిర్వాహకవర్గముయొక్క సలహాను బొందిన గవర్నరు జనరల్‌గారు ఈ సుప్రీమ్‌కోర్టుకు పంపవచ్చును.

ఆర్థికవిషయములు

దేశములో వసూలయ్యెడిపన్నులను భారతప్రభుత్వ మునకును, రాష్ట్రీయప్రభుత్వముల కును విభజించుట, దేశరక్షణము, విద్య మొదలగు ముఖ్యవిషయములకు కావలసిన ద్రవ్యమును నిర్ణయించుట, చాల కష్టతరములైన సమస్యలు. వానిని చాలజాగ్రత్తగా నిర్ణయించవలెను.

ప్రజాస్వామ్యము స్థాపింపగానే యీ క్రిందివిషయ ములను విచారించుట కొరకు విచారణసంఘము నేర్పాటు జేయవలెనని మేము సలహానిచ్చితిమి.

విచారణసంఘము

(1) ప్రజాస్వామ్యమునకును, రాష్ట్ర ములకును నిర్ణయించవలసినపన్నుల నెట్లు సమకూర్చ వలెను?

(2) భారతప్రభుత్వమునకును రాష్ట్రీయప్రభుత్వములకును ఉండవలసిన ఆర్థికసంబంధము లేవి?

ఈ సలహానిచ్చుటలో మేము దక్షిణ ఆఫ్రికా యూనియన్ యొక్క రాజ్యాంగవిధానమునందలి 118 సెక్షను మనపరిస్థితులకు తగియున్నదని తలచి యనుసరించితిమి.

ఈ విచారణసంఘముపై మేము మరియొకకర్తవ్యమునుగూడ బెట్టితిమి.

ఉద్యోగీయుల శిక్షణ

i అది యేదన సేనకు, నావికాదళమునకు, వైమానికదళమునకు అవసరమైన యుద్యోగీయుల శిక్షణమునకు సంబంధించిన విషయముల నన్నిటిని విచారించుటకును, ఈ శిక్షణాశాలల నేర్పరుచుటకును ప్రత్యేక ఉపసంఘము నొకదాని నేర్పరచుట.

ప్రాథమిక విద్య—వెనుకబడి యున్నవారివిద్య

ii సామాన్య ప్రాథమికవిద్యను ప్రవేశపెట్టుటను గూర్చియు, వెనుకబడియున్న జాతుల కొసంగవలసిన ప్రత్యేక విద్యాసౌకర్యములనుగూర్చియు, విచారించి నివేదించుటకు మరియొక ఉపసంఘము నేర్పాటుచేయుట.

iii దానికవసరమని తోచిన యితర ఉపసంఘముల నేర్పాటుచేయుట.

ఆ యా శాస్త్రములయందు ప్రవీణులగు వారితో కూడిన యీ ఉపసంఘముల సాయములేనిది మే మేర్పరుచుటకు సిఫారసుచేసిన విచారణసంఘము సమగ్రమైన నివేదికను నిర్మించజాలదని మాయభిప్రాయము.

ప్రజాస్వామ్యము స్థాపింపబడిన వెంటనే ప్రభుత్వోద్యోగములనుగూర్చి విచారించుట కొక సంఘమును నియమించవలెనని మేము సలహానిచ్చితిమి.

ప్రభుత్వోద్యోగములు

ప్రస్తుత ప్రభుత్వశాఖలన్నియు, ప్రజాస్వామ్యస్థాపనానంతరము సంపూర్ణమగు మార్పును జెందవలసియున్నవి. క్రొత్తపద్ధతులమీద నిర్మింపబడవలసియున్నవి. ప్రస్తుతపరిపాలన తెలుపుపరిపాలనయనియు, దేశప్రజలు దుర్భరదారిద్ర్యము ననుభవించుచున్నను ప్రభుత్వోద్యోగీయులు ప్రపంచములో నన్ని దేశములకంటె హెచ్చుగా జీతముల ననుభవించుచున్నారనుట జగద్విదితము. దేశరక్షణమునకు, విద్యాభివృద్ధికి, పారిశ్రామికాభివృద్ధికి, ఆరోగ్యాభివృద్ధికి ధనము వెచ్చించుట మన ప్రధానకర్తవ్యము. కావున సివిల్ ఉద్యోగీయులకును, మిలిటరీ ఉద్యోగీయులకును విపరీతములైన జీతములనిచ్చి భరింపజాలము. ఉద్యోగీయులకొరకు అత్యధికముగా మనము వెచ్చించుచున్న ధనమును దేశాభివృద్ధికై వినియోగించుకొనవలసి యున్నది. మన యుద్యోగీయుల

జీతములు చాల హెచ్చుగానున్నవనియు, వానిని తగ్గించుట యవసరమనియు నోరుగలవారందరు మొఱపెట్టుచుండిరి. మన ప్రజలు మొరపెట్టగాపెట్టగా "లీసంఘ" మేర్పాటుగావింపబడెను. భారతీయు లేకగ్రీవముగా సంఘనిర్మాణము నడ్డుపెట్టినను, యీసంఘము నియమింపబడెను. భారతశాసనసభాతీర్మానమునకు వ్యతిరేకముగా నీసంఘమువారి సిఫారసులను ప్రభుత్వమువా రంగీకరించిరి. కావున నూతనరాజ్యాంగవిధానమున నేర్పడు స్థితిగతుల ననుసరించి, ఎవరిని ఉద్యోగములలో నియమించవలెను? ఏపద్ధతుల ననుసరించివారిని నియమించవలెను? వారికెంత జీతమివ్వవలెను? ఎంత అలవెన్సుల నివ్వవలెను? మొదలగు విషయములను సమగ్రముగా పునర్విమర్శించుట యవసరమని మాయుద్దేశ్యము. ఈ విచారణకొరకు ఉద్యోగముల విచారణాసంఘమును (Public service commission) నియమించవలెనని సలహానిచ్చితిమి. ఈ ఉద్యోగీయులవిషయమై తగుమార్పులుచేసిన తరువాత సదరు విచారణసంఘమున కధికారము లేమియు నుండవు. ఉద్యోగీయుల విషయమై మార్పులు చేసినను, ప్రజాస్వామ్యము స్థాపింపబడునప్పుడు ఉద్యోగములలో నున్నవారికి తగుగారంటీ లేర్పరచితిమి. ఉద్యోగములం దుండ దలచినవారికిని, ఉద్యోగములను వదలుకొనిపోవువారికి

గూడ తగు గారంటీలు మే మేర్పరచితిమి. ప్రజాస్వామ్య స్థాపనాసమయమున ఉద్యోగములను వీడిపోవువారికి వర్తించు షరతులు, మూడుసంవత్సరములవరకు ఉద్యోగీయులకు వర్తించునట్లు చేసితిమి. ఈ మూడు సంవత్సరములలో వారెప్పుడు ఉద్యోగములనుమానుకొని పోదలంచినను, ప్రజాస్వామ్యస్థాపనాసమయమున మానుకొను వారి కొసంగు ఉపకారవేతనములు మున్నగు సౌకర్యములు నన్నిటిని పొందగలరు.

సైనికోద్యోగములు

సేనలోను, నావికాదళములోను, రాయల్ ఇండియన్ మెరైన్‌లోను, (నౌకావ్యాపారదళోద్యోగీయులు) వైమానికదళములోను నూతన రాజ్యాంగవిధాన ప్రారంభమున ఉద్యోగములలో నున్నవారికి గూడ నిట్టి సౌకర్యములనే యొసంగితిమి.

ఈక్రింది యుద్యోగీయులతో కూడిన దేశరక్షక సంఘము నొకదానిని నిర్మించవలెనని సలహా నిచ్చితిమి.

దేశరక్షణము

(1) ప్రధానామాత్యుడు

(2) దేశరక్షణమును చేయుమంత్రి

(3) విదేశీయవ్యవహారములను చూచుమంత్రి

(4) సర్వసేనాధిపతి

(5) వైమానికదళనాయకుడు

(6) నావికాదళాధిపతి

(7) సామాన్యోద్యోగశాఖాప్రధాని

(8-9) ఇద్దరు యోధప్రవీణులు

దేశరక్షణవిషయమున ప్రభుత్వమువారు సామాన్యముగా ననుసరించవలసిన పద్ధతులనుగూర్చి సలహా నిచ్చుటయు, దేశమున కపాయము గలుగకుండ ప్రస్తుత సేనావ్యయములో నెంతతగ్గించవచ్చునో, వేనిలో తగ్గించవచ్చునో సూచించుటయు, నీసంఘముయొక్క కర్తవ్యములు. ఈసంఘమువారి సిఫారసుమీదనే సాంవత్సరిక వ్యయముగూడ నిర్ణయింపబడవలెను. ఈపద్ధతుల ననుసరించితిమేని సేనలు దేశరక్షణమొనరించుటకు తగినశక్తిసామర్థ్యములు గలిగియుండుటయేగాక, సేనాపరిపాలనయు చక్కగా జరుగును.

ఇతర సలహాలు వివరముగా నేడవ యధ్యాయమున బొందుపరుపబడినవి.

ఏడవ అధ్యాయము

సలహాలు

శాసనసభయందు ప్రతిపాదించుట కుద్దేశింపబడిన బిల్లురూపమున ఈ రాజ్యాంగవిధానమును వ్రాయుటకు మేము ప్రయత్నించలేదు. ఐనను మాసలహాలు వానినైజము ననుసరించి సామాన్యపు చిత్తుబిల్లులలోనిషరతులను బోలియే యున్నవి. వానినిబిల్లులోని షరతులుగా భావించవలెనని మాయుద్దేశ్యముగాదు. వానిలో నిమిడియున్న సూత్రములను ప్రతిపాదించుచున్నట్లు మాత్రమే గ్రహింపదగును. రాజ్యాంగసూత్రములను నిర్ణయించుటకు మాత్రమే మమ్ములను అఖిలపక్షమహాసభవారు నియమించిరి. ఈ సూత్రములను చట్టరూపమున వ్రాయుటయు, సూత్రార్థ ప్రతిపాదకములగు షరతులను కలుపుటయు, మేము వదలిపెట్టినవివరములను చేర్చుటయు, చట్టమును వ్రాయుటయందు కుశలులగువారు చేయవలసిన పనియైయున్నది. రాజ్యాంగవిధానము నమలులో నుంచుటకు ట్రాన్సుఫరు ఆర్డరులను, (Transfer Orders) కౌన్సిల్ ఆర్డరులను, (Coun-

cil orders) యేర్పాటుచేయుట యుక్తమని మాకు నివేదింపబడిన కొన్ని చిత్తువిధానములు తెల్పుచున్నవి. ఇవి చాల ముఖ్యమేగాని యీయేర్పాటు లన్నియు యీ రాజ్యాంగసూత్రములను శాసనముగా వ్రాయునతడు చేయదగును. కొన్ని విషయములను మేము చాల వివరముగా వ్రాసితిమి. కొన్నిటి నంత వివరముగా వ్రాయలేదు. ఇది బుద్ధిపూర్వకము కాదు. మేము అధినివేశ రాజ్యముల రాజ్యాంగ విధానములను, డాక్టర్ బెసెంట్‌గారి కామన్‌వెల్తు ఆఫ్ ఇండియా బిల్లును (Common wealth of India Bill), శ్రీమాన్ విజయరాఘవాచారి, శ్రీమాన్ శ్రీనివాస అయ్యంగారు, శ్రీమాన్ రంగస్వామి అయ్యంగారలు తయారుచేసిన రాజ్యాంగ విధానములను, ఇండిపెండెంటు లేబర్ పార్టీవా రేర్పరచిన సంఘము తయారుచేసిన విధానమును, భారత ప్రభుత్వశాసనమును, (Government of India Act) పరిశీలించి, వానిలో మనకు తగిన యంశముల నీరాజ్యాంగ విధానమునందు పొందుపరచితిమి. అనేక స్థలములయందు పదములను మార్చుట మాత్రమే యవసరమయ్యెను. కొన్ని సందర్భములయందు ముఖ్యమైన మార్పులు చేయవలసివచ్చెను. అఖిలపక్షసభవా రేర్పరచిన మొదటి సంఘమువారు నిర్ణయించిన 'పౌర'

శబ్ద నిర్వచనమును, అవతారికనుకూడ మేము వదలివేసి తిమి. మా సలహాల నీక్రింద పొందుపరచుచున్నాము.

భారతదేశము అధినివేశములతో సమానముగా నుండవలెను

(1) ఆంగ్ల సామ్రాజ్యమనంబడు వివిధజాతుల సముదాయమునందు అధినివేశరాజ్యములగు కెనడా, (డొమినియన్) ఆస్ట్రేలియా, (కామన్‌వెల్తు) న్యూజీలాండు (డొమినియన్) దక్షిణఆఫ్రికా (యూనియన్) ఐరిష్ ఫ్రీస్టేటులతోబాటు భారతదేశమునకు సమాన ప్రతిపత్తి యుండవలెను. భారతదేశముయొక్క శాంతి సౌఖ్యములకును, క్రమపద్ధతికిని, సుపరిపాలనమునకును అవసరములగు శాసనములనుజేయ నధికారము గలిగిన పార్లమెంటుసభయును, ఆపార్లమెంటు సభకు బాధ్యులైన కార్యనిర్వాహకవర్గమును ఉండవలెను; మరియు నీ దేశము భారతప్రజాస్వామ్యము (Common wealth of India) అని వ్యవహరింపబడవలెను.

రాజ్యాంగ విధానముయొక్కయు, శాసనములయొక్కయు వ్యాప్తి

(2) ఈ శాసనమును, ఈ శాసనము ననుసరించి ప్రజాస్వామ్యప్రభుత్వమువారిచే జేయబడు యితర శాసనములను, న్యాయస్థానములు, వివిధరాష్ట్రప్రజలు, ప్రజాస్వామ్యమునందలి ప్రతిభాగము విధిగా నంగీకరించ

వలెను. బ్రిటిషు ఇండియాకు వర్తించునట్లు భారత శాసన సభవారు చేసిన శాసనములయందును, రాష్ట్రీయశాసన సభా శాసనములయందును, ఆంగ్లపార్లమెంటు సభా శాసనములయందును ఎట్లు విధింపబడియున్నప్పటికిని అవి యీ శాసనములను బాధించవు. ప్రజాస్వామ్యశాసనములు హిందూదేశ సముద్రభాగములయందు వర్తించును.

పౌరశబ్దనిర్వచనము

(3) ఈ రాజ్యాంగవిధానమునందు ప్రయోగింపబడిన పౌరశబ్దమునకు యీ క్రిందివిధముగా నర్థము చెప్పవలెను.

౧ భారతప్రజాస్వామ్యముయొక్క సరిహద్దులలో పుట్టినవాడుగాని, ప్రజాస్వామ్యముయొక్క సరిహద్దులలో పుట్టినట్టి, లేదా అన్యదేశీయుడై ప్రజాస్వామ్య పౌరహక్కుల సంపాదించినట్టివాని కుమారుడుగాని, ఏ యితరదేశమునందును పౌరసత్వపు హక్కులు లేనివాడైనయెడల పౌరుడుగా పరిగణింపబడును.

౨ తాత్కాలికముగా నమలులోనున్న శాసనము ననుసరించి ప్రజాస్వామ్య పౌరహక్కులను సంపాదించినవాడు పౌరుడుగా పరిగణింపబడును.

వివరము: అన్యదేశములయందలి పౌరులెవ్వరును ఆ దేశములయందలి పౌరసత్వపు హక్కులను న్యాయ

శాస్త్రనిర్ణీతపద్ధతిని విసర్జించిన తప్ప భారతప్రజాస్వామ్యముయొక్క పౌరులు కాజాలరు.

సార్వజనిక హక్కులు

(4) ౧ ప్రభుత్వమువారి యధికారము లన్నియు, మరియు శాసనాధికారము, కార్యనిర్వాహణాధికారము, న్యాయాధికారము ప్రజలనుండియే పొందబడినవి. ఈ యధికారములన్నియు నీరాజ్యాంగవిధానమువలనగాని దానిననుసరించిగాని యేర్పరుపబడబోవు ప్రతిష్ఠాపనలమూలకముగా చలాయించబడవలయును.

౨ న్యాయసమ్మతమగు విధమున తప్ప యెవ్వరి స్వేచ్ఛకును భంగము కలుగజేయరాదు. ఇండ్లలోను, ఆస్తులలోను ప్రవేశింపరాదు. ఖామందుయొక్క భూమినిగాని, ఆస్తినిగాని, వశపరచుకొనరాదు. జప్తుచేయరాదు.

3 ప్రజాశాంతికి భంగమును, నీతికి విరుద్ధమును కాని విధమున ఎవరి ఆత్మసాక్షిగా వారు ప్రవర్తించుటకును, ఎవరి కిష్టము వచ్చిన మతమును వా రవలంబించుటకును ప్రతివానికి హక్కుగలదు.

౪ ప్రజాశాంతికి భంగమును, నీతికి విరుద్ధమును కానివిధమున ఎవరియభిప్రాయమును వారు నిర్భయముగా ప్రకటించుటకును యుద్ధపరికరము లేవియు లేకుండా

శాంతియుతముగా నొక్కచో జేరుటకును, ప్రజాసంఘములు నేర్పరుచుటకును ప్రతివానికి హక్కుగలదు.

౫ ప్రజాస్వామ్యమునందలి పౌరుల కందరకు ఉచిత ప్రారంభవిద్యను బడయుటకు హక్కుగలదు. ప్రభుత్వమువారిచే నిర్వహింపబడునట్టి గాని ప్రభుత్వము వారి సాయమును బడయుచున్నట్టి గాని విద్యాలయము లన్నిటిలోను మత వర్ణ వివక్షత లేమియు లేక విద్యార్థులు చేర్చుకొనబడవలెను. ఈ విషయమున అధికార మొసంగబడినవారు తగిన యేర్పాటులు చేయగానే యీ హక్కులు అమలులో పెట్టబడును.

౬ న్యాయశాస్త్రరీత్యా పౌరులందరు సమానులే. అందరకు సమానములగు పౌరసత్వపు హక్కు లుండును.

౭ ఒకపౌరునికిని యింకొక పౌరునికిని భేదములను కల్పించు శిక్షాస్మృతు లేవియు నుండరాదు. శిక్షాస్మృతులను అమలులో నుంచునట్టి విధానముకూడ నందరకు సమానముగానే యుండవలెను.

౮ ఏపని చేయబడిన సమయమున దానికిన్యాయశాస్త్రరీత్యా శిక్షలేదో, అట్టిపనుల కెవ్వరిని శిక్షించరాదు.

౯ దెబ్బలుకొట్టుట గాని, ఇతర హింసాత్మకమైన దండనములు గాని న్యాయసమ్మతములు గావు.

౧౦ ప్రతిపౌరుడు హేబియస్ కార్పస్ పత్రము నడుగుటకు హక్కుగలిగి యున్నాడు. యుద్ధసమయమున గాని, ప్రజలు తిరుగబడినప్పుడుగాని, భారతశాసనసభవారి చట్టముద్వారా నిట్టిహక్కు తాత్కాలికముగా రద్దుచేయబడవచ్చును. శాసనసభాసమావేశ మప్పుడు జరుగకపోయినయెడల గవర్నరు జనరలుగారే యీ అధికారమును తాత్కాలికముగా రద్దుచేసి, శాసనసభసమావేశమైన తరువాత సాధ్యమైనంతత్వరలో నీవిషయమై శాసనసభవారు తగుచర్య జరుపుటకు నివేదించవలెను.

౧౧ భారత ప్రజాస్వామ్యమునకు అభిమానమత మొక్కటి యుండరాదు. ప్రజాస్వామ్యములో నేరాష్ట్రమునకుగూడ యిట్టి యభిమానమత ముండరాదు. ప్రభుత్వమువారు ప్రత్యక్షముగా గాని, పరోక్షముగా గాని యేమతముననుసరించెడి వారికిగూడ ద్రవ్యసహాయము చేయరాదు. ఒకమతమునందు నమ్మకము గలవారిని ఆదరించుట గాని, యింకొకమతమునందు నమ్మకము గల వారిని నిరాదరించుట గాని ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వమునకు పనికిరాదు.

౧౨ ప్రభుత్వసహాయమును బడయుచున్నట్టి గాని ఇతర ప్రజాద్రవ్యమువలన నడుపబడుచున్నట్టి గాని పాఠ

శాలలకు వెళ్లు బాలురను, పాఠశాలలోని మతబోధ చేసెనే తరగతులకు వెళ్లవలెనని నిర్బంధించరాదు.

౧౩ జాతిమత వర్ణవిభేదములవలన, ప్రభుత్వోద్యోగములయందు గాని, అధికారముగల పదవులయందు గాని, గౌరవములయందు గాని యెవరి యెడలను పక్షపాతము వహింపరాదు. వారివారి వృత్తులకును, వ్యాపారములకును ఆటంకములు గలిగించరాదు.

౧౪ ప్రభుత్వమువారి రోడ్లమీద నడుచుటకును, బావులలో నీరుత్రాగుటకును, ప్రజలు సమావేశమగు యితరస్థలములయందు ప్రవేశించుటకును పౌరులందరకు సమానహక్కు గలదు.

౧౫ కార్మికుల స్థితిగతులను అభివృద్ధిచేయుటకును, దేశముయొక్క ఆర్థికసంపత్తిని వృద్ధిచేయుటకును, సంఘములను సమితులను స్థాపించుటకు ప్రతివ్యక్తికి, ప్రతివృత్తికిగల హక్కులు గారంటీచేయబడినవి. ఈ స్వేచ్ఛను తగ్గించునట్టియు, ఆటంకపెట్టునట్టియు, ఒడంబడికలు, పనులు న్యాయవిరుద్ధములు.

౧౬. నౌకరీసంబంధములైన కాంట్రాక్టులను విచ్ఛినము చేయుటగాని, విచ్ఛిన్నముచేయుటకు ప్రోత్సహించుటగాని నేరముగా పరిగణింపబడరాదు.

౧౭. పౌరులందరు ఆరోగ్యముగా నుండుటకును, పనిచేయుటకు తగిన దార్ఢ్యముగలవారుగా నుండుటకును, అవసరమగు శాసనములను భారతపార్లమెంటు చేయవలెను. మరియు కార్మికులకందరకు జీవనభృతి లభించుటకును, గర్భిణుల, ప్రసూతుల రక్షణమునకును, బాలుర యోగక్షేమమునకును, వార్ధక్య, దౌర్బల్య, నిరుద్యోగములవలన గలిగిన దారిద్ర్యమును నివారించుటకును తగిన చట్టములను చేయవలెను.

౧౮. ప్రతి పౌరునకు, ఆయుధముల నుంచుకొనుటకును, ధరించుటకును (ఇందువిషయమై చేయబడు నిబంధనల ననుసరించి) హక్కు గలదు.

౧౯. స్త్రీలకును పురుషులకును పౌరసత్వపు హక్కులు సమానములు.

వివరము: పైన వివరించిన నాల్గవసూత్రమునందు వ్యతిరేకముగా నేమియున్నను, సిక్కులు కృపాణములను ధరించుటకు హక్కు గలిగియున్నారు.

పార్లమెంటు

(5) ప్రజాస్వామ్యము యొక్క శాసనాధికారము భారతపార్లమెంటువారి కుండును. రాజు, సెనేటుసభ, ప్రజాప్రతినిధిసభ కలసి భారత పార్లమెంటు అని పిలువబడును.

(6) గవర్నరు జనరలు రాజుగారిచే నియమింపబడును. మరియు, ప్రజాస్వామ్యమునందు రాజుగారిచిత్తము వచ్చినంతకాలము శ్రీవారు తమపేర చలాయించవలసినదని నిర్ణయించిన యధికారములను గవర్నరుజనరల్ చలాయించవచ్చును. కాని యీ యధికారము లన్నియు నీరాజ్యాంగవిధానమునకు లోబడియుండవలెను.

(7) ౧ గవర్నరుజనరలు జీతమునిమిత్తమై భారతదేశముయొక్క ఆదాయమునుండి సంవత్సరమునకు..... మొత్తము రాజుగారికి చెల్లించవలెను. భారత పార్లమెంటు సభవారింకొకవిధమున నిర్ణయించునంతవరకు, ఈ మొత్తము నివేదిక కడపటనున్న షెడ్యూలుననుసరించి యుండవలెను.

౨ గవర్నరుజనరలుయొక్క ఉద్యోగకాలములో నీజీతము మార్చబడరాదు.

(8) సెనేటు సభలో రాష్ట్రీయ శాసనసభలచే నెన్నుకొనబడు సభ్యులు 200 మంది యుందురు. జనాభాననుసరించి, యింతకంటె తక్కువసభ్యు లుండరాదని ప్రతిరాష్ట్రమునకు కొన్ని సభ్యత్వస్థానములను నిర్ణయించవలెను. సింగిలు ట్రాన్సుఫర్ బిల్ వోటుతోగూడిన దామాషాపద్ధతి ప్రాతినిధ్యము ననుసరించి ఎన్నికలు జరుగవలెను. (హేర్ విధానము)

(9) న్యాయశాస్త్రరీత్యా నిర్ధారణ చేయబడు నియోజకవర్గములచే నెన్నుకొనబడిన సభ్యులు 500 ప్రజాప్రతినిధి సభలో నుందురు. 21 సంవత్సరములు వయస్సుగల స్త్రీ పురుషులందరు, శాసనమువలన నిషేధింపబడిన తప్ప ఎన్నికలలో పాల్గొనుట కధికారము గలిగి యుందురు.

అవసరమైన యెడల శాసనసభ అప్పుడప్పుడు యీసభ్యుల సంఖ్యను హెచ్చింపవచ్చును.

(10) ౧ ఒకపర్యాయ మెన్నుకొనబడిన ప్రజాప్రతినిధి సభ ప్రథమసమావేశమునుండి 5 సంవత్సరములవరకును, సెనేటు సభ 7 సంవత్సరములవరకు అమలులోనుండును.

ఐనను—

(క) ఈరెండు శాసనసభలను గవర్నరుజనరలు గారు గడువుకుపూర్వమే రద్దుచేయవచ్చును.

(చ) విపరీతపరిస్థితులయందు దతని కవసరమని తోచిన యెడల యింకకొంతకాలము శాసనాధికార మివ్వవచ్చును.

(ట) ఏశాసనసభ నైనను గవర్నరుజనరలు రద్దు చేసిన యెడల, రద్దుచేసి నప్పటినుండి ఆరునెలలకు మించ

కుండ శాసనసభ మరల సమావేశమగు తారీఖు నతడు నిర్ణయించవలెను.

౨ ఈ రెండు సభలలో నేదానినైనను సమావేశ పరచు స్థలములనుగాని, సమయములను గాని, గవర్నరు జనరలు గారు తనకు ఉచితమని తోచిన విధముగానిర్ణ యింపవచ్చును. తాఖీదువలన గాని, ఇంకొకవిధమునగాని, శాసనసభలను రద్దుచేయుటకు గూడ నతని కధికారము గలదు.

3 ఈ రెండుసభలలో నెద్దానికైనను తత్సభాధ్య క్షుడు వాయిదాచేయవచ్చును.

౪ సభలో హాజరైన సభ్యులలో అధ్యక్షుడు తప్ప మిగిలినసభ్యులలో నధికసంఖ్యాకుల వోట్లవలన నన్ని సమస్యలును పరిష్కరింపబడవలెను. ఇరుపక్షములకు సమానముగా వోట్లు లభించినయెడల అధ్యక్షుడు వోటు నిచ్చినసమస్యను పరిష్కరించవలెను.

౫ శాసనసభలలో సభ్యత్వస్థానములు కొన్ని ఖాళీగానున్నను,సభల యధికారములన్నియు చలాయించ బడవచ్చును.

(11) ప్రజాప్రతినిధిసభ కొక యధ్యక్షుడును, సె నేటుసభ కొకయధ్యక్షుడు నుందురు. వీ రాయాసభలో

సభ్యులుగా నుండి, సభవారిచే నెన్నుకొనబడుదురు. ప్రతి సభకు ఉపాధ్యక్షుడుగూడ ఒకడుండును. అతడును యీ విధముగానే ఎన్నుకొనబడును.

(12) సెనేటు, ప్రజాప్రతినిధిసభ లనుభవించవలసినట్టియు, చలాయించవలసినట్టియు హక్కులును, ప్రత్యేక సౌకర్యములును, అధికారములును ప్రజాస్వామ్యము యొక్క పార్లమెంటువారిచే నప్పుడప్పుడు నిర్ణయింపబడిన విగా నుండవలెను.

(13) ఈ రాజ్యాంగ విధానములోని షరతులకు లోబడి, భారతపార్లమెంటుసభ యీ క్రిందివిషయములను గూర్చి శాసనములుచేయుట కధికారము గలిగియుండును.

౧ రాష్ట్రీయశాసనసభల యధికారమునకు లోబడియున్నవని యీ శాసనము నిర్వచించిన విషయముల యందు తప్ప తక్కిన యన్నివిషయములయందును, ప్రజాస్వామ్యముయొక్క శాంతిసౌఖ్యములకును, ప్రజల క్రమపద్ధతికిని పరిపాలనమునకును శాసనముల జేయుట.

౨ భారతదేశములో ప్రజాస్వామ్యాధికారమునందు లేని యితర భాగములయందును విదేశములయందును వసించు ప్రజాస్వామ్య పౌరులకును సేవకులకును శాసనములుచేయుట.

3 రాజుగారి సేనాదళములలో నధికారము వహించినవారికిని,పదాతులకును, వైమానికులకును, ఇతర పరిజనమునకును, వా రెచ్చట నుద్యోగముచేయుచున్నను సరే—శాసనములు చేయుట. సైనిక చట్టమునకును, వైమానిక చట్టమునకును లోబడియుండని వారికే ప్రజా స్వామ్యశాసనములు వర్తించును.

౪ భారతనౌక వ్యాపారదళములోను, భారత యుద్ధ నౌకాదళములోను గల ఉద్యోగీయులకును, నౌకరులకును శాసనములుచేయుట.

భారతపార్లమెంటు సభవారికి ఏయే విషయముల యందు అధికారముకలదో యింతకంటె స్పష్టముగా వివ రించుటకై, ఆయావిషయములను సమగ్రముగా మొదటి షెడ్యూలులో పొందుపరచితిమి. ఈ సెక్షనులోని పై షర తులను సంకుచితపరచకుండ (ఈ చట్టములో వ్యతిరేక ముగా నేమియున్నను సరే) మొదటి షెడ్యూలులోని విషయము లన్నిటియందు భారత పార్లమెంటుసభకు అధి కారముగలదని తెలిసికొనదగదు.

(14) విదేశీయ వ్యవహారములయందు అధినివేశ రాజ్యములకు గల యధికారములన్నియు భారత పార్ల మెంటు సభవారికిగూడ నుండును.

(15) ఈ చట్టము ననుసరించి చేయబడు నిబంధనలలో, సభాకార్యక్రమమును జరుపుటకును, సభలలో గందరగోళము లేకుండ నుంచుటకును, అధ్యక్షుడు, ఉపాధ్యక్షుడు లేనిసమయమున ప్రజాప్రతినిధి సభకు అధ్యక్షుని నియమించుటకును ఏర్పాటులు చేయబడవచ్చును. మరియు సభ జరుగుట కవసరమగు సభ్యులను నిర్ణయించుటనుగూర్చియు, ప్రశ్నల నియమ నిషేధములనుగూర్చియు, చర్చను సక్రమముగా జరిపించుటను గూర్చియు నిబంధనలు చేయబడవచ్చును.

(16) ౧ ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వము యొక్క సామాన్య సాంవత్సరిక ఖర్చులకు పన్నునుగాని, ద్రవ్యమునుగాని స్వీకరించు చట్టము అట్టి స్వీకారములను గురించి మాత్రమే తెల్పవలెను.

౨ పన్నులను విధించు చట్టములు ఒక్క పన్నులను వేయుటను గురించి మాత్రమే వివరించవలెను. ఇతర విషయములను గురించి వివరించు షరతు లున్నయెడల వానికి ప్రయోజనమేమియు నుండదు.

3 ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వముయొక్క ఋణమును గూర్చిగాని, పన్నులను, ద్రవ్యమును, స్వీకరించుటనుగూర్చి గాని, హెచ్చుపన్నును విధించుటనుగూర్చి

గాని వివరించు చట్టములు కార్యనిర్వాహకవర్గమునందలి సభ్యునిచే ప్రతిపాదింపబడవలెను ప్రజాప్రతినిధిసభయందే యిట్టిచట్టము ఉత్పత్తికావలెను.

(17) ఆర్థికచట్టమనగా యీ క్రిందివిషయములలో నన్నిటిని గురించిగాని, కొన్నిటినిమాత్రమే గురించిగాని వివరించు చట్టము. అవియేవన:—

పన్నులను విధించుట, రద్దుచేయుట, ముదరా యిచ్చుట,మార్చుట,ఎక్కువ తక్కువలను నియమించుట; ఋణములను తీర్చుటకుగాని యితర ఆర్థికబాధ్యతలను నిర్వహించుటకు గాని, ప్రజ లిచ్చు పన్నులోగాని, ద్రవ్యములో గాని కొంతభాగమును వినియోగించుట, వినియోగించుటయందు ఎక్కువ తక్కువలను నియమించుట, అసలే వినియోగించకుండుట; ప్రజాద్రవ్యమును యితరుల కిచ్చుట, తనకై వినియోగించుట, పుచ్చుకొనుట, భద్రముగా నుంచుట, నాణెములను పోతపోయుట, లెక్కలను తనిఖీచేయుట; ఋణమును పుచ్చుకొనుట, దానిని తీర్చుట; ఈ విషయములలో నంతర్గతమయిన వానినిగాని, ఏ దానిలో నంతర్భాగమయిన విషయమును గాని ఆర్థికచట్టము వివరించవచ్చును. ఈ నిర్వచనమునందు పన్నులు అను పదమునకు స్థానికాధికారులు విధించిన

పన్నులని యర్థముకాదు. 'ప్రజాద్రవ్యమనగా' స్థానిక సంస్థలవలన స్థానికోపయోగములకై సేకరింపబడిన ధనమని కాదు. 'ఋణము' అనగా స్థానికాధికారులు స్థానిక ప్రయోజనములకై పుచ్చుకొనిన ఋణమని కాదు.

(18) ఒకబిల్లు ఆర్థికబి ల్లయినది లేనిది ప్రజాప్రతినిధి సభాధ్యక్షుడు నిర్ణయించును.

(19) ప్రజాప్రతినిధి సభలో నామోదింపబడిన ఆర్థికబిల్లు సెనేటుసభకు వారిసలహాలకై పంపబడవలెను. మరియు ఈబిల్లు సెనేటు సభనుండి.........రోజులకు మించకుండా తిరిగి ప్రజాప్రతినిధిసభకు పంపబడవలెను. ప్రజాప్రతినిధిసభవారు సెనేటుసలహాల నొప్పుకొని గాని, నిరాకరించిగాని, కొన్నిటి నొప్పుకొని, కొన్నిటి నిరాకరించిగాని బిల్లు నామోదింపవచ్చును. ఇట్లామోదింపబడిన బిల్లు రెండు సభలయందును ఆమోదింపబడినదిగా తలచబడును.

(20) ౧ ఈ చట్టముయొక్క షరతులకు లోబడి, ఒకబిల్లు యే శాసనసభలోనైనను ఉత్పత్తికావచ్చును. ఉత్పత్తియైన సభలో నామోదింపబడినచో నది రెండవ శాసన సభలో ప్రతిపాదింపబడవలెను.

౨ ఈ చట్టములో నింకొకవిధముగా చెప్పినతప్ప సవరణలు లేకుండ గాని రెండుసభలును ఒప్పుకొనగలిగిన సవరణలతో మాత్రమే గాని, ఒక బిల్లు రెండు శాసన సభలచే నామోదింపబడిన గాని శాసనముగా చేయబడి నట్లు యెంచబడదు.

౩ ప్రజాప్రతినిధిసభలో నొప్పుకొనబడిన చట్టము ఆనుమానములలోగా సవరణలు లేకుండ గాని, రెండు సభలు ఒప్పుకొనగలిగిన సవరణలతోగాని, సెనేటు సభలో నొప్పుకొనబడకపోయిన యెడల, రెండుసభల ప్రతినిధులు కలసి సంప్రదించి పరిష్కరింపవలెనని యేసభ లోనైనను తీర్మాన మామోదింపబడినచో, దీనిని పరిష్కరించుటకు రాజప్రతినిధి రెండుసభల సంయుక్తసమా వేశము నేర్పాటు చేయవలెను. రెండుసభల ప్రతినిధులు సమావేశమైన యిట్టిసభలోనున్న సభ్యులు, ప్రజాప్రతినిధి సభవారు అదివరకు సూచించిన బిల్లును, ఆబిల్లుకు సెనేటుసభలో చేయబడిన సవరణలను, ఆసవరణలను తిరిగి యీ సభవారు నిరాకరించుట మొదలగువానిని గూర్చి విచారించి వోటుచేయవలెను. ఆ సమావేశ ములో హాజరయిన మొత్తము సభ్యులలో హెచ్చువోట్ల వలన నంగీకరింపబడిన సవరణలు రెండుసభలచే నంగీక రింపబడినట్లు తలచవలెను.

(21) ౧ ఒక బిల్లును రెండు శాసనసభ లామోదించిన తరువాతగాని, లేదా ఆమోదించినట్లు తలచిన తరువాతగాని, రాజుగారి సమ్మతిని రాజుగారిపేర తెల్పుటకు బిల్లును గవర్నరుజనరలుగారికి నివేదించవలెను. గవర్నరు జనరలుగారు బిల్లున కంగీకారము తెల్పవచ్చును, తెల్పక పోవచ్చును, లేదా రాజుగారి చిత్తమువచ్చినట్లు చేయుట కాపియుంచవచ్చును.

౨ రాజుగారిపేర గవర్నరు జనరలు, రెండు శాసనసభ లామోదించిన బిల్లున కంగీకారము దెల్పునంత వరకు, బిల్లు చట్టము కాజాలదు. రాజుగారు స్వయముగా తమ యంగీకారమును దెల్పుట కాపియుంచిన బిల్లుల విషయమై, రాజుగారు ప్రసంగము వలనగాని, శాసనసభ లకు సందేశపూర్వకముగాగాని, ప్రకటనపూర్వకముగా గాని తనయంగీకారమును దెల్పునంతవరకు బిల్లు శాసనముకాజాలదు.

రెండు శాసనసభలు ఆమోదించి రాజుగారిపేర యనుమతించుటకు గవర్నరు జనరలుగారికి నివేదించినట్టి యు, రాజుగారి యామోదమునకై గవర్నరు జనరలు ఆపియుంచినట్టి బిల్లును, తిరిగి కొన్ని సవరణల నాలోచించవలసినదని సిఫారసు చేయుచు, గవర్నరు జనరలు గారు తిరిగి శాసనసభలకు పంపవచ్చును.

3 గవర్నరు జనరలుగారు సూచించిన సవరణలతో తిరిగి పంపబడిన బిల్లును సభవారు మరల చర్చించి, సవరణలతోగాని, సవరణలు లేకుండగాని తిరిగి యామోదింపబడిన బిల్లును, రాజుగారి పేర యనుమతించుటకు రెండవసారి గవర్నరు జనరలుగారికి నివేదింపవచ్చును.

ప్రజాస్వామ్య కార్యనిర్వాహక వర్గము

(22) ప్రజాస్వామ్యముయొక్క కార్యనిర్వహణాధికారము రాజుగారి యధీనమైయున్నది. మరియు రాజుగారి ప్రతినిధియగు గవర్నరు జనరలుగారు కార్యనిర్వాహక సభయొక్క సలహాతో, (ఈ చట్టమునందలి షరతులకును, ప్రజాస్వామ్యముయొక్క శాసనములకులోబడి) ఈ యధికారమును చలాయించును.

(23) ౧ పార్లమెంటుసభ యింకొకవిధమున నిర్ణయించువరకు ప్రధానామాత్యుడును, ఆర్గురు మంత్రులతోకూడిన కార్యనిర్వాహక సభయు నుండవలెను.

౨ ప్రధానామాత్యుడు గవర్నరుజనరలుగారిచే నియమింపబడును. ఆర్గురు ప్రధానులుగూడ ప్రధానామాత్యుని సలహానునుసరించి గవర్నరు జనరలుగారిచే నియమింపబడుదురు.

3 కార్యనిర్వాహక సంఘమువారి యధికారము నకు లోబడియున్న అన్నివిషయములయందును కార్య నిర్వాహక సంఘసభ్యు లందరును సమష్టిగా శాసనసభకు బాధ్యులగుదురు.

(24) భారత పార్లమెంటు యింకొకవిధమున నిర్ణ యించునంతవరకు, ఇతర భారతప్రభుత్వోద్యోగీయులను నియమించుటకును, తొలగించుటకును, (ఈ అధికారమును గవర్నరు జనరలుగాని ప్రజాస్వామ్యచట్టములుగాని యింకొకరి యధీనముచేసినతప్ప) కార్యనిర్వాహకవర్గము యొక్క సలహాను బొందిన గవర్నరుజనరలుగారికి అధికార ముండును.

(25) సేన, నౌకాదళము, వైమానిక దళముల యొక్క సర్వసేనాధిపత్యము రాజప్రతినిధియగు గవర్నరు జనరలుగారియందే యుండును.

హైకమిషనర్-విదేశములలో రాయబారులు

(26) కెనడా మున్నగు దేశములయందున్న హైకమిషనరును, విదేశములలో భారతదేశప్రతినిధులను, నియమించెడియధికారము ప్రజాస్వామ్యమున కుండవలెను. ఈ యుద్యోగీయులను గవర్నరుజనరలే నియమించవలెను. వారి జీతము, అధికారములు, విధులు, ఉద్యోగనియమ

ములు మున్నగువానినిగూడ అతడేనిర్ణయించి నిబంధనలను చేయవలెను.

ఆర్థికపరిశీలనము

(27) ౧ ఆడిటర్ జనరలునుగూడ కార్యనిర్వాహకవర్గముయొక్క సలహానుబొందిన గవర్నరు జనరలే నియమించును. అతనిజీతము, అధికారములు, విధులు, ఉద్యోగనియమములు, ఉద్యోగము ఖాళీగానున్నప్పుడును, అతడు సెలవుపుచ్చుకొనినప్పుడును చేయవలసిన యేర్పాటులను గూర్చి గవర్నరు జనరలే నిబంధనలు చేయును.

౨ నిబంధనలలో నుదహరింపబడగల ఆర్థికశాఖాధికారితో సంప్రదించిన తరువాతగాని ప్రభుత్వోద్యోగ శాఖలయందు క్రొత్త ఉద్యోగములను కల్పించరాదు. ఉద్యోగములను తగ్గించరాదు. ఉద్యోగీయుల జీతములలో మార్పులుచేయరాదు. సదరు ఉద్యోగము రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వమునకు లోబడియున్నయెడల రాష్ట్రీయార్థిక శాఖాధికారితోడను, సదరు ఉద్యోగము ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వమునకు లోబడియున్నయెడల ప్రజాస్వామ్యార్థిక శాఖాధికారితోడను సంప్రదించవలెను. ఇది కార్యనిర్వాహకవర్గమువారి సలహానొందిన గవర్నరుజనరలుచేయు నిబంధనలకు లోబడియుండవలెను.

రాష్ట్రీయశాసనసభ

(28) ఒకరాష్ట్రమునందు శాసనములను చేయు నధికారము రాజునకును, రాష్ట్రీయ శాసనసభకును మాత్రమే యుండవలెను.

(29) రాష్ట్రమునకు ఒక గవర్నరుండును. అతడు రాజుగారిచే నియమింపబడి, ఆరాష్ట్రమునందు రాజప్రతినిధిగా నుండును.

(30) రాష్ట్రీయాదాయమునుండి గవర్నరుగారి జీతము నిమిత్తమై రాజుగారికి......మొత్తము చెల్లింపవలెను. ఈ మొత్తము, ప్రజాస్వామ్య మింకొకవిధమున నిర్ణయించువరకు, నివేదికకు అనుబంధముగా చేర్చబడిన షెడ్యూలులో నున్నట్లుండవలెను.

(31) ౧ ఒక రాష్ట్రమునందలి జనసంఖ్యనుబట్టి లక్షమందికి ఒక సభ్యునివంతున రాష్ట్రీయ శాసనసభకు సభ్యుల నెన్నుకొనుచుండవలెను. ఏరాష్ట్రమునందైనను జనసంఖ్య కోటికి తక్కువగానున్నచో ఆరాష్ట్రీయశాసనసభయందు సభ్యులసంఖ్య 100 మందికి మించకుండ నుండవలెను.

౨ న్యాయశాస్త్రరీత్యా నిర్ణయింపబడు ఒక నియోజకవర్గమువలన ప్రతిసభ్యుడు ఎన్నుకొనబడవల

యును. 21 సం.ల ప్రాయముగల వారందరకు స్త్రీపురుష విచక్షణములేక (వోటుచేయరాదని న్యాయశాస్త్రము నిర్ణయించినతప్ప) వోటునిచ్చెడి యధికార ముండవలెను.

(32) i. ప్రతిరాష్ట్రీయసభయు 5 ఏండ్లవరకు అమలులో నుండును. ఐనను:—

అ. గవర్నరు యీలోగానే దానిని రద్దుచేయవచ్చును.

ఆ. ప్రత్యేక పరిస్థితులలో నవసరమని యతనికి తోచినయెడల 5 ఏండ్లకంటె హెచ్చుకాలముగూడ శాసనసభను అమలులో నుంచవచ్చును.

ఇ. శాసనసభను రద్దుచేసిన తరువాత, ఆ తేది మొదలు ఆరునెలలకు మించకుండా సభ మరల సమావేశమగున ట్లతడు తారీఖును నిర్ణయించవలెను.

ii. శాసనసభలు యెచట యెపుడు సమావేశము కావలసినది, తనకు ఉచితమని తోచినవిధమున గవర్నరే నిర్ణయింపవలెను. ప్రకటనలమూలకముగాగాని, మరియొకవిధమునగాని, శాసనసభ యెప్పుడు ముగియునో కూడ అతడే నిర్ణయించును.

iii. శాసనసభా సమావేశమును వాయిదావేయుటకు సభాధ్యక్షుని కధికార ముండును.

iv. శాసనసభలో చర్చించబడు విషయములను సభ్యుల వోట్లనుబట్టియే నిర్ణయించవలెను. అనుకూలు రును, ప్రతికూలురును సమానముగా నున్నప్పుడుతప్ప అధ్యక్షుడు వోటుచేయగూడదు. అప్పుడుమాత్ర మతడు వోటునిచ్చి దానిని పరిష్కరించవలెను.

v. శాసనసభలో కొన్ని స్థానములు ఖాళీగా నున్నను సభవారు అధికారమును చలాయించుచునే యుండవచ్చును.

(33) ప్రతిసభకు నొకయధ్యక్షుడుండును. అతడా సభలో సభ్యుడుగానుండి, సభవారిచే నెన్నుకొనబడ వలెను. ప్రతిసభకు నొక ఉపాధ్యక్షుడుగూడ నుండును అతడుగూడ అధ్యక్షునివలెనే ఎన్నుకొనబడును.

(34) ఈ చట్టముయొక్క షరతుల ననుసరించి, ఏ రాష్ట్రీయశాసనసభ యైనను, ఆ రాష్ట్రములయందలి శాంతిసౌఖ్యములకును, సక్రమజీవనమునకును, సుపరి పాలనమునకును శాసనములచేయుట కధికారము గలిగి యుండును. ఈ నివేదికకు కడపట రెండవ పెడ్యూలులో నిర్వచింపబడిన విషయము లన్నిటియందును రాష్ట్రీయ శాసనసభలకు శాసనాధికార ముండును.

(35) ఈ చట్టము అమలులోనికి రాకముందుగాని వచ్చినతరువాతగాని, ఒకరాష్ట్రమునకు సంబంధించిన యే విషయమునుగూర్చి భారతదేశములో నే యధికారులు జారీచేసిన శాసనమునైనను (ఆరాష్ట్రమునకు వర్తించునది మాత్రమే) రాష్ట్రీయశాసనసభ మార్చవచ్చును. లేదా రద్దు చేయవచ్చును.

(36) రాష్ట్రీయాదాయమును, వ్యయమునుగూర్చిన తీర్మానములను గవర్నరుగారి కార్యనిర్వాహక సంఘ సభ్యుడే శాసనసభలో నుపపాదింపవలెను.

(37) రాష్ట్రీయ శాసనసభయందామోదింపబడిన చట్టమును అంగీకరించుటకుగాని, తిరస్కరించుటకుగాని గవర్నరుగారి కధికార ముండును.

(38) గవర్నరు అంగీకరించనిచో బిల్లు చట్టము కానేరదు.

(39) గవర్నరు ఒకచట్టము నామోదించినపిమ్మట దానిని గవర్నరుజనరలుకు పంపవలెను. గవర్నరుజనరలు దానికిసమ్మతించి, అట్లు తెల్పనంతవరకు, గవర్నరు ఆసమ్మతిని ప్రకటించనంతవరకు, దానికి ప్రయోజన మేమియు నుండదు.

(40) గవర్నరుజనరలు యేచట్టమునైనను అంగీకరించనిచో, నందులకు కారణముల నతడు వ్రాతమూలకముగా గవర్నరుకు తెలుపవలెను.

(41) గవర్నరుజనరలుగూడ చట్టము నామోదించినను, రాజుగారు దాని సంగీకారముజూపుట కధికారము గలదు.

(42) ఏచట్టమునకైనను రాజుగా రనంగీకారమును దెల్పినచో, ఆ విషయమును గవర్నరు వెంటనే ప్రకటింపవలెను. అప్పటినుండి ఆచట్టము అమలులోనుండదు.

రాష్ట్రీయ కార్యనిర్వాహక వర్గము

(43) రాష్ట్రమునందలి కార్యనిర్వహణాధికారము గవర్నరుగారి యధీనమై యుండును. వారు రాష్ట్రీయ కార్యనిర్వాహక సభ్యులతో నాలోచించి పరిపాలన జేయవలెను.

(44) ప్రతిరాష్ట్రమునకు 5 గురికి మించని కార్యనిర్వాహకసభ యుండును. కార్యనిర్వాహక సభ్యులను గవర్నరు నియమించుచుండును.

(45) కార్యనిర్వాహకసభను నియమించుటలో, గవర్నరు ప్రధానామాత్యుని నియమించి, అతని సలహానను సరించి యితరులను నియమించవలెను.

న్యాయవిచారణశాఖ

(46) ఒక సుప్రీమ్‌కోర్టుండవలెను. ఈకోర్టుయొక్క అధికారములు భారతపార్లమెంటు నిర్ణయించును. ఈ న్యాయస్థానమునం దొక ప్రధానన్యాయాధ్యక్షుడును, భారతపార్లమెంటువారు నిర్ణయించునంతమంది యితర న్యాయమూర్తులును ఉందురు.

(47) ప్రజాస్వామ్యముయొక్క న్యాయాధ్యక్షుడును, ప్రజాస్వామ్యస్థాపనానంతరము నిర్ణయింపబడు యితర న్యాయమూర్తులును, గవర్నరుజనరలుగారిచే నియమింపబడుదురు. భారతపార్లమెంటువారు నిర్ణయించిన జీతము వారి కొసంగబడును. ఇట్లు నియమింపబడువ్యక్తులు తమ ఉద్యోగములయం దుండువరకు, వారి జీతములు తగ్గింపబడవు.

(48) ప్రజాస్వామ్యముయొక్క న్యాయాధ్యక్షుడుగాని, ఇతర న్యాయమూర్తులుగాని, అక్రమముగా ప్రవర్తించిరనిగాని, తమవిధులను చక్కగా నిర్వర్తించలేదనిగాని, రెండు శాసనసభలును కలసి, ఏకకాలమున విజ్ఞప్తి నంపుకొనినప్పుడే గవర్నరుజనరలు తన కార్యనిర్వాహకవర్గము వారితో నాలోచించి వారిని ఉద్యోగములనుండి తొలగింపవలెను. అంతవరకు తొలగింపరాదు.

(49) ఈ సుప్రీమ్‌కోర్టుకు యీ క్రిందివిషయముల యందు 'ఒరిజనలుసైడు' అధికారము లుండును.

౧ 85 సెక్షనుక్రింద కార్యనిర్వాహక వర్గము యొక్క సలహానుబొందిన గవర్నరుజనరలు పంపిన అభియోగములను విచారించుట.

౨ ప్రజాస్వామ్యము పార్టీగా చేరియున్నప్పుడును, ప్రజాస్వామ్యపక్షమున నొకడు వాదిగాగాని ప్రతివాదిగాగాని చేరినప్పుడును.

3 విదేశ రాయబారులకును యితర ప్రతినిధులకును సంబంధించిన వ్యాజ్యములయందు.

౪ ఒకరాష్ట్రమునకు మరియొక రాష్ట్రమునకు సంబంధించిన విషయములయందు.

౫ రాజ్యాంగ విధానమునందలి యే విషయమునకైనను వ్యాఖ్యానము చేయుటగాని, రాజ్యాంగవిధానము ననుసరించి యేర్పడు క్లిష్టపరిస్థితులను పరిష్కరించుటగాని.

(50) పార్లమెంటుసభవారు నిషేధించిన విషయములను వదలివేసి, వారుచేసిన నిబంధనలకు లోబడి, సుప్రీమ్‌కోర్టువారికి క్రింది న్యాయస్థానముల తీర్పులను, డిక్రీలను, ఆజ్ఞలను విమర్శించుట కధికారము గలదు.

౧ సుప్రీమ్‌కోర్టులో ఒరిజనలుసూట్లు మాత్రమే విచారింపదగిన న్యాయమూర్తియొక్క తీర్పులను విమర్శించుట.

౨ ఏ రాష్ట్రీయోన్నత న్యాయస్థానము నుండియైనను, ప్రజాస్వామ్యస్థాపనానమయమున రాజుగారికి అపీలుచేయుటకు నిబంధనల ప్రకారము అవకాశముగల యే న్యాయస్థానమునుండియైనను వచ్చు అపీళ్లను విమర్శించుట.

(51) ఇట్టి యభియోగములం దన్నిటియందును సుప్రీమ్‌కోర్టువారి పరిష్కారమే స్థిరమైనది. ఏ యితర న్యాయస్థానమువలన గాని, న్యాయాధికారివలన గాని సుప్రీమ్‌కోర్టువారి తీర్పులు విమర్శింపబడవు. విమర్శింపబడుటకు వీలుకూడ లేదు.

రాజుగారికి అపీలు

(52) ౧ ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వమునకును ఒక రాష్ట్రీయప్రభుత్వమునకును లేదా పెక్కురాష్ట్రీయప్రభుత్వములకును మధ్య తమ ప్రభుత్వాధికార పరిమితులను గూర్చిన యేతగాదాయందైనను, (ఆ తగాదా యెట్లుత్పన్నమైనను సరే) లేదా రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వములలో పరస్పరము కలిగెడి తగాదాలయందును సుప్రీమ్‌కోర్టువారు

చెప్పెడి తీర్పులను పునర్విమర్శన చేయుటకై రాజుగారి సమక్షమునకు అపీలుచేయుటకు వీలులేదు. రాజుగారి న్యాయస్థానముననే ఆదావా పరిష్కరింపబడవలెనని సుప్రీమ్ కోర్టువా రాజ్ఞాపించినచో నట్లు అపీలుచేయవచ్చును.

౨ అపీలుచేయుటకు ప్రత్యేక కారణము లున్నవని సుప్రీమ్‌కోర్టువారు తలచినయెడల వా రట్లాజ్ఞాపించవచ్చును. అటుతరువాత నింకెవ్వరియాజ్ఞ యవసరము లేకుండ రాజుగారికి అపీలుచేయవచ్చును.

3 ఎట్టివిషయములయందు రాజుగారికి అపీలు చేయవచ్చునో, అట్టివిషయములను నియమించుచు భారత పార్లమెంటువారు చట్టములు చేయవచ్చును. కాని సుప్రీమ్ కోర్టునుండి తన న్యాయస్థానమునకు అపీలుచేయున ట్లాజ్ఞాపించుటకు రాజుగారికి గల స్వతస్సిద్ధమగు అధికారమున కీచట్టములు భంగములు కలుగజేయరాదు.

రాష్ట్రీయోన్నత న్యాయస్థానములు

(53) ఈ చట్టములో, ఉన్నత న్యాయస్థానములు అనుపదమునకు బ్రిటిషు యిండియాలో తాత్కాలికముగా నేర్పడియున్న న్యాయస్థానములని యర్థము.

(54) ప్రతి ఉన్నత న్యాయస్థానములోను ఒక ప్రధాన న్యాయమూర్తియు, గవర్నరు జనరలుగారు అవసరమని నియమించినంతమంది యితర న్యాయమూర్తులును ఉందురు.

ఐనను:—

౧ అవసరమునుబట్టి యితరులనుగూడ రెండేండ్లకు మించకుండ తాత్కాలిక న్యాయమూర్తులనుగా నియమించుటకు గవర్నరు జనరలుకు అధికారముగలదు. ఇట్లు నియోజింపబడిన న్యాయమూర్తులకు గూడ తక్కిన న్యాయమూర్తులకు గల అధికారము లన్నియు నుండును.

౨ ఏన్యాయస్థానమునం దైనను, ప్రధానన్యాయమూర్తి, అవసర న్యాయమూర్తులతోకూడకలసి, న్యాయమూర్తులసంఖ్య 20 మందికంటె హెచ్చుగా నుండరాదు.

(55) ఉన్నతన్యాయస్థానము నందలి న్యాయమూర్తులు ఏదైన నొక ఉన్నతన్యాయస్థానములో 10 ఏండ్లకు తక్కువకాకుండ అడ్వొకేటుగా పనిచేసినవారై యుండవలెను. ఈచట్టము అమలులోనికివచ్చినప్పుడు ఉద్యోగములలోనున్న న్యాయమూర్తులకు పైనిబంధన వర్తింపదు.

(56) i ఏ న్యాయమూర్తి యైనను సద్వర్తనము కలిగియున్నంత కాలము అధికారము వహించవలెను.

ii ఏ న్యాయమూర్తియైనను తన కుద్యోగముచేయ నిష్టములేనిచో రాజీనామాను రాష్ట్రీయప్రభుత్వమునకు పంపవచ్చును.

(57) ఉన్నత న్యాయస్థానములయందలి ప్రధాన న్యాయమూర్తిని గాని, యితర న్యాయమూర్తులను గాని అధికారమునుండి తొలగించుటకు గవర్నరు జనరలుకు మాత్రమే అధికారముగలదు. రాష్ట్రీయశాసనసభవారు గవర్నరు జనరలును కోరినప్పుడే అత డటుల తొలగించవలెను.

(58) ౧ న్యాయమూర్తుల జీతములు, అలవెన్సులు, సెలవులు, పింఛనులు గవర్నరుజనరలే నిర్ణయించవచ్చును, మార్చవచ్చును. కాని ఆ తేదీకి పూర్వము నియమింపబడిన న్యాయమూర్తి జీతనమునకు యీమార్పు వర్తించదు.

౨ ఒకానొకడు న్యాయమూర్తి అధికారమును వహించినదిమొదలు, ఈ సెక్షను ననుసరించి న్యాయమూర్తికి నియమింపబడిన జీతమును గ్రహించుట కర్హత గలదు.

(59) ౧ ఒక ఉన్నత న్యాయస్థానములో ప్రధాన న్యాయమూర్తి పదవి ఖాళీయైనప్పుడుగాని, న్యాయస్థానమునకు కొంతకాలమువరకు వారు హాజాలకపోయినగాని

తాత్కాలికముగా తక్కిన న్యాయమూర్తులలో నొకరిని ఆపదవికి నియమించుటకు రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వమున కధికార ముండును. గవర్నరుజనరలు మరియొకరిని ప్రధాన న్యాయమూర్తిగా నియమించి, ఆన్యాయాధికారి యతని పనులలో ప్రవేశించువరకుగాని, అంతకుపూర్వ మాపదవియందున్న న్యాయమూర్తి మరల వచ్చువరకు గాని, రాష్ట్రీయప్రభుత్వముచే నియమింపబడిన తాత్కాలిక న్యాయమూర్తి అధికారమం దుండును.

౨ ఇతర న్యాయమూర్తులపదవులలో నేవయిన ఖాళీలు వచ్చినచో, లేదా ఏన్యాయమూర్తియైనను న్యాయస్థానమునకు రాజాలనిచో లేక ప్రధాన న్యాయమూర్తిగా నియమింపబడినచో ఉన్నత న్యాయస్థానమునందు న్యాయమూర్తిగా నుండదగిన యోగ్యతగల యొకనిని రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వమువారు న్యాయమూర్తిగా నియమించవచ్చును. గవర్నరుజనరలు స్థిరముగా మరియొకని నియమించి, యతడు తనపనిలో ప్రవేశించువరకు గాని, న్యాయస్థానమునకు రాజాలని న్యాయమూర్తి వచ్చువరకు గాని, రాష్ట్రీయప్రభుత్వమువారు అవసరన్యాయమూర్తి పదవిని రద్దుచేయువరకుగాని, అతడాపదవియం దుండును.

ఉన్నత న్యాయస్థానముల పరిశీలనాధికారము

(60) ప్రతి ఉన్నత న్యాయస్థానము క్రింది కోర్టు యొక్క రికార్డును పరిశీలించి తీర్పు జెప్పు న్యాయస్థానముగా నుండును. మరియు ఒరిజనలుసూట్లు, అపీళ్లు, సముద్రముపై జరుగు నేరములు మున్నగువానిని విచారించుటకు ఉన్నత న్యాయస్థానములకు అధికారముగలదు. న్యాయ పరిపాలనకు సంబంధించిన సర్వవిషయములయందును, న్యాయ శాఖోద్యోగీయులను నియమించుటయందును ఉన్నత న్యాయస్థానములకు సర్వాధికారము గలదు. ఉన్నత న్యాయస్థానములకు అధికారమొసంగు చట్టముల (లెటర్సు పేటెంటు) ననుసరించి న్యాయస్థానకార్యక్రమమును నిర్వహించుటకు తగిన నిబంధనలను న్యాయస్థానమువారు చేయవచ్చును. ఈ లెటర్సుపేటెంటులకు లోబడి ఈచట్టమములులోనికివచ్చునప్పుడు న్యాయస్థానములకుగల సర్వాధికారములనువారు చలాయించవచ్చును.

ఉన్నతన్యాయస్థానముల కిట్టి యధికారముల నొసంగుచట్టములు (లెటర్సుపేటెంటులు) క్రొత్తలెటర్సు పేటుంటులవలన మార్చబడవచ్చును.

(61) ఉన్నత న్యాయస్థానములకు అపీళ్లను విచారించుటకు గల యధికారమునకులోబడి, ప్రతి ఉన్నత

న్యాయస్థానమునకు రాష్ట్రమునందున్న యితర న్యాయ స్థానము లన్నిటిపై నధికార ముండును. ఈ క్రింద వివరించిన వానిలో వేనినైనను హైకోర్టువారు చేయవలసినదని తనకు లోబడియున్న న్యాయస్థానముల నాజ్ఞాపింపవచ్చును.

౧ లెక్కలను పంపవలెనని యాజ్ఞాపించుట.

౨ అభియోగములను ఒకకోర్టునుండి, సమానాధికారముగాని ఎక్కువ అధికారముగాని గల మరియొక కోర్టుకు మార్చుట.

౩ క్రిందికోర్టు సామాన్యముగా ననుసరించవలసిన నిబంధనలనుచేయుట. కోర్టువారి కార్యక్రమము జరుగుటకు తగిన నమూనాపత్రములు మున్నగువానిని నిర్ణయించుట.

౪ న్యాయస్థానముల యందలి యుద్యోగియులు లెక్కలను వ్రాయుట, ఆదాయవ్యయముల వివరములను సరిగానుంచుట మొదలగునవి బాగుగా నిర్వర్తించుటకు వీలగు లెక్కపుస్తకముల నిర్ణయించుట.

౫ షెరీఫులు, అటార్నీలు, గుమాస్తాలు, అధికారులు మున్నగువారికి ముట్టతగిన రుసుములను నిర్ణయించుట.

ఈనిబంధనలు, నమూనాపత్రములు, లెక్కపుస్తక ములు తత్కాలమున నమలులోనున్న చట్టములకు విరుద్ధముగా నుండరాదు. ముందుగా రాష్ట్రీయప్రభుత్వ ముచే నివి యామోదింపబడి యుండవలెను.

(62) ౧ ప్రతి ఉన్నతన్యాయస్థానము, ఆన్యాయ స్థాననిబంధనల ననుసరించి తమ యధికారమునకు లోబడి యున్న ఒరిజనల్ సూట్లను, అపీళ్లను విచారించుట కొరకు న్యాయాధిపతిని గాని, కొందరను గాని నియమించుచుండ వచ్చును.

౨ ఒక యభియోగమును విచారించవలసిన న్యాయమూర్తిని ప్రధానన్యాయమూర్తి నిర్ణయించును. మరియు అత డొక్కడే విచారించవలెనా? లేక యితర న్యాయమూర్తులతో కలసి విచారించవలెనా? తనతో కలసి యెవ్వరు విచారింపవలెను? అను విషయములనుగూడ ప్రధానన్యాయమూర్తియే నిర్ణయించును.

(63) ఒక ఉన్నతన్యాయస్థానముయొక్క పరిపాల నకు లోబడియున్న ప్రాంతమునుగాని, స్థలమునుగాని గవర్నరుజనరలు మరియొక ఉన్నతన్యాయస్థానమునకు మార్చవచ్చును. అంతకుపూర్వము ఒక ఉన్నతన్యాయ స్థానముయొక్క పరిపాలనకు లోబడియుండని భాగము పైని కోర్టుకు గల సర్వాధికారములనుగాని, కొన్ని

అధికారములను గాని చలాయించుటకు యే ఉన్నత న్యాయస్థానమున కైనను గవర్నరుజనరలు అధికార మొసంగవచ్చును. బ్రిటిష్ పౌరుడై తాత్కాలికముగా భారత దేశమునందు ప్రజాస్వామ్యమునకు వెలుపల నెచ్చట నున్నను, అట్టివానిపై కోర్టువారి యధికారమును చలాయించుటకు యే ఉన్నతన్యాయస్థానమునకయినను గవర్నరుజనరలు అధికార మియ్యవచ్చును.

(64) i గవర్నరు జనరలు, రాష్ట్రముల గవర్నరులు, భారత ప్రభుత్వముయొక్కయు, రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వముయొక్కయు కార్యనిర్వాహక సంఘసభ్యులు, వారి వారి యధికారరీత్యా చేసిన పనులకును యిచ్చిన సలహాలకును, యే ఉన్నతన్యాయస్థానమువారుకూడ వారిపై 'ఒరిజినల్ సైడు' అధికారముగాని 'అప్పెలెటు' అధికారముగాని, పునర్విమర్శనాధికారముగాని, (రివిషినల్) చలాయించి చర్యజరుపుటకు అధికారములేదు.

ii ఉన్నతన్యాయస్థానము ప్రధాన న్యాయమూర్తులకును, యితర న్యాయమూర్తులకును యీ మినహాయింపు వర్తించును.

(65) అవసరమని తోచినయెడల గవర్నరు జనరల్‌గారు లెటర్సుపేటెంటుల మూలముకముగా ప్రజా

స్వామ్యములో నే ప్రాంతమందైనను, (ఆ ప్రాంతము ఇంకొక ఉన్నతస్థానమువారి యధికారమునకు లోబడియున్నను, లోబడ కున్నను) క్రొత్త ఉన్నత న్యాయస్థానమును స్థాపించవచ్చును. ఇట్లు స్థాపించిన యే యున్నతన్యాయస్థానమునకైనను గవర్నరు జనరలుగారు, ఈ చట్టమమలులోనికి వచ్చినప్పుడు ఉన్నతన్యాయస్థానముల కున్న అధికారములను గాని, యివ్వబడగల అధికారములను గాని యివ్వవచ్చును. ఇంకొక ఉన్నతన్యాయస్థానమువారి యధికారమునకు లోబడియున్న ప్రాంతములో నిట్టి న్యాయస్థానము స్థాపింపబడినట్లయిన, గవర్నరు జనరలు లెటర్సు పేటెంటుల ద్వారా ఈ హద్దులను మార్చి, ఈ మార్పుల వలన అవసరమైన కట్టుదిట్టముల నన్నిటిని చేయవలెను.

ప్రభుత్వన్యాయవాది (అడ్వొకేట్ జనరల్)

(66) ప్రతి రాష్ట్రమునకు ఒక అడ్వొకేటు జనరలును రాష్ట్రీయప్రభుత్వమువారు నియమింపవచ్చును. అడ్వొకేటు జనరలు ఉద్యోగము ఖాళీగా నున్నప్పుడును, అతడు సెలవుపుచ్చుకొన్నప్పుడును, ఇతరపనిచూచుటకు నియమింపబడినప్పుడును రాష్ట్రీయప్రభుత్వమువారు మరియొకరిని వారిస్థానమున నియమించవచ్చును. గవర్నరుజనరలు స్థిరమైన అడ్వొకేటు జనరలును నియమించి యతడుద్యోగ

ములో ప్రవేశించునంతవరకు, నియమింపబడిన యితర కార్యములను సమాప్తిజేసికొని గాని సెలవునుండిగాని, మరల అసలు అడ్వొకేటుజనరలు ఉద్యోగములో చేరునంతవరకు, లేదా రాష్ట్రీయప్రభుత్వమువా రాపదవిని రద్దుచేయునంతవరకు, రాష్ట్రీయప్రభుత్వమువారిచే నియమింపబడిన తాత్కాలికోద్యోగియుడు అడ్వకేటుజనరలు గారి యధికారములను నిర్వహించు చుండవలెను.

ఆస్తి, ఆదాయము, ఖజానా

(67) 1858, 1915, 1919 సంవత్సరముల ప్రభుత్వచట్టముల ప్రకారము రాజుగారి వశముగాని, గవర్నరు జనరలు వశముగాని చేయబడిన ఆస్తియు, ఇట్లు వశము చేయబడిన ఆస్తివలనను, హక్కులవలనను యేర్పడునట్టియు, చేకూరునట్టియు ఆస్తిపాస్తులును భారతప్రభుత్వ కార్యనిర్వాహక సంఘముతో గూడిన గవర్నరుజనరలుకు సంక్రమించును.

(68) భారతదేశపు ఆదాయము లన్నియు కార్య నిర్వాహకసంఘముతో గూడిన గవర్నరు జనరలుగారి యధీనమున నుండును. అతడు ఈచట్టముయొక్క షరతులకు లోబడి, భారతదేశముకొరకు మాత్రమే యీసొమ్మునంతయు వ్యయపరుచుచుండవలెను.

(69) ఈ చట్టమునందు వివరింపబడిన 'భారత దేశపు ఆదాయము' అను పదమునందు బ్రిటిష్ ఇండియా దేశమునందు సమకూరెడు రాష్ట్రీయాదాయము (టెరిటోరియలు రెవెన్యూ) మున్నగు ఆదాయములు మాత్రమే గాక ఈ దిగువ వివరింపబడిన ఆదాయములు కూడ చేరును.

౧ 1858 సం॥లో యిండియా ప్రభుత్వ చట్టము చేయబడియుండని యెడల ఈస్టిండియా కంపెనీవారి వలన గాని, వారి పేరటగాని, వసూలు చేయబడదగిన రాష్ట్రీయ సంబంధములగు కప్పములు, మున్నగు వసూళ్లు.

౨ బ్రిటిష్ ఇండియా దేశమునందే న్యాయస్థానము నందైనను విధింపబడిన జరిమానాలు, అపరాధపుసన్నులు మున్నగువానివలనను, అపరాధములు చేసినవారి స్థిరచరాస్తులను వశపరుచుకొనుటకు న్యాయాధిపతులు చేసిన యుత్తరువులవలనను లభింపదగిన మొత్తము లన్నియును.

3 బ్రిటిష్ ఇండియాలో వారసులు లేకపోవుట వలన ప్రభుత్వమునకు దఖలుపడవలసిన స్థిరచరాత్మకములగు సొత్తులన్నియు, బ్రిటిషు ఇండియాలో న్యాయమైన హక్కును ఋజువుపరచగలవారు లేకపోవుటవలన దొరతనమువారికి చెందవలసిన అన్నివిధములగు సొత్తులును.

(70) భారతపార్లమెంటువారు 'ఇనుపదారుల, నౌకాశయములనిధి' యని ఒక నిధి నేర్పాటుచేయవలెను. ఇనుపదారులు, తపాలాకచ్చేరీలు, నౌకాశయములవలన వసూలుచేయబడిన ధనమును కార్యనిర్వాహక వర్గముతో గూడిన గవర్నరుజనరలు గారు యీనిధియందు చేర్చుచుండవలెను. పార్లమెంటు సభవారు నిర్ణయించునట్టి పద్ధతిప్రకారము ఆనిధిలోని ద్రవ్యమును యినుపదారులు, తపాలాకచ్చేరీలు నౌకాశయములకు మాత్రమే పార్లమెంటువారు వ్యయపరుచుచుండవలెను. 'సకలాదాయముల నిధి' అనుపేరుగల మరియొక నిధినిగూడా వారేర్పరచవలెను. కార్యనిర్వాహక సంఘమువారి సలహా బొందిన గవర్నరుజనరలు గారు వసూలుచేయునట్టి యితరవిధములగు ఆదాయముల నన్నిటిని ఈ నిధిలో జమకట్టుచుండవలెను. ఈ చట్టమునందు విధింపబడిన నిబంధనలకును, మరియు ఈచట్టము ననుసరించి చేయబడు నిబంధనలకును లోనై యీనిధిలోని ద్రవ్యమును ప్రజాస్వామ్యము కొరకు పార్లమెంటువారు వినియోగించుచుండవలెను.

(71) ఈ దిగువ నిచ్చినవాని కన్నిటికి భారత దేశాదాయమునుండి యే ద్రవ్యము వెచ్చించవలెను.

౧ ఈస్టిండియా కంపెనీవారు చేసినఋణములు.

౨ 1858, 1915, 1919 సంవత్సరములలో ఇండియా ప్రభుత్వ చట్టములు చేయబడకుండిన యెడల ఈస్టిండియా కంపెనీవారు సంధులు, ఒడంబడికలు, కంట్రాక్టులు, విరాళములు, ఋణములకొరకు భారతదేశాదాయము నుండి చెల్లింపవలసిన మొత్తములలో, యీచట్టము అమలులోనికి వచ్చుసరికి చెల్లింపవలసియుండిన అన్ని మొత్తములు, ఖర్చులు, వ్యయములు మున్నగునవి.

3 భారతప్రభుత్వ నిర్వహణార్థము న్యాయసమ్మతముగా చేయబడిన ఖర్చులు, ఋణములు, బాధ్యతలు.

౪ ఈచట్టము ననుసరించి చెల్లింపదగిన యితర మొత్తము లన్నియు (ఈ చట్టములో నింకొకవిధముగా నేర్పాటు చేయబడినవి తప్ప)

(72) i ప్రజాస్వామ్యము స్థాపింపబడిన తరువాత సాధ్యమైనంత త్వరలో నీక్రిందివిషయములను గూర్చివిచారణచేయుటకు గవర్నరుజనరలు ఒక విచారణసంఘము నేర్పరుపవలెను. ఆసంఘమునకు ప్రజాస్వామ్యాధికారి యొకడు అధ్యక్షుడుగా నుండును. దానిలో రాష్ట్రమునకొక్క ప్రతినిధి చొప్పునను ప్రజాస్వామ్యప్రభుత్వమున ......ప్రతినిధులును ఉండవలెను.

(అ) ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వము, రాష్ట్రీయప్రభుత్వములు చక్కగా పరిపాలన సాగించుటకును, వారి యధీనమున నున్న శాఖలను వృద్ధి నొందించుటకును, వారివారికి వశపరచవలసిన ఆదాయవసతులను కల్పించుట.

(ఆ) ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వమునకును, రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వములకును ఉండవలసిన ఆర్థిక సంబంధములను నిర్ణయించుట.

(ఇ) ఈసంబంధములను అమలులోనుంచుటకు అవలంబింపదగిన విధానమును నిర్ణయించుట.

ii సేన, నౌకాదళము, విమానదళములలో ఉద్యోగీయులుగా నుండదగినవారిని సిద్ధపరుచుటను గూర్చియు, సైనికవిద్య నేర్పుటకు కావలసిన పాఠశాలలను, కళాశాలలను ఏర్పరుచుటను గూర్చియు సాకల్యముగా పరిశీలించుటకు యీ విచారణసంఘమువారొక ఉపసంఘము నేర్పరుపవలెను.

iii సైనిక శిక్షణమున కవసరమగు పాఠశాలల సంఖ్య, వానిలో ఉపాధ్యాయులుగా నుండదగిన వారి సంఖ్య, వానిస్థాపనకు తగినప్రదేశములు, ఆయా సంస్థల యందు బోధింపబడదగిన విద్యాపరిమితి, వీనికి కావలసిన

ప్రారంభవ్యయము, వార్షికవ్యయములు మున్నగు వానిని గూర్చి ఉపసంఘమువారు విచారణసంఘమువారికి నివేదించవలెను.

iv ప్రజాస్వామ్యమునం దంతట సమాన్య ప్రారంభ విద్యను ప్రవేశపెట్టుటను గూర్చియు, వెనుబడియున్న ప్రజాసంఘముల యభివృద్ధి కొరకు ప్రత్యేక విద్యా సౌకర్యములను కల్పించుటనుగూర్చియు విచారణచేసి నివేదికను పంపుటకు మరియొక ఉపసంఘమునుగూడ విచారణసంఘమువారు యేర్పాటు చేయవలెను.

v ఇట్టులే యితర విషములనుగూర్చి విచారణచేసి నివేదికలను పంపుటకును, యితర ఉపసంఘములను నియమించుటకును గూడ ఈ విచారణసంఘమున కధికారముండవలెను.

vi విచారణ సంఘమువారు ఈరీతిగా విచారణలను జరిపించి, మొదటిక్లాసులో మేము సలహానిచ్చిన విషయమునుగూర్చి గవర్నరు జనరలుకు నివేదికను పంపవలెను. మరియు 2, 3, 4 క్లాసులలో చెప్పబడిన విషయముల నిమిత్తమై ప్రజాస్వామ్యాదాయము నుండియు, రాష్ట్రీయాదాయములనుండియు నొసంగబడదగిన మొత్తములనుగూర్చికూడ విచారణసంఘమువారు కార్యనిర్వా

హాకవర్గమువారి సలహాను బొందిన గవర్నరు జనరలుకు నివేదించవలెను.

(73) ఈ విచారణసంఘమువారి నివేదిక నంతయు, దానిపై తనయభిప్రాయములను, కార్యనిర్వాహకవర్గము వారి సలహా నొందిన గవర్నరుజనరలుగారు భారత పార్లమెంటుసభవా రందువిషయమై తగు శాసనముచేయుటకుగాని యితరచర్య పుచ్చుకొనుటకుగాని భారత పార్లమెంటుసభవారికి పంపవలెను.

(74) ఈ విచారణ పూర్తియగువరకు, 68 క్లాసు ప్రకారము పార్లమెంటువారు చర్య జరుపుట పూర్తియగు వరకు ఆదాయవసతులును, ఆర్థికసంబంధములును యిదివరకున్న రీతినే అమలులో నుండవలెను.

దేశరక్షణ

(75) ఈక్రిందిసభ్యులతో గూడిన దేశరక్షక సంఘము నొకదానిని కార్యనిర్వాహకవర్గముయొక్క సలహానొందిన గవర్నరుజనరలు నియమింపవలెను.

౧ 1. ప్రధానామాత్యుడు, 2. దేశరక్షకమంత్రి 3. విదేశీయవ్యవహారములుచూచు మంత్రి, 4. సర్వసేనాధిపతి, 5. వైమానికదళాధిపతి 6. నౌకాదళాధిపతి 7. సామాన్యోద్యోగశాఖాప్రధాని (Chief of tne General Staff), మరియిద్దరు నిపుణులును.

౨ ఈసంఘమునకు ప్రధానామాత్యుడు అధ్యక్షుడుగా నుండును. ఈసంఘమునకు ఒక కార్యదర్శియును యితర ఉద్యోగీయులును స్థిరముగా నుండవలెను.

3 దేశరక్షణమును గూర్చియు, దేశరక్షణ పద్ధతులను గూర్చియు ప్రభుత్వమువారికిని, వివిధప్రభుత్వశాఖలకును ఈ సంఘమువారు సలహా నిచ్చుచుండవలెను.

౪ ఈసంఘ మేర్పడినవెంటనే భారతదేశరక్షణమునకు భంగముకలుగనివిధమున ప్రస్తుత సైనికవ్యయమును తగ్గించుటను గూర్చి యీసంఘము వారి సూచనలను కార్యనిర్వాహకవర్గము యొక్క సలహానుబొందిన గవర్నరుజనరలుగారు తీసికొనవలెను.

(76) దేశరక్షణమునకని ప్రత్యేకింపబడవలసిన ఆదాయమును గురించిగాని, ద్రవ్యమును గురించిగాని, గవర్నరుజనరలు చేయు సూచనలు ప్రజాప్రతినిధిసభవారి యామోదమునకై పంపబడవలెను.

(77) విదేశీయు లెవరయినను భారతదేశముపై భూమార్గమునగాని, సముద్రమార్గమునగాని, ఆకాశమార్గమునగాని దాడివెడలి వచ్చినను లేక దాడివెడలిరానున్నారని రూఢివర్తమానము తెలిసినను, ఈపై నిబంధనలతో సంబంధము లేకయే, దేశరక్షణమున కవసరమైన

వ్యయములను చేయుటకు కార్యనిర్వాహకవర్గముయొక్క సలహాను బొందిన గవర్నరుజనరల్ గారికి అధికారము గలదు. అప్పుడు శాసనసభ జరుగుచున్నచో ఆవిషయమున తా నవలంభించిన మార్గమును గురించి గవర్నరుజనరలు వెంటనే శాసనసభవారికి తెలియజేయవలెను. శాసనసభ అప్పుడు జరుగుచుండని యెడల సాధ్యమైనంత త్వరలో సభను సమావేశపరచి తాను జరిపిన చర్యను గూర్చి సభవారికి నివేదించవలెను.

(78) ఈరాజ్యాంగవిధానము ననుసరించి స్థాపింపబడిన దేశరక్షక సంఘమువారి సలహాలేనిది సైనిక నౌకా విమానదళములను గూర్చిన యే చట్టములును పార్లమెంటు సభలో నుపపాదింపబడరాదు.

పరిపాలకోద్యోగివర్గము

(79) భారత దేశములో ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వమేర్పడిన వెంటనే, ఈ సెక్షనుకు తరువాత రానున్న సెక్షను నందలి నిబంధనలకు లోబడి ప్రస్తుత ప్రజాపరిపాలకోద్యోగీయు లందరును ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వమువారి యుద్యోగీయులే యగుదురు.

(80) ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వస్థాపనకు పూర్వమున్నట్టి యుద్యోగశాఖలలో జరుగవలసిన మార్పులను

గూర్చి విచారణచేసి నివేదిక నంపుటకు ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వ మేర్పడిన వెంటనే గవర్నరుజనరలుగా రొక విచారణసంఘమును నియమింపవలెను.

(81) భారతదేశమునందలి సివిలు సర్వీస్ ఉద్యోగముల విభజనను నిర్ణయించుట, ఈ ఉద్యోగముల కెవరిని నియమింపదగునో, యెట్టిపద్ధతులననుసరించి నియమింపదగునో నిర్ణయించుట, ఉద్యోగధర్మములు, వారి జీతములు, బత్తాలు, మొదలగునవి, వారివిధులు, సద్వర్తనము మున్నగువానినిగూర్చి నిబంధనలను పార్లమెంటువారు చేయవచ్చును. మరియు, ఏ విషయములయందు, యెంతవరకు అధికారమిచ్చుట మంచిదో నిర్ణయించి పైనజెప్పబడిన చట్టముల ననుసరించి నిబంధనలను చేయుటకు గవర్నరు జనరలుకుగాని, రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వములకుగాని పార్లమెంటువారు అధికారము నొసంగవచ్చును.

(82) ౧ ప్రజాస్వామ్య స్థాపనానంతరము కార్య నిర్వాహకవర్గమువారి సలహాను బొందిన గవర్నరు జనరలు శాశ్వతమగుప్రభుత్వోద్యోగ నిర్ణయసంఘమును (పబ్లిక్ సర్వీస్ కమిషన్) స్థాపించవలెను. ప్రభుత్వోద్యోగముల కర్హతలను నిర్ణయించుటయందును, ఉద్యోగీయుల

నియమించుట యందును, వారి యుద్యోగధర్మములను, వారియుద్యోగ విధేయతలను, ఉద్యోగీయులు తమ పద వులను విరమించుటను, వార్ధక్యదోషమువల్ల తమవిధులను నెరవేర్చలేని వారియనర్హతలను నిర్ణయించుటయందును ఆసంఘమునకు అధికారముండును.

౨ ఈ శాశ్వత ప్రభుత్వోద్యోగ నిర్ణయసంఘ సభ్యులు, నియమింపబడినది మొదలు ఐదేండ్లవరకు అధికారము గలిగియుందురు.

(83) ప్రజాస్వామ్యప్రభుత్వ మేర్పడిన మూడు సంవత్సరములకులోగా నేయుద్యోగీయుడైనను చాలించు కొనదలచినను ఉద్యోగమునుండి తొలగింపబడినను ప్రజాస్వామ్యము స్థాపింపబడకుండినచో నాస్థితియందున్న వారి కొసంగబడుపింఛనులు, బత్తాలు, గ్రాట్యూయిటీలు మున్నగువానినిబడయుట కర్హులుగా నుందురు.

సైనికోద్యోగీయులు

(84) ప్రజాస్వామ్యప్రభుత్వ మేర్పడు సమయ మున సేనలోను, నౌకాదళములోను, నౌకావ్యాపారో ద్యోగములలోను, వైమానికదళములోను, ఉద్యోగములు చేయుచున్న భారతీయులకును, ఆంగ్లేయులకును జీత ములు, బత్తాలు, పింఛనులు అదివరకున్నట్లే యుండ

వలెను. లేనిచో వానిని నష్టపడినందులకు పరిహారముగా ప్రజాస్వామ్యప్రభుత్వ మేర్పడకుండిన యెడల ఆ యధికారుల కాస్థితిగతులలో నెట్టి సదుపాయములు చేయబడి యుండెడివో, అట్టి సదుపాయములనే కార్యనిర్వాహక సంఘముయొక్క సలహాను బొందిన గవర్నరుజనరలు గారు వారి కిప్పుడుగూడ చేయవలెను. మరియు, ప్రజాస్వామ్యప్రభుత్వ ప్రారంభసమయమున యెవరి కెంత మొత్తము పింఛనుగా నివ్వబడుచుండెనో ఆ మొత్తములే యటుతరువాతగూడ వారికీయబడు చుండవలెను.

స్వదేశసంస్థానములు

(85) స్వదేశసంస్థానముల విషయమై యిదివరకు చేసికొనబడిన ఒడంబడికలు మున్నగువాని ననుసరించి భారతప్రభుత్వమువా రేహక్కులను, బాధ్యతలను వహించియున్నారో, అట్టిహక్కులను, బాధ్యతలను ప్రజాస్వామ్యప్రభుత్వమువారు గూడ గలిగియుందురు.

ప్రజాస్వామ్యప్రభుత్వమునకును, ఒక సంస్థానమునకును ఒడంబడికలు, సంధులు, సన్నదులు మున్నగా గలవానిలో నేదినిగూర్చి యయినను భిన్నాభిప్రాయము గలిగినపుడు, కార్యనిర్వాహకవర్గము వారి సలహాను బొందిన గవర్నరుజనరలు, ఆసంస్థానముయొక్క అను

మతి గైకొని ఆ యభియోగమును సుప్రీమ్‌కోర్టు వారి విచారణ కొరకు పంపవచ్చును.

రాష్ట్ర పునర్నిర్మాణము

(85) ఏ రాష్ట్రమునం దయినను అధికసంఖ్యాకులు పునర్విభజనము కోరిన-చో, ఆర్థికసంబంధములైన చిక్కులు లేనియెడలను, పరిపాలనాసౌకర్యమునకు భంగము కలుగకుండిన యెడలను, భాషననుసరించి రాష్ట్రవిభజనము చేయదగును.

రాజ్యాంగవిధానమును సవరించుట

పార్లమెంటువారు, రాజ్యాంగవిధానము నందలి యేనిబంధనలనయినను, శాసనపూర్వకముగా రద్దుచేయవచ్చును; లేదా మార్చవచ్చును. కాని అట్టిమార్పును రెండు భారతశాసనసభలలోని సభ్యులుకలసి చర్చించి యామోదించవలెను. ఈ చట్టమును* మూడవసారి ప్రతిపాదించినప్పుడు, రెండు శాసనసభాసభ్యుల మొత్తములో 2/3 భాగము ఆమోదించవలెను. రెండు శాసనసభాసభ్యు॥ సంయుక్త సభలో నిట్లామోదింపబడిన చట్టము, రెండుశాసనసభలలోను ఆమోదింపబడినట్లుతలచవలెను.

---

* ఒకబిల్లును మూడుసార్లు ప్రతిపాదించుట ఆచారము. ఆంగ్లములో వీనిని రీడింగులందురు. మూడుసార్లు ప్రతిపాదింపబడి యామోదింపబడినగాని ఒకబిల్లు శాసనముగుటకు వీలులేదు.

ష. రా : సాంఘికవిషయములను గురించియు, యితర వివాదాంశములను గురించియు మేమొసంగిన సలహాలు.

సాంఘిక ప్రాతినిధ్యము

I ప్రజా ప్రతినిధి సభకును, రాష్ట్రీయ శాసన సభలకన్నిటికిని సంయుక్త మిశ్రమ నియోజక వర్గములే యుండవలెను.

II మహమ్మదీయుల సంఖ్య తక్కువగా నున్న రాష్ట్రములలో మహమ్మదీయులకును; పశ్చిమోత్తర సరిహద్దు రాష్ట్రములయందలి మహమ్మదీయేతరులకును తప్ప మరేసంఘమునకును ప్రజాప్రతినిధిసభలో ప్రత్యేక స్థాననిర్ణయ ముండగూడదు. మహమ్మదీయుల సంఖ్య తక్కువగానున్న ప్రతిరాష్ట్రములోను మహమ్మదీయుల జనాభానుసరించియు, పశ్చిమోత్తర సరిహద్దురాష్ట్రములలోని మహమ్మదీయేతరులకు వారి జనసంఖ్యను బట్టియు, మాత్రమే ప్రత్యేకస్థాన నిర్ణయము జరుగవలెను. ఇటుల ప్రత్యేకస్థాననిర్ణయము చేయబడిన రాష్ట్రముల యందు, మహమ్మదీయులును, మహమ్మదీయేతరులును ఇతర స్థానములకుగూడ పోటీచేయుటకు హక్కుగలిగి యుందురు.

III రాష్ట్రములలో

(౧) పాంచాలమునందును, వంగదేశమునందును యే సంఘమునకును స్థానములను ప్రత్యేకింపరాదు.

(౨) ఈ రెండు రాష్ట్రములుగాక తక్కిన రాష్ట్రములలో స్వల్పసంఖ్యాకులగు మహమ్మదీయులకు వారి జనాభా ననుసరించి ప్రత్యేకస్థాన నిర్ణయముండును. ఇదిగాక వారు యితరస్థానములకు పోటీచేయుటకు అధికారము గలిగి యుందురు.

(3) పశ్చిమోత్తరసరిహద్దురాష్ట్రములలోని మహమ్మదీయేతరులకుగూడ నిట్లే స్థానములను ప్రత్యేకింపవలెను. ఇతరస్థానములకు వారుగూడ పోటీచేయవచ్చును.

IV ఇటుల స్థానములను ప్రత్యేకించుపద్ధతి 10 సంవత్సరములవరకుమాత్రమే అమలులో నుండును.

రాష్ట్రపునర్విభజన— రాష్ట్రముల ప్రతిపత్తి

V సింధురాష్ట్రమునందలి అర్థికస్థితిగతులనుగూర్చి అవసరమయిన విచారణచేయించినతరువాత సింధురాష్ట్రమును బొంబాయినుండి విడదీసి ప్రత్యేకరాష్ట్రముగా చేయవలెను.

VI మైసూరు సంస్థానమున కావలచిందరవందరగా నున్న కొన్ని ప్రాంతములను తప్ప తక్కిన కర్ణాటభూమి

సాతయు యిదివరకున్న రాష్ట్రమునుండి విడదీసి యొక ప్రత్యేకరాష్ట్రముగా చేయవలెను.

VII పశ్చిమోత్తర సరిహద్దు రాష్ట్రమునకును, ఇటుపైని క్రొత్తగా నిర్మింపబడు రాష్ట్రముల కన్నిటికిని గూడ, యిప్పుడు భారతదేశమునందలి రాష్ట్రములం దెట్టి పరిపాలనావిధాన మున్నదో, అట్టి పరిపాలనావిధానమే యుండవలెను.

మోతీలాల్ నెహ్రూ, ఎస్. ఆలీఇమామ్,
తేజబహదూర్ సప్రూ, ఎమ్. ఎస్. ఆనీ,
మంగళసింగు,* షు అబ్ ఖురాషీ,
సుభాష్ చంద్రబోస్, జి. ఆర్. ప్రధాన్.

---

*ఈచిత్తునివేదికను చర్చించిన ఆఖరుసభకు షుఅబ్ ఖురాషీగారు రాజాలకపోయిరి. ఐనను ఈచిత్తువిధానము వారికంపబడెను. మూడవ ఆధ్యాయములోని విషయమునకు సంబంధించిన సలహాలలో, మహమ్మదీయులకు భారతశాసనసభయందు మూడవవంతు స్థానములు ప్రత్యేకింపబడవలెనని వారు తెలియజేసినారు. మరియు వారిట్లు వ్రాయుచున్నారు. "జులై 7 వ తారీఖున యిష్టాగోష్ఠిసభలో చేయబడిన తీర్మానముతో నేనేకీభవించుచున్నాను. కాని దానిని సమర్థించుటకు తెల్పబడిన వివరములతోడను వాదములతోడను నేనేకీభవించను."

సర్ అలీ, ఇమామ్, శ్రీయుత షుభాష్ చంద్రబోసుగారు, జి. ఆర్. ప్రధాన్‌గారుకూడ సంఘమువారుచేసిన ఆఖరుసభకు రాజాలకపోయిరి ఐనను ఈ చిత్తునివేదికను చదివినతరువాత దానినొప్పుకొనినట్లు వారు తెలియజేసిరి.

యిష్టాగోష్ఠిసభ—తరువాతి వృత్తాంతము

నివేదికయందు ౧౦౮ పుటలో నుల్లేఖింపబడిన ఇష్టాగోష్ఠిసభవారి తీర్మానము 1928 సంవత్సరము జులై 7 వ తారీఖున నామోదింపబడెను. తీర్మానము నొప్పుకొనినట్లు సంతకములుచేసిన వారిలో డాక్టర్ ఎమ్. ఏ. అన్సారీగారు, పండితమోతీలాల్ నెహ్రూగారు, పండిత మదనమోహనమాలవ్యాగారు, సర్ ఆలీఇమామ్ గారు, సర్ తేజబహద్దూరు సప్రూగారు, అబ్దులుకలమ్ అజద్ గారు, సచ్చిదానందసింహా గారు సి. వై. చింతామణి గారు, టి. ఏ. కే. షేర్వానీగారు, మంగళసింగుగారు, మహమ్మద్ షాఫీదావూదీగారు, ఎమ్. ఎస్. ఆనీగారు, ఎస్ డి. కిచ్లూగారు, సుభాష్ చంద్రబోసుగారు, షుఅబ్ ఖురాషీగారు, ఖాలిక్—ఉజ్--జమాన్ గారు, డి. ఆర్. రంజిత్ సింగుగారు, సయ్యద్ మహమ్మద్, ఏ. ఎమ్. ఖ్వాజా, జవహర్లాలు నెహ్రూగార లుండిరి. సభలోనున్న మరి కొందరుగూడ నీతీర్మానము నంగీకరించిరి గాని సంతకములు పుచ్చుకొనిన సమయములో వారు సభలో లేక

పోయిరి. తరువాత నెహ్రూ కమిటీవారిచే మరల నీ తీర్మానము చర్చించబడెను. ఆసమయమున ఆహ్వానింప బడిన కొందరు పెద్దలుగూడ నుండిరి. కమిటీవారి కార్య క్రమములోని భాగముల నీక్రింద నిచ్చుచున్నాము.

జులై 8 వ తారీఖునాటి కార్యక్రమము.

ఉదయము జరిగిన సభ, హాజరయిన సంఘుసభ్యులు

పండిత మోతీలాలు నెహ్రూగారు, ఎమ్. ఎస్. ఆనీ గారు, షుఅబ్ ఖురాషీగారు, సర్దార్ మంగళసింగుగారు, సుభాష్ చంద్రబోసుగారు.

సభకుదయ చేయవలసినదని మేము కోరినవారిలో నీక్రిందివా రుండిరి.

డాక్టర్ ఏమ్. ఏ. అన్సారీగారు, మౌలానా అబ్దులు కలమ్ అజద్ గారు, టి. ఏ. కే. షేర్వానీగారు, మహా మ్మద్ షాఫీ దావూద్ గారు, డాక్టర్ ఎస్. డి. కిచ్లూగారు, ఖాలీక్—ఉజ్—జమాన్ గారు, డాక్టర్ సయ్యద్ అహా మ్మద్ గారు, జవహర్లాలు నెహ్రూగారు.

మహామ్మదీయాల్పసంఖ్యాకులకు భారత శాసన సభలో స్థానములను ప్రత్యేకించు విషయ మాలోచింప బడెను. నిన్నటి యొడంబడిక ననుసరించి [మొదటి భాగము] అల్పజనసంఖ్యాక సంఘములకుగూడ స్థానము లను ప్రత్యేకించుపద్ధతి యుండరాదని యొక కొందరు

చెప్పిరి. మరికొందరు స్థానములను ప్రత్యేకించుపద్ధతి యనలే లేకపోయినయెడల 500 సభ్యులు గలిగిన భారతశాసనసభ లో మహమ్మదీయులు 30, 40 సభ్యులకంటె హెచ్చుగా నెన్నుకొనబడరని వాదించిరి. మహమ్మదీయులు స్వల్ప సంఖ్యాకులుగా నున్న రాష్ట్రములలో గూడ నిట్లే జరుగునని వారు చెప్పిరి. అధికసంఖ్యాకులకు స్థానములను ప్రత్యేకించుట యవసరములేదు గాని, అతిస్వల్ప సంఖ్యాకులకు భారతశాసనసభలోను, రాష్ట్రీయశాసన సభలలోను స్థానములను ప్రత్యేకించుటవలన నిట్టి యిబ్బంది తొలగునని కొందరు సూచించిరి. ఇట్లు చేసినయెడల నిన్నటి యొడంబడికను మార్చవలసివచ్చును. సభవా రప్పటికిమాత్ర మిదమిత్థమని తీర్మానింపలేదు. సాయంత్రము జరుగు సభకు విషయ మాపియుంచబడెను.

జులై 8 తారీఖు సాయంత్రము జరిగిన సభ

ఎస్. డి. కిచ్లూ, డాక్టర్ సయ్యద్ మహమ్మద్ గారలు తప్ప ఉదయము సభలో నున్నవారందరు సభకు దయచేసిరి.

సర్ తేజబహద్దూర్ సప్రూగారుకూడ దయచేసిరి.

ఉదయము సభలో కొంత చర్చించి వదలివేసిన అల్పజనసంఖ్యాకసంఘములకు స్థానములను ప్రత్యేకించు

సమస్యనుగూర్చి మరల చర్చ ప్రారంభమయ్యెను. భారత శాసనసభలో అల్పజనసంఖ్యాకసంఘములకు జనాభా ననుసరించి స్థానములను ప్రత్యేకించుటకు వీలగునట్లు 7 వ తారీఖున చేయబడిన తీర్మానములోని మొదటి భాగమును మార్చుట కేకగ్రీవముగా నంగీకరింపబడెను.

అనంతరము అత్యల్పజనసంఖ్యాక సంఘములకు రాష్ట్రీయ శాసనసభలో ప్రాతినిధ్యమును గూర్చి సభవారు చర్చించిరి.

భారతశాసనసభలో అల్పసంఖ్యాకు లగువారికి జనాభాననుసరించి స్థానములను ప్రత్యేకించుటకు జెప్పిన కారణము లన్నియు, రాష్ట్రీయ శాసనసభలకు గూడ వర్తించునని సంఘసభ్యులలో షుఅబ్ ఖురాషీగారు తప్ప తక్కినవా రందరును తలచిరి. ఈయభిప్రాయమును సంఘసభ్యులుకాని పెద్దలుగూడ నామోదించిరి. కావున రాష్ట్రీయశాసనసభలలో అత్యల్ప జనసంఖ్యగల సంఘములకు వారి జనాభాననుసరించి స్థానములను ప్రత్యేకించి ఇతరస్థానముల కెన్నిటికేని యభ్యర్థించు హక్కు నీయవలసినదని అఖిలపక్ష సమావేశమువారికి నివేదించుటకు తీర్మానింపబడెను.

మొదటి షెడ్యూలు

భారతప్రభుత్వమునకు లోబడియున్న శాఖలు

(1) భారత దేశములో వర్తకవ్యాపారములు. విదేశములతో వాణిజ్యము. మరియు వర్తకవ్యాపారసంబంధమైనట్టియు, ఆర్థికసంబంధమైనట్టియు దేశీయ విదేశీయ ప్రతిష్ఠాపనలను స్థాపించుట.

(2) రాష్ట్రములకును, వానిలో భాగములకును ఈ రాజ్యాంగవిధానమునందు మినహాయించిన పన్నులు భారతప్రభుత్వశాఖలుగా నుండవు. కాని సుంకములు, ఆదాయము, మత్తుపదార్థములమీదపన్ను, రాబడిపన్ను, సూపర్ టాక్సు, కార్పోరేషను లాభముల పన్ను (Corporation profits-tax) నల్లమందు, దానిని పండించుట, వండుట, అమ్ముట, విదేశములకు యెగుమతిచేయు నల్లమందుపై పన్ను వేయుట. భారతప్రభుత్వశాఖలుగా నుండును.

(3) పారిశ్రామికాభివృద్ధికిని, వాణిజ్యాభివృద్ధికిని సహాయము చేయుట.

(4) ప్రజాస్వామ్యముయొక్క ఆస్తిమీదగాని, ఆదాయముమీదగాని, నమ్మకముమీదగాని ఋణముచేయుట; ప్రజాస్వామ్యప్రభుత్వము ప్రజాహితమునకై చేయు ఋణము.

(5) నాణెములను పోతపోయుట, నాణెముల చలామణి, నాణెముల విలువను నిర్ణయించుట.

(6) బ్యాంకువ్యాపారము, భీమా, సేవింగ్సుబ్యాంకులు; బ్యాంకులస్థాపన, నోట్లువేయుట, స్టాకుఎక్సుఛేంజి.

(7) మారకపుబిల్లులు, చెక్కులు, హుండీలు, ప్రామిసరీనోట్లు.

(8) సముద్రముమీదను, దేశశ్రేయాభివృద్ధికరములగు నదులమీదను ఓడవర్తకముచేయుట; నౌకాశయములు, పెద్దరేవులు, ఓడలకు దిక్కుతెలియుటకై రేవుననుండు దీపస్తంభములు, ఇతరగురుతులు, తేలికపారు ఓడలు, అడుగుననున్న రాళ్లు మొదలగువానిని తెలిసికొనుటకు తేలవేయు గుర్తులు.

(9) ఇనుపదారులు, భారతదేశమునకంతటికి కావలసిన రాధారులు, సేనల రాకపోకలకు వీలగురోడ్లు.

(10) విమానములు, వానితో సంబంధించిన సర్వవిషయములు.

(11) తపాలకచ్చేరీలు, తంతివార్తలు, దూరశ్రవణ యంత్రములు, తీగలులేకుండా పంపు వాయువార్తలు.

(12) భారత దేశరక్షణము, సైనికదళము, నౌకాదళము, వైమానికదళములతో సంబంధించిన సర్వవిషయములు. అవసరపటాలములు, భారతనౌకావ్యాపారము, రాష్ట్రీయప్రభుత్వములు పోషించుచున్న సేన, పోలీసుదళములుగాక, దేశములో నిర్మించవలసిన సేనాదళములను, పోలీసుదళములను నిర్మించుట; సేనకును, నౌకలకును అవసరములగు పరికరములను తయారుచేయుకర్మాగారములు; సైనికులకు, నావికులకు, వైమానికులకు శిక్షణాశాలల నేర్పరచుట.

(13) విదేశములతోడను భారత సంస్థానములతోడను తమవశమునవుంచబడిన ఇతరప్రదేశములతోడను సంబంధములు; మన దేశమును నివాసస్థానముగాచేసికొనిన విదేశీయులతో సంబంధము, పౌరసత్వపు హక్కుల నిచ్చుట, ఇతరదేశస్థులతో సంబంధము, పాస్‌పోర్టులు; విదేశయాత్రలు.

(14) దేశాంతరము వెళ్లినవారికొరకును, విదేశములనుండి మన దేశమువకువచ్చి కాపురముచేయువారి కొరకును చట్టములుచేయుట.

(15) ఓడలలో వెళ్లువారి ఆరోగ్యపరీక్ష, నావికా చికిత్సాలయముల నేర్పరచుట.

(16) యావద్భారత దేశమునకు సంబంధించిన ఉద్యోగములు, ప్రజాస్వామ్య ఉద్యోగనియామకసంఘము.

(17) ప్రజాస్వామ్యముయొక్క లెక్కలతనిఖీ.

(18) ప్రజాస్వామ్యముయొక్క సుప్రీమ్‌కోర్టు, ఉన్నతన్యాయస్థానములకు సంబంధించిన శాసనములు చేయుట.

(19) సివిల్ చట్టము, దానిలో నంతర్భాగములగు ప్రతిపత్తి, కాంట్రాక్టు, ఆస్తి, సివిల్‌హక్కులు, బాధ్యతలు, సివిల్ ప్రొసీజరు.

(20) శిక్షాస్మృతి, శిక్షాస్మృతుల అమలు, ఎవరి నేరస్థులను వారి కొప్పజెప్పుటకు సంబంధించిన చట్టములు.

(21) దివాలా.

(22) వివాహము, భార్యాభర్త లొండొరుల విడనాడుట, వివాహవిషయములు, తల్లిదండ్రుల కుండవలసిన హక్కులు, పసిపిల్లలసంరక్షణ, వారి హోదా, యుక్త వయస్సు.

(23) కాపీరైట్లు, వార్తాపత్రికలు, గ్రంథములు, నూతన వస్తునిర్మాతలకు హక్కులు, సరకులు చేయు

వాడు వాటిపై తనకుగల హక్కు తెలియజేయుటకు వేసికొన్న గురుతులు, చిత్రములు, ట్రేడుమార్కులు.

(24) ప్రజాస్వామ్యముకొరకు భూమిని సంపాదించుట.

(25) పత్రములను, దస్తావేజులను రిజిస్టరుచేయుటకు చట్టములను చేయుట.

(26) చావులు, పుటకలు, వివాహములు రిజిస్టరు చేయుట.

(27) జనాభా, లెక్కల వివరములు.

(28) ఆయుధములు, మందుగుండుసామగ్రిపై యధికారము.

(29) ౧ శిలాతైలము, (పెట్రోలియమ్) ప్రేలుడు సామగ్రిపై యధికారము.

౨ విషములపై యధికారము.

(30) తూకపు రాళ్లు, కొలతమానము లేర్పరచుట.

(31) మూడుమైళ్లకావల భారతదేశము నాను కొనియున్న సముద్రములో చేపలుపట్టుట.

(32) భారతదేశములో భూమికొలత, భూగర్భ పరిశోధన, జ్యోతిశ్శాస్త్రపరిశోధన, వాతావరణశాస్త్ర పరిశోధన.

(33) పార్లమెంటుసభల ఎన్నికలు.

(34) ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వముయొక్క రాజధాని పట్టణ నిర్ణయము.

(35) రాష్ట్రములకును రాష్ట్రములకును సంబంధిం చిన విషయములు.

(36) ఫాక్టరీచట్టనిర్మాణము.

(37) పారిశ్రామికవిషయములు:

౧ కార్మికుల క్షేమము.

౨ ప్రావిడెంటుఫండు.

3 పారిశ్రామికభీమా, పారిశ్రామికుల ఆరోగ్యము, ప్రమాదములు సంభవించినప్పుడు చేయవలసిన సహాయము.

(38) గనులపై యధికారము.

(39) వైద్యుల కుండవలసిన యోగ్యతలు-విద్యా పరిమితి నిర్ణయించుట.

(40) ప్రజాస్వామ్యముయొక్క భాండారము, కాగితములు, కలములు మున్నగు వ్రాతసాధనములు.

(41) కేంద్రప్రకటనశాఖ, రహస్యవార్తాగ్రహణ శాఖ.

(42) జంతుశాస్త్రపరిశోధన, వృక్షశాస్త్రపరిశోధన, పురాతనవస్తుశాస్త్ర పరిశోధన.

(43) పరిశోధనకై ప్రతిష్ఠాపనలను నియమించుట, వివిధవ్యాపారములకుగాని, ఉద్యోగములకుగాని ప్రత్యేక శిక్షనొసంగు కళాశాలల స్థాపించుట.

(44) రాష్ట్రాధికారమునకు లోబడని ప్రదేశములను పునర్విభజించుట, మార్చుట, దానికిసంబంధించిన చట్టములను ప్రకటించుట.

(45) ప్రజాస్వామ్యముయొక్క ఆస్తి.

(46) అడవులనుగురించి చట్టములుచేయుట.

(47) దస్తావేజుస్టాంపులుగాక తక్కిన స్టాంపుల విషయమై చట్టములనుచేయుట.

రెండవ షెడ్యూలు

రాష్ట్ర ప్రభుత్వములకు లోబడియున్న శాఖలు

(1) భూమిసిస్తు,మినహాయింపబడిన భూమిసిస్తుతో సహా; భూమిమీదగాని, భూమిమీదవచ్చు ఆదాయము మీదగాని వేయబడగల యితరపన్నులు; నీటితీరువ;సర్వే, సెటిల్‌మెంటు, పోరంబోకుభూములను ఆసాములకిచ్చి వేయుట, ప్రభుత్వమువారి ఎస్టేటులను పరిపాలించుట.

(2) ఎక్సైజు, అనగా కల్లుసారాయి మొదలగు వానిని, నల్లమందుతప్ప తక్కినమత్తుపదార్థములను పండించుట, ఇతర దేశములకు పంపుట, స్వాధీనము, కొనుగోలు, అమ్మకము. ఈ పదార్థములమీదను,నిషేధింపదగిన యిట్టి పదార్థములమీదను ఎక్సైజుపన్నును విధించుట, లైసెన్సుల నిచ్చినందులకు రుసుము వసూలుచేయుట.

(3) సుంకములవంటిస్థానికపన్నులన్నియు;మరియు భూమిసెస్సు లేక భూమిఖరీదుమీద సెస్సు, ఇండ్లమీద పన్ను; బండ్లమీద, పడవలమీద పన్ను; జంతువులమీద పన్ను, గేటువద్దపుచ్చుకొనే పన్ను, ఒక ప్రదేశమునుండి

యింకొక ప్రదేశమునకు సరుకులను పంపునప్పుడు వసూలు చేయు సుంకములు, వ్యాపారము, ఉద్యోగము, వృత్తుల మీద పన్ను, స్వంతమార్కెట్టులమీదపన్ను, పత్రికా ప్రకటనలమీదపన్ను, వినోదములమీదను, వేడుకల మీదను పన్ను, జూదములపైపన్ను, స్థానికప్రతిష్ఠాపనలు ప్రజలకు చేయు ఉపకారములకుగాను వసూలుచేయు పన్నులు.

(4) ఆయా రాష్ట్రములలో, రాష్ట్రప్రభుత్వములు సంపాదించు భూములు.

(5) అటవీపరిపాలనము, వేటమృగముల రక్షణ.

(6) వ్యవసాయము, వ్యవసాయ శాస్త్రమునకు సంబంధించిన పరిశోధనాసంస్థలను నెలకొల్పుట, వస్తుపరీక్ష పొలములను బాగుగా పండించువిధమును ప్రజలకు నిదర్శన పూర్వకముగా బోధించుటకు ప్రభుత్వమువారు స్వయముగా పొలములను వ్యవసాయముచేయుట, పురుగుపట్టకుండ, తెగులు తగలకుండ పైరులను రక్షించుట.

(7) చేపలుపట్టు స్థలములు. (ప్రజాస్వామ్యాధికారమునకు లోబడియున్నవి తప్ప)

(8) నీటిసప్లై, సాగుబడికై కాల్వలను త్రవ్వించుట, మురుగునీరుపోవు కాల్వలను త్రవ్వించుట, కాలువ

కట్టలు, నీటిని నిలువచేయుట, నీటినుండి వచ్చు విద్యు చ్ఛక్తి. (రాష్ట్రములకులోబడియున్న వ్యవహారములును, ఒకరాష్ట్రమునకును స్వదేశసంస్థానమునకుగాని, యితర రాజ్యములకుగాని సంబంధించిన విషయములును తప్ప)

(9) రాష్ట్రములోని కట్టడములు, రోడ్లు, వంతె నలు, బల్లకట్లు, భూమిలోను కొండలలోను తొలచిన మార్గములు, పల్లపుభూములలో వేయబడు బరంతులు, కప్పీలమూలకముగా బొగ్గు మొదలగువాని నెత్తు సాధన ములు, ట్రాంబడ్లు, ముఖ్యమైన యినుపదారులకు చేర్చు శాఖాయినుపదారులు, నదులు, కాల్వలు మున్నగు ప్రయాణసౌకర్యములు, రాష్ట్రప్రజాసౌకర్యార్థము తల పెట్టు యితరకార్యములు. ఈక్రిందివిషయములు తప్ప.

౧ భారతప్రభుత్వమునకు లోబడియున్న ఇనుప దారులు, రోడ్లు, కాల్వలు, నదులు మొదలగునవి.

౨ రాష్ట్రముయొక్క సరిహద్దులకు మించి పోయే పనులు.

3 రాష్ట్రములసరిహద్దులలోనే యున్నను, భారత దేశమున కంతటికిని ముఖ్యమని పార్లమెంటుసభ నిర్ణ యించిన విషయములు.

(10) పరపతిసంఘములు

(11) ఖనిజసంపత్తిని వృద్ధిచేసికొనుట

(12) క్షామనివారణ

(13) భారత దేశములో యాత్రలు జరుపుట

(14) రాష్ట్రమునందలి స్థానికసంస్థలు, మునిసిపాలిటీలు, గ్రామపంచాయతీలు, అభివృద్ధికై యేర్పరుపబడిన ప్రతిష్ఠాపనలు, పట్టణనిర్మాణ సంఘములు, యిత్యాది స్థానికప్రభుత్వ ప్రతిష్ఠాపనలు, ఈస్థానిక ప్రతిష్ఠాపనల లెక్కల తనిఖీ.

(15) వైద్యశాఖాపరిపాలన, దానికి సంబంధించిన చికిత్సాలయములను, ఔషధశాలలను, శరణాలయములను, వైద్యవిద్యాబోధనాకళాశాలలను, యేర్పరుచుట.

(16) విద్యాశాఖ, దానికి సంబంధించిన విశ్వవిద్యాలయస్థాపన, శిల్పవిద్యలను నేర్పు పాఠశాలస్థాపన, వృత్తి విద్యను, ప్రోత్సాహము చేయుట, అందుకై పాఠశాలలను స్థాపించుట.

(17) ప్రజారోగ్యము, పారిశుద్ధ్యము, మరణ లెక్కలు.

(18) కోర్టు ఆఫ్ వార్డ్సు, అప్పులపాలయిన ఆస్తిని పరిపాలించుట, జప్తుచేయబడిన భూస్థితులు.

(19 భూసారమును అభివృద్ధిచేయుట, వ్యవసాయ ముకొరకైన ఋణములు.

(20) భూమియొక్క అనుభవము, రహితులును, భూస్వాములును పరస్పరము చేసికొను కవులు కబోలి యత్ సంబంధమైన యేర్పాటులు, సిస్తునిర్ణయచట్టములు.

(21) భారతశాసనసభాశాసనములకు లోబడి, అడ్మినిస్ట్రేటర్, ఆఫిషియల్ ట్రస్టీల నియామకము.

(22) పారిశ్రామికాభివృద్ధి, పారిశ్రామిక పరిశోధన.

(23) పోలీసుశాఖ. రాష్ట్రములుభరించు మిలిటరీ పోలీసు, ఆయుధపాణులగు పోలీసులు. రైల్వేపోలీసుదళములు. రైల్వేపోలీసుదళవిషయములో పోలీసు లెంత వరకు అధికారము చేయవచ్చునో, రైల్వేపోలీసులను భరించుటకు రైల్వేవా రెంత ధనము నివ్వవలెనో నిర్ణయించుచు భారతపార్లమెంటు సభవారు చేయు నిబంధనలకు రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వములు లోబడియుండవలెను.

(24) భోజనసామగ్రిలోను ఇతర వస్తువులలోను కల్తీ.

(25) ౧ బండ్లమీాద అధికారము, మోటారు బండ్లవిషయమై, భారతదేశమునం దంతట వర్తించగల

తై సైన్యములను రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వములు భారతప్రభు త్వమువారి ఆజ్ఞలకు లోబడియుంచవలెను.

ఈ రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వములు పై పేరాగ్రాఫు ప్రకారము [illegible] చేసికొనవలెను.

(26) ఆరోగ్యము, [illegible], విద్యను నీతిబోధన చేయుటకు ఏర్పరచిన పాఠశాలలు, [illegible].

(27) నిరుద్యోగముగా నున్నవారి యాభివృద్ధి, వారికి వివాహము ఏర్పాటు.

(28) [illegible]

(29) రాష్ట్రములో న్యాయస్థానములు. సివిల్, క్రిమినల్ అనే కేసులను న్యాయస్థానములు నిర్మాణము, వానిని భరించుట.

(30) రాష్ట్రీయ శాసనసభలకు ఎన్నికలు.

(31) రాష్ట్రమునకు సంబంధించిన శాసనములకు వ్యతిరేకముగా నడచుకొనినవారికి జరిమానాలు, దండన, జైలు ముదలగు శిక్షలను విధించుటకు చేయు హక్కులు.

(32) భారతప్రభుత్వము వారియనుమతికి లోబడి రాష్ట్రములు తమ స్వాధీనములో ఉంచుకొనబడిన మీద ఋణములను చేయుట, రాష్ట్రముయొక్క ఆదాయము, ఆస్తి.

(33) జననములను, మరణములను వివాహము లను రిజిస్టరుచేయుటకు సంబంధించిన చట్టముల నమలు లోనుంచుట.

(34) రాష్ట్రీయ లారిపోర్టులు.

(35) చిన్న రేవుపట్టణములు.

(36) కలకత్తా ఇమ్పీరియల్ లైబ్రరీ తప్ప తక్కిన పుస్తక భాండాగారములు, కలకత్తాలోని ఇండియన్ మ్యూసియమ్, ఇంపీరియల్ వార్ మ్యూసియమ్, విక్టోరియామెమోరియల్ తప్ప తక్కిన చిత్రవస్తుప్రదర్శన శాలలు, జంతుప్రదర్శనశాలలు, తోటలు, మరియు సంఘములను రిజస్టరుచేయుట.

(37) బందిలిదొడ్లు, గొడ్లను యితరులస్థలములకు పోనివ్వకుండ చేయుట.

(38) జంతుచికిత్సాశాఖ, పశుచికిత్సయందు కుశలులగువారి శిక్షణకై తగు యేర్పాటులుచేయుట, పశుగణమును వృద్ధిచేయుట, పశువులకు రోగములు రాకుండ ముందుజాగ్రత్తపుచ్చుకొనుట.

(39) భారత శాసనసభవారి శాసనములకు లోబడి ఫ్యాక్టరీలపై నధికారము.

(40) కార్మిక వివాదములను పరిష్కరించుట.

(41) గ్యాస్, విద్యుచ్ఛక్తి.

(42) బాయిలర్లు.

(43) పొగబాధ.

(44) కార్మికులకు యిండ్లు కట్టించుట.

(45) దుర్మరణ విచారణసంఘాధికారుల నియామకము.

(46) రాష్ట్రీయ భాండాగారము, వ్రాతసామగ్రి.

(47) రాష్ట్రీయప్రభుత్వ ముద్రణాలయము.

(48) రాష్ట్రీయోద్యోగములు, రాష్ట్రీయోద్యోగ విచారణసంఘము.

(49) రాష్ట్రీయప్రభుత్వ కార్యస్థానము.

(50) భారతప్రభుత్వమువారి నియామకములకు లోబడి, ఎన్నికలను జరుపుట.

(51) కోర్టుఫీజు మున్నగు రుసుములు, మరణశాసనములపై రుసుములు, వారసత్వముపైనను, ఆస్తిమీదను పన్నులు.

(52) భారతశాసనసభవారుచేయు శాసనములకు లోనై, సరకులను ఉత్పత్తిచేయుటకును, పంపకముచేయుటకును, అధికారము గలిగియుండుట.

(53) భారతశాసనసభవారు చేయు నిబంధనలకు లోనై, పరిశ్రమలను వృద్ధిచేసికొనుట.

(54) భారతశాసనసభ వారుచేయు శాసనములకు లోనై దేవాదాయ ధర్మాదాయములను పరిపాలించుట.

(55) భారతశాసనసభవారి శాసనములకు లోనై జూదములాడుటను పందెములను వేయుటను నియమించుట.

(56) భారతశాసనసభవారి శాసనములకు లోబడి, పశువులయెడల క్రూరత్వమును ఆపివేయుట, అడవులయందలి మృగములను, పక్షులను రక్షించుట.

(57) భారతశాసనసభవారి శాసనములకులోబడి, రాష్ట్రీయప్రభుత్వములకు దస్తావేజు స్టాంపులమీద అధికారముండును. కోర్టుఫీజుస్టాంపులవిషయమైకూడ, ఉన్నత న్యాయస్థానముల 'ఒరిజనల్ సైడ్' అధికారములకు లోబడియున్న దావాలలోను, తీర్పులలోను విధింపబడే కోర్టుఫీజు మొత్తములలో, భారతశాసన సభాశాసనములకు లోబడి రాష్ట్రీయప్రభుత్వములకు అధికారము లుండును.

(58) భారతశాసనసభవారి శాసనములకు లోబడి, దస్తావేజులు, పత్రములను రిజిస్టరుచేయుట.

(59) భారతశాసనసభవారి శాసనములకు లోబడి, తూకపురాళ్లు కొలతమానములను నిర్ణయించుట.

(60) భారతశాసనసభవారి యధికారమునకు లోబడి విషములపైని, యుద్ధపరికరములు, మందుగుండు సామగ్రులపైని; శిలాతైలము, ప్రేలుడుసామగ్రులపైని, యధికారము.

(61) భారతశాసనసభవారి శాసనములకులోబడి వార్తాపత్రికలపై నధికారము.

(62) భారతశాసనసభవారి యధికారములకు లోబడి, వైద్యవృత్తి నవలంబించుటకును, యితరవృత్తుల నవలంబించుటకును తగిన యోగ్యతలను, విద్యాపరిమితులను నిర్ణయించుట.

(63) స్థానికసంస్థల లెక్కలను తనిఖీచేయుట.

ఒకటవ అనుబంధము

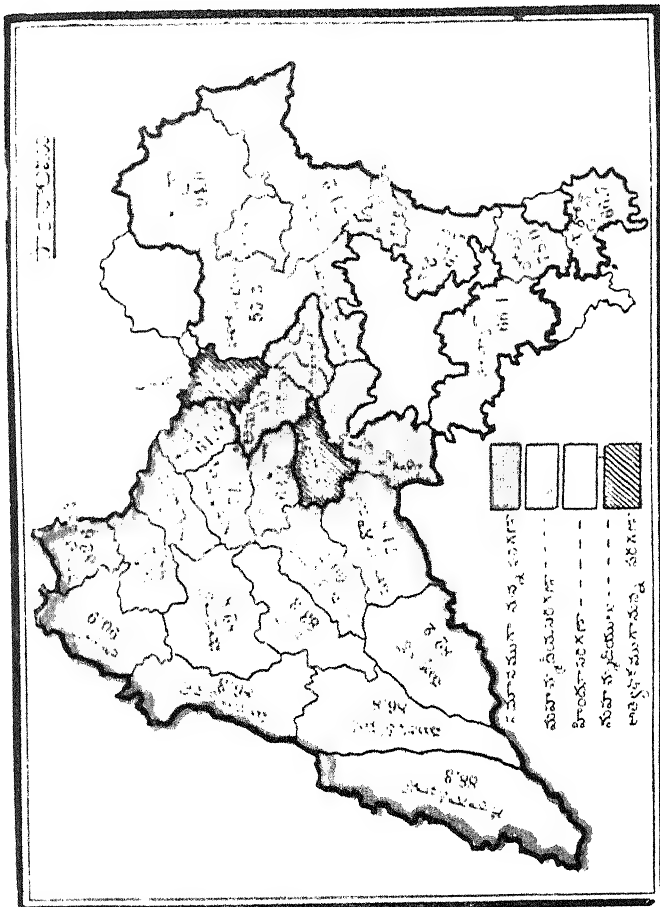
మతముల ననుసరించి పాంచాలమునందలి
జనాభా వివరములు

ఈ యనుబంధము పాంచాలములోని జనసంఖ్యా వివరములను దెల్పును. శాసనసభలో వివిధమతముల వారికి లభింపగల శాసన సభ్యత్వస్థానముల సంఖ్యను గూడ ప్రత్యేకముగా వివరించును.

ఈ యనుబంధము యీ క్రింది యూహాలపై యాధారపడియున్నది.

1. భూవైశాల్యము ననుసరించి జిల్లా కిన్నియని గాని, ఖండమున కిన్నియని గాని సభ్యుల నెన్నుకొను పద్ధతియుండును. (Territorial representation) సంయుక్త నియోజకవర్గము లుండునుగాని స్థానములను ప్రత్యేకించుట యుండదు.

2. మైనరులు కాని వారందరకు వోటింగు అధికార ముండును. లేదా వివిధసంఘములయందలి ఎన్నికదారుల సంఖ్య వారివారి జనాభా ననుసరించు ఒకానొక వోటింగుపద్ధతిమీద నైనను ఆధారపడి యుండును.

ముస్లిము జనాభాలో అత్యధికసంఖ్యగల సంఘములవారు నూటి కెన్నింటు లున్నారో యీ సంఖ్యలు సూచించును. పచ్చరంగు వేసిన మండలములయందు ముస్లిము జనాభాలో మహమ్మదీయులు నూటి కెన్నింటు లున్నారో తెలియజేయబడినది. ఎఱ్ఱరంగు వేసిన మండలములలో హిందువులును సిక్కులును కలిసి నూటి కిన్నివంతులని తెలియజేయబడినది.

ఈ యనుబంధములలోని వివరములు 1921 సంవత్సరపు జనాభా లెక్కలమీద నాధారపడియున్నవి. ఏనను పాంచాలమునందు హిందువుల యభివృద్ధికంటె మహామ్మదీయులలో నభివృద్ధి హెచ్చుగానున్నదని చెప్పవలసియున్నది. మహామ్మదీయులలో నభివృద్ధి హెచ్చుగా నుండుటకు కారణము హిందువులు మహామ్మదీయమతమును స్వీకరించుటవలన గాదనియు మహామ్మదీయులలో విధవావివాహము లుండుటవలనను, బాల్యవివాహములు లేకుండుటవలనను, యిత్యాది సాంఘిక కారణములవలన నని జనాభా నివేదిక తెలుపుచున్నది. బాల్యవివాహములవలన హిందువులలో శిశువుల మరణసంఖ్య మహామ్మదీయులలో శిశువుల మరణసంఖ్యకంటె హెచ్చుగా నున్నది. కావున ఈనాడు పాంచాలములోని మహామ్మదీయుల సంఖ్య 1921 సంవత్సరమున నున్న జనాభాకంటె కొంచెము హెచ్చుగా నుండును. రాబోవు జనాభా లెక్కలీ భేదమును స్పష్టముగా ప్రకటింపగలవు. కావున 1921 సంవత్సరపు జనాభా లెక్కల ననుసరించి మేము నిర్ణయించిన సభ్యత్వస్థానములు వారికి నిజముగావచ్చు స్థానములకంటె తక్కువగానే అంచనా వేయబడినవి. వారి జనాభా వృద్ధియైనది గనుక వారి కింకను కొన్ని స్థానములు లభించుట నిశ్చయము.

జనభానివేదికలలోని లెక్కల ననుసరించి శాసన సభలోని ప్రాతినిధ్యమును సరిగా నిర్ణయించుట సాధ్యము కాదు. చాలమట్టుకు శాసనసభాప్రాతినిధ్యము నియోజక వర్గముల యేర్పాటుమీద నాధారపడి యుండును. సంయుక్త నియోజకవర్గములలో హిందువుడు హిందువునకే వోటునిచ్చుననియు, మహమ్మదీయుడు మహమ్మదీయునికే వోటు నిచ్చుననియు నిశ్చయముగా చెప్పజాలము. కోరదగినదికూడ కాదు. మా గుణకారములలో నిట్టివానిని మేము పరిగణింప వీలుకాదు. కేవల సాంఘికపద్ధతులమీదనే ఈ సమస్యను చర్చించుచున్నాము గాన సాంఘికాభిమానముమీదనే యుందరు వోట్ల నిచ్చెదరని తలచవలెను. నియోజకవర్గము లేర్పడలేదు గావున ప్రతిజిల్లాకు జనాభా వివరములను, వానినిబట్టి ఆయాజిల్లాలకు లభించు శాసన సభ్యత్వస్థానములను నిర్ణయించవలెను. ఒకజిల్లాగాని, జిల్లాలో నొకభాగముగాని ఒక నియోజకవర్గముగా చేయబడవచ్చును.

పాంచాలములోని జనాభా (సంస్థానములుగాక) 1921 సంవత్సరమున నీ క్రిందివిధముగా నుండెను.

మహమ్మదీయులు	1,14,44,321	...	55.3%
హిందువులు	65,79,260	...	31.8%
సిక్కులు	22,94,207	...	11.1%

ఇతరులు (... ...)	3,67,236...	1.8%
మొత్తం	2,06,86,024...	100%

ఈ పై సంఖ్యలను బట్టి మహమ్మదీయులు ఇతరులందరి కన్నను చాల హెచ్చుగా లేకపోయినను, కొంచెము హెచ్చుగానున్నారని తెలియగలదు. పంజాబులోని జనసంఖ్య వివరములు మరికొంచెము జాగరూకతతో విచారించినచో పంజాబునందలి ముస్లిము జనాభా ననుసరించి వారి కుండవలసిన ప్రాబల్యముకంటె హెచ్చు ప్రాబల్యము వారి కున్నదని తెలియగలదు. ప్రస్తుత సమయమున రావల్పిండి డివిజనున—అంబాలా జలంధరు డివిజనులందు హిందువులును సిక్కులును హెచ్చుగా నుండుట గోచరించగలదు. ఈ రెండు డివిజనులలోను మహమ్మదీయులు అల్పసంఖ్యాకులుగా నున్నారు. కాని ముఖ్యస్థలములందును వారి జనాభా హెచ్చుగా నుండుట వలన ఈ భాగమును వారు కోర్కొనుచున్నారు.

పంజాబును హెచ్చుతగ్గుగా మూడు నైసర్గిక విభాగములుగా విభాగించవచ్చును. 1. మహమ్మదీయులు చాల హెచ్చుగానున్న విభాగము 2.ఇద్దరునుంచుమించుగా సమానముగానుండు మహమ్మదీయులే కొంచెము హెచ్చుగానున్న భాగము. 3. హిందూసిక్కువిభాగము. ప్రస్తుత డివిజనులను ఈ క్రిందపరగణాల క్రింద విభజింపవచ్చును.

I రావలుపిండి, ముల్టాన్ డివిజనులు మహమ్మ దీయపరగణాలో చేరును. ఇచ్చట మహమ్మదీయులు చాల హెచ్చుగానున్నారు. [రావలుపిండిలో 85.9%, ముల్టానులో 76.9%]

II లాహోర్ డివిజన్. ఇచ్చట హిందువులును మహమ్మదీయులును కొంచెము హెచ్చుతగ్గుగా సమానమేగాని, మహమ్మదీయులే హెచ్చు.

III అంబాలా, జలందరు జిల్లాలు. ఇవి హిందూ సిక్కుపరగణాగా విభజింతుము. మహమ్మదీయు లిచ్చట స్వల్పసంఖ్యాకులుగా నున్నారు. [అంబాలాలో 26.3%, జలందరులో 32.8%]

ఈ సాంఘిక పరగణాలననుసరించి శాసనసభలలో ప్రాతినిధ్యమును కొంచెము హెచ్చుతగ్గుగా నిర్ణయింపవచ్చును. నూరువేల ప్రజల కొక్క సభ్యుడైనచో ఈ క్రిందనిచ్చిన సభ్యత్వస్థానములు వారికి లభించును.

పాంచాలముయొక్క జనాభా	జనాభా వేలలో...శాసనసభ్యుల సంఖ్య	
మొత్తము	20,685—207	
రావలుపిండి డివిజన్	3,461—35	77
ముల్టాన్ డివిజన్	4,218—42	

ii	లాహోర్ డివిజన్	4,997—50	50
iii	అంబాలాడివిజన్	3,827—38	80
	జలంధర్ డివిజన్	4,182—42	
			207

మహమ్మదీయులు మహమ్మదీయ పరగణాలో నన్నిస్థానములను ఆక్రమించుకొందు రనియు, హిందూ సిక్కులు హిందూసిక్కు పరగణాలలో నన్నిస్థానములను ఆక్రమించుకొందు రనియు తలచెదము. లాహోర్ డివిజనులో యిద్దరు స్థానములను పంచుకొనవచ్చును. ఇది సంపూర్ణముగా నిట్లు జరుగదు. జరుగకూడదు. ప్రతిడివిజనులో నెన్నుకొనబడువా రందరు ఒక్క సంఘమునకు జెందియుండుట కోరదగినది కాదు. హెచ్చుతగ్గుగా మనము గుణించుచున్నప్పుడు, హిందూసిక్కు పరగణాలో మహమ్మదీయులకు వచ్చు స్థానములును, మహమ్మదీయ పరగణాలో హిందూసిక్కులకు వచ్చు స్థానములును సరిపోవునని తలంచవచ్చును. నిజమాలోచించిన యెడల మహమ్మదీయులకు హిందూసిక్కు పరగణాలో కొద్దిస్థానములు లభించుట వీలగునేమో కాని, మహమ్మదీయ పరగణాలో హిందూసిక్కులకు చొరవగలుగుట యసంభవము. రావలుపిండి మూల్టాన్ జిల్లాలలో మహమ్మదీయులు చాల హెచ్చుగా నున్నారు. [86.0%,76.9%]

కావున పైసంఖ్యలవలన తేలిన సారంశ మేమి? మహమ్మదీయులకు వారి పరగణాలో 80 స్థానములు తప్పవు. హిందూసిక్కులకు వారి పరగణాలో 77 స్థానములు వచ్చును. మూడవ పరగణాలో—లాహోర్ డివిజన్—యిద్దరికి స్థానములు లభించును గాని మహమ్మదీయులకే హెచ్చుస్థానములు లభించుటకు సావకాశము లున్నవి. వారు జనాభాలో నూటికి 57.0 చొప్పున నున్నారు. హిందువులు 20.7%, సిక్కులు 16.2% ను ఉన్నారు. క్రైస్తవాదులు 6.1%. క్రైస్తవాదులవిషయమై యిచ్చట నేమియు చెప్ప నవసరములేదు. వారికి మహమ్మదీయులయెడ విరుద్ధభావ మేమియు నుండునని తలచ వీలులేదు. వారిని హిందూ సిక్కులతో కలుపుటకుగూడ కారణములు లేవు. కావున నీపరగణాలో మహమ్మదీయులు హిందువులకన్న $1\frac{1}{2}$ వంతు లున్నారు. భేదము చాల నున్నది గాన, ఎన్నికలలో నీభేదము తప్పక కనబడును జనభానసరించి న్యాయముగా రాదగిన స్థానముల కంటె మహమ్మదీయులకు సామాన్యముగా హెచ్చుస్థానములు లభించవలెను. కాని జనాభానసరించియే స్థానములు వచ్చునని తలచినను వారికి 29 స్థానములు వచ్చును. వారికి మహమ్మదీయపరగణాలో రాదగిన స్థానములకు దీనిని కలిపినయెడల వారికి లభించు స్థాన

ములు 106. శాసనసభలో మొత్తము స్థానములసంఖ్య 207 గనుక వారికి యితరసంఘము లన్నిటికంటె హెచ్చు స్థానములు లభించును. అల్పసంఖ్యాకులలో 'ఇతరులు' గూడ చేరియుందురుగనుక, హిందూ-సిక్కులకంటె మహమ్మదీయులకు చాల హెచ్చుస్థానములు లభించును.

హిందువుల శ్రేయమును సిక్కుల శ్రేయమును ఒక్కటేయనియు, అన్నివేళలయందు వారు కలసియే యుందురనియు తలంచుటవలన పై ఫలితములు గలిగినవి. ఇట్టియూహకు కారణమేమియు గానరాదు. అన్నివేళల యందు వారుకలసి వోట్లనిత్తురనుట యసంభవము. వారు కలసి ప్రతినిధుల నెన్నుకొనినచో అధికసంఖ్యాకు లగు మహమ్మదీయులముందు అత్యల్పసంఖ్యాకులగు హిందువుల యొక్కయు, సిక్కుల యొక్కయు దౌర్బల్యము యింకను పరిస్ఫుటముగా నగుపడును.

లాహోరు డివిజనులోని స్థితిగతులు చాల క్లిష్టము గానుండవచ్చును గనుక ఈసమస్య నింకకొంత వివరముగా నాలోచించెదము. ఈడివిజనులోని ఆరుజిల్లాలలో మూడు జిల్లాలయందు — సైలుకోట్, గుజరన్‌వాలా, షేక్‌పూరా, మహమ్మదీయు లత్యధిక సంఖ్యాకులుగా నున్నారు. ఈ జిల్లాలలో 'యితరులు' [క్రైస్తవాదులు] గూడ చాలమంది యున్నారు. కనుక, వీరిని హిందూ

సిక్కు జనాభానుండి మినహాయించిన యెడల మహమ్మదీయుల యాధిక్యత మరింత హెచ్చును.

ఈ వివరములను గమనింప దగును.

సెయిల్ కోట్ జిల్లా		స్థానములు
మహమ్మదీయులు	61.9%	
హిందువులు	19.5%	9½
సిక్కులు	8.0%	
ఇతరులు	10.5	

హిందువులును సిక్కులును కలసి 27.5% ఉన్నారు. మహమ్మదీయులు 61.9% ఉన్నారు. కావున మహమ్మదీయులు హిందూ సిక్కు జనాభాకంటె రెండింతలకన్న హెచ్చుగానున్నారు.

గుజరన్‌వాల్ జిల్లా		స్థానములు
మహమ్మదీయులు	71.0%	
హిందువులు	15.8%	6¼
సిక్కులు	8.2%	
ఇతరులు	5.1%	

ఈ జిల్లాలో హిందువులు సిక్కులు కలసి 24.0% మహమ్మదీయులు 71.1% కావున మహమ్మదీయులు హిందూ సిక్కుజనాభాకన్న దాదాపు మూడింతలున్నారు.

షేక్ పురా జిల్లా		స్థానములు
మహమ్మదీయులు	63.3%	
హిందువులు	16.0%	5¼
సిక్కులు	15.9%	
ఇతరులు	4.8%	

ఈ జిల్లాలో హిందువులు సిక్కులుకలసి 31.9% మహమ్మదీయులు 63.3%. కావున మహమ్మదీయులు హిందూ సిక్కుజనాభాకన్న రెండింతలున్నారు.

ఈ మూడుజిల్లాలలో మహమ్మదీయు లతిబలాఢ్యులై యున్నారు. ఈ మూడుజిల్లాలు నిజముగా మహమ్మదీయ పరగణాతో కలుపబడవలసినది. ఈ జిల్లాలు మూడునుకలసి శాసనసభకు 21 సభ్యులను పంపగలుగును. ఈ సభ్యులను 77 తో కలపినచో 98-గురు సభ్యులు మహమ్మదీయపరగణానుండియే పంపబడుదురు.

లాహోర్ డివిజనులో నితరజిల్లాల స్థితి యీక్రింది విధముగానున్నది.

లాహోర్ జిల్లా		స్థానములు
మహమ్మదీయులు	57.3%	
హిందువులు	21.5%	11
సిక్కులు	15.9%	
ఇతరులు	5.3%	

ఇచ్చట హిందూ సిక్కుజనాభా 37.4%. మహమ్మదీయజనాభా 57.3%. ఉత్తరజిల్లాలలో హిందువుల కన్న మహమ్మదీయులున్నంత హెచ్చుగా నిచ్చట లేకపోయినను, హెచ్చుగానేయున్నారు. హిందూ సిక్కుజనాభాకన్న 1½ వంతులకన్న హెచ్చుగావున్నారు.

అమృతసరంజిల్లా		స్థానములు
మహమ్మదీయులు	45.6%	
హిందువులు	21.6%	9
సిక్కులు	30.9%	
ఇతరులు	1.8%	

ఈ జిల్లాలో హిందువులు సిక్కులు కలసి 52.5%. మహమ్మదీయులు 45.6%. కావున హిందూసిక్కు లిచ్చట కొంచము హెచ్చుగానున్నారు.

గురుదాస్‌పూర్ జిల్లా		స్థానములు
మహమ్మదీయులు	49.6%	
హిందువులు	26.0%	8½
సిక్కులు	16.2%	
ఇతరులు	8.2%	

ఇచ్చట మహమ్మదీయులు హిందూసిక్కుజనాభా కంటె హెచ్చుగానున్నారు. మహమ్మదీయులు 49.6%.

హిందూసిక్కులు 42.2%. కాని హెచ్చుతారతమ్యము లేదు. అమృతసరములోని స్థితిగతు లిచ్చట తారుమారైనవి. ఇచ్చట ఇతరులుగూడ విశేషముగానున్నారు.

కావున నీమూడు జిల్లాలలో మహమ్మదీయులు లాహోర్ జిల్లాలో బలీయముగాను, గురుదస్‌పూర్‌లో సామాన్యముగాను, అమృతసరములో బలహీనస్థితియందును ఉన్నారు. గురుదస్‌పూరుజిల్లాయందైనను మహమ్మదీయులు ప్రత్యేకముగా హిందువులకన్నను, ~~మహమ్మదీయుల~~ సిక్కులకన్నను హెచ్చుగానున్నారు.

ఈ జిల్లాలలో, తప్పకుండా లాహోర్‌లో మహమ్మదీయులు కొన్ని స్థానములను సంపాదించెదరనుటనిశ్చయము.

కావున లాహోర్ జిల్లానుండి చాలమందిసభ్యులెన్నుకొనబడెదరు. ఈ సంఖ్యను మహమ్మదీయ పరగణా ప్రతినిధుల సంఖ్యతో కలిపినయెడల శాసనసభలోవారికి ఆధిక్యత గలుగును.

ఈసమస్యను యింకొకవిధమున విచారించవచ్చును. డివిజనలవారిగా నాలోచింపక జిల్లాలవారిగా విచారించవచ్చును. ఇట్లయినచో ఫలితములు మరింతముగా తెలియగలవు.

పాంచాలములో 29 జిల్లాలుగలవు. వీనిని నాల్గు పరగణాలుగా విభజింపవచ్చును. (1) మహమ్మదీయులు అత్యధిక సంఖ్యాకులుగానున్న భాగము. మహమ్మదీయుల బలిమియిచ్చట అభేద్యము; (2) రెండవవిభాగమున మహమ్మదీయులు హెచ్చుగానున్నారుగాని మొదటి విభాగములో నున్నంత హెచ్చుగాలేరు; (3) ఈ విభాగమున నే సంఘమును ఆధిక్యత వహించియుండలేదు; (4) ఈ విభాగములో హిందువులును సిక్కులును మహమ్మదీయులకంటె హెచ్చుగానున్నారు.

I మహమ్మదీయులు అత్యధికముగానున్న జిల్లాలు.

జిల్లా	నూటికి మహమ్మదీయులసంఖ్య	శాసనసభలో సభ్యులు
(1) గుజ్రాత్	86.2	8
(2) షాపూర్	82.8	7
(3) జీలమ్	88.7	5
(4) రావల్పిండి	82.6	6
(5) అటక్	90.9	5
(6) మియాన్‌వలి	86.3	4
(7) మాంట్‌గొమరి	71.8	7
(8) లయల్పురము	60.7	10
(9) ఝంగ్	83.3	6

(10) ముల్తాన్	82.2	9
(11) ముజఫర్‌గఢ్	86.8	5½
(12) డేరాఘాజీఖాన్	88.3	5
(13) సియాల్‌కోట్	61.9	9½
(14) గుజరన్‌వాలా	71.0	6
(15) షేక్‌పురా	63.3	5
		98

II [illegible] అధికముగానున్న జిల్లాలు

(1) [illegible]		సభ్యులు
హిందువులు	21.5	
మహమ్మదీయులు	57.3	11
సిక్కులు	15.9	
ఇతరులు	5.3	
(2) గురుదాస్‌పూర్		సభ్యులు
హిందువులు	26.0	
మహమ్మదీయులు	49.6	8½
సిక్కులు	16.2	
ఇతరులు	8.2	
		19½

III ఎవరును అధికులుగాలేని విభాగము

(1) జలంధర్		సభ్యులు
హిందువులు	29.4	
సిక్కులు	25.1	8
మహమ్మదీయులు	44.5	
ఇతరులు	1.0	
(2) ఫీరజ్‌పూర్		సభ్యులు
హిందువులు	27.6	
సిక్కులు	27.6	11
మహమ్మదీయులు	43.9	
ఇతరులు	0.9	
(3) అమృతసరము		సభ్యులు
హిందువులు	21.6	
సిక్కులు	30.9	9
మహమ్మదీయులు	45.6	
ఇతరులు	1.8	
		28

ఈమూడుజిల్లాలలోకూడ మహమ్మదీయులు హిందువులకన్నను సిక్కులకన్నను హెచ్చుగా నున్నారు.

IV హిందువులు, సిక్కులు చాల హెచ్చుగానున్న పరగణా

(1)	హిస్సారు	హిందువులు	66.1	... 7
(2)	రోహతకు	,,	78.0	... 8
(3)	గుర్గాఁవ్	,,	66.7	... 8
(4)	కర్నాల్	,,	67.5	... 8
(5)	అంబాలా	,,	53.8	... 7
(6)	సిమ్లా	,,	71.2	... ½
(7)	కాంగ్రా	,,	94.0	... 8
(8)	హోషియారుపూరు	,,	53.3	... 9
(9)	లూధియానా	హిందువులు	23.6	6
		సిక్కులు	41.5	
		మహమ్మదీయులు	34.0	
		ఇతరులు	.9	

దీని ప్రకారము మహమ్మదీయులు అత్యధికముగా నున్న 15 జిల్లాలనుండి వారికి లభించు స్థానములు 98

హిందువులకు హిందూపరగణానుండి లభించు స్థానములు 61½

హెచ్చుగా మహమ్మదీయులున్న రెండు జిల్లాలనుండి మొత్తము స్థానములు 19½

హిందువులును మహమ్మదీయులును హెచ్చుతగ్గుగా సమానముగానున్నను ప్రత్యేకముగా హిందువులకన్నను సిక్కులకన్నను మహమ్మదీయులు కొంచెము హెచ్చుగానున్న జిల్లాలనుండి 28

వెరసి స్థానములు 207

ఈ మొత్తము 207 సభ్యులలో 104 సభ్యులున్న యెడల హెచ్చుసంఖ్య లభించును.

ఈ పై వివరములవలన తేలిన సారాంశ మీా క్రింద పొందుపరుచుచున్నాము.

1. మహమ్మదీయులు చాల హెచ్చుగానున్న పరగణానుండి మహమ్మదీయులు 98 స్థానములు అనగా శాసనసభలోని మొత్తము స్థానములలో 47.3
2. హిందూ సిక్కులు హెచ్చుగానున్న విభాగమునుండి హిందువులకు సిక్కులకు కలసి సభలో మొత్తము స్థానములలో 29.8
3. మహమ్మదీయులు హెచ్చుగానున్న రెండు జిల్లాలలో సభలో మొత్తముస్థానముల సంఖ్య $19\frac{1}{2}$ అనగా 9.4

4. మిగిలిన సంఘములవారు హెచ్చుతగ్గుగా సమానముగా నుండి మహమ్మదీయులే ప్రత్యేకముగా హిందువులకన్నను మహమ్మదీయులకన్నను హెచ్చుగానున్న మూడవ వర్గము కలిసిన విభాగమునుండి సభలో నున్నట్టి స్థానములలో 28 స్థానములు అనగా 13.5

స్థానములు 100

మూడవ విభాగమునందు మహమ్మదీయులు హెచ్చుగానున్నారు గాన దానినుండి 19½ స్థానములలో పదియైనను మహమ్మదీయులకు లభించును. వారికి తప్పకుండా దాను వర్గమునుండి వచ్చెడి 98 స్థానములతో కలిపిన యెడల 108 స్థానములు వారికి లభించును. హెచ్చు సంఖ్యను పొందుటకు 104 గనుక వారికి హెచ్చుసంఖ్య లభించినది. మూడవ విభాగమునందుగూడ వారు సిక్కులకంటె హిందువులకంటె హెచ్చుగాన వారికి కొన్ని స్థానములు లభించవచ్చును. 28 స్థానములలో 12 స్థానములనైనను వారు ఆశింపవచ్చును. వీనిని కలుపుకొనిన 120 స్థానములు వారికి లభించును. అనగా నూటికి 58%. కాబట్టి యెంత తక్కువగా అంచనావేసినను వారికి నూటికి 58 స్థానములు లభించును.

పాంచాలము (బ్రిటిష్ పరిపాలితము) జనాభా వివరములు

పాంచాలము

మొత్తము జనాభా	2,06, 85, 024...100.%
మహమ్మదీయులు	1,14, 44, 321...55.3%
హిందువులు	65, 79, 260...31.8%
సిక్కులు	22, 94, 207...11.1%
ఇతరులు (ముఖ్యముగా క్రైస్తవులు)	3, 67, 236...1.8%

పాంచాలములోని డివిజనులు (వేలలో జనాభా వివరములు)

	జనాభా	నూటికి	లక్షకొక సభ్యుని చొప్పున సభ్యులు
అంబాలాడివిజన్			
మొత్తము	3827	100	
హిందువులు	2556	66.6	
మహమ్మదీయులు	1006	26.3	38
సిక్కులు	158	4.2	
ఇతరులు	106	2.8	
జలంధరుజిల్లా			
మొత్తము	4128	100	
హిందువులు	1893	45.0	
మహమ్మదీయులు	1370	32.8	42
సిక్కులు	880	21.0	
ఇతరులు	40	0.9	

జిల్లా	వేలంగో జన సంఖ్య	నూటికి	శాసనసభల లో సభ్యులు
లాహోర్ డివిజన్			
మొత్తము	4497	100	
హిందువులు	1033	20.7	
మహామ్మదీయులు	2849	57.0	50
సిక్కులు	813	16.2	
ఇతరులు	303	6.1	
రావల్పిండి డివిజన్			
మొత్తము	3461	100	
హిందువులు	296	8.5	
మహామ్మదీయులు	2973	86.0	35
సిక్కులు	153	4.4	
ఇతరులు	38	1.1	
ముల్తాన్ డివిజన్			
మొత్తము	4218	100	
హిందువులు	602	14.3	
మహామ్మదీయులు	3246	76.9	42
సిక్కులు	290	6.9	
ఇతరులు	80	1.9	

I పాంచాలములోని జిల్లాలు

మహమ్మదీయులు చాలా హెచ్చుగానున్న జిల్లాలు

జిల్లా	వేలలో జన సంఖ్య	నూటికి	శాసనసభలో సభ్యులు
(1) గుజ్రాత్			
మొత్తము	824	100	
హిందువులు	59	7.2	
మహమ్మదీయులు	710	86.2	8.2
సిక్కులు	49	6.0	
ఇతరులు	6	0.7	
(2) షాపూర్			
మొత్తము	720	100	
హిందువులు	79	11	
మహమ్మదీయులు	596	82 8	7.2
సిక్కులు	30	4.2	
ఇతరులు	15	2.1	
(3) జీలమ్			
మొత్తము	477	100	
హిందువులు	33	6.9	
మహమ్మదీయులు	423	88.7	4.8
సిక్కులు	19	4.0	
ఇతరులు	2	0.4	

జిల్లా	వేలలో జన సంఖ్య	నూటికి	శాసనసభలలో సభ్యులు
(4) రావల్పిండి			
మొత్తము	569	100	
హిందువులు	55	9.7	
మహమ్మదీయులు	470	82.6	5.7
సిక్కులు	32	5.6	
ఇతరులు	12	2.1	
(5) అటక్			
మొత్తము	512	100	
హిందువులు	25.5	5.0	
మహమ్మదీయులు	465.5	90.9	5.1
సిక్కులు	20	3.9	
ఇతరులు	1	0.2	
(6) మియాన్ వలి			
మొత్తము	358	100	
హిందువులు	45	12.6	
మహమ్మదీయులు	309	86.3	3.6
సిక్కులు	3	0.8	
ఇతరులు	1	0.3	

జిల్లా	జైలులోని జన సంఖ్య	నూటికి	శాసనసభలోని సభ్యులు
(7) మాంటుగొమరీ			
మొత్తము	714	100	
హిందువులు	92	12.9	
మహమ్మదీయులు	513	71.8	7.1
సిక్కులు	96	13.4	
ఇతరులు	13	1.8	
(8) లయల్‌పూర్			
మొత్తము	980	100	
హిందువులు	177	18.1	
మహమ్మదీయులు	595	60.7	9.8
సిక్కులు	161	16.4	
ఇతరులు	47	4.8	
(9) జంగ్			
మొత్తము	570	100	
హిందువులు	84	14.7	
మహమ్మదీయులు	475	83.3	5.7
సిక్కులు	9	1.6	
ఇతరులు	2	0.4	

జిల్లా	వేలలో జన సంఖ్య	నూటికి	శాసనసభలలో సభ్యులు
(10) ముల్తాన్			
మొత్తము	890	100	
హిందువులు	129	14.5	
మహమ్మదీయులు	732	82.2	8.9
సిక్కులు	18	2.0	
ఇతరులు	11	1.2	
(11) ముజఫర్ ఘర్			
మొత్తము	568	100	
హిందువులు	66	11.6	5.7
మహమ్మదీయులు	493	86.8	
సిక్కులు	5	0.9	
ఇతరులు	4	0.7	
(12) డేరాగాజీఖాన్ (బిలోక్ పరగణాకలుపుకొని)			
మొత్తము	496	100	
హిందువులు	54	10.9	
మహమ్మదీయులు	438	88.3	5.0
సిక్కులు	1	0.2	
ఇతరులు	3	0.6	

జిల్లా	వేలలో జన సంఖ్య	నూటికి	శాసనసభల లో సభ్యులు
(13) సైల్ కోట్			
మొత్తము	938	100	
హిందువులు	183	19.5	
మహమ్మదీయులు	581	61.9	9.4
సిక్కులు	75	8.0	
ఇతరులు	99	10.5	
(14) గుజరన్వాలా			
మొత్తము	623	100	
హిందువులు	98	15.8	
మహమ్మదీయులు	443	71	6.2
సిక్కులు	51	8.2	
ఇతరులు	31	5.1	
(15) షేక్ పూరా			
మొత్తము	523	100	
హిందువులు	84	16.0	
మహమ్మదీయులు	331	63.3	5.2
సిక్కులు	83	15.9	
ఇతరులు	25	4.8	
(15) జిల్లాలు			97.6

II హెచ్చుగా మహమ్మదీయులున్న జిల్లాలు

ఈ సరిగణాలలో మహమ్మదీయులు, హిందువులు సిక్కులు కలిసిన జనాభాకంటె హెచ్చుగా నున్నారుగాని మొదటి భాగములోనున్నంతమంది లేరు.

జిల్లా	వేలలో జన సంఖ్య	నూటికి	శాసనసభల లో సభ్యులు
(1) లాహోర్			
మొత్తము	1131	100	
హిందువులు	243	21 5	
మహమ్మదీయులు	648	57.3	11.3
సిక్కులు	180	15.9	
ఇతరులు	60	5.3	
(2) గురుదాస్‌పూర్			
మొత్తము	852	100	
హిందువులు	222	26.0	8.5
మహమ్మదీయులు	423	49.6	
సిక్కులు	137.5	16.2	
ఇతరులు	69.5	8.2	
2 జిల్లాలు			19.8

III ఏసంఘముగూడ హెచ్చుగా లేదుగాని ప్రత్యేకముగా హిందువులకంటె, సిక్కులకంటె మహమ్మదీయులు హెచ్చుగానున్న జిల్లాలు

1 జలందర్

			సభ్యులు
మొత్తము	822.5	100	
హిందువులు	242	29.4	
మహమ్మదీయులు	366.5	44.5	
సిక్కులు	206	25.1	8.2
ఇతరులు	8	1.0	

2. ఫిరోజ్ పూర్

మొత్తము	1098	100	
హిందువులు	303	27.6	
మహమ్మదీయులు	482	43.9	11
సిక్కులు	303	27.6	
ఇతరులు	10	9	

3. అమృతసరము

మొత్తము	929	100	
హిందువులు	201	21.6	
మహమ్మదీయులు	424	45.6	9.3
సిక్కులు	287	30.9	
ఇతరులు	17	1.8	

3 జిల్లాలు 28.5

IV [illegible] ఎక్కువగానున్న జిల్లాలు

			సభ్యులు
1. హిస్సారు			
మొత్తము	817	100	
హిందువులు	540	66.1	
మహమ్మదీయులు	216	26.4	
సిక్కులు	46	5.6	8.2
క్రైస్తవులు	15	1.8	
2. రోహటక్			
మొత్తము	772	100	
హిందువులు	602	78.0	
మహమ్మదీయులు	125	16.2	7.7
సిక్కులు	1	.1	
క్రైస్తవులు	44	5.7	
4. [illegible]			
మొత్తము	682	100	
హిందువులు	455	66.7	
మహమ్మదీయులు	217	31.8	6.8
సిక్కులు	1	.1	
క్రైస్తవులు	9	1.3	

4. కార్నల్

మొత్తము	829	109	[illegible]
హిందువులు	560	67.5	
మహమ్మదీయులు	236	28.5	[illegible]
సిక్కులు	12	1.4	
ఇతరులు	21	2.6	

5. అంబాలా

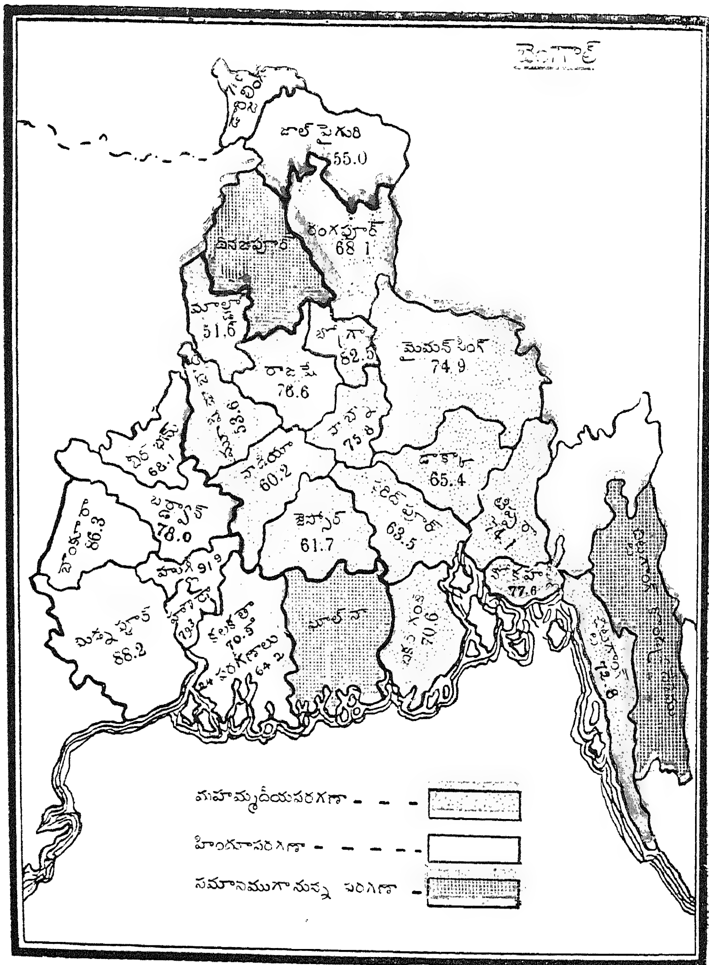
మొత్తము	682	100	
హిందువులు	367	53.8	
మహమ్మదీయులు	206	30.2	6.[illegible]
సిక్కులు	98	14.4	
ఇరులు	11	1.6	

6. సిమ్లా

మొత్తము	45	100	
హిందువులు	32	71.2	
మహమ్మదీయులు	7	15.5	0.4
సిక్కులు	1	2.2	
ఇతరులు	5	11.1	

			సభ్యులు
7. [illegible]			
మొత్తము	766	100	
హిందువులు	722.3	94.0	
మహమ్మదీయులు	38.3	5.0	7.7
క్రైస్తవులు	2	.3	
ఇతరులు	3.4	.7	
8. [illegible]			
మొత్తము	927	100	
హిందువులు	494	53.3	
మహమ్మదీయులు	289	31.2	9.3
క్రైస్తవులు	133	14.3	
ఇతరులు	11	1.2	
9. [illegible]			
మొత్తము	568	100	
హిందువులు	134	23.6	
మహమ్మదీయులు	193	34.0	5.7
క్రైస్తవులు	236	41.5	
ఇతరులు	5	.9	
9 జిల్లాలు			60.9

ఈ పై వివరములవలన కృత్రిమముగా స్థానములను ప్రత్యేకించుట యావసరము లేకయే పాంచాలములో $\frac{3}{4}$ వంతుంకు స్వతస్సిద్ధమగు రక్షణము గలదని తెలియగలదు. $\frac{1}{4}$ కంటె తక్కువలో బహిరంగమైన పోటీయుండును. జనాభా విభజన అధికసంఖ్యాకు లగు మహమ్మదీయులకు హెచ్చులాభకరము.

మొత్తము జనాభాలో అత్యధికసంఖ్యగల సంఘములవారు నూటి కెన్నివంతు లున్నారో యీ సంఖ్యలు సూచించును. పచ్చరంగు వేసిన మండలములయందు మొత్తము జనాభాలో మహమ్మదీయులు నూటి కెన్నివంతులున్నారో తెలియ జేయబడినది. ఎఱ్ఱరంగు వేసిన మండలములలో హిందువులు నూటి కిన్నివంతులని తెలియజేయబడినది.

రెండవ యనుబంధము

మతము ననుసరించి బెంగాల్ జనాభా వివరములు

బెంగాల్ దేశములో బ్రిటిష్ పరిపాలిత భూమియొక్క జనాభా, 1921 సంవత్సరము జనాభానుసరించి 4, 66, 95, 536, ఈజనసంఖ్య మతములవారిగా నీక్రింది నిమ్నముగా విభజింజపబడెను.

మహమ్మదీయులు	2,52,10,802...	54%
హిందువులు	2,02,03,527...	43.3%
ఇతరులు	12,81,207...	27%

ఇతరులలో కొండజాతులవారు, క్రైస్తవులు కలిసి యున్నారు. కొండజాతులవారు కొండప్రదేశములలో హెచ్చుగానున్నారు. జైనులు, బుద్ధులుకూడ యీసంఖ్యలోచేరియున్నారు కాని వీరు చాలమంది లేరు.

కావున మహమ్మదీయులు యితరులందరకంటె నూటికి నాల్గువంతులు హెచ్చుగా నున్నారు. ఈ యాధిక్యత రాష్ట్రమంతటిలోను సమానముగా విభ

జింపబడియుండలేదు. హిందువులు బెంగాలులో ఒకభాగమునందే—బర్ద్వాన్ జిల్లా, రాజధానిజిల్లాలో చాల హెచ్చుగా నున్నారు. కావున యితరభాగములయందు మహమ్మదీయులు నూటికి నాల్గువంతులకంటె హెచ్చుగా నున్నారు. పాంచాలము వలె వంగదేశమునందు హిందువుల పరగణాయనియు మహమ్మదీయుల పరగణాయనియు ప్రత్యేకవిభాగములుగ‥వు. మూడు డివిజనులలో మహమ్మదీయులు చాల హెచ్చుగానున్నారు. ఒకదానిలో హిందువులు చాల హెచ్చుగానున్నారు. మరియొకదానిలో హిందువులును మహమ్మదీయులునుసమానముగానేయున్నారు గాని, నూటికి నాల్గువంతులు హిందువులే హెచ్చు.

మహమ్మదీయ పరగణా

			లక్ష కొకసభ్యుడు చొప్పున శాసనసభ లో సభ్యులు
(1) చిట్టగాంగు డివిజన్			60
మహమ్మదీయులు	నూటికి	72.6	
హిందువులు	,,	23.8	
(2) డక్కా—డివిజన్			128
మహమ్మదీయులు	,,	69.7	
హిందువులు	,,	29.7	

సభ్యులు

(3) రాజషేడివిజన్ 103

మహామ్మదీయులు „ 61.4

హిందువుమ „ 33.7

II హిందువులు చాల హెచ్చుగానున్న పరగణా

(4) బర్ద్వాన్ 80

మహామ్మదీయులు „ 13.4

హిందువులు „ 82.4

హిందువులు కొద్దిగా హెచ్చుగానున్న పరగణా

(5) రాజధాని డివిజన్ 95

మహామ్మదీయులునూటికి 47.5

హిందువులు „ 51.4

ఈదామాషా ప్రకారము బెంగా

లులో మొత్తము సభ్యులు 466

మహామ్మదీయపరగణాలో 291 స్థానములున్నవి. హిందువులు చాల హెచ్చుగానున్న పరగణాలో 80 స్థానము లున్నవి. హిందువులు కొంచెము హెచ్చుగానున్న పరగణాలో 95 స్థానము లున్నవి. ఇందుకొరక సభ్యుడు చొప్పున బెంగాల్ మొత్తముమీద శాసనసభలో 466 సభ్యు లుండురు. దీనిలో 234స్థానముల నాక్రమించుకొనిన యెడల స్పష్టముగా ఆధిక్యతకలుగును. మహామ్మదీయపర

గణాలోనే 291 స్థానములున్నవి. అనగా ఆధిక్యత కవసరమైనదానికంటె 57 స్థానములు హెచ్చు. ఐనను రాజధాని డివిజనులో మహమ్మదీయులు నూటికి 47.5 ఉన్నారు. కావున వారి నిచ్చట గమనించకుండజాలము. కొన్ని స్థానములు వారికి తప్పక లభించును. ఈజనాభా సంఖ్య ననుసరించి వారికి లభించు స్థానము కంటె నిజముగా హెచ్చుస్థానములు లభించునని జనాభావిభజనమువలన తెలిసికొనదగును. వారు హిందువులకంటె బీదవారు కావచ్చును. విద్యలో వెనుకబడియుండవచ్చును. కాని వీనివలన వారికి గలుగు నష్టము, మహమ్మదీయ పరగణాలో వారి జనసంఖ్యవలన గలుగు లాభమును మించిపోజాదు.

జనాభాలెక్కలను ఎక్కువ వివరముగా జిల్లావారీగా పరిశీలింపదగును. ఈసంఖ్య లీ క్రిందివిధముగా విభజింపవచ్చును.

(అ) మహమ్మదీయులు చాల హెచ్చుగనున్న జిల్లాలు

	శాసనసభ్యులసంఖ్య
చిట్టగాంగ్	13
నోకహాల్లీ	15
టిప్పరా	27

	సంఖ్యలు
మైమెన్‌సింగ్	48
బకర్‌జంగు	26
ఫరిద్‌పూర్	23
ఢక్కా	31
పాబ్నా	14
బోగ్రా	10
రంగపూర్	25
రాజషే	15
జెస్సోర్	17
నాడియా	15
	282

(ఆ) చాల హెచ్చుగా మహమ్మదీయులున్న జిల్లాలు

మూర్షిడాబాదు	13
మాల్డా	10
	23

(ఇ) చాల హెచ్చుగా హిందువులున్న జిల్లా

జాలుపైగురి	9

(ఈ) హిందువులు మహమ్మదీయులు సమానముగానున్న జిల్లాలు

	సభ్యులు
కూల్‌నా	14
దినజ్‌పూర్	17
చిట్టగాంగు కొండప్రాంతములు	2
	33

(ఉ) హిందువులు చాల హెచ్చుగానున్న జిల్లాలు

బర్ద్వాన్	14
బీర్‌భూమ్	8
బంకూరా	10
మిడ్నపూర్	27
హుగ్లీ	11
హౌరా	10
24 పరగణాలు	26
కలకత్తా	9
డార్జిలింగు	3
	118

జిల్లావారీగా నిచ్చిన పై వివరములవలన డివిజనుల వారీగా నిచ్చిన వివరములవలనవచ్చు ఫలితమే గలుగును.

ఎన్నికలు మతభేదముమీద నాధారపడునెడల హిందూ పరగణాలలో హిందువులకును, మహమ్మదీయపరగణాలలో మహమ్మదీయులకును కృత్రిమరక్షణలు లేకయే స్వాభావికముగా స్థానములు ప్రత్యేకింపబడును.

మహమ్మదీయ పరగణాలలో చేరిన (అ) (ఆ) లను విభాగములలోనే 305 స్థానములు గలవు. (ఆ) యను విభాగములోని జిల్లాలను వదలివేసినను మహమ్మదీయులకు 282 స్థానములు వచ్చును. ఆధిక్యత గలుగుట కవసరమగు సంఖ్యకంటె నిది చాల హెచ్చు.

మతములవారీగా బెంగాల్ దేశపు జనాభా

(అ) బెంగాల్ డివిజనులు

	జనాభా వేలలో	నూటికి	లక్షకొకసభ్యుడు చొప్పున సభ్యులసంఖ్య
బర్ద్వాన్ డివిజన్			
మొత్తము	8050	100	
హిందువులు	6607	82.1	
మహమ్మదీయులు	1082	13.4	80
ఇతరులు	361	4.5	

జిల్లా	వేలలో జన సంఖ్య	నూటికి	శాసనసభలలో సభ్యులు
రాజధానిడివిజన్			
మొత్తము	9461	100	
హిందువులు	4864	51.4	
మహమ్మదీయులు	4476	47.5	౯5
ఇతరులు	120	1.2	
రాజషే.డివిజన్			
మొత్తము	10345	100	
హిందువులు	3487	33.71	103
మహమ్మదీయులు	6349	61.4	
ఇతరులు	508	4.9	
ఢకాక్డివిజన్			
మొత్తము	12837	100	
హిందువులు	3813	29.7	
మహమ్మదీయులు	8946	69.7	128
ఇతరులు	78	.6	
చిట్టగాంగ్ డివిజను			
మొత్తము	6000	100	
హిందువులు	1432	23.8	
మహమ్మదీయులు	4356	72.6	60
ఇతరులు	212	3.5	

[illegible]	[illegible] సం౧౯౪౧	నూటికి	శాసనసభలో [illegible] సభ్యులు
[illegible] (బ్రిటిష్ దేశము)			
మొత్తము	46695	100	
హిందువులు	20203	43.4	
మహామ్మదీయులు	25211	54.0	467
ఇతరులు	1281	2.7	

(ఆ) [illegible]

[illegible]	[illegible]	నూటికి	
[illegible]			
1. [illegible]			
మొత్తము	1439	100	
హిందువులు	1122	78.0	
మహామ్మదీయులు	266	18.5	14
ఇతరులు	50	3.5	
2. [illegible]			
మొత్తము	848	100	
హిందువులు	577	68.1	
మహామ్మదీయులు	213	25.1	8
ఇతరులు	58	6.8	

			సభ్యులు
3. బాంకూరా			
మొత్తము	1020	100	
హిందువులు	880	86.3	
మహమ్మదీయులు	47	4.6	10
ఇతరులు	93	9.1	
4. మిడ్నపూర్			
మొత్తము	2667	100	
హిందువులు	2352	88.2	
మహమ్మదీయులు	181	6.8	27
ఇతరులు	134	5.0	
5. హూగ్లీ			
మొత్తము	1080	100	
మహమ్మదీయులు	885	81.9	
హిందువులు	173	16.0	11
ఇతరులు	22	2.1	
6. హౌరా			
మొత్తము	997	100	
హిందువులు	791	79 3	
మహమ్మదీయులు	202	20.3	10
ఇతరులు	4	.4	

			సభ్యులు
రాజధానిడివిజను			
7. 24పరగణాలు			
మొత్తము	2628	100	
హిందువులు	1687	64.2	
మహమ్మదీయులు	910	34.6	28
ఇతరులు	31	1.2	
8. కలకత్తా			
మొత్తము	908	100	
హిందువులు	643	70.8	
మహమ్మదీయులు	209	23.0	9
ఇతరులు	56	6.2	
9. నాడియా			
మొత్తము	1487	100	
హిందువులు	582	39.1	
మహమ్మదీయులు	895	60.2	15
ఇతరులు	10	.7	
10. మూర్షిడాబాద్			
మొత్తము	1262	100	
హిందువులు	569	45.1	
మహమ్మదీయులు	676	53.6	13
ఇతరులు	17	1.3	

			సభ్యులు
11. జస్సోర్			
మొత్తము	1722	100	
హిందువులు	656	38.2	
మహామ్మదీయులు	1063	61.7	17
ఇతరులు	2	.1	
12. కూల్నా			
మొత్తము	1453	100	
హిందువులు	727	50.0	14
మహామ్మదీయులు	723	49.8	
ఇతరులు	3	.2	
రాజషేడివిజన్			
13. దినజ్‌పూర్			
మొత్తము	1705	100	
హిందువులు	752	44.1	
మహామ్మదీయులు	837	49.1	17
ఇతరులు	116	6.8	
14. రాజషే			
మొత్తము	1489	100	
హిందువులు	318	21.3	
మహామ్మదీయులు	1140	76.6	15
ఇతరులు	31	2.1	

జిల్లా	వేలలో జన సంఖ్య	నూటికి	శాసనసభల లో సభ్యులు
15. జాల్ పైగురీ			
మొత్తము	936	100	
హిందువులు	515	55.0	
మహమ్మదీయులు	232	24.8	9
ఇతరులు	189	20.2	
16. రంగపూర్			
మొత్తము	2507	100	
హిందువులు	791	31.5	
మహమ్మదీయులు	1706	68.1	25
ఇతరులు	10	.4	
17. బోగ్రా			
మొత్తము	1048	100	
హిందువులు	174	16.6	
మహమ్మదీయులు	865	82.5	10
ఇతరులు	9	.9	
18. డార్జిలింగు			
మొత్తము	283	100	
హిందువులు	201	71.0	
మహమ్మదీయులు	9	3.2	3
ఇతరులు	73	25.8	

జిల్లా	వేలలో జన సంఖ్య	నూటికి	శాసనసభలో సభ్యులు
19. పాబ్నా			
మొత్తము	1389	100	
హిందువులు	334	24.1	
మహమ్మదీయులు	1055	75.8	14
ఇరులు	1	.1	
20. మాల్డా			
మొత్తము	985	100	
హిందువులు	400	40.6	
మహమ్మదీయులు	508	51.6	10
ఇతరులు	77	7.8	
21. ఢక్కా డివిజన్			
మొత్తము	3125	100	
హిందువులు	1069	34.2	
మహమ్మమదీయులు	2043	65.4	31
ఇతరులు	13	.4	
22. ఫరిద్‌పూర్			
మొత్తము	2250	100	
హిందువులు	816	36.3	
మహమ్మదీయులు	1428	63.5	23
ఇతరులు	6	.3	

జిల్లా	వేలలో జన సంఖ్య	నూటికి	శాసనసభల లో సభ్యులు
23. బకర్ జంగు			
మొత్తము	2623	100	
హిందువులు	754	28.7	
మహమ్మదీయులు	1851	70.6	26
ఇతరులు	18	.7	
24. మైమెన్ సింగు			
మొత్తము	4838	100	
హిందువులు	1174	24.3	
మహమ్మదీయులు	3624	74.9	
ఇతరులు	40	.8	
చిట్టుగాంగుడివిజన్			
25. టిప్పరా			
మొత్తము	2743	100	
హిందువులు	708	25.8	
మహమ్మదీయులు	2033	74.1	27
ఇతరులు	2	.1	
26. నోకహాల్లి			
మొత్తము	1472	100	
హిందువులు	329	22.3	
మహమ్మదీయులు	1142	77.6	
ఇతరులు	1	.1	

జిల్లా	వేలలో జన సంఖ్య	నూటికి	శాసనసభల లో సభ్యులు
27. చిట్టగాంగ్			
మొత్తము	1611	100	
హిందువులు	364	22.6	
మహమ్మదీయులు	1172	72.8	
ఇతరులు	74	4.6	
28. చిట్టగాంగ్ కొండప్రదేశములు			
మొత్తము	173	100	
హిందువులు	32	18.5	
మహమ్మదీయులు	7	1.4	2
ఇతరులు	134	77.4	
		మొత్తము	465

మూడవ అనుబంధము

వంగ దేశమునందు జిజిల్లాబోర్డులలోని ఎన్నికసభ్యుల వివరములు

1927–1928

జిల్లా పేరు	మొత్తము స్థానములసంఖ్య	హిందూ సభ్యులసంఖ్య	మహమ్మదీయ సభ్యులసంఖ్య
1. 24 పరగణాలు	20	16(64.2)	4 (34.6)
2. బోగ్రా	15	4(16.6)	11 (82.5)
3. బకర్ జంగు	20	5 (ఒక క్రైస్తవుడు) 28.7	15 (70.6)
4. మిడ్నపూర్	22	21(88.2)	1 (6.8)
5. రాజషే	18	7(21.3)	11 (76.6)
6. రంగపూర్	18	7(31.5)	11 (68.1)
7. ఖూల్నా	16	11(50.0)	5 (49.8)
8. హుగ్లీ	20	17(81.9)	3 (16.0)

9. డార్జిలింగ్	20	18(మహమ్మదీయేతర) (71.0) ఇతరులు 25.8	2 (3.2)
10. మైమన్‌సింగ్	22	లేదు(24.3)	22 (74.9)
11. వాఘ్నై	16	3(24.1)	13 (75.8)
12. నోకహాలి	16	6(22.3)	10 (77.6)
13. జాల్‌పైగురి	16	14(55.0) ఇతరులు 20.2	2 (24.8)
14. టిప్పర	19	13(25.8) (నంద్‌పూరు సబ్ డివిజనులో ఎన్నికలకు నిలిచి ఓడిపోయిన వారిలో ముగ్గురు నియోజింపబడిరి)	6 (74.1) ఇద్దరు నియోజిత సభ్యులు
15. నాడియా	20	15(39.1)	5 (60.2)
16. బర్ద్వాన్	16	14(78.0)	2 (18.5)
17. మూషిడాబాద్	15	7(45.1)	8 (53.6)
18. ఫరిద్‌పూర్	20	8(36.3)	12 (63.5)
19. మాల్డా	15	8(40.6)	7 (51.6)

ఎన్నికలకు నిలిచిన సభ్యు లందరు ఓడిపోయిరి. అందరు ప్రభుత్వనియోజితసభ్యులే.

20.	హజారా	12	10(79.3)	2	(20.3)
21.	బీర్భమ్	16	15(68.1)	1	(25.1)
22.	బాంకూరా	10	9(86.3)	1	(4.6)
23.	జసోర్	16	1(38.2)	15	(61.7)
24.	ఢాకా	22	16(34.2)	6	(65.4)
25.	చిట్టగాంగ్	20	× (22.6)	20	(72.8)
26.	దినజ్పూర్	18	4(44.1)	14	(49.1)

వివరము: (హంసపాదులోనున్న సంఖ్యలు మొత్తము జనాభాలో నూటి కిన్నివంతులని తెలియజేయును.

లక్నో అఖిలపక్ష మహాసభవారి

కార్యక్రమము

ఆగస్టు 28 నుండి 31 తారీఖువరకు

[illegible] మహాసభ

[illegible], [illegible] 31 తారీఖు

[illegible]

[illegible]

[illegible] సమావేశము [illegible] 1928 సం॥ ఆగస్టు 28 [illegible] 31 [illegible]. జాతీయమహా [illegible] క్రింది సంస్థలు [illegible].

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] మహాసభ

[illegible]

జమైతుల్—ఉలేమా

అఖిలభారత సంస్థానప్రజలసభ

భారతశాసనసభలో కాంగ్రెస్‌వాదులపార్టీ

భారతశాసనసభలో జాతీయవాదులపార్టీ

అయోధ్యాబ్రిటిష్ ఇండియన్ సంఘము

కలకత్తా భారతసంఘము

మహారాష్ట్రవాణిజ్యసంఘము

సింధుజాతీయ సమితి

డక్కన్‌సభ

స్వాధీనభారతసంఘము

ఆజ్మీర్, ఆంధ్ర, బీహార్, బెంగాల్, బర్మా, మధ్యపరగణాలు (హిందూస్థానీ) మధ్యపరగణాలు (మరాటీ) ఢిల్లీ, కర్నాటక, కేరళ, పాంచాల, సింధు, సంయుక్త, ఉత్కళరాష్ట్రీయ సంఘములు.

సభకు రాజాలనందుకు చింతించుచు, సభ జయప్రదముగా జరుగుగాక యని చాలమంది ప్రతినిధులు సభవారికి సందేశముల నంపిరి. దేశములో నన్ని ప్రాంతములనుండియు సభ జయప్రదముగా జరుగుగాక యని తంతివార్త లంపబడెను.

ఆగస్టు 28 వ తారీఖు మధ్యాహ్నము సభాధ్యక్షు లగు డాక్టరు అన్సారీగారి యాధిపత్యమున సభ ప్రారంభ మయ్యెను.

మహమ్మదాబాదు మహారాజాగారు ప్రతినిధుల నాహ్వానించిరి. 1916 సంవత్సరమున చేసికొనబడిన లక్నో ఒడంబడికను గూర్చి సభికులకు జ్ఞాపకముచేసి ఆ సమయమున ప్రకటింపబడిన సఖ్యతయు సద్భావమును ప్రస్తుత సమయమున గూడ ప్రకటింపబడు గాక యని వారు కోరిరి. నెహ్రూసంఘమువారి నివేదికను దేశములోని పార్టీలన్నియు సంపూర్ణామోదము తెల్పునని యతడాసించెను.

అనంతరము మహాసభాధ్యక్షులగు డా. అన్సారీగారు ముచ్చటించిరి. నెహ్రూసంఘ సభ్యులను వారు మిక్కిలి ప్రశంసించిరి. మరియు రాజ్యాంగనిర్మాణ మహాకార్యమున నెహ్రూపండితుడును నితరసంఘ సభ్యులును ఎట్లు శ్రద్ధవహించి పాటుపడిరో వారు వివరించిరి. నివేదికా ప్రాధాన్యమును గూర్చి వారీక్రిందివిధముగా నుడివిరి.

'భారత స్వాతంత్ర్యోద్యమము పలువిధములగు మార్పులకు లోనైనది. కాని యీ స్వాతంత్ర్యచరిత్రయం వెస్పుమను భారతదేశమున కొక రాజ్యాంగ విధానమును

నిర్ణయించుటకు దేశములోనున్న అన్ని రాజకీయపక్షములు ప్రతినిధులును సమావేశమై యుండలేదు. నెహ్రూసంఘు మొక రాజ్యాంగవిధానమును నిర్మించినది. ఇది చాల గొప్ప విషయము. ఇటీవల దేశమునందలి పరివర్తనములను గమనించినచో నీ నివేదికయొక్క ప్రాముఖ్యత యినుమడించును. కొన్ని సంవత్సరములనుండి దేశములో విషాదకరములగు వైషమ్యములు ప్రబలిపోయినవి. ఈ దుస్థితి నంతమొందించుటకు అప్పుడప్పుడు చేయబడిన ప్రయత్నములు గూడ విఫలమ్మైనవి. భారత రాజకీయాకాశమును దట్టముగా నావరించియున్న గాఢాంధకార నిచయములను భేదించుట యసాధ్యమయ్యెను. వివిధ సంఘముల యుద్దేశ్యములలోను ఆదర్శములలోను వ్యక్తమయిన తీవ్రభేదములు మనకుమనో వైకల్యమునుగలుగజేసి దిక్కుదోచనివారినిగా జేసెను. మనవైషమ్యముల నాధారము చేసికొని భారతదేశములో మన ప్రతిపక్షులును, సప్తసముద్రముల యావలి ప్రజలును మనలను సవాలు చేయుచుండిరి. ఈ విషయముల నన్నిటిని విచారించినచో నెహ్రూ నివేదిక మిక్కిలి చరిత్రాత్మకమైనదని వేరుగా చెప్పనవసరముండదు. సభాసదులారా, మనము నేడు చేయబూనుకొనిన మహాకార్యముయొక్క ఫలితములు ఆచంద్రతారార్కముగా నుండునవి గాని, రేపో మాపో నశించు

[illegible] సౌఖ్యములకుగాని, కష్టములకుగాని [illegible]. మన మీనాడుచేయబూను [illegible] సరిగా గ్రహింతురుగాక!’

[illegible] వివేకీయ ప్రభుత్వాధికార [illegible] కష్టములు నందుటయేగాక, [illegible] బడిన 30 కోట్ల భారత ప్ర[illegible] తారకమని వారు నుడివిరి. [illegible] మని చెప్పలేదు.

[illegible] తమ యుపన్యాసమును [illegible].

[illegible] శాంతి సౌఖ్యము లొడగూర్చు [illegible] కష్టపరంపరలను వృద్ధి [illegible] యిచ్చట చేరియున్న ప్రతి [illegible] పద్ధతులలో నొకదానిని నిర్ణ[illegible]. ఈనిర్ణయము మీాదనే [illegible] భావిచరిత్ర యాధారపడియుండును. [illegible] ధన్యు లగుదురుగాక!’

[illegible] సభవారికి సమర్పించవలసిన [illegible] మోతీలాల్ నెహ్రూగారిని [illegible] చేసెను.

1. ప్రశంసా తీర్మానము

అంతట లజపతిరాయిగారు ఈ క్రింది తీర్మానము నుపపాదించిరి.

"భారతరాజ్యాంగ సూత్రములను నిర్ణయించుటకు అఖిలపక్ష మహాసభవారిచే నియమింపబడిన సంఘసభ్యులగు పండిత మోతీలాల్ నెహ్రూ (అధ్యక్షుడు,) సర్ ఆలీఇమామ్, సర్ తేజబహద్దూర్ సప్రూ, ఆనే, సర్దార్ మంగళసింగ్, షుఅబ్ ఖురాషీ, సుభాష్‌చంద్రబోస్, జి. ప్రధాన్ గారలు చేసిన కృషికి యీ మహాసభవారు కృతజ్ఞతా పూర్వక ప్రశంసను దెల్పుచున్నారు."

ఈ తీర్మానమును మౌలానా అబ్దుల్ కలమ్ అజద్ గారు ఆమోదించిరి. శ్రీయుత పండిత మదనమోహనమాలవ్యా, మౌలానాషౌకతాలీ, డాక్టరు ఆనీబెసంటు, జే. యమ్. సేన్‌గుప్తా, మౌల్వీమహమ్మద్ యాకూబ్, శ్రీమతి సరోజినీదేవి, సి. విజయరాఘవాచారి, జ్ఞాని షేర్‌సింగు, రాజా సర్ రాంపాల్‌సింగు, మౌలానా అహమ్మద్ సయ్యద్, సి.వై.చింతామణి, యమ్. చగ్లా, చౌదరీ బీహారీ లాల్, తుఫెయిల్ అహమ్మద్ గారలు తీర్మానమును బలపరుచుచు నుపన్యసించిరి.

ఒక్క హాజరత్ మోహానిగారుమాత్రము తీర్మానమున కభ్యంతరము చెప్పిరి. వారు తప్ప తక్కినవారందరును సమ్మతుల నిచ్చుటచే సభవారిచే తీర్మాన మంగీకరింపబడెను.

సంఘమువారిపక్షమున పండిత మోతీలాల్ నెహ్రూ గారును, సర్ ఆలీ ఇమామ్‌గారును మహాసభవారికి వందనము లర్పించిరి.

2. బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వము

రెండవ తీర్మానమును పండిత మదనమోహన మాలవ్యాగా రుపపాదించిరి. అది యిట్లున్నది.

"సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యమే భారతీయుల గమ్యస్థానముగా నుండ దగునని వచించు రాజకీయ పార్టీల కృషికి ఆటంకము లేమియు కలుగ జేయకుండ ౧. భారత దేశములో స్థాపింపబడబోవు ప్రభుత్వము బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వమై యుండవలెననియు, అనగా సంపూర్ణాధికారము గలిగిన ప్రజానియోజిత శాసనసభలకు బాధ్యత వహించిన ప్రభుత్వముగా నుండవలయుననియు, ౨. అధినివేశ స్వాతంత్ర్యరాజ్యముల యందలి ప్రభుత్వవిధానమున కీ ప్రభుత్వవిధాన మెన్నటికి కొరవడరాదనియు ఈ మహాసభవారు ప్రకటించుచున్నారు."

ఈ తీర్మానమును సర్ సి. పి. రామస్వామిఅయ్యరుగారు బలపరచిరి. ఈ తీర్మానముపై చర్చ ముగియకపూర్వమే సభ ఆనాటికి విరమింపబడెను.

రెండవనాటి కార్యక్రమము—ఆగస్టు 29

పండిత మదనమోహన మాలవ్యాగారితీర్మానముపై చర్చ ప్రారంభమయ్యెను.

పండితజవహర్లాల్ గారు అధినివేశప్రతిపత్తి నాక్షే పించి సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యమే భారతీయుల గమ్యస్థానముగా నుండదగునని వచించిరి. సంపూర్ణస్వాతంత్ర్య వాదులపక్షమున వారీక్రిందిప్రకటన గావించిరి.

"భారత రాజ్యాంగవిధానము సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యాదర్శముపై నాధారపడి యుండవలెనని ఈ ప్రకటనలో సంతకములు చేసిన మేము అభిప్రాయపడుచున్నాము. అఖిలపక్ష సమావేశమువారియెదుటనుంచబడిన రాజ్యాంగ విధానము నొప్పుకొనినవారు అధినివేశస్వాతంత్ర్యము నొప్పుకొని తీరవలెనని మాకు తోచుచున్నది. దీని నొప్పుకొనుటకు మేము సంసిద్ధులమై లేము. కావున మే మీతీర్మానము నంగీకరించుటగాని, ఆమోదించుటగాని వలనుపడదు. తీర్మానముయొక్క అవతారిక సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యమునకై మా కార్యక్రమమును మేము సాగించుకొనుటకు హక్కునొసంగుచున్నదని యొప్పు కొందుము. కాని తీర్మానముయొక్క రెండవభాగము నందు అధినివేశస్వాతంత్ర్యము నంగీకరించి తీరవలెనని యున్న నియమమును అవతారిక యే విధముగాను తగ్గించుటలేదు.

ఐనను ఈ మహాసభా కార్యక్రమమున కేవిధమైన యాటంకములు కలుగజేయుటకు మేము తలచలేదు.

కాని యీ సమస్యపై మా నిశ్చితాభిప్రాయమును వెలి బుచ్చి, అధినివేశ ప్రతిపత్తి నంగీకరించి తీరవలెనను ఈ తీర్మాన భాగముతో మాత్రము మా కేసంబంధమును లేదని ప్రకటింప నిచ్ఛగించుచున్నాము. ఈ తీర్మానము నకు సంబంధించిన చర్చలోగాని, వోటింగులో గాని మేము పాల్గొనము. సంపూర్ణస్వాతంత్ర్య కార్యక్రమమును, ప్రచారమును కొనసాగించుటకు మాకుచితమని తోచిన పద్ధతుల నవలంబింతుము."

మౌలానా కిఫాయతుల్లా, మౌల్వీ మహమ్మద్ షాఫీ, సుభాష్ చంద్రబోసు, పండితహృదయ నాధకంజ్రూ, డాక్టరు కిచ్లూ, డాక్టరు అహమ్మదుఆలమ్, టి. విశ్వనాథం, సర్దార్ శార్దూలసింగు గారలు చర్చలో పాల్గొనిరి.

తీర్మానములోని రెండవ భాగమును తీసివేయవల సినదని హాజరత్ మోహినీగారు సవరణ ప్రతిపాదించిరి కాని సవరణను ఆమోదించువారైనను లేకపోయిరి.

అసలు తీర్మానమునకు పండిత మదనమోహన మాలవ్యాగారు ప్రత్యుత్తర మొసంగిరి. తరువాత తీర్మానము వోటుకు పెట్టబడగా నేకగ్రీవముగా జయజయధ్వానము లతో నంగీకరింపబడెను. అంతట సభ ఆనాటికి ముగిసెను.

మూడవరోజు—ఆగస్టు 30.

మూడవ తీర్మానము మణిలాల్ కొఠారిగారిచే నుపపాదింపబడెను. భారత సంస్థానములకు సంబంధించిన యీ తీర్మాన మిట్లున్నది.

3. భారత సంస్థానములు

“భారత సంస్థానముల విషయమై సంఘమువారొసంగిన సలహాలను మహాసభవా రంగీకరించుచున్నారు.”

ఈ తీర్మానమును షఫిక్ గారు ఆమోదించిరి. సర్ తేజ బహద్దూర్ సప్రూ, మౌలానాజఫర్ ఆలీఖాన్, పండిత మదనమోహన మాలవ్యాగారలుగూడ తీర్మానమును గూర్చి ముచ్చటించిరి. తీర్మానమేకగ్రీవముగా నంగీకరింపబడెను.

ఈసమయమున సింధుసమస్యనుగూర్చి సభవారికి ఒడంబడిక కుదిరినదని అధ్యక్షుడు తెల్పెను. ఈ ప్రకటనను సభికులు మిక్కిలి సంతోషముతో నంగీకరించిరి. ఈ యొడంబడికను తీర్మానరూపమున అధ్యక్షుడే ప్రతిపాదించెను. అది యిట్లున్నది.

4. సింధు సమస్య

“1. (అ) విచారణ జరిపినమీదట నూతనరాష్ట్రనిర్మాణమున కవసరములగు ఖర్చులను సింధురాష్ట్రము భరింపగలుగునని తేలినచో,

(ఆ) అథవా నూతనరాష్ట్రనిర్మాణమున కవసరమగు ఖర్చును సింధుదేశము భరింపజాలదని తేలి విచారణసంఘము వారు రాజకీయ ఆర్థిక సాధకబాధకములతో సూచించు ఒకానొకపద్ధతి కవసరమగు ఖర్చులను సింధుదేశమునందు వసించు అధికసంఖ్యాకులామోదించుచో, నెహ్రూసంఘమువారి నివేదికయందు ప్రతిపాదితమైన ప్రభుత్వవిధానములులోనికి వచ్చినతోడనే సింధుదేశమును బొంబాయిరాజధాని నుండి విడదీసి ప్రత్యేకరాష్ట్రముగా చేయవలెను.

2. సింధురాష్ట్రములో నేర్పాటు గావింపబడు ప్రభుత్వవిధానము ఈ రాజ్యాంగవిధానము ననుసరించి యితరరాష్ట్రములలో నేర్పరుపబడు ప్రభుత్వము వంటిదే యై యుండవలెను.

3. మహమ్మదీయులు అల్పసంఖ్యాకులుగా నున్న రాష్ట్రముల యందు భారతశాసనసభలోను, రాష్ట్రీయశాసనసభలలోను నెహ్రూ నివేదికయందు మహమ్మదీయుల కెట్టి ప్రాతినిధ్య మొసంగబడెనో అట్టి ప్రాతినిధ్యమే సింధురాష్ట్రమునందలి మహమ్మదీయేతరాల్ప సంఖ్యాకుల కొసంగబడవలెను."

తీర్మాన మేకగ్రీవముగా సంతోషపూర్వకముగా నామోదింపబడెను.

ఐదవతీర్మానము రాష్ట్రపునర్విభజనమును గూర్చి యైయుండెను. ఈ తీర్మానమును పండిత ద్వారక ప్రసాదు మిశ్రాగారు ప్రతిపాదించిరి. మౌల్వీ అబ్దుల్ మజీద్ గారు ఆమోదించిరి.

తీర్మానమునకు చాల సవరణలు ప్రతిపాదింపబడెను. చిట్టచివరకు సవరణలలోని భావమును అసలు

తీర్మానములో నిమిడ్చి సభవా రా తీర్మానము నేకగ్రీవ ముగా నంగీకరించిరి. ఆ తీర్మానమిట్లున్నది.

5. రాష్ట్రపునర్విభజనము

"రాష్ట్రపునర్విభజనమును గూర్చియు, రాష్ట్రముల ప్రతిపత్తిని గూర్చియు నివేదికా నిర్మాతలొసంగిన సలహాలను సభవారు విచారించి ఆమోదింపబడిన రాజ్యాంగవిధానములో నంతర్భాగముగా వానిని చేర్చుకొనుట కంగీకరించుచున్నారు.

మరియు రాష్ట్రవిభజనమును గురించి యొసంగబడిన సలహాలలో ప్రతిపాదింపబడిన సూత్రముల ననుసరించియు, తమ కవసరమని తోచిన ఉపసంఘముయొక్కగాని, ఉపసంఘములయొక్కగాని సహాయము గైకొనియు, చిత్తురాజ్యాంగవిధానమునందు 72 క్లాజులో నేర్పరుపబడిన సంఘము ఈక్రింద నిర్వచింపబడిన కార్యములను నిర్వహింపవలెను.

(అ) కర్నాటకమును, ఆంధ్రదేశమును ప్రత్యేక రాష్ట్రములుగా విభజించుటకు అవసరమగు చర్య గైకొనుట.

(ఆ) వివిధరాష్ట్రములలో చెదరియున్న ఓఢ్రభాష మాట్లాడు భాగములకు ఏకము చేసి, వారు నూతనరాష్ట్రనిర్మాణమున కవసరమగు వ్యయమును భరించగలిగియున్నగాని, భరింప సంసిద్ధులైయున్నగాని, అట్లేకము చేసిన ప్రాంతముల నన్నిటిని ఒక్కరాష్ట్రముగా జేయుటకు చర్య గైకొనుట.

(ఇ) మధ్య పరగణాలు [హిందూస్థానీ] కేరళ, మరియు ప్రత్యేక రాష్ట్రముగా విభజింపబడ నిచ్ఛగించు యితర భాషా ప్రయుక్తవిభాగముల స్థితిగతులను నివేదించుట.

(ఈ) సంఘమువారు నివేదికయందు ప్రతిపాదించిన సూత్రముల ననుసరించి ఆసామ్ బెంగాల్ దేశములయొక్కయు, బీహారు ఒరిస్సాల యొక్కయు, మధ్యరాష్ట్రములు [హిందూస్థానీ] కేరళ, కర్నాటకముల యొక్కయు సరిహద్దులను తిరిగి నిర్ణయించుట."

అధ్యక్షుడు దీనిని స్వయముగా ప్రతిపాదించెను. తీర్మాన మేకగ్రీవముగా నంగీకరింపబడెను.

అనంతరము నెహ్రూనివేదికలో ప్రతిపాదింపబడిన రాజ్యాంగసూత్రముల నొప్పుకొనుచు లాలా లజపతిరాయిగా రొకతీర్మానము నుపపాదించిరి. శ్రీమాన్ ఎ. రంగస్వామి అయ్యంగారు దాని నామోదించిరి. బిపిన్ చంద్రపాలుగారు బలపరచిరి. చగ్లాగారు రాజ్యాంగవిధానమును సవరించుటను గూర్చి యొక సవరణను ప్రతిపాదించిరి. చగ్లాగారి సవరణ దరిమిలాను మార్చబడి ఆగస్టు 31 తారీఖున సభవారిచే నామోదింపబడెను. నాల్గవనాటి కార్యక్రమమునందు యీ తీర్మానము పొందుపరుపబడినది.

సభ ఆనాటికి ముగిసెను

నాల్గవనాటి కార్యక్రమము—ఆగస్టు 31 తారీఖు

లాలా లజపతిరాయల తీర్మానముపై చర్చ ప్రారంభమయ్యెను. నివేదికలోని సూత్రముల నంగీకరించుటకు మారుగా, ప్రతిజ్ఞాజును చర్చింపవలెనని శ్రీమాన్ విజయరాఘవా చారిగారు చెప్పిరి. శ్రీయుత విశ్వనాథం

గారు దానిని ఆమోదించిరి. బిపిన్ చంద్రపాలుగారు అభ్యంతరము చెప్పిరి.

ఈ సమయమున, పాంచాలదేశప్రతినిధులు సాంఘికసమస్య విషయమై ఏకాభిప్రాయమునకు వచ్చిరను సువార్త సభవారికి తెలియగా లాలాలజపతిరాయల తీర్మానముపై చర్చ అప్పటికి విరమింపబడెను. తరువాత కొంత కాలమునకు లాలా లజపతిరాయిగారి తీర్మానమునకు సవరణలు చేసి సభవారు చర్చించిరి.

పాంచాలమునందలి సాంఘికసమస్య విషయమై ప్రతినిధుల కైకమత్యము కుదిరినదని అధ్యక్షుడు చెప్పగానే సభవారి కత్యంతానందము గలిగెను. సంతోషపరవశులై వారు పెద్దప్రొద్దు హర్షసూచకములగు కరతాళధ్వనులు గావించిరి. ఈ యొడంబడికలో, డా. యస్. డి. కిచ్లూ, మౌలానా జఫర్ ఆలీఖాన్, డా. మహమ్మద్ ఆలమ్, అబ్దుల్ రహమాన్ గాజీ, యమ్. దాద్ గజ్నవీ, అఫ్ జల్ హక్, సిరాజ్ దీన్ పిరాచా, అబ్దుల్ కాదర్, యస్. హుసమద్దీన్, సర్దార్ శార్దూల్ సింగ్ కావషర్, లాలా లజపతిరాయలు, లాలా ధునిచందు, పండిత హరదత్తశర్మ, డాక్టరు సత్యపాల్ లాలా గిరిధర్ లాల్ గారలు సంతకములు చేసిరి.

తారాసింగు గారును, జ్ఞానీ షేర్ సింగు గారును ఒడంబడికను కొన్ని షరతులతో నంగీకరించిరి. ఒడంబడి

కయు, తారా సింగు షేర్‌సింగుగారల షరతులును యీక్రింద పొందుపరుపబడినవి.

౯. పంజాబుఒడంబడిక

“మైనారిటీ వెళ్ళినవారందరకు ఎన్నికాధికార ముండునెడల, నెహ్రూ సంఘ నివేదికలో సిఫారసు చేయబడిన పద్ధతి అమలులోనికి వచ్చినప్పుడు, సాంఘిక ప్రాతినిధ్యమునుగూర్చి తత్సంఘము వారి సిఫారసులను పాంచాలమునందలి మహమ్మదీయు లంగీకరించెదరు. మరియు పాంచాలములో సంయుక్త నియోజకవర్గములుండవలెననియు, ఏసంఘమునకును సభ్యత్వస్థానములను ప్రత్యేకించుట యుండరాదనియు వారొప్పుకొందురు.

ఐనను, నెహ్రూనివేదికా నిర్మాతలు సిఫారసుచేసిన పద్ధతిని పాంచాలమునందు 10 సంవత్సరముల బాటు పరీక్షించినమీదట, ఏ సంఘమైనను పునర్విమర్శింపవలసినదని కోరినయెడల, సాంఘిక ప్రాతినిధ్యసమస్య పునర్విమర్శ చేయబడవలెను.”

తారాసింగు జ్ఞానసింగుల షరతులు.

(1) పాంచాలములో ఎన్నికాపద్ధతి దామాషాపద్ధతి ప్రాతినిధ్యము ననుసరించి యున్నయెడల ఈక్రింద సంతకములు జేసినసిక్కులము నెహ్రూసంఘ నివేదిక నామోదించెదము.

(2) మైనారిటీ వెళ్లిన వారందరకు ఎన్నికాధికార మొసంగుట ప్రజాపరిపాలనా సూత్రములలో మిక్కిలి యుత్కృష్టసూత్రమని మేమొప్పుకొనుచున్నాము. ఐనను ప్రస్తుతసమయమున ఆచరణయోగ్యము కాదనియు

యింకకొంతకాలము గడచినగాని యీ హక్కును ప్రజల కియ్య వీలులేదనియు తలచుచున్నాము.

(3) మైనారిటీ వెళ్లిన ప్రజలందరకు ఎన్నికాధికారము నిప్పుడే యిచ్చుటకు సభవారు తీర్మానించినయెడల మా పై యభిప్రాయమును నమోదుచేసికొనవలెను.

ఐనను మైనారిటీ వెళ్లినవారందరకు ఎన్నికాధికార మొసంగుట మిక్కిలిఉత్కృష్ట ప్రజాప్రతినిధిప్రభుత్వ సూత్రములపై నాధారపడియున్నదిగాన దానిని ప్రవేశపెట్ట నిశ్చయించుట మా కపచార మొనర్చుట యని మేము భావించమని స్పష్టముగా తెలియజేయుచున్నాము. ఈ ఎన్నికాధికార మొసంగుటచే ప్రత్యక్షముగా గాని పరోక్షముగా గాని సాంఘికప్రాతినిధ్య సిద్ధాంత మొప్పుకొనబడుట లేదని మే మూహించుచున్నాము. సాంఘిక ప్రాతినిధ్యమును మే మెన్నటికిని అంగీకరింపజాలము.

షౌకతాలీగారి ప్రకటన

పంజాబు ఒడంబడికలో వివరింపబడిన విషయమును గూర్చి కేంద్రఖిలాఫతు సంఘమువారు మొదట చేసికొనిన తీర్మానము నింకను మార్చుకొనలేదని మౌలానా షౌకతాలీగారు తెలియజేసిరి. కేంద్ర ఖిలాఫతు సంఘమువారు ఢిల్లీ ముస్లీమ్ షరతుల నామోదించిరనియు, అప్పటి

కిని సంఘమువా రా యభిప్రాయమునే కలిగియున్నారు. గాని మార్చుకొన లేదనియు షౌకతాలీగారనరి. డాక్టరు మహమ్మదు ఆలమ్ అబ్దుల్ కాదరుగారలు షౌకతాలి గారి యభిప్రాయముతో నేకీభవించలేదు. ఈ ప్రకటన జేయుటకు కేంద్రఖిలాఫతు సంఘమువారు షౌకతాలీగారికి అధికారమిచ్చి యుండలేదని వారు చెప్పిరి. మరియు పంజాబు సాంఘిక సమస్యాపరిష్కారమును సంఘమువారు పంజాబు ప్రతినిధులకు వదలివేసిరనియు, ఆప్రతినిధులు చేసిన తీర్మానములు సంఘమువారి తీర్మానములుగా భావింపబడవలె ననియు వారు చెప్పిరి.

సిమ్మట అఖిలపక్ష మహాసభవారు పంజాబు ఒడంబడిక యెడల తమ సమ్మతిని సంతోషపూర్వకముగా వెల్లడించిరి.

అనంతరము డాక్టరు ఆనిబిసెంటు, శ్రీమతి సరోజినీ దేవిగారలు ప్రసంగించిరి. ఈ పురాతనమగు తగాదాను పరిష్కరించగలిగినందులకు దేశములోని వివిధపక్షములవారిని వారభినందించిరి. భారతదేశమునందు సాంఘిక పక్షపాతమును, శాఖా పక్షపాతమును, నశించినవనియు భారతస్వాతంత్ర్యము యెడలను, ఐకమత్యము యెడలను, ప్రజలకు గాఢానురక్తి యుదయించినదనియు డాక్టరు ఆనిబిసెంటుగారు చెప్పిరి.

బెంగాల్ దేశమును గురించి నివేదికలో నొసంగబడిన సలహాలను జే. యమ్. సేన్‌గుప్తాగారును, అక్రమ్‌ఖాన్‌గారును, హిందూ మహమ్మదీయులపక్షమున నామోదించిరి.

రాజ్యాంగవిధానమును సవరించుటకు చగ్లాగారు చేసిన సూచన విషయమై కొంత చర్చ జరిగెను. తుట్టతుదకు యీ క్రిందితీర్మాన మేకగ్రీవముగా నామోదింపబడెను.

7. రాజ్యాంగవిధానమును సవరించుట

"నెహ్రూసంఘము వా రొసంగిన సలహాలలో 87 క్లాజును సంఘమువారు మరల నాలోచించి, రాజ్యాంగవిధానమును సవరించు విషయమై భారతశాసనసభలో వివిధాల్పజనసంఖ్యాక సంఘముల హక్కులను శ్రేయములను రక్షించు విధమున దానిని మార్చవలసినదిగా మహాసభవారు నెహ్రూసంఘమువారిని కోరుచున్నారు."

తరువాత మహాసభవారు యీ క్రింది తీర్మానమును ఏకగ్రీవముగా నామోదించిరి.

8. భారత సంస్థాన పౌరులు

"సాధారణముగా భారత ప్రజాస్వామ్యముతో వర్తకవ్యాపారములు చేయునట్టియు, ప్రజాస్వామ్యముయొక్క సరిహద్దులలో నివసించుట్టియు భారతసంస్థాన పౌరులు భారత ప్రజాస్వామ్య పౌరహక్కులన్నియు గలిగియుందురు."

అనంతరము భారత ప్రజాస్వామ్యభాష హిందూస్థానీయై యుండవలెననియు, దానిని హిందీ లిపిలోగాని,

ఉర్దూ లిపిలోగాని వ్రాయవచ్చుననియు మౌల్వీ షాఫీ దావూదీగారు ప్రతిపాదించిరి.

ఈ ప్రతిపాదననుగూర్చి కొంత చర్చ జరిగెను. అనేక సవరణలు సూచింపబడెను. ఆఖరుకు యీ క్రింది తీర్మానమేకగ్రీవముగా నామోదింపబడెను.

9. భాష

"అఖిలపక్ష సమావేశమువారిచే నియమింపబడిన సంఘము యీ క్రిందివిషయములను గూర్చి విచారించి సభవారికి నివేదికనంపవలెను.

(1) స్వభాషామూలకముగాను, వారికి అలవాటైన లిపిలోను తమ బాలుర పాఠశాలలయందు విద్యాభ్యాసము చేయుటకు అల్పజన సంఖ్యాకసంఘములకు గల హక్కును రక్షించుట.

(2) భారత ప్రజాసామ్యభాష హిందూస్థానీగానుండి ఆ భాషను ఉర్దూ లిపిలోగాని హిందీలిపిలోగాని వ్రాయుట; ఆంగ్లముగూడ వాడుటకు స్వేచ్ఛనిచ్చుట.

(3) ప్రతిరాష్ట్రమునందును ఆయారాష్ట్రభాష రాజభాషగా నుండుట. హిందూస్థానీభాషగాని, ఆంగ్లముగాని వాడుటకు స్వేచ్ఛనిచ్చుట."

తరువాత యీ క్రిందిహరతును సార్వజనిక హక్కులకు చేర్చవలసినదని పండిత మదనమోహన మాలవ్యాగారు ప్రతిపాదించిరి.

10. ఆస్తి

"ప్రజాస్వామ్యస్థాపనా సమయమున న్యాయసమ్మతముగా సంపాదింపబడినట్టియు, భుక్తమగుచున్నట్టియు, స్వంత ఆస్తికి గల హక్కులు యిందుమూలకముగా గారంటీచేయబడినవి."

దీనికి కొందరు అభ్యంతరములను జెప్పిరిగాని కొంత చర్చయైన తరువాత నధికసంఖ్యాకులచే తీర్మాన మామోదింపబడెను.

సభలో నధిక నంఖ్యాకులచే నీక్రింది తీర్మానము గూడ ఆమోదింపబడెను.

11. కవులుదారులకు స్థిరత్వము

సార్వజనిక హక్కులలో 17వ క్లాజునందు 'నిరుద్యోగమువలన గలిగిన దారిద్ర్యమును నివారించుటకు' అను వాక్యము తరువాత ఈ క్రిందిమాటలను కలుపవలెను.

"కవులుదార్లకు సరసమగు కవులును, స్థిరత్వమును యేర్పరుచుటకు భారత పార్లమెంటువారు తగిన చట్టములను చేయవలెను".

సభవారేకగ్రీవముగా నీక్రిందిసవరణనామోదించిరి.

12. బెలుచిస్థానము

"280 పుటలో VII సిఫారసులో 'పశ్చిమోత్తర సరిహద్దు రాష్ట్రమునకును' అను మాటల తరువాత 'బెలుచిస్థానము' అను పదము కలుపవలెను."

అనంతరము నెహ్రూనివేదికయందలి సూత్రముల నంగీకరించవలెనని లాలాలజపతిరాయల తీర్మానము పై

చర్చ మరల ప్రారంభమయ్యెను. తీర్మానమునకు చాల విషయములు చేర్చబడెను. అనేక సవరణలు నిరాకరింపబడెను. తుట్టతుదకు యీ క్రింది తీర్మానము ఒక్క వ్యతిరేక వోటుతో నామోదింపబడెను.

13. సంఘమును మరల నియమించుట

"నెహ్రూసంఘమువారు సమర్పించిన నివేదిక నాలోచించి ఆ నివేదికలోని సూత్రములను మహాసభవా రంగీకరించుచున్నారు.

ఇతరులను గూడ తమసంఘములో కలుపుకొనుటకు అధికార మొసంగుచు మహాసభవారు నెహ్రూసంఘమును మరల నియమించుటకు తీర్మానించుచున్నారు. మరియు, నెహ్రూసంఘమువారిచే అఖిలపక్షమహాసభవారికి నివేదింపబడి, తత్సభవారిచే నంగీకరింపబడిన రాజ్యాంగవిధానమును చట్టరూపమున వ్రాయుటకు నిపుణుడగు లేఖకుని నియమించుటకు మహాసభవారు నెహ్రూసంఘమున కధికార మొసంగుచున్నారు. చట్టమున కవసరమగు వివరముల నన్నింటిని గల్గి, సమగ్రముగా నున్న రాజ్యాంగవిధానము దేశములోనున్న రాజకీయ, వాణిజ్య, కార్మిక ప్రతిష్ఠాపనల ప్రతినిధులును, అధమపక్షము రెండు సంవత్సరముల క్రిందట స్థాపింపబడిన యితర ప్రతిష్ఠాపనల ప్రతినిధులును చేరియున్న అఖిల పక్షమహాసభా (కన్వెంషను) ముఖమున చర్చింపబడవలెను. ఈ సభలో చేయబడిన యొడంబడికలకును తీర్మానములకును వ్యతిరేకమైన మరతులను చేర్చుటగాని, వ్యతిరేకార్థము నిచ్చు మార్పులను జేయుటగాని వలనుపడదు.

పైని జెప్పబడిన కన్వెన్షను జరుగవలసిన తారీఖును నిర్ణయించి, ఆ సభను జరుపుట కవసరమగు యేర్పాటులనన్నిటిని సంఘమువారు చేయవలెను.

చట్టమును వ్రాయునప్పుడు రెండు షెడ్యూళ్లను మరల విచారించి, వానిలో తమకవసరమని తోచినమార్పులను సంఘమువారు చేయవలెను."

ఈ తీర్మానమునుగూర్చి తారాసింగు, జ్ఞానసింగు గారలు యీక్రింది ప్రకటన గావించిరి.

'పంజాబు ఒడంబడిక' సందర్భమున మేము చేసిన ప్రకటనకు లోబడి యీ తీర్మానమును మే మంగీకరించుచున్నాము.

అఖిలభారత క్రైస్తవ మహాసభాపక్షమున ఇ. అహామ్మద్‌షాగారు యీ క్రిందిప్రకటనను గావించిరి.

పశ్చిమోత్తర సరిహద్దురాష్ట్రములలో బలీయమగు అల్పజనసంఖ్యాకసంఘమగు హిందువులకును, మహామ్మదీయులు స్వల్పసంఖ్యాకులుగా నున్న యితరరాష్ట్రములన్నిటియందును, మహామ్మదీయులకును, శాసనసభా ప్రాతినిధ్యమున ప్రత్యేకాభిమానము చూపబడినది గనుకను, * పాంచాలములోని సిక్కులకుగూడ వారి జనాభాదామాషాను ప్రాతినిధ్యమియ్యబడినది గనుకను, భారత దేశమునందలి జనాభాలో మూడవస్థానము నాక్రమించుభారత

---

* అ.భా. కా. కార్యదర్శి వ్రాసినది: ఈమాట సత్యముగాదు పాంచాలములోని సిక్కులకు వారి జానాభాదామాషాను ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్య మియ్యబడలేదు.

క్రైస్తవసంఘమునకుగూడ శాసనసభలలో ప్రత్యేకప్రాతినిధ్య మిచ్చుట సమంజసమును, ధర్మమును అని మనవి చేయుచున్నాము. ఈ ముఖ్యవిషయమును పరిష్కరించుటకై మా వాదమును అఖిలపక్షమహాసభవారికి నివేదించుచున్నాము.

తరువాత అధ్యక్షుడు క్రింది తీర్మానమును ప్రతిపాదించెను.

14. నివేదిక పూర్తిగా నామోదించుట

“నెహ్రూనివేదికలోని వివిధవిషయములు పరస్పరసంబంధముగలిగియున్నవి గనుక పైతీర్మానములలోని యొప్పందములన్నియు, నెహ్రూనివేదిక ఆమోదింపబడినయెడల సంపూర్ణముగా నామోదింపబడవలెనను యీమహాసభ నాధారపడియున్నదని ఈ సభవారు ప్రకటించుచున్నారు. మరియు నెహ్రూనివేదికను సంపూర్ణముగా నామోదించెదముగాని, దానిలో నేదో యొక భాగమును మాత్రమే ఆమోదించమని ఈ అఖిలపక్ష మహాసభలో హాజరయిన అన్నిపక్షములవారము ఒప్పుకొనుచున్నాము.

అన్నిపక్షములవారును సమ్మతించినయెడల యీరాజ్యాంగవిధానమును కేంద్రప్రభుత్వము చేయవచ్చును.”

ఈ తీర్మానమును ఒక్క సభ్యుడు మాత్రము అంగీకరించలేదు. తక్కినవారందరును ఆమోదించిరి.

15. ఆఖరుతీర్మానమును అధ్యక్షుడు ప్రతిపాదించెను. అది యిట్లున్నది.

"భారతీయుల సందేశమును పాశ్చాత్యప్రజల కెరుకపరచ వలసినదని పాశ్చాత్య దేశములను సందర్శించుటకు వెడలనున్న శ్రీమతి సరోజినీదేవిగారిని అఖిలపక్షమహాసభవారు కోరుచున్నారు. మరియు స్వాతంత్ర్యమును గడించి ప్రపంచశాంతికి కారణ భూతులగుటకు భారతీయుల కృతనిశ్చయమును గూడచాటవలసినదని దేవిగారిని ప్రార్థించుచున్నారు."

ముగింపు

పండిత మదనమోహన మాలవ్యాగా రంతట అధ్యక్షునకు వందనము లర్పించిరి. మహమ్మదాబాదు మహారాజాగారు ఆమోదించిన మీదట మహాసభవారు సంతోషపూర్వకముగా తీర్మానము నామోదించిరి. అధ్యక్షు డుచితరీతిని ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను.

సభను జయప్రదముగా నిర్వహించుటకు తోడ్పడిన లక్ష్మణపురవాసులను, శాంతిసైనికులను, యితరులను అభినందించుచు పండిత మోతీలాల్ నెహ్రూగారుతీర్మానము నుపపాదించిరి. శ్రీమతి సరోజినీ దేవిగారు తీర్మానము నామోదించిరి. కరతాళధ్వనులతో తీర్మాన మంగీకరింపబడెను.

అంతట అధ్యక్షుడు మహాసభను సమాప్తిజేసెను.

ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః